

Riksdagens protokoll

2008/09:117

Onsdagen den 13 maj

Kl. 09.00 – 18.51

Protokoll
2008/09:117

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 maj.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:479

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:479 Förskottering av projektering av Norrbottenabanan

av Ibrahim Baylan (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är inbokade nationella resor.

Stockholm den 12 maj 2009

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:480

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:480 Diskriminering av ledarhundsförare

av Elina Linna (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 19 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang och utlandsresor som inte går att flytta på.

Stockholm den 8 maj 2009

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Nyamko Sabuni (fp)

Enligt uppdrag

Cecilia Bergman

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:485 Akademiska sjukhuset och sjukvårdsregionerna

av Jacob Johnson (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 maj 2009

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:486

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:486 Ett koordinerat arbete mot antibiotikaresistens på global nivå

av Göran Lindblad (m)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 25 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 11 maj 2009

Utrikesdepartementet

Gunilla Carlsson

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM114 Rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn, m.m. *KOM(2009)135* till justitieutskottet

2008/09:FPM115 Utvärderingsmekanism för Schengenregelverket
KOM(2009)105, KOM(2009)102 till justitieutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2008/09:So18–So20 till socialutskottet

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2008/09: MJU24–MJU26
Civilutskottets betänkanden 2008/09: CU32 och CU33
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09: AU8
Försvarsutskottets betänkande 2008/09: FöU9

6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj

KU24 Offentlighets- och sekretesslag

Punkt 1 (Lagen om Svenska kyrkan)

I betänkandet föreslogs ändring i bland annat lagen om Svenska kyrkan. Till följd av 8 kap. 6 § andra stycket regeringsformen skulle ändringen beslutas i samma ordning som gäller för stiftande av riksdagsordningen enligt 16 §. Av förslaget framgick att ändringen önskades bli genomförd med ett enda beslut.

För bifall därtill krävdes, i enlighet med 8 kap. 16 § andra meningen regeringsformen, att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* förenade sig om beslutet.

Enligt 5 kap. 4 § andra stycket riksdagsordningen skulle beslutet fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

265 för bifall

84 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja. Kammarkaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 100 s, 77 m, 19 c, 21 fp, 18 kd, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 30 s, 20 m, 10 c, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Betänkandet i övrigt

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU17 Vissa ändringar i lagen om elektronisk kommunikation

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU10 Vissa frågor om vårdnadsbidrag m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU11 Trygghetssystemen utomlands

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Ändring av vissa övergångsbestämmelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Barnrättspolitik – förenklad beredning

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU24 Läkemedelsfrågor

Punkt 1 (Vissa läkemedelsfrågor)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

3. res. 3 (mp)

Förberedande votering:

19 för res. 2

13 för res. 3

232 avstod

85 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

137 för utskottet

18 för res. 2

107 avstod

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 3 s, 78 m, 18 c, 20 fp, 18 kd

För res. 2: 1 s, 17 v

Avstod: 93 s, 1 fp, 13 mp

Frånvarande: 33 s, 19 m, 11 c, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU8 Statens stöd till idrotten

Punkt 3 (Fördelning av statligt stöd till idrottsverksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

134 för utskottet

130 för res. 2

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 m, 18 c, 20 fp, 18 kd

För res. 2: 100 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 30 s, 19 m, 11 c, 8 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 6 (Internationella idrottsevenemang)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

135 för utskottet

129 för res. 5

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 m, 18 c, 21 fp, 18 kd

För res. 5: 99 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 31 s, 19 m, 11 c, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Prot. 2008/09:117

13 maj

Punkt 10 (Dopning)

1. utskottet

2. res. 9 (s, mp)

Votering:

136 för utskottet

130 för res. 9

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 m, 19 c, 21 fp, 18 kd

För res. 9: 100 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 30 s, 19 m, 10 c, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 11 (Näridrottsplatser)

1. utskottet

2. res. 11 (v)

Votering:

150 för utskottet

17 för res. 11

96 avstod

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 78 m, 18 c, 21 fp, 18 kd, 13 mp

För res. 11: 17 v

Avstod: 96 s

Frånvarande: 32 s, 19 m, 11 c, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU25 Statlig förvaltning

Punkt 1 (Avveckling av myndigheter)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

136 för utskottet

130 för res. 1

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 m, 19 c, 21 fp, 18 kd

För res. 1: 100 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 30 s, 19 m, 10 c, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

FöU11 Ändrad tidpunkt för signalspaning i kablar
Kammaren biföll utskottets förslag.

*Beskattning av
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna*

7 § Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU31
Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna (prop. 2008/09:136).

Anf. 1 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi närmar oss nu med stormsteg Europavalet den 7 juni.

Det är oerhört viktigt inför Europavalet att det finns en bra legitimitet kring hur våra politiker i Europaparlamentet ska verka. Det är därför som vi i dag också har uppe till debatt vilka skattevillkor som ska gälla för Europaparlamentarikerna.

Vi är överens mellan partierna om att den lön som en Europaparlamentariker ska ha ska beskattas enligt svensk lag.

Det vi är oeniga om handlar om kostnadsersättning och traktamenten och pensionsavsättningar. Där stöder den borgerliga majoriteten regeringens förslag som innebär att det ska vara skattefrihet.

Vi menar att det är väldigt viktigt att det svenska parlamentet, som har att ta ställning till den här frågan, Sveriges riksdag, vidhåller principen att man ska betala skatt enligt svenska villkor. Det gäller lön, och det gäller kostnadsersättning, och det gäller traktamenten i den del som man har kostnader som understiger de ersättningar som uppstår.

Därför har vi från oppositionen väckt särskilda motioner i det här ärendet. Vi har också en gemensam reservation.

Det är också en viktig principfråga med tanke på hur det är när vi diskuterar andra frågor inom Europa, inom EU, när vi diskuterar frågan om social dumpning och när vi diskuterar möjligheten att hävda de svenska kollektivavtalen i Sverige. Då ska svenska avtal gälla, svenska kollektivavtal. Man ska ha lika lön för lika arbete. Därför är det en principiellt viktig fråga, även om den kan synas lite liten eftersom det berör så få personer. Men den har stor principiell betydelse.

Det som regeringen nu faktiskt föreslår är att resekostnadsersättningar och övriga kostnadsersättningar som Europaparlamentet betalar ut till sina ledamöter inte ska tas upp till beskattning. Det ska heller inte den frivilliga pensionsfonden. Regeringen hävdar, med stöd av den borgerliga majoriteten i skatteutskottet, att man måste göra så här därför att det är så enligt EG-rätten. Så enkelt är ju inte livet. Det är många frågor där vi som svenska politiker har en annan mening än man har i övriga Europa.

Till exempel i fråga om lönerna, som har diskuterats, är det faktiskt så att vi har beslutat att vi ska acceptera miniminivån för Europaparlamen-

tarikernas löner i Sverige. Men i andra länder lägger man på ersättningar utöver den lön som ska vara gemensam för Europaparlamentarikerna. Man behandlar frågorna på olika sätt.

När det gäller själva EG-rätten är det också på det viset att det inte är tydligt prövat om det här är fråga om en kostnadsersättning som ska ha skattefrihet. Det är därför vi hävdar att den frågan ska prövas av den svenska regeringen. Det är därför vi vill ha ett tillkännagivande, att regeringen prövar den frågan och att vi också fattar beslut om att vi i Sverige ska ha skatt på Europaparlamentarikernas resekostnadsersättningar och andra kostnadsersättningar enligt svensk lag. Det är viktigt att hålla på den principen.

Sedan får den frågan prövas. Då får de väl säga i Europadomstolen att så vill vi inte att man gör i Sverige. Men frågan är inte prövad. Det enda som finns i propositionen är en promemoria från Finansdepartementet som säger att eftersom flera av ersättningarna och förmånerna är oklara till sitt innehåll görs bedömningen att regleringen av skattefrihet för dessa borde vara mer allmänt hållen. Det är det som propositionen bygger på. Man tar inte tag i sakfrågan och prövar den ordentligt utan man avstår från det och säger att det är enklast att låta det vara skattefrihet.

Vi tycker faktiskt att det är lite nonchalant hanterat av regeringen och också av den borgerliga majoriteten. Därför yrkar vi avslag på propositionen i den delen och föreslår att vi följer den reservation som s, v och mp har avgett.

Anf. 2 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Precis som har sagts är det här en väldigt viktig principiell fråga för att få legitimitet för skattesystemet. Vi pratar ju om hur viktigt det är med en likformig beskattning. Det är det naturligtvis även i det här avseendet.

År 2005 beslutade EU-parlamentet och ministerrådet om överenskommen om ledamotsstadgan som tar upp regler och villkor för EU-parlamentets ledamöter. Det innebär att EU-parlamentet kommer att stå ansvarigt för att göra utbetalningar av arvoden och ersättningar till parlamentsledamöterna och före detta parlamentsledamöter.

Ledamotsstadgan innehåller ju ett antal artiklar som också har bäring på beskattning av dessa ersättningar. Det är därför som skatteutskottet nu behandlar det här ärendet.

Även när det gäller EU-parlamentarikernas arvoden, som också regleras i stadgan, har vi från Vänsterpartiet skrivit en motion och är kritiska till den kraftiga höjning på ca 58 procent som nästa periods EU-parlamentariker kommer att få. Det kanske inte har bäring på det här betänkandet, men det är ändå viktigt att påpeka att det är stora förändringar på gång.

Jag vill också påminna om att för fyra år sedan diskuterades den här ledamotsstadgan i riksdagens EU-nämnd. Det var en stor majoritet i EU-nämnden som var för stadgan. Vänsterpartiet var ett parti som motsatte sig att stadgan skulle genomföras. Det kanske är viktigt att också ha med sig i debatten. Det var nog något mer parti som också var emot.

Vad är det då som vi egentligen pratar om? Vi kanske ska precisera lite grann. Vad är det för kostnadsersättningar det handlar om? Det är den

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Beskattning av
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna*

schablonersättning som man kallar för allmänna utgifter och som ska vara någon typ av stöd för kontorskostnader. Den uppgår omräknat till svenska kronor till ca 45 000 kronor per månad. Det handlar också om en schablon för en årlig reseersättning på ungefär samma belopp. Det handlar om ett traktamente som ligger skyhögt över det fastställda utlandstraktamentet. Det handlar om drygt 3 000 kronor per närvarodag i EU-parlamentet som ledamöterna får. Det kan jämföras med utlandstraktamentet för Belgien som ligger på 565 kronor per dag. Det kanske är viktigt att ha det här med sig så att man vet vilka belopp vi egentligen pratar om.

Även vi riksdagsledamöter hade ju tidigare perioder så kallade kostnadsersättningar. Vi hade ett arvode och dessutom hade vi en kostnadsersättning. För oss var det väldigt viktigt att det var en beskattningsbar inkomst. I den mån vi hade kostnader skulle vi styrka dem med kvitto och kunna göra avdrag i vår deklaration. Det är självklart att EU-parlamentariker ska hantera sina inkomster på exakt samma sätt. Annars tycker jag att det här verkar handla om en typ av förtäckt lön. Det är viktigt att ha principer för att på så sätt också skapa legitimitet för systemet och kanske även legitimitet för våra EU-parlamentariker.

Vi har också i den gemensamma reservationen tagit upp den frivilliga pensionsfonden. Självklart ska uttag från fonden beskattas som en inkomst. Det är en rimlig ordning, anser vi i oppositionen. Regeringen borde alltså ta ett initiativ till att omförhandla ledamotsstadgan, anser vi från Vänsterpartiet. Därmed yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 3 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Vi politiker är valda för att representera folket. Men handen på hjärtat är vi inte så representativa alla gånger. Det är inte riksdagen som bestämmer vilka kön, åldrar, etniciteter och yrken vi har. Det gör ju partierna och väljarna när de väljer vilka kandidater de kryssar eller inte kryssar.

Däremot kan vi som politiker faktiskt ha ett ord med i laget om vilka ersättningar vi ska ha. Och handen på hjärtat, vi är inte så representativa där heller. Det är olyckligt, för om vi tjänar mycket mer än alla andra är det klart att det ligger en liten misstanke där och gnager att vi som tjänar så mycket inte förstår vilka konsekvenser våra beslut får för ”vanligt folk” om vi själva lever i en helt annan verklighet.

Med förslaget till nya arvoden tar EU-parlamentarikerna ännu ett långt kliv bort från väljarnas verklighet. 86 000 kronor i månaden är trots allt väldigt mycket pengar, och då har jag inte ens räknat med kostnadsersättningarna och andra ersättningar som tidigare talare har varit inne på. Nu är det inte vi i skatteutskottet som bestämmer vilka ersättningar som EU-parlamentarikerna ska ha, däremot har vi rätt att tycka till om hur dessa ska beskattas.

Om ledamöterna får en massa kostnadsersättningar och andra ”runtikring”-ersättningar som inte beskattas är det inte konstigt om det sticker i ögonen på folk. Men ändå är det just det som regeringen föreslår. Som vanligt är det EU-regler som regeringen hänvisar till. Men vi rödgröna tycker inte att man bara ska lägga sig platt utan faktiskt försöka uttömma möjligheten att beskatta ersättningar – om inte annat att omförhandla

stadgan. Om ersättningarna är högre än de kostnader de ska täcka ska de beskattas.

Vi tycker också att man bör vara tydlig med att de utbetalningar som sker från EU-parlamentarikernas frivilliga pensionsfond ska beskattas. Så sker med alla andra vanliga pensionsutbetalningar. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till den gemensamma reservationen.

Anf. 4 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Vi har att behandla beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet. Det är fråga om 18 svenskar, möjligen 20 om Lissabonfördraget bifalles. För närvarande är det 19 ledamöter.

Det är möjligt, fru talman, att jag kommer att överskrida min tid en smula av den anledningen att jag kommer att företräda alla de fyra regeringspartierna. Jag ber om tillgift för detta.

Vid det förra valet i Sverige invaldes två sorters ledamöter i kammaren. Det var dels vi, 178, som företräder god moral och etik, dels 171 som företräder en ännu högre bättre moral och etik. Det är alldeles enormt. De vet till exempel vad ett rättvist skattesystem är. Det är intressant att det har slumpat sig att dessa 171 hamnade just hos Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är innebörden av debatten i dag. Det finns alltså vissa människor som har valts in med bättre moral och etik. De vill ha ett annat och ännu rättvisare skattesystem än det som föreslås här.

Fru talman! Låt oss gå tillbaka och se vad det är vi ska behandla. Jo, det är den stadga för Europaparlamentet, som Marie Engström mycket riktigt påpekade, som antogs av Europeiska rådet 2005. Vem var det som representerade Sverige i Europeiska rådet vid den tidpunkten? Då hette statsministern Göran Persson. De partier som stod bakom detta var Vänsterpartiet och Miljöpartiet utöver Socialdemokraterna.

Dessa tre partier har nu reserverat sig. De vill att den nuvarande regeringen ska få med förändringar i stadgan. Jag kan möjligen förstå detta mot bakgrund av att man inte själv lyckades. Det handlar om vad man inte lyckades med själv under den period man hade eget inflytande.

Jag har gjort klart i utskottet att jag kan vara beredd att rösta för reservationen. Jag kan egentligen inte se att det över huvud taget finns någon saklig skillnad, utom på denna mycket viktiga punkt. Det är därför jag kommer att biträda utskottsmajoritetens förslag. Jag avser inte att medverka till att vi skjuter Göran Persson och hans regering i foten. Han kan inte längre försvara sig. Det är vad oppositionen nu gör, det vill säga de tar inte ansvar för den stadga de själva har varit med och beslutat om i ministerrådet. Det tvingas vi göra. Ni kunde inte förhandla fram det som ni nu säger att ni vill att den nuvarande regeringen ska göra.

Jag tycker att det är i högsta grad politiskt hyckleri att inte våga stå för den politik man själv har tagit ansvar för en gång i tiden.

Fru talman! Jag har suttit i skatteutskottet ganska många år vid det här laget. Förra mandatperioden var det också ett sådant här ärende. Det handlade om något annat. Vi behöver inte gå in på exakt vad det var, men det var ett så kallat känsligt ärende. Jag råkade vara vice ordförande i skatteutskottet, och vem var det som med små steg kom smygande till mig och undrade om vi kunde vara med på att ta ett initiativ så att det kunde bli enighet i hela utskottet? Den dåvarande oppositionen skulle

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Beskattning av
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna*

inte falla för frestelsen att göra stora utspel och vinna så kallade politiska poäng. Jag sade att vi var med på detta eftersom det är ett nationellt intresse att vi har enighet och inte gör stora saker av frågan, att vi inte gör en höna av en fjäder.

Socialdemokraterna har precis fallit för den frestelsen här. Miljöpartiet och Vänsterpartiet stämmer in. Ni vill skapa oenighet i en stor fråga när det i praktiken inte finns någon oenighet. Vi ställde upp för att det inte skulle bli någon oenighet. Ni skriver att vi i stort är överens i frågan. Vi är totalt överens i frågan. Det går inte att över huvud taget hitta någon skillnad i er reservation, utom att ni har lite bättre moral. Det är den enda skillnaden.

Lars Johansson tar upp pensionsförsäkringarna. Som om det skulle vara någon skillnad. Då har han inte läst vad som står i utskottsbetänkandet. Det är väl ingen skillnad. Det här systemet kommer att upphöra. Det är fråga om ett nytt system. Ingen ny ledamot kommer att omfattas av det tidigare frivilliga systemet.

Vad reserverar ni er emot då? Är det fråga om att ha något annat system på den punkten? Är det något som ska återinföras? Det är borta med den nya stadgan. Vilken punkt är det ni reserverar er mot? Vad är det i er reservation som skulle bifallas? Vi tar ju bort pensionsfonderna. Det ska bli intressant att höra vad Ulf Holm har att säga om detta. Han har ju suttit i EU-parlamentet.

Fru talman! Egentligen förbjuder min finkänslighet att tala om vad det här handlar om. Det står så här i reservationen: "Den nya ledamotsstadgan är bindande för medlemsstaterna." Ja, det är riktigt. Men hur går det ihop med avslagsyrkandet? Ni vill ju avslå allt. Ska Sveriges riksdag avslå något som Sveriges tidigare regering förbundit Sverige att följa? Det är en helt orimlig ståndpunkt. Avslagsyrkandet är en orimlig ståndpunkt. Vad menar ni med den? Ska vi utträda ur EU? Ska vi inte ha någon stadga för EU-parlamentarikerna? Ska inte de svenska EU-parlamentarikerna omfattas av någon stadga över huvud taget? Det är innebörden av detta.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår i motion Sk16 att regeringen ska tillkännage för regeringen "att de kostnadsersättningar som betalas ut av Europaparlamentet utöver arvoden ska inkomstbeskattas i det fall detta är förenligt med EG-rätten". Vad är innebörden av detta? Antingen skrev man år 2005 på en bestämmelse som är förenlig med EG-rätten eller så borde man självfallet inte ha skrivit under. Man kan inte göra båda delarna. Ni skriver "i det fall detta är förenligt med EG-rätten". Ni har väl inte skrivit på en stadga som är oförenlig med EG-rätten? Det tror inte ens jag att regeringen Persson gjorde. Att EU-parlamentet skulle ha utfärdat en stadga som är oförenlig med EG-rätten är väl ändå ganska osannolikt. Jag håller med om att det kommer många konstiga bestämmelser från EU, men att parlamentet skulle utfärda en stadga som är oförenlig med EG-rätten är helt osannolikt.

Nej, man nödgas nästan spekulera att det finns andra syften än de föregivna med detta avslagsyrkande. Vem skulle motsätta sig att kostnadsersättningar som med svenska mått framstår som orimliga beskattas i det fall detta är förenligt med EG-rätten? Vem skulle motsätta sig detta?

Reservanterna äter den smaskiga kaka de själva har bakat samtidigt som de vill behålla den i opinionssyfte.

Så här står det i inkomstskattelagen 11 kap. 28 §: ”De fasta resekostnads- och traktamentsersättningar som Europaparlamentet betalar till sina företrädare där ska tas upp” – till beskattning – ”bara till den del ersättningen kan antas väsentligt överstiga de utgifter som den är avsedd att täcka.”

Fru talman! Vad är detta annat än exakt det ni reserverar er för? Reserverar ni er för att denna bestämmelse ska stå kvar? Är det detta ni menar med reservationen? Eller vad menar ni? Ni reserverar er ju mot någonting som ni själva tycker. Man kan inte göra på det sättet. Det är populistiskt, uppriktigt sagt.

Lars Johansson liksom övriga reservanter hänger upp sig på att ”många av ersättningarna och förmånerna är oklara till sitt innehåll”. Vad syftar den formuleringen på? Man måste läsa noggrant.

Enligt ledamotsstadgan ska ersättningar för resor till och från arbetsorterna och för övriga tjänsteresor inte vara skattepliktiga. Det är vi överens om. Det är precis det som gäller för riksdagsledamöter. Det är okej. Vidare ska ersättningar för övriga kostnader för uppdraget vara skattefria. Vilka sistnämnda ersättningar är preciseras inte närmare i ledamotsstadgan, men traktamentsersättning och ersättning för kontorskostnader borde utgöra sådana ersättningar. Det kan vi väl vara ense om i alla fall. Det är rimligt.

Är det sådana kostnader ni vill ge er på? Ska man inte kunna hyra ett rum i Bryssel eller Strasbourg? Jag tycker att det är rimligt. Alla behöver inte bo i tält eller husvagn där nere. Jag tycker att man ska kunna dra av det här. Jag tycker inte att man ska behöva ta upp det till beskattning.

Sedan föreskrivs det en massa saker om ersättningar som betalas ut till före detta ledamöter, som efterlevandepension, sjukdom, graviditet och så vidare. Är det de förmånerna ni vill ge er på?

Nu, Lars Johansson, är tidpunkten att i Sveriges riksdag precisera exakt vilka kostnadsersättningar och andra saker det är ni vill ge er på. Vi kan ta bort det där som vi är helt ense om, med pensionsfonderna, för det är ingen fråga längre. Men nu måste ni precisera vilka kostnadsersättningar det är. Är det graviditetsersättningar, eller vad är det? Ska man få bo i något annat än husvagn i Bryssel? Vad är det för kostnader?

Fru talman! Jag ska allra sist en gång till läsa vad det står i 11 kap. 28 § inkomstskattelagen:

”De fasta resekostnads- och traktamentsersättningar som Europaparlamentet betalar till sina företrädare där ska tas upp bara till den del ersättningen kan antas väsentligt överstiga de utgifter som den är avsedd att täcka.”

Kan det sägas tydligare?

Fru talman! Det finns ingen skillnad annat än i moraliskt avseende mellan reservationen och det förslag som vi står bakom. Men jag tänker inte skjuta Göran Persson i foten från den här talarstolen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Asplund, Ulf Berg, Annicka Engblom, Jessica Polfjärd och Fredrik Schulte (alla m), Jörgen Johansson och Karin Nilsson (båda c) samt Lars Gustafsson (kd).

Anf. 5 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna till Gunnar Andrén, som tar god tid på sig att försöka leda i bevis att han egentligen tycker likadant som vi, samtidigt som han röstar för regeringens förslag som faktiskt handlar om att ge skattebefrielse.

Jag tycker att Gunnar Andrén ska läsa hela propositionen. Om han vänder på sidan framgår det tydligt i den promemoria som ligger till grund för regeringens förslag att det ska vara skattebefrielse. Det är det som är regeringens slutsats, och det är också det som är Gunnar Andréns slutsats eftersom han stöder det förslaget. Försök inte trola bort själva sakfrågan! Det är det vi diskuterar.

När det gäller pensionsfonden är det den som avvecklas. Men de tidigare EU-parlamentarikerna har ju fått pengar inbetalade till sin pensionsfond, och Skatteverket har pekat på att det är högst rimligt att de betalar skatt när de tar ut sin pension. Det har ni också avvisat, enligt regeringens förslag.

Min fråga till Gunnar Andrén är då: Varför stöder inte Gunnar Andrén den reservation som är lagd? Under utskottets behandling tyckte du precis som vi, men nu står du här och försöker göra gällande någonting annat.

Var står du egentligen, Gunnar Andrén? Är du för att EU-parlamentarikerna ska slippa betala skatt enligt svensk lagstiftning för den kostnadsersättning som överstiger de kostnader man har? Det gäller i alla andra sammanhang. Har man extra traktamente som ligger utöver de statliga reglerna får man betala skatt på det beloppet. Det är precis samma sak som det Marie Engström tidigare berättade om den kostnadsersättning som svenska riksdagsledamöter hade tidigare. Vi fick också skatta för den del som översteg de kostnader vi hade haft.

Anf. 6 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Lars Johansson lyssnade ett dyft på vad jag sade. Vi är ju totalt eniga.

Det som Lars Johansson nu säger ingår exakt under det som jag har läst upp två gånger. Om det är orimliga ersättningar ska de beskattas. Formuleringen är ”som kan antas”, och det är klart att det är lite diffust – så är lagstiftningen ibland. Jag går med på det. Jag tolkar det så att om det är andra ersättningar än för de faktiska kostnaderna ska de beskattas. Det är innebörden av detta. Ni kan tolka det på något annat sätt, men jag är helt övertygad om att svenska folket tolkar det på detta sätt.

Vad är det för skillnad? Jag kan inte se någon annan skillnad i detta än att reservationen är av samma innebörd, utom på en enda punkt, nämligen att ni har en lite bättre skattemoral och vill framhäva den.

Om jag går tillbaka till den andra frågan tycker jag uppriktigt sagt att det är bedrövligt att vi ska ha en sådan här debatt när det inte finns några skillnader i sak mellan partierna. Ni vill ta partipolitiska poäng på att lämna en reservation i en fråga där vi tycker exakt samma sak. Det finns ingen på den här sidan, vågar jag säga, som tycker någonting annat än Lars Johansson i någon fråga här. Marie Engström satt så långt bort att jag inte såg henne.

Anf. 7 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är nog ganska många som tycker som vi i den här frågan, att man ska betala skatt på den kostnadsersättning och resekostnadsersättning som utgår i den mån man inte har kostnader för det.

Läs rutan i propositionen, Gunnar Andrén! Det står hur tydligt som helst att det ska vara skattefrit. Det står så här:

”De resekostnadsersättningar ... och övriga kostnadsersättningar som Europaparlamentet betalar ut till sina företrädare ska inte tas upp till beskattning.”

Detta står i regeringens förslag.

Den frivilliga pensionsfonden för före detta ledamöter som förvärvat rättigheter i fonden ska det inte heller gå ut någon skatt på. Det står också i rutan. Det är det vi tar ställning till.

Det du läste är beskrivningar av frågan, men du läste inte hela sidan. Du avstod från att läsa det som promemorian stannade vid, nämligen att ge skattefrit. Det är det som regeringen sedan lägger som förslag på riksdagens bord.

Det är det som vi tar ställning till. Där har ni tagit ställning för att det ska vara skattefrit medan vi säger att det är att göra det för lätt för sig. Vi ska pröva den frågan ordentligt. Man ska betala skatt. Det kommer möjligen att bli en fråga för EG-domstolen att ta ställning till.

Det finns faktiskt en tidigare EG-dom som har sagt att ersättningar som väsentligt överstiger den kostnad man har kan tas upp till nationell beskattning. Det finns en tidigare sådan EG-dom. Jag hade kunnat läsa upp den om jag hade haft en replik till.

Det är så det ligger till. Det är inte så att vi har tagit det här ur luften. Tvärtom – det är sakligt underbyggt. Men vi tycker att regeringen har hanterat frågan slarvigt. Det är beklagligt att Gunnar Andrén inte har läst på ordentligt om hur det förhåller sig i verkligheten.

Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det finns en jättestor skillnad mellan Lars Johansson och mig. Lars Johansson läser en massa rutor, promemorior och så vidare. Jag läser lagtexten. Jag skulle kunna läsa upp för Lars Johansson en gång till vad som står i 11 kap. 28 § inkomstskattelagen, men av tidsskäl gör jag inte det.

Där står det vad man ska tillämpa. Om ni hade velat ha ändring på detta och var missnöjda med EU-stadgan och hur den skulle tolkas var det 2005 som var tidpunkten att säga ifrån. Nu, fyra år efteråt, kommer ni här och vill skörda politiska vinster på detta och vill göra gällande att ni är bättre på det här området.

Men läs detta! Det kommer inte att vara någon skillnad alls mellan regeringen och oppositionen utom på denna väsentliga punkt som i grunden bara är populistisk. Ni framställer er som bättre i den här frågan än regeringen, men det finns ingen skillnad i sak.

Jag lade märke till att Lars Johansson avstår från att ta upp mina frågor om graviditetsersättning och annat. Jag förstår varför. Det finns nämligen ingen skillnad i vårt sätt att se på de frågorna.

Jag tänker inte skjuta på Göran Persson och hans regering, och jag undrar hur Mona Sahlin och andra som satt i den regeringen ska rösta i dag. Ska de rösta på propositionen? Ska de skjuta mannen som sitter nere på Torp i benet och säga att han gjorde ett dåligt jobb när han godkände EU-stadgan 2005? Jag tänker inte delta i det. Ni får skjuta själva.

Anf. 9 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Gunnar Andrén är arg. När man trampar på ömma tår brukar folk bli väldigt arga, och det här är en öm tå.

Jag tycker inte om att bli utmålad som någon som försöker vara bättre än någon annan. Jag försöker hålla en strikt linje i mitt politiska arbete, som i mycket handlar om skatter. Den är att det ska finnas legitimitet för skattesystemet och att vi ska ha ett likformigt skattesystem. Det tycker jag är två viktiga ledord.

Detta är inte första gången vi tar upp att vi inte vill ha något skattefråse. Vi vill att alla inkomster ska beskattas och provas. Ska man hävda avdrag för kostnader ska man för det första ha haft dem och för det andra kunna styrka dem. Jag vill inte bli utmålad som någon som försöker knipa billiga poäng. Det är i så fall en väldigt låg nivå på debatten. Jag följer upp tidigare förd politik i mitt parti.

Jag följer upp att vi redan 2005 var kritiska mot utformningen av ledamotsstadgan. Det är viktigt att framhålla detta. Det blir bara en massa fäinig pajkastning annars.

När jag lyssnar på Gunnar Andrén börjar jag kunna identifiera vad vi egentligen var oense om. Det som står längst ned på s. 8 i betänkandet om att vissa kostnadsersättningar inte ska beskattas utan bara ges ut schablonmässigt är rimligt, säger Gunnar Andrén. Det är inte rimligt, säger jag. Det är det som är den stora skillnaden.

Anf. 10 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det länder Vänsterpartiet till heder om man redan 2005 sade ifrån, vilket jag inte kände till, om att man var emot ledamotsstadgan. Det kanske även Miljöpartiet var. Då hade ni inte så stora framgångar i förhandlingarna med Göran Persson och den regeringen. Då får väl Socialdemokraterna ta på sig hela ansvaret för att Sverige godkände denna stadga. Den godkändes av EU-parlamentet och av Europeiska rådet. Det är obestriddligt att det var på det sättet.

Ni var tydligen kritiska mot detta. Då ska jag inte säga något annat. Jag tror att vi för vår del biträdde stadgan. Det är också tråkigt om jag skulle ha utmålat Marie Engström med åsikter som hon inte har. Men jag förstår fortfarande inte vad Marie Engström menar att Vänsterpartiet, Folkpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna eller Socialdemokraterna är oense i för någon fråga.

Det finns traktamenten som är schablontraktamenten. Här i riksdagen kan man till exempel få 100 kronor om man bor sju mil eller längre härifrån. Jag får inget sådant, men det beror på att jag bor närmare, men Ulf Holm får säkert det, och det får man oavsett om man har haft kostnader eller inte. Han behöver inte göra något för det. Jag tycker inte att det är orimligt. Man ska inte behöva räkna varenda kostnad som man har haft. Det är väl rimligt att man får 100 kronor om man bor långt härifrån? Det

tycker jag inte är orimligt. Detta är en ersättning av samma typ som det handlar om här.

Ska vi gå in och pröva varenda 25-öring? Nej, låt oss betala de 100 kronorna, eller vilken summa det nu handlar om i EU-parlamentet, i schablonersättning! Men ge dem inte till mig eller någon annan som bor alldeles i närheten, för vi har inga sådana kostnader. Det kostar inte så mycket att cykla till riksdagen.

Anf. 11 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Nu ska jag använda min tid till att precisera mig. I betänkandet på s. 8 längst ned står det: "Enligt ledamotsstadgan ska ersättningar för resor till och från arbetsorterna och för övriga tjänsteresor inte vara skattepliktiga. Vidare ska ersättningar för övriga kostnader för utövande av uppdraget vara skattefria (...). Vilka de sistnämnda ersättningsarna är preciseras inte närmare i ledamotsstadgan, men traktamentersättning och ersättning för exempelvis kontorskostnader borde enligt regeringen utgöra sådana ersättningar."

Detta är rimligt, sade Gunnar Andrén förut från talarstolen. Jag tycker inte att det är rimligt. Jag vet precis vad jag och Gunnar Andrén är oense om.

Ersättningen för kontorskostnader uppgår till ca 45 000 kronor per månad för EU-parlamentarikerna, och jag menar att det ska beskattas. I den mån man har kostnader – det har man antagligen, för man kanske anställer en sekreterare och har kostnader för material och annat – ska de kunna styrkas. Det är exakt det system vi hade när vi hade en kostnadsersättning. Den uppgick naturligtvis till mycket lägre belopp, men det är systemet som jag är ute efter och tycker är viktigt.

Gunnar Andrén tycker inte att det är viktigt. Du sade förut från talarstolen att den ordning som föreslås är rimlig. Det tycker jag inte är rimlig.

Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det här är ett lysande exempel på att vi tycker exakt samma sak.

Här står att de fasta resekostnader, traktamentsersättningar och kostnadsersättningar som tas upp ska kunna styrkas. Annars ska de tas upp till beskattning. Det är ju detta som regeringen föreslår! Det är detta som är innebörden. De kostnader som är styrkta – för hotellrum och så vidare i Strasbourg eller Bryssel – ska man ta upp till beskattning. Och om en EU-parlamentariker vill ta hem 45 000 kronor själv och inte har någon kontorspersonal där nere ska vederbörande ta upp detta till beskattning. Man får inte ta med sig dem hem utan att ta upp dem till beskattning.

Om Lars Johansson och Marie Engström åker ned kan ni pröva om de är skattefria mot Skatteverket sedan. Det är ju bara det som är styrkta kostnader som man i fortsättningen får ta upp.

Anf. 13 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att det finns två sorters ledamöter här i kammaren: en sort som har den låga moralen att reservera sig när man tycker annorlunda än regeringen och en sort som har den högre moralen och står över detta med reserverandet. Händelsevis slumpade det sig så

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Beskattning av
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna*

att det är regeringspartierna som står över detta med reserverande och oppositionen som reserverar sig.

Det är också uppenbart att Gunnar Andrén ofta klumpar ihop Socialdemokraterna och den övriga oppositionen: Har Socialdemokraterna någon gång stått bakom något har Miljöpartiet och Vänsterpartiet automatiskt också gjort det.

Nu hoppas jag att vi kan klara ut att varken Miljöpartiet eller Vänsterpartiet står bakom ledamotsstadgan utan ansåg att man borde ha lägre arvoden för Europaparlamentariker. Man ska ha mer rimliga arvoden.

Det är också uppenbart att Gunnar Andrén läser fel. Gunnar Andrén har – jag vet inte hur många gånger – läst upp: ”De fasta resekostnads- och traktamentsersättningar som Europaparlamentet betalar till sina företrädare där ska tas upp som intäkt bara till den del ersättningen kan antas väsentligt överstiga de utgifter som den är avsedd att täcka.” Problemet är bara att det är nuvarande lydelse i inkomstskattelagen. Det är precis den paragrafen som ni vill ändra på! Ni vill att det ska stå: ”Följande ersättningar och förmåner som Europaparlamentet ger ut till sina ledamöter ska inte tas upp ...” och så rabblar man upp resekostnadsersättningar och andra kostnadsersättningar.

Det är där vi skiljer oss åt. Det börjar på s. 19 och fortsätter på s. 20 i betänkandet, bara som ett litet tips.

När det gäller pensionsfonden tycker Gunnar Andrén att frågan är ur världen, för nu ska man ju avveckla den – varför ska vi då hålla på och bråka om utbetalningarna? Men grejen är att de rättigheter som har förvärvats där kommer att betalas ut förr eller senare, och då tycker vi att det är lämpligt att beskatta dem.

Ni har förstås lite åsiktsyttringar i betänkandet. Det är ett bra första steg, men ni föreslår inga förändringar i lagtexten. Där tycker vi faktiskt också annorlunda, och jag tycker att det är rimligt att vi får framföra det i en reservation utan att bli anklagade för att vara populistiska.

(Applåder)

Anf. 14 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var en intressant applåd. Jag har nämligen också läst 28 § på s.19, Följande ersättningar. Där står något helt annat: Resekostnadsersättningar ska inte tas upp.

Tycker ni att de kostnaderna ska tas upp? Jag tycker att våra EU-parlamentariker ska få åka till Bryssel och Strasbourg utan att behöva skatta för allting, precis som vi som bor till exempel inom Stockholms län har fria SL-kort så att vi ska kunna åka till riksdagen. Bor man i Haparanda får man till och med åka flygmaskin. Jag tycker att det är riktigt.

Sedan kommer kostnadsersättningar för utövande av uppdraget. Det är väl riktigt och rimligt att man ska få bo någonstans, precis som vi bor här i Stockholm. Därefter har vi allt detta med graviditet. Men det står inte att om man får andra, orimliga kostnadsersättningar utöver detta så ska de inte tas upp till beskattning. Det står faktiskt inte i den här stadgan. Det är en felaktig tolkning, och vi får väl se vad skattemyndigheten gör om det blir så att folk inte tar upp de 45 000 kronor i månaden de får utan att ha haft några kostnader för det.

Jag tror inte att den svenska skattemyndigheten kommer att godta detta, men det är möjligt att ni har rätt på den punkten. Om alla får behålla dessa pengar helt skattefritt, då ska jag ge mig. Men då har de ju inte haft några kostnader. Det är så det står. Man ska ha kostnader för detta. Tar man hem pengarna har man inte kostnader, möjligen en överföring via postgiro för 4,50 eller vad det kostar, men det är en annan sak. Man kan inte göra på detta sätt.

Vi har inte olika åsikter i den här frågan. Ni vill frammana att det finns åsiktsskillnader när det gäller detta, men det gör det inte. Vi ska ha samma system i Sverige som vi ska ha för dem som är i Bryssel – punkt slut.

Anf. 15 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Vi är inte emot kostnadsersättningar i sig om de ligger på en rimlig nivå. Jag som miljöpartist ser förstås gärna att EU-parlamentarikerna cyklar till Bryssel, men jag inser att det kanske är lite svårgenomförbart. Jag tycker att det är helt okej om de tar tåget eller kanske någon gång ibland till och med flyg – även om det bär mig emot – och att man då får kostnadsersättningar för detta.

Men nu har man ersättningar som är ganska höga för både det ena och det andra: 45 000 kronor i månaden för lite allmänna kontorskostnader. Mycket frimärken blir det, det är en sak som är säker! Därför är den tidigare ordningen rimligare – att till den del som de här ersättningarna överstiger de utgifter de ska täcka ska man också ta upp dem till beskattning.

Jag är väl medveten om att det inte är helt klart i den nya ledamotsstadgan i vilken utsträckning man verkligen får göra så. Men det förslag som Gunnar Andrén stöder, även om han kanske nu uttrycker det annorlunda, går ju ut på att man inte ska beskatta dem över huvud taget; de ska vara helt skattefria. Där menar vi att man faktiskt borde försöka se i vilken utsträckning man kan beskatta dem, och är det så att det visar sig oförenligt med EG-rätten får man helt enkelt ta upp frågan till omförhandling i stället för att bara lägga sig platt. Gunnar Andrén försöker däremot föra någon sorts argumentation som inte stämmer med det han tänker rösta igenom.

Anf. 16 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Nu ska jag läsa nästa paragraf också, för man måste läsa alla paragrafer. I den står det att om den skattskyldige får sådan ersättning som enligt den paragraf vi läste tidigare, fjärde stycket, inte ska tas upp får de utgifter som ersättningen är avsedd för inte dras av.

Vad betyder det annat än att man ska beskattas för detta? Det är ju det som står i nästa paragraf. Man måste se detta i sitt sammanhang. Ni har ingen annan åsikt än vi. Det är det som är min poäng. Men ni har försökt framställa det som att ni är bättre och mer moraliska. Det är det jag reagerar mot. Det borde vi se till att inte ha i den här frågan.

Det är ingen skillnad, Lars Johansson, Helena Leander och Marie Engström, mellan regeringens förslag och det ni vill reservera er för. Vill ni ta bort 12 § där det står att man ska ta upp de här kostnadsersättning-

arna som vi föreslår till beskattning? Är det på det sättet? Vill ni ta bort det? Vad reserverar ni er emot?

Anf. 17 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag är något förvånad över det hätska tonläget. Jag saknar lite grann EU-minister Cecilia Malmström i den här debatten. Hon skulle kunna redogöra för vad förslaget faktiskt innebär och hur det ser ut för EU-parlamentarikerna och deras ersättningar.

Det råder ganska många missförstånd i debatten. Jag satt själv i EU-parlamentet 1995–1999, och just kravet på en ledamotsstadga var en av de frågor som ofta debatterades mellan parlamentariker. Den har funnits länge i EU-parlamentet.

Frågan handlar väldigt mycket om trovärdighet – trovärdighet för det politiska systemet, för partierna och för dem som blir valda till EU-parlamentet. Därför tror jag att det är väldigt viktigt att man försöker göra något åt den bristande legitimitet som finns. Då kan man inte, som vissa ledamöter här vill, skapa ett skattefrälse för en viss grupp människor på oklara grunder. Det är det som det i praktiken handlar om.

Alla som tjänstgör utomlands kan få traktamente. Det får vi när vi tjänstgör på annan ort i Sverige också. Det är mycket rimligt. Det sade Gunnar Andrén också och nämnde 100 kronor. 100 kronor kan väl vara ganska rimligt, men i EU-parlamentet får man 3 200 kronor per dag man är närvarande. Det ska jämföras med den av Skatteverket fastslagna summa som ska vara 565 kronor. Belopp därutöver ska beskattas.

Det är en viss skillnad, anser jag, mellan 565 kronor och 3 200 kronor. Det är den mellanskillnaden som bör prövas om den inte ska tas upp till beskattning. Det har det svenska Skatteverket aldrig gjort, och den svenska regeringen har sagt att man inte vill lyfta upp frågan. Det har inte den förra regeringen gjort och inte heller denna.

Det är där problematiken ligger. Man vill inte lyfta upp dessa frågor, utan man låter systemet fortsätta gälla i oändlighet, verkar det som.

Samma sak gäller kostnadsersättningen. Man behöver alltså inte visa upp ett enda kvitto. Man får 45 000 kronor i månaden inbetalt på kontot utan att behöva lyfta ett finger. Man behöver inte visa upp ett enda kvitto på att man har haft någon kostnad, och det är detta ni i majoriteten nu fullständigt accepterar.

Ni säger att det ska fortsätta på det viset, men den frågan var inte uppe i EU-nämnden 2005. Det är någonting som den svenska regeringen har ändrat i och med den departementsskrivelse som det har redogjorts för och som ligger till grund för det här beslutet. Det som behandlades i EU-nämnden var bara nivån på själva arvodet, för det var arvodet som stod i centrum. Hur de nationella parlamenten beskattar eller inte står egentligen inte uttryckligen i ledamotsstadgan. Där finns öppningar för olika argument, och det är helt solklart att EU-parlamentet vill ha skattebefrielse – ja. Därom råder ingen tvekan. Men det finns ett motstånd från flera länder som gör att det finns en öppning, och det är den öppningen vi menar att man borde pröva.

Det borde vara på det sättet som det var för riksdagsledamöter tidigare. Det finns ingen kostnadsersättning här i riksdagen. Man kom nämligen vid en utredning fram till att den inte användes tillräckligt, utan det mesta beskattades i alla fall. Kostnadsersättningen var ungefär 3 500 kro-

nor. Då skulle man visa upp kvitton för Skatteverket, och de belopp man inte kunde lämna in kvitton för beskattades. Frågan är: Varför kan inte EU-parlamentariker göra på samma sätt?

Dessutom har EU-parlamentet ändrat sig ganska betydligt. De köper numera in datorer till ledamöterna. Det finns kontorsmaterial i EU-parlamentet som parlamentarikern kan få från sina partigrupper. Frågan är vad de 45 000 kronorna används till? Det vet vi inte. Då finner vi det märkligt att man i propositionen ger skattebefrielse till dessa ledamöter.

Problemet är att det är många människor som inte känner igen sig i den verklighet som EU-parlamentarikerna lever i när man berättar om deras ersättningar. Där finns trovärdighetsproblemet. Vill vi ha ett högt valdeltagande i EU-parlamentsvalet och att de som sitter i EU-parlamentet ska ha hög trovärdighet för att de har viktiga politiska frågor att jobba med de kommande fem åren måste vi vara klara och tydliga med att vi inte ska göra undantag för dem i skattehänseende, utan samma regler ska gälla.

De får ett högre arvode. Det är vi från Miljöpartiet och Vänsterpartiet emot, men det står ni bakom. Det är en annan diskussion som inte tas upp i detta betänkande, utan det kommer att behandlas av konstitutionsutskottet längre fram.

Vill vi ha parlamentariker som ska jobba för en bättre klimatpolitik, för villkoren för de fackliga rättigheterna och för vilka regler som ska gälla vid energideklaration av kylskåp och så vidare måste vi se till att vi inte får en massa sidodiskussioner om deras ersättningsnivåer hela tiden. De poppar upp titt som tätt, vilket skadar det politiska systemet.

Det är ingen, Gunnar Andrén, som säger att de som reser till Bryssel och Strasbourg inte ska få ersättning för att de tagit sig dit med flyg, tåg eller bil, eller hur de nu tagit sig dit. Problemet är bara att det enda man måste bevisa för EU-parlamentet är att man har genomfört resan, inte vad den har kostat. Det utbetalas en schablonersättning baserat på antal kilometer. Det är det enda man behöver lämna in. Reglerna har skärpts de senaste åren. Tidigare behövde man inte ens bevisa att man hade rest. Man behövde inte, så som många svenska ledamöter gjorde, lämna in boarding card för flyget, utan man kunde bara kvittera ut beloppet som då låg på ca 10 000 tur och retur Bryssel–Stockholm.

Det är detta system som vi inte anser vara bra för trovärdigheten. Det är därför vi har en gemensam reservation s, v och mp, där vi menar att detta borde prövas och att regeringen inte borde lägga sig platt utan lyfta frågan. Kan man inte det enligt kommande ledamotsstadga, alltså den som börjar gälla den 14 juli 2009, bör regeringen ta upp i ministerrådet att man vill ompröva systemet med tanke på omständigheterna. Man måste också kunna utkräva av de svenska ledamöter som blir valda den 7 juni i år att de lyfter frågan i EU-parlamentet. Det är EU-parlamentet och ministerrådet som tillsammans har beslutat detta. De svenska EU-parlamentarikerna måste lyfta frågorna. Vi måste kunna fråga dem under EU-parlamentsvalrörelsen som pågår hur de kommer att agera.

Efter en debatt i Uppsala i går kväll vet jag att det är flera av allianspartiernas kandidater som tycker att det inte är ett bra system och som skulle vilja att den borgerliga majoriteten i parlamentet röstade emot detta. De vill inte ha denna debatt. Jag önskar att de hade sagt till er i den borgerliga majoriteten att stoppa detta. Men det gör ni inte. Ni försvarar

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Beskattnings-
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna*

ett system som jag menar minskar trovärdigheten för EU-parlamentari-
kerna. Det är inte bra. EU-parlamentet har viktigare saker att göra, fram-
för allt när det gäller klimatpolitiken, än att sitta och försvara kostnads-
sättningarna.

Anf. 18 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det är tråkigt om folk tycker att jag har låtit arg. Jag är
tvärtom glad över denna debatt. Genom Ulf Holms anförande går vi över
på en helt annan nivå. Nu börjar vi diskutera de tre olika sakerna, nämli-
gen arvoden, traktamenten och kostnadsersättningar. I inget av fallen
finns det någon skillnad mellan oppositionen och regeringspartierna i hur
man ska tolka detta.

Jag beklagar om jag buntade samman Miljöpartiet och Vänsterpartiet
med Socialdemokraterna tidigare. Det var en felaktig åsikt att ni hade
hamnat i minoritet där. Jag visste inte det; jag tillhör inte EU-nämnden.

När det gäller arvoden är vi helt eniga om att de ska beskattas på
samma sätt som i dag. När det gäller traktamenten är det alldeles uppen-
bart att det system som man har i EU inte ska gälla i Sverige. Vi har
systemet att det traktamente man får – jag tror att det är 565 kronor om
dagen – ska beskattas i Sverige. Oavsett vad EU-parlamentarikerna får i
Bryssel ska de betala skatt för det i Sverige. Enligt Ulf Holm har de för-
bundit sig tydligen i Uppsala att göra det. Jag har dock inte hört någon
kandidat från något parti som har haft någon annan åsikt i denna fråga.

Slutligen har vi kostnadsersättningar. Där tycker jag att jag har lett i
bevis i klartext i debatten med Helena Leander att man måste läsa § 11
och § 12 i ett sammanhang. Man kan inte nöja sig med bara den ena.
Man får inte ta med sig de 45 000 kronorna hem obeskattade; det går inte
enligt den svenska lagstiftningen. På den punkten tror jag att vi är eniga.
Jag förstår inte vad reservationen går ut på.

Anf. 19 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är där regeringen gör en skillnad nu. Man ändrar
§ 11, tar bort detta och skriver uttryckligen att det inte ska tas upp. Det är
ändringen. Skatteverket har inte velat ha uppgifter om kostnadsersätt-
ningar; det har aldrig hänt. Det är in blanco. De pengarna får man utbeta-
lat oavsett. Skatteverket har sagt att man med den lagstiftning som finns
inte kan beskatta de 45 000 kronorna. Det är så det ser ut.

Regeringen har inte heller gett något stöd till att lyfta upp frågan.
Frågan var inte uppe i EU-nämnden 2005. Då handlade det enbart om
arvodet till ledamöterna. Kostnadsersättning, traktamente och reseersätt-
ning ingår i ledamotsstadgan men var inte föremål för diskussion då. Det
som ändras nu är hur beskattningen kan göras.

Vi menar att det finns en möjlighet eftersom det i ledamotsstadgan
står ”om det vida överstiger”. Det var det kryphål som fanns för de län-
der som inte gillade den nya ledamotsstadgan så att det skulle bli ett
beslut i ministerrådet och ett accepterande av EU-parlamentets förslag.
EU-parlamentet hade egentligen gått ett steg längre. De ville ha mer, men
då sade länderna: Nej, det får vara lite lägre.

Vi från Miljöpartiet och även Vänstern sade att vi inte tyckte att det var en acceptabel nivå.

När det gäller beskattningen är det en nationell fråga som kan utnyttjas. Där ändrar regeringen nu. Det är ganska tydligt att vi tycker att det är ett felaktigt beslut. Vi tycker att majoriteten måste stå för detta.

Anf. 20 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att majoriteten står för sin politik och att det inte kommer att bli någon skillnad. Man måste läsa dessa paragrafer.

Jag förstår att EU-parlamentarikerna har velat gå lite längre än flera nationella parlament. Det är väl som Marx sade om att egenintresset aldrig ljuger. Det har vi inte varit med på i Sverige. Vi har valt att vara mer restriktiva. Det gäller både den socialdemokratiska regeringen och den här regeringen. Det är därför man har de här andra skattebestämmelserna.

Jag tolkar det som står på precis motsatt sätt mot Ulf Holm. Det är möjligt att Skatteverket kommer att tolka det som att man ska behålla alla sina 3 200 kronor. Jag tror att det är precis tvärtom. Med den nya skrivningen, särskilt med § 28 i inkomstskattelagen, kommer man att tvinga fram beskattning av detta. Det är skillnaden.

Ni tror tydligen att regeringen vill ha skattefrihet för de 3 200 kronorna i all framtid. Jag tror att det är precis tvärtom. Den nya skrivningen markerar att man inte vill ha något skattefrälse.

När ni talar om skattefrälse menar ni fram den här motsättningen. Jag menar att det ska vara samma bestämmelser för svenska medborgare oavsett var de bor eller vistas. Därför har Skatteverket traktamentsbestämmelser om olika belopp som man får betala ut beroende på plats i världen; det är lite högre för Pyongyang än till exempel för Köpenhamn, tror jag.

Anf. 21 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Gunnar Andrén säger: Jag tror. Det duger inte att från riksdagens talarstol säga: Jag tror att det kommer att tolkas så här.

Jag utgår ifrån att majoriteten vet vilka propositioner man lägger fram, att man vet konsekvenserna av dem och att man i talarstolen står för den åsikten.

Till sin hjälp har regeringen tagit fram en departementsskrivelse som går igenom EU-parlamentets ledamotsstadga och gör bedömningen. Utifrån det ändrar man sedan inkomstskattelagen för att försöka följa den.

Det är ganska klart att man har gått på linjen att inte ta upp detta till beskattning, oavsett vilken summa som EU-parlamentet fastställer att kostnadsersättningen och traktamentet ska vara.

Jag menar att Sverige borde utnyttja den möjlighet som finns att lyfta upp frågan och se till att man tar upp detta till beskattning. Någon av de svenska EU-parlamentarikerna eller EU-parlamentet självt kommer att anmäla frågan till EG-domstolen. Det är jag helt övertygad om. Sedan kommer det att malas där och så får man veta hur de tolkar det till sist. Den möjligheten avstår Sverige från.

Prot. 2008/09:117

13 maj

*Beskattning av
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna*

När jag satt i EU-parlamentet var det aldrig någon från Skatteverket som frågade om traktamentena, kostnadsersättningarna och de resor som man gör tur och retur till Bryssel och Strasbourg – inte en enda gång.

Den enda gång som Skatteverket hörde av sig var till dem som ingick i den frivilliga pensionsfonden. Jag ingick inte i den. Jag avstod från den. Jag ville inte vara med i det systemet. Men det är många svenska EU-parlamentariker som har varit med. Där kom man fram till att inte beskatta.

Nu har Skatteverket i ett remissvar sagt att man vill ha möjlighet att beskatta när beloppet betalas ut. Det säger majoriteten nej till. Varför?

Anf. 22 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Det här har utvecklats till en mycket märklig diskussion.

Gunnar Andrén påstår att det som riksdagen ska ta ställning till innebär att kostnadsersättningen, traktamentet, ska beskattas för EU-parlamentariker.

Jag är mycket förundrad över denna slutsats. Jag är också förundrad över att övriga borgerliga ledamöter tiger still och uppenbarligen delar Gunnar Andrén's uppfattning. Det var inte alls så diskussionen var i skatteutskottet. Det är inte heller så som skatteutskottets jurister tolkar propositionen.

Det är en skattefrihet som ges enligt regeringens förslag.

Om inte någon på den borgerliga kanten reagerar och säger att Gunnar Andrén tolkar detta fel, kan jag inte se att jag kan göra annat än yrka på återremiss till skatteutskottet så att frågan får redas ut en gång till. Vi kan ju inte ha en kammardebatt i en sakfråga där den borgerliga majoritetens företrädare påstår att det som såväl regeringen som skatteutskottet har sagt och det som står i promemorian, nämligen att detta innebär skattefrihet, är fel och läser paragrafer som jag aldrig har läst på det sätt som Gunnar Andrén gör.

Det måste redas ut. Eftersom ingen annan ännu har begärt ordet är mitt förslag att vi återremitterar ärendet.

Anf. 23 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! I detta speciella läge vill jag ha en ajournering på två minuter. Eftersom det kommer ett återremissyrkande från Lars Johansson i denna viktiga fråga hade det varit rimligt att få ha en överläggning.

Vi får återkomma i voteringen om ett återremissyrkande. Från majoritetens sida har vi inte varit beredda på detta yrkande och skulle ha behövt en kort överläggning om riksdagsordningen hade medgivit detta.

Jag har inte mandat att avslå detta yrkande med hänsyn till att det ställs efter debattens egentliga slut. Om riksdagsordningen inte medger det kommer vi att markera genom att bifalla eller avslå återremissyrkandet när det kommer upp till votering kl. 16.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU32
Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av
vissa bostäder (prop. 2008/09:178).

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbygg-
nad av vissa bostäder*

Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till oppositionens gemensamma reservation. Det finns det goda skäl att göra. Sällan har det väl varit så viktigt att investera i jobben och göra något åt klimatkrisen. Sällan har behovet av investeringar i trygghet och framtidstro varit större.

För oss socialdemokrater är jobben den allra viktigaste frågan. Därför ser vi väldigt allvarligt på utvecklingen i Sverige. Arbetslösheten rakar i höjden. Sverige halkar efter. Utvecklingen här är sämre än i våra konkurrentländer eftersom vår regering gör mindre än andra regeringar för att vända utvecklingen. Det går sämre för Sverige för att vår regering har förstört trygghetssystemen och prioriterat orättvisa skattesänkningar före jobben och välfärden.

Intrycket är faktiskt att man har gett upp om jobben. De som gick till val på fler jobb säger nu som huvudbudskap att man inte kan göra så mycket. De som har tagit bort förmögenhetsskatten och öst pengar över de finaste villaområdena i våra rikaste förorter och som nu sänker skatten för höginkomsttagare på lånade pengar säger att det är oansvarigt att investera i jobben.

Finansministern erkänner att det blir fler jobb med socialdemokratisk politik, även om han tycker att det blir för dyrt – som om arbetslöshet och utslagning skulle vara gratis.

Har vi råd att arbeta, frågade Ernst Wigforss på 1930-talet. Frågan är lika aktuell i dag, och högersns svar är detsamma.

Vi socialdemokrater har gång efter gång krävt att politiken ska läggas om. A-kassan måste repareras. Utan trygghetssystem värda namnet blir det ingen riktig fart på efterfrågan någonstans i ekonomin eftersom rädslan för arbetslöshet är så stor och driver jobbkrisen ytterligare nedåt.

Kommunerna måste få ökade resurser nu när jobbkrisen utvecklas till en välfärdskris och regeringens politik tvingar fram besparingar i skolan, äldreomsorgen och sjukvården.

Vi måste också ta chansen att göra de långsiktiga och viktiga investeringarna för att komma till rätta med klimatkrisen och samtidigt passa på att skapa nya jobb.

Därför föreslår en samlad opposition ett rejält rödgrönt ROT-avdrag med klimatbonus.

Den jobbkris som vi nu ser i byggsektorn har förstärkts av den borgerliga bostadspolitiken. Redan under högkonjunkturen drev den politiken fram en kraftig nedgång av bostadsbyggandet i vårt land. Mellan 2006 och 2008 halverades bostadsbyggandet. Påbörjandet av nya bostadsrätter minskade med över 70 procent på två år, och prognoserna från Boverket pekar på en ytterligare nedgång. Det är ett gigantiskt misslyckande signerat Mats Odell och den borgerliga regeringen.

Därför behövs ett mycket omfattande ROT-avdrag. Det krävs för att möta jobbkrisen och stimulera efterfrågan i byggbranschen. Avdraget ska vara kvar så länge det behövs för att bekämpa jobbkrisen i byggsektorn. Byggandet är väldigt viktigt. Dels genererar varje sysselsatt i byggbranschen en lång rad kringjobb, dels riskerar en omfattande utslagning av skickliga yrkesarbetare i lågkonjunktur att man står utan kompetent personal när det vänder uppåt. Då riskerar vi att snabbare hamna i överhettning med stigande inflation och att snabbare gå in i en ny och djupare nedgång.

Därför är det väldigt viktigt för hela ekonomin att man sköter denna sektor på ett bra sätt. Det gör vi med vårt förslag.

Vi vill att ROT-avdraget, förutom att gälla småhus, utvidgas till att omfatta också bostadsrättsföreningar och hyresfastigheter.

Vi vill se fler attraktiva och klimatanpassade bostadsområden eftersom vi vet att det finns stora behov av underhåll och investeringar i energieffektiviseringar, inte minst i det så kallade miljonprogrammet.

Vår satsning ger fler jobb och bättre boendemiljöer i de områden som kanske mest av allt behöver den förbättringen, och den bidrar till att klimatbelastningen minskar.

De borgerliga ledamöterna i skatteutskottet röstar nej till detta. Men de kan inte ha missat de stora renoveringsbehov som finns i flerfamiljs-husen. Eftersom många av husen byggdes under en ganska kort tidsperiod sammanfaller nu också de stora renoveringsbehoven tidsmässigt. Genom att totalrenovera kan vi förbättra utvecklingen i många områden som dessutom är ganska slitna. Det är bra bostadspolitik.

Vi i oppositionen vill styra investeringarna mot mer av energieffektivitet, och vi föreslår att man ska kunna få ett stöd på upp till 50 000 kronor per lägenhet vid en totalrenovering som ger minst 30 procent i minskad energianvändning. Ägare av radhus, villor och bostadsrätter som genomför energieffektiviseringar ska utöver det vanliga ROT-avdraget även kunna få en klimatbonus. Det är bra klimatpolitik. Med vårt förslag skulle 40 000–50 000 lägenheter, både bostadsrätter och hyresrätter, kunna totalrenoveras varje år. Tillsammans med de besked som vi ger till landets radhusägare, villaägare och bostadsrättsinnehavare om en skattereduktion på 50 procent av arbetskostnaden med ett tak på 100 000 kronor innebär vårt förslag om ett utökat ROT-avdrag både rättvisare villkor mellan olika upplåtelseformer och ett rejält tillskott av jobb till en plågad bransch. Det är bra jobbpolitik.

Det är dags att någon tar ansvar för jobben när arbetslösheten skenar, att vi gör någonting själva och inte bara kräver av andra någon annanstans långt borta att de ska ta ansvar för klimatkrisen och att vi vågar investera i framtidstro så att Sverige inte fortsätter att halka efter i Europa.

Vårt förslag om ett utvidgat och förstärkt rödgrönt ROT-avdrag med klimatbonus är ett av många exempel som vi har lagt fram och som leder just i den riktningen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Hagberg (s).

Fru talman! Som tidigare sagts vill vi ha ett ROT-avdrag för att möta jobbkrisen och stimulera efterfrågan i Sverige. Vi tycker att det ska behållas så länge det behövs för att vi ska kunna bekämpa jobbkrisen, främst i byggbranschen. Till exempel i mars var 10,6 procent av byggnadsarbetarna öppet arbetslösa enligt Byggnads.

Bygginvesteringarna har sjunkit dramatiskt under de senaste åren. Redan under den högkonjunktur som vi hade före nuvarande lågkonjunktur minskade byggandet dramatiskt. Under 2008 halverades bostadsbyggandet jämfört med 2006. Boverket tror att det kommer att minska ytterligare under 2009. Då kanske vi får se ett bostadsbyggande som nätt och jämnt når upp till en tredjedel av det byggande som vi hade 2006.

Resursutnyttjandet är alltså historiskt lågt i denna bransch, och det finns därför väldigt goda förutsättningar att göra precis det som vi nu föreslår, alltså en konjunkturstabiliserande politik samtidigt som vi vill vidta åtgärder för energieffektivisering.

Finanspolitiska rådet har precis som Konjunkturinstitutet sagt att det behövs en mer expansiv ekonomisk politik. Detta är en del i vad vi menar är en expansiv ekonomisk politik, nämligen att också satsa på jobben och på en bransch som faktiskt befinner sig i kris.

Vilka krav har vi då ställt på ett ROT-avdrag från den rödgröna sidan? Det ska ha betydelse i en lågkonjunktur. Därför ska det också finnas en tidsgräns. Det ska inte bara omfatta villor, som i regeringens förslag, utan det ska också omfatta flerbostadshus. Avdraget ska också ha en klimat- och miljöstyrande profil. Dessa tre hörnstenar har varit väldigt viktiga för oss, och nu presenterar vi ett förslag där dessa tre krav också finns med.

Vårt förslag innebär att 40 000–50 000 lägenheter per år skulle kunna renoveras. Vi räknar med att detta tillhoppa skulle kunna ge kanske 15 000 nya jobb. Enligt Sabos beräkningar skulle renovering av lika många lägenheter ge upp till 35 000 jobb. Men vi vill vara lite försiktiga i vår framtoning. Det kanske är vårt kännemärke i detta fall. Men jobb kommer det att ge till en bransch som i dag har stora problem.

Vi lägger också på en klimatbonus som gäller bostadsrättsföreningar och småhus. Den utgår med 10 procent av arbetskostnaden upp till ett tak på 100 000 kronor.

Tillhoppa kostar vårt förslag 6 miljarder kronor. Som jag sade förut behöver vi en expansiv politik, och vi tycker att detta är en viktig del.

Dessutom, vilket man kan se i vår reservation, säger vi nej till den så kallade fakturamodellen som regeringen nu vill införa. Den innebär att köparen av tjänsten ska betala endast halva arbetskostnaden till den som utför arbetet som sedan i sin tur ska vända sig till Skatteverket i efterhand för att få ut resterande del av ersättningen för det arbete som har utförts.

Det har kommit en lång rad invändningar mot denna ordning. Den enskilda företagaren får på detta sätt faktiskt ta ansvar för att alla förutsättningar för att ett ROT-avdrag ska kunna göras finns. Företagaren får alltså göra en egen bedömning. I och med det får företagaren också stå för risken om alla förutsättningar inte finns. Då faller det tillbaka på företagaren.

Det handlar också om att företagaren får en ökad administrativ börda. Ni vet att alla småföretagare i dag säger: Minska regelbördan, snälla politiker!

Företagaren får också likviditetsproblem. Man får ligga ute med pengar. Vi vet att många företag redan tidigare har problem med likviditeten på grund av att kreditmarknaden inte har fungerat som den borde under det senaste året.

Vi säger också nej till avdraget för hushållsnära tjänster, vilket också står i vår reservation. Vi tycker att avdrag för fastigheter som ligger utomlands inte borde medges. Även om EU-regler säger någonting annat bör frågan kanske ändå prövas.

Vi tycker också att det är viktigt att man ställer krav på att den som utför arbetet har F-skattsedel.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen.

Anf. 26 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! När vi rödgröna pressar regeringen för att den inte gör tillräckligt för att dämpa konjunkturedgången brukar man gärna lyfta fram ROT-avdraget som en bra stimulansåtgärd. Problemet är att ROT-avdraget som stimulansåtgärd betraktad är helt felkonstruerat.

Byggbranschen är en konjunkturkänslig bransch där det kan pendla rätt vilt mellan arbetskraftsbrist och djup arbetslöshet. Åtgärder som kan dämpa svängningarna i byggbranschen kan därför ha en positiv effekt både på samhällsekonomin i stort och så klart för de byggjobbare som berörs. Ett tillfälligt ROT-avdrag i lågkonjunkturer är därför en bra sådan åtgärd som i viss mån kan förskjuta olika byggarbeten från tider av arbetskraftsbrist till tider av arbetslöshet.

Trots allt är renoveringsåtgärder någonting som kanske inte vidtas varje dag, utan med de rätta ekonomiska stimulanserna kan man förskjuta dem lite hit eller dit och på så sätt minska konjunktursvängningarna. Men det bygger förstås på att ROT-avdraget är just tillfälligt. Med ett permanent ROT-avdrag finns det egentligen ingen anledning att förskjuta byggåtgärderna över tiden. Då får man inte någon dämpande effekt på konjunktursvängningarna. Om regeringen skulle vilja ha någon trovärdighet i sin stimulanspolitik borde därför ROT-avdraget göras tillfälligt.

Om regeringen vill ha någon trovärdighet i sin klimatpolitik vore det också lämpligt att ha lite klimatstyrning när det gäller ROT-avdraget i stället för att bara lite fromt hoppas att några kanske använder ROT-avdraget till att göra klimatsmarta saker. Det finns nämligen en väldigt stor potential för energieffektiviseringar i bostadssektorn som bara väntar på att realiseras i samband med renoveringar.

Tar vi inte chansen nu utan bygger in oss i energislösiga lösningar och bygger om och bygger till och renoverar på ett oklokt sätt sitter vi där och får dras med osmarta lösningar som kommer att hålla i många långa år framöver. Därför är det så viktigt att vi faktiskt gör rätt från början och ser till att ROT-avdraget utformas så att det främjar energibesparingar. Det gör inte regeringens förslag. Det vill vi i oppositionen ändra på.

Särskilt många av miljonprogramshusen är i stort behov av upprustning, både för att skapa en bättre miljö för de boende och för att hushålla bättre med energin. Med regeringens förslag kan dock vi som bor i hyresrätt känna oss blåsta. Det är bara de som äger sin bostad som får ta del av ROT-avdraget. Det är ytterligare ett exempel på regeringens fördelningspolitik, på vilka man väljer att gynna och på vilka man väljer att inte gynna.

Det innebär att hus med det största renoveringsbehovet många gånger blir utan avdraget medan man för andra, kanske mer lyxbetonade, renoveringar mycket väl kan få fullt stöd om de bara sker i rätt hus. Om regeringen skulle vilja ha någon form av fördelningspolitik borde man alltså se till att ROT-avdraget omfattar såväl hyreshus som bostadsrätter och villor.

Om regeringens fagra ord om vikten av ett gott företagsklimat betyder någonting borde man också se till att skrota fakturamodellen. Vi har fått brev och uppvaktningar från olika näringslivsföreträdare som vittnar om vilka problem det kommer att innebära för dem att vara de som får ligga ute med pengarna och att vara de som får ta smällen om det visar sig att köparen inte har rätt till avdrag, kanske därför att man redan använt hela sitt avdrag eller därför att man missförstått de något snåriga reglerna och från början över huvud taget inte hade rätt till avdrag.

Om regeringen skulle vilja ha ett bra ROT-avdrag, inte bara ett ROT-avdrag för sakens skull, finns det alltså en del som man skulle behöva förändra. Vi har en del idéer om det i vår reservation som jag nu yrkar bifall till.

Anf. 27 JESSICA POLFJÄRD (m):

Fru talman! Vi har haft den här diskussionen flera gånger, så argumentationen börjar kännas igen. Jag är ändå lite förvånad. Jag trodde att oppositionen skulle tycka att det här är ett bra förslag eftersom det ganska mycket påminner om den ROT som förra regeringen införde.

Vi föreslår alltså ett ROT-avdrag – ett avdrag för reparation, underhåll och tillbyggnad för småhus, ägarlägenheter och bostadsrätter som ägaren eller innehavaren låter utföra. Vi tillämpar samma modell som när det gäller det tidigare diskuterade införandet av avdrag för hushållsnära tjänster. Där har vi redan beslutat att skattereduktion för hushållsarbete ska lämnas som en skattelättnad från den 1 juli i år.

Vi har här hört om Socialdemokraternas, Vänsterns och Miljöpartiets förslag till en lite mer utvidgad ROT än regeringen föreslagit. Jag skulle vilja fråga er i oppositionen hur det kommer sig att ni alltid har mer pengar. Jag undrar vilken skattkarta ni har – jag avser då inte den skattkarta i traditionell bemärkelse där man letar efter skatten vid regnbågens slut utan den skattkarta där ni hela tiden hittar mer intäkter än regeringen – och vilka skatter ni ska höja. Vilka skatter föreslår ni ska finansiera utvidgningen av ROT-avdraget? Jag ser fram emot att få den frågan besvarad. Man får inte heller glömma att det avdrag som kommer att göras är en preliminär skattereduktion och att justering kommer att ske i slutändan.

Förslaget innebär i övrigt att samma villkor och förutsättningar som gäller för skattereduktion för hushållsarbete också kommer att gälla för ROT-arbeten. Samma belopp gäller, och det är ingen utvidgning av beloppet, utan 100 000 kronor för arbete genererar ett avdrag på 50 000 kronor per år och person.

Förslaget om att införa en skattereduktion för ROT-arbeten föreslås träda i kraft den 1 juli i år men kommer att gälla från och med den 8 december 2008. Allt som utförts sedan kommer alltså att kunna räknas med i samband med reduktionen.

Regeringen föreslår att nuvarande regler om skattereduktion för hushållsarbete och förmån av hushållsarbete utvidgas så att skattereduktion kan lämnas för arbete och förmån av arbete som avser reparation och underhåll samt andra ROT-arbeten. Det handlar om en permanent utvidgning.

Vi föreslår inte det här främst som en konjunkturåtgärd utan som ett sätt att komma åt det svartarbete som sker i sektorn samt för att kunna utvidga tiden på arbetsmarknaden för dem som i annat fall skulle ägna sig till exempel åt byggnation av altaner eller garage. Det handlar om att kunna fortsätta att göra det vi själva är bra på.

Jag tror att flera av er har hört det vittnas om hur svensken rycktes med i Martin Timell-anda och började fixa och dona hemma. Sedan fick yrkeskunniga och verksamma på området rycka ut för att hjälpa till och skademinimera där skadorna var stora. Detsamma gäller naturligtvis för dem som jobbar i den bransch som tillhandahåller hushållsnära tjänster.

Vi har diskuterat fakturamodellen, som jag lite senare återkommer till. Vi tror att det är en bra modell.

Vi har sett effekter av avdraget för hushållsnära tjänster. Det har genererat mindre av svartarbete i berörd sektor. Det har också lett till att fler människor har fått en trygg anställning och bra villkor och får vara med i de trygghetssystem som vi andra tar för självklara. Ingen i oppositionen nämnde över huvud taget svartarbetet i sitt anförande här.

Det finns flera skäl till att det har funnits mycket svartarbete i de här båda sektorerna. Från byggbranschens sida har man vidtagit åtgärder för att försöka stävja svartarbetet. Man har till exempel infört en legitimationskontroll och fortsätter med utvecklingen här för att komma åt missförhållanden och för att skapa ett gott rykte i den egna branschen.

Utskottet anser att det är angeläget att skattereduktionen för hushållsarbete utvidgas till att gälla också för ROT-arbeten just av här nämnda skäl. Många i byggbranschen har en anställning och jobbar svart vid sidan av. Det är kanske skillnad om man jämför med sektorn för hushållsnära tjänster där många jobbat svart på heltid.

Flera synpunkter har inkommit på förslaget om fakturamodellen. Remissinstanserna är inte eniga. En del tycker att förslaget är bra, medan andra tycker att det fortfarande finns frågetecken – frågor som jag tänkt att vi här och nu ska besvara. Marie Engström har lyft fram några.

Vi ser att det för att en marknad ska uppstå behövs köpare. Därför är det viktigt att systemet är enkelt för den som ska köpa en tjänst. Det handlar om ganska stora belopp vid renoveringar och ombyggnationer, varför det är bra att man kan få skattelättnaden direkt vid köpet. Därmed stimuleras efterfrågan. Det är mycket pengar att ligga ute med för exem-

pelvis en barnfamilj eller en äldre person som i så fall får vänta i upp till två år på att få tillbaka pengar.

Vi tror också – man fick inte säga tror, så jag säger att vi vet att det här kommer att bli bra. Det finns många frågetecken kring att ligga ute med pengar, vem som ska stå för en eventuell förlust om det inte är riktiga och korrekta uppgifter.

Vi hör i samtal med Skatteverket att de vill påskynda utbetalningarna. De har sagt att man kan få sin utbetalning från Skatteverket efter runt tio dagar. Det är egentligen en kortare tid än vid en vanlig faktureringsprocess där tiden ofta uppgår till 30 dagar. Många tycker också att Skatteverket faktiskt är en garant för att man ska få in pengar, och det finns ibland köpare som är svåra att ha att göra med.

Det finns heller ingenting som säger att man måste slutfakturerar, det vill säga att man måste fakturera hela beloppet när arbetet är slutfört, utan man kan fakturera efter hand, det vill säga mindre belopp under resans gång.

Vi tror också att det finns en enkelhet i att det är utföraren som står för fakturan till Skatteverket. När det gäller den svarta sektorn finns det dels en riktad infrastruktur, dels en enkelhet i att företagaren är den som riktar kraven till Skatteverket.

Vi vill påminna om att det här inte är hugget i sten, utan det finns en möjlighet – det har regeringen också skrivit i sin proposition – att göra en utvärdering för att se vilka fördelar och eventuella nackdelar det här systemet skulle kunna innebära. Jag tycker att det är bra att vi har en öppenhet för förslaget och för att kunna utvärdera detsamma.

Jag är inte säker på att människor inte vill göra rätt saker. Jag är inte säker på att det alltid är så att regering och riksdag måste styra vart människor ska gå. Vi vet ingenting – och det skulle jag gärna vilja skicka med till den utvärdering som kommer att göras – om huruvida det faktiskt har gått till klimatstimulerande åtgärder, till energibesparing. Det kanske är så att människor själva har en vilja att göra det här, även om inte riksdagen pekar med hela handen.

Anf. 28 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det sista som Jessica Polfjärd tog upp, att riksdagen inte ska peka med hela handen, tycker jag låter lite märkligt, för den skattereduktion som vi har infört för till exempel byte av uppvärmningssystem till mer miljövänliga system har blivit mer eller mindre succé och faktiskt inneburit att människor har investerat i alternativa uppvärmningssystem. Det tycker jag är väldigt bra. En sådan sak som att höja koldioxidskatten för att människor i mindre utsträckning ska använda olja för uppvärmning har också haft bra miljöeffekter. Jag tror på den typen av politik. Jag tror också på de åtgärder för energieffektivisering som vi från oppositionen nu föreslår. Vi tror att de kommer att få betydelse. Det är viktigt att understryka att vi har ett stort ansvar i klimatfrågan.

Jessica Polfjärd frågar varför vi alltid har mer pengar. Ja, vi kanske inte alltid biträder era jättestora skattesänkarförslag som i första hand riktar sig till höginkomsttagare, blir väl mitt svar på frågan. Men vad vi vill genomföra är en aktiv konjunkturstimulerande åtgärd. Det är det som vårt förslag till ROT-avdrag innebär.

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbygg-
nad av vissa bostäder*

Eftersom det här är någonting som ska motverka svartarbete skulle jag vilja höra vad ni har för åtgärder att sätta in för en bransch som i dag har hög arbetslöshet och är hårt drabbad av lågkonjunkturen.

Anf. 29 JESSICA POLFJÄRD (m) replik:

Fru talman! Det förvånar mig när jag lyssnar på Vänsterpartiet att ni är så måna om just byggsektorn. Byggsektorn ska främjas, och här ska det till fler jobb. Ni räknar på 15 000 nya arbeten. Jag tror att det är högt räknat, men du får gärna precisera hur ni har räknat om det skulle underlätta för alliansen att förstå ert förslag. Det ni egentligen gör när ni säger nej till avdraget för hushållsnära tjänster är att säga: Vi värderar inte den här sektorn. Vi värderar inte de arbeten som utförs i den här sektorn. De får gärna fortsätta att vara svarta. Vi struntar i de kvinnor som har fått arbeten och de företag som har etablerat sig. Nu tittar vi på byggsektorn. Det är här vi vill generera nya jobb. Jag tycker att det klingar falskt utifrån er beskrivning att ni vill att människor ska omfattas av trygghetssystem och liknande.

Ni föreslår i ert konjunkturstimulerande program att man även ska ta med hyreslägenheter. Det finns ju ett åtagande från hyresvärden som har en skyldighet att underhålla och renovera efter hand. Det handlar ibland om stora företag, börsnoterade fastighetsbolag. Varför ska vi gå in och subventionera deras åtagande?

Jag tror också att det finns en risk för att det blir höjda hyror om man skjuter över ansvaret för underhåll och reparation på hyresgästen och inte tar det själv. Det här tycker jag att Marie Engström ska svara på.

Anf. 30 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Självklart är det hyresvärden som har ansvaret för att renovera. Men syftet med en konjunkturåtgärd är att man ska tidigarelägga ett arbete för att det ska stimulera under tiden som det är lågkonjunktur. Det är det som är kärnan i alltihop.

Vi ser uppenbarligen helt olika på det här. Samtidigt vet vi att det finns stora eftersatta behov av renovering, framför allt i det så kallade miljonprogrammet. Jag ställde frågan till Jessica Polfjärd hur regeringen har resonerat.

Svaret på frågan varför vi på något sätt skulle bry oss om bara byggbranschen är att det ju är ROT-avdrag som vi diskuterar. Det är det som är ämnet för betänkandet, och då är det självklart att det blir byggbranschen som diskuteras. Men sammantaget handlar våra förslag inom ramen för en expansiv politik också om ett investeringsstöd till kommunsektorn, om riskkapital på energisidan och så vidare. Det är en lång rad åtgärder vi föreslår för att kunna bedriva konjunkturpolitik. Och i ryggen har vi lite grann det som både Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet i går tog upp, nämligen behovet av en aktiv finanspolitik. Men i det här fallet är vi begränsade till att diskutera bara ROT-avdraget.

Jag tycker att det är väldigt märkligt att regeringen inför den här fakturamodellen som går emot vad väldigt många företagare och företagares intresseorganisation säger. Jessica Polfjärd säger: Vi vet att det här ska bli bra. Hur kan hon säga någonting sådant?

Anf. 31 JESSICA POLFJÄRD (m) replik:

Fru talman! Så Marie Engström menar att dämpa fallet för den kommunala sektorn är att hålla deras kommunala bostadsbolag under armarna? Jag tror i sådana fall att det finns betydligt bättre sätt att bidra med konjunkturstimulerande åtgärder. Det ni säger är att det kommunala självstyret gäller både i dåliga och i bra tider.

Man har som fastighetsägare en skyldighet att stå för renovering och underhåll. Miljonprogrammet är ett lysande exempel på någonting som vi inte ska göra igen. Precis som Marie Engström sade var det många fastigheter som byggdes under samma tid och som i dag står inför enorma behov.

Jag vet inte hur ni har räknat, och du kanske inte kan precisera det. Om man tittar på det tillägg som ni gör ser man att det finns frågetecken när det gäller vad det räcker till per lägenhet. Hur stor är energieffektiviseringen? Vad räcker detta till?

Jag vill fortfarande hävda att detta är en viktig fråga. Men vi har också energideklarationer och vi har människors vilja, som ges utrymme i ROT-avdraget, att göra klimat- och energiförbättringar. Det finns utrymme för att installera bergvärme och att göra andra saker som att byta fönster eller tilläggsisolera. Det finns alltså möjligheter inom ramen för detta.

Anf. 32 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Det är egentligen en positiv människosyn som Jessica Polfjärd målar upp om att människor gör saker frivilligt, till exempel tar ansvar för miljön, utan att någon styrning behövs. Det vore kanske kul om den människosynen kunde lysa igenom till exempel också i jobbpolitiken, där ni annars är ganska mycket för sänkta ersättningar och sänkta skatter för dem som jobbar. På det sättet blir det en stor klyfta mellan dem som jobbar och inte jobbar som gör att människor ska piskas att ta jobb som de annars inte skulle vilja ta, eftersom man tydligen inte har så positiv människosyn där.

Jag tror också i grunden att människor både vill ta jobb och göra klimatinvesteringar. Men ibland har man kanske inte riktigt kunskapen om och engagemanget i att se över precis vad man ska göra när man ska renovera. Men om man har ett klimatstyrande ROT-avdrag tar man sig samman och försöker kolla upp hur man ska göra det hela på ett bra och klimatsmart sätt. Därför bör vi också ha en klimatstyrning av ROT-avdraget.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Jessica Polfjärd. Den gäller kanske inte någon jättestor politisk sak, utan mer en småsak. Men den är viktig för den för det berör. Det finns en tydlig avgränsning; för att få del av ROT-avdraget ska åtgärderna göras i eller i nära anslutning till hemmet. Det framstår kanske som ganska enkelt. Men det är inte alltid så självklart. Vissa saker gör man till exempel med fördel i en fabrik. Man tar med sig dörrarna, skåpluckorna, fönstren eller vad det nu är och fixar dem i en fabrik. Men om det finns ekonomiska incitament att göra detta i eller i nära anslutning till bostaden kan man mycket väl ta med sig lite enklare grejer dit och måla om luckorna i vardagsrummet, fixa fönstren

på gården eller något sådant. Det kanske både ger en sämre arbetsmiljö och mer störningar för de boende.

Jag har därför en fråga: Kommer regeringen att försöka se över gränsdragningen så att man kan åtgärda det här på ett bra sätt?

Anf. 33 JESSICA POLFJÄRD (m) replik:

Fru talman! Det är härligt att vi är överens om att människor kan och vill göra sina egna klimatförbättringar. Det är en bra ingång, tycker jag. Jag tycker att det skulle vara intressant att se hur många av de avdrag som görs som faktiskt kommer att generera en bättre energi- och klimatfunktion i hemmen. Jag är helt säker på att människor vill ta ansvar.

När det gäller gränsdragningar tror jag att Helena Leander har läst i propositioner att det är tydligt vad som ingår och inte ingår. Det är också tydligt att skåpluckor eller det som är producerat på ett annat ställe inte omfattas av ROT-avdraget. Däremot gör monteringen det, det vill säga att det finns möjlighet att göra avdrag för arbetskostnaden för att du sätter in det hela i ditt hem. Det som räknas ska vara nära eller i nära anslutning till hemmet. Om man bygger en ledning för att dra in vatten räknas det alltså som något som ligger i anslutning till och nära hemmet.

Jag tror att det skulle bli ännu svårare om vi skulle börja se till vad som är producerat utanför hemmen och var man skulle dra gränsen. Detta är ett system som har varit i gång ett tag, och Skatteverket har tydliga riktlinjer både när man ringer dit och på hemsidan. Jag tror att det skulle bli problematiskt om man skulle börja manövrera och ändra saker i förslaget nu.

Anf. 34 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag har själv inte någon lösning, ska jag erkänna. Men det här är en fråga som har uppmärksamats av plåtslagarna, och jag undrar bara om man kunde se över vad som kan ske när människor har saker där de har valet att göra det hela i en fabrik på ett sätt som kanske är bättre både för de boende och för dem som jobbar med det än att göra det i hemmet. Men det är alltså ingenting som ni kommer att titta över, verkar det som.

Jag vill återvända till frågan om klimatstyrning eller inte. Det är så klart jättebra om människor frivilligt vidtar klimatåtgärder när de nu får ta del av ROT-avdraget. Om alla kommer att utnyttja det på ett bra sätt är det ju inget problem att vi kräver vissa miljöprestationer för att man ska få ta del av åtgärderna.

Men problemet är om människor inte gör det, kanske på grund av okunskap, att det är krångligt eller vad det nu kan vara. I det läget tror jag att det är bra om man kan gå in och säga: Du får pengar om du gör den här renoveringen, men då vill vi att du uppfyller vissa energibesparingskrav. Du får pengar, men du får en bonus om du uppfyller klimatkraven.

På så sätt kan vi få en mer långsiktig lösning. Det vi gör nu kommer vi att få dras med jättelänge. Det är inte så att man renoverar hus varje år. Om vi gör fel nu har vi byggt in oss i ett fortsatt klimatdåligt boende. Det är därför vi nu måste ta den chans vi har när framför allt miljonprogramsområdena ska renoveras. Vi måste se till att göra på rätt sätt, och då är det oansvarigt att inte ha någon som helst klimatstyrning.

Anf. 35 JESSICA POLFJÄRD (m) replik:

Fru talman! Om det nu är så akut och bråttom kan man återigen fråga sig varför den förra regeringen inte införde detta när man hade chansen. Jag får en liten känsla av att det alltid är lättare att flaska på när man sitter i opposition. Då har man alltid mer pengar. Om alliansen säger korv med bröd ska ni ha bostongurka och räksallad också. Ni måste föra i bevis var ni hittar pengarna. Jag tycker fortfarande att det är oansvarigt att säga att ni gör det här.

Låt oss titta på om det genererar klimatinvesteringar. Om det inte gör det kan vi titta på det efter utvärderingen. Då kanske vi ser att vi behöver mer incitament för människor att vilja gå den här vägen – ungefär som den bonus man införde för miljöbilar. På så sätt kan man ge incitament till människor och styra konsumtionen på ett visst sätt.

Jag vill upprepa den fråga som jag ställde till Marie Engström och ställa den även till er. Varför är det så viktigt att stimulera den här sektorn när ni säger nej till avdraget för hushållsnära tjänster? Vad är det för skillnad i konjunktur och arbetslöshet beroende på i vilken sektor man befinner sig? Jag får inget svar på det. Jag vet inte om ni undviker att svara. Vilken värdering gör ni av arbeten inom sektorn för hushållsnära tjänster och i byggnadssektorn?

Anf. 36 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Det är inte bara vi i oppositionen som säger att regeringens krispolitik är felaktig. Det säger också regeringens egen expertmyndighet Konjunkturinstitutet. De går på vår linje. Det gör också de av Anders Borg utsedda experterna i Finanspolitiska rådet, som på punkt efter punkt underkänner regeringens ekonomiska politik och som på punkt efter punkt ger oss stöd. Så du har faktiskt en hel del att förklara, Jessica Polfjärd, och kanske fler frågor att besvara än att ställa i det hänseendet.

Vi tycker att det är fel att behandla olika former av boende på olika sätt. Vi tycker att det skulle vara bra om vi kunde stödja hyresrätten lite bättre. Det gör vi i hela vår bostadspolitik, men när det handlar om ROT-avdraget och konjunkturpolitiken tycker vi att det finns skäl att lyfta in också hyresrätten och behandla den på ett sjystare sätt. Jag har svårt att förstå varför den borgerliga majoriteten inte kan ställa upp på den politiken. Det är bra fördelningspolitik. Det ger fler jobb. Och det är bra klimatpolitik. Jag tycker att Jessica Polfjärd har en del att besvara och reda ut när det handlar om de frågorna.

Anf. 37 JESSICA POLFJÄRD (m) replik:

Fru talman! Jag tror att jag har besvarat frågan om hyresrätter, men jag upprepar gärna svaret. Varför ska vi gå in med skattemedel och subventionera ett eftersatt underhåll som fastighetsägaren har? Jag ser inte att det är det primära som vi behöver göra.

Vi ser också att renovering av det här slaget oftast inte genererar svartarbete. Det förekommer inte så mycket svartarbete just i den här sektorn när det gäller renovering av till exempel hyresrätter. Det poppar upp på andra ställen, framför allt i relationer mellan privatpersoner och utförare. Där ser vi att det finns en stor svart marknad.

Vi vet också att de flesta människor faktiskt vill köpa vitt. Om det finns ett kostnadsincitament vill människor köpa på den vita marknaden. Det ser vi också när det gäller hushållsnära tjänster; människor vill göra rätt för sig. Det som har varit problemet är att skillnaden i pris har varit så stor, och det vet Fredrik Olovsson också.

Anf. 38 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har väldigt svårt att förstå varför man är så väldigt styvmoderlig just när det handlar om hyresrätten. Beror det på att människor som bor i hyresrätt kanske har lägre inkomstnivå och att man fortfarande är väldigt intresserad av att öka klyftorna i samhället? Här gynnar man ensidigt dem som äger sitt boende, och de som hyr får vara utan. Det blir effekten av er politik.

Vi tycker att vi i en lågkonjunktur ska ta chansen att verkligen göra bra satsningar som kan stärka Sverige långsiktigt genom att bygga om bostadsområden så att de inte bara blir klimatsmartare utan också trevligare att bo i. Det finns många områden som är slitna och nedgångna. När man har råd att sänka skatten för de allra rikaste borde man också ha råd att satsa i de bostadsområden där de som inte riktigt har samma goda förutsättningar bor. Vi tycker att det är en rimlig politik. Dessutom ger det jobb. Det är den andra delen av detta.

Varför så ensidigt gå fram med stora skattesänkningar som framför allt riktas till dem som har goda inkomster i stället för att investera i jobben? Vi får alltid höra att vi måste finansiera våra förslag. Jessica Polfjärd var också inne på var vi får våra pengar ifrån. Vi lyssnar på Konjunkturinstitutet och regeringens egna experter, dem som Anders Borg struntar i, och gör de satsningar som krävs. Vi finansierar också vår politik genom att säga nej till de stora skattesänkningar som ni vill genomföra för höginkomsttagare och förmögna. Vi tycker till och med att de grupperna kan vara med och betala lite mer framöver. Vi måste ha lite ordning och reda i fördelningspolitiken. Man kan inte låta klyftorna växa ohejdat.

Anf. 39 JESSICA POLFJÄRD (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur du tänker, Fredrik Olovsson. Är det så att du kan tala om för mig vem som bor i en hyresrätt och vem som inte gör det? Jag tycker att det är ett larvigt argument att vi skulle gynna en viss upplåtelseform utifrån något som helst fördelningspolitiskt motiv.

Här handlar det om människor som vill ta ansvar. Med jobbskatteavdraget har människor ett större utrymme i sin egen ekonomi för att göra till exempel investeringar i sin bostad. Räntorna är också låga, vilket gör att det finns ett större utrymme för människor att kunna se om sitt hus. Man kan göra investeringar som man kanske har skjutit på tidigare därför att man har haft väldigt små marginaler.

Det här ifrågasätter du samtidigt som du vill ge pengar till börsnoterade fastighetsbolag som har en skyldighet att renovera och underhålla bostäder för sina hyresgäster. Jag anser fortfarande att du riskerar en hyreshöjning. Man förskjuter ansvaret för vem som ska renovera och vem som ska åtgärda problemen i lägenheten, men man sänker kanske inte hyrorna i samma utsträckning.

Fru talman! Då var vi framme vid ett beslut som gäller ROT-avdrag och som ska kopplas till regelverket för RUT-avdrag. Förslaget är bra, men några skönhetsfläckar kan kanske hittas här och var.

Huvudsyftet med skatteavdraget är att minska svartarbetet och öka efterfrågan inom byggsektorn. Det är bra. Dessutom ökar kvaliteten när kunniga hantverkare utför jobben inom sina kompetensområden. Det är bra. Därmed kan fastighetsägarna ägna sin tid åt professionellt arbete på sina respektive arbetsplatser. Det måste väl ändå vara alldeles utmärkt.

I detta betänkande föreslås att ROT-avdraget, som handlar om reparationer, underhåll samt om- och tillbyggnader av vissa bostäder, liksom RUT-avdragen, som gäller hushållsnära tjänster som städning och trädgårdsskötsel, även ska omfatta den så kallade fakturamodellen.

Förslaget som träder i kraft den 1 juli innebär att köparen betalar halva arbetskostnaden inklusive momsen till utföraren. Utföraren får sedan begära ut den andra hälften av arbetskostnaden hos Skatteverket. Det innebär att köparen får en skattelättnad direkt vid köpet av tjänsten i stället för att behöva ligga ute med pengarna till efter deklarationen året därpå. Det måste faktiskt vara riktigt bra.

Jag vet att både husägare och byggföretag ligger i startgroparna för att ta del av åtgärden som kommer att sätta fart på efterfrågan nu när tjänsterna kommer att bli tillgängliga för fler genom direktavdraget. Systemet kommer definitivt att underlätta för kunden. Frågan är hur krångligt det kommer att bli för utföraren. Det är där jag kanske inte är lika nöjd. Jag har en känsla av att utformningen kanske kommer att ställa till det en del för mindre företag som inte har särskilt anställd personal för att sköta det administrativa arbetet. De kommer kanske att tycka att det här förslaget är besvärligt eftersom man måste dela fakturan med en halva av arbetskostnaden till Skatteverket och resterande halva av arbetskostnaden, materialet och momsen till kunden. Jag hade önskat en annan modell där kunden själv ansvarar för sin ansökan om skattereduktion till Skatteverket. Jag ser inte det förslag som vi ska fatta beslut om i dag som det mest optimala, men det är ändå bra nog för att uppfylla syftet att minska svartjobben, stimulera efterfrågan och skapa arbetstillfällen. Jag är därför beredd att yrka bifall till förslaget som det föreligger i dag.

Det är helt naturligt att en ny lagstiftning, som dessutom föreslås bli permanent, kommer att bli föremål för uppföljning och utvärdering. Det gäller även detta förslag. Jag kommer inte att bli överraskad om det dyker upp flera frågetecken runt tillämpningen framöver som ger utrymme för omprövning av detaljer i förslaget.

Fru talman! När man anlitar en målare för att tapetsera eller måla väggar och tak inne eller ute eller anlitar en golvläggare är regelverket glasklart. Då utförs arbetet i eller i nära anslutning till fastigheten. Något annat är givetvis helt omöjligt. Men en annan fråga som nämndes i ett tidigare replikskifte är hantverkarnas arbetsförhållanden och kvaliteten på arbetet då de för att omfattas av ROT-avdraget ska utföra arbetet i eller i nära anslutning till fastigheten, fast de kanske borde utföra arbetet någon annanstans för att det ska bli effektivt. Många finsnickare, plåtslagare, glasmästare med flera tar gärna med sig arbetsuppgifterna till sina fasta maskiner och redskap i sina verkstäder, eftersom det är betydligt lättare och säkrare att utföra arbetet där. Det blir också säkrare för kun-

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbygg-
nad av vissa bostäder*

den om till exempel glasmästarna byter de gamla trasiga glastrutorna i fönsterbågarna inne i sin arbetslokal i stället för att de står ute på fastighetens gräsmatta där barn och hundar kan komma att trampa långt efter det att arbetet har utförts. I de fall man väljer att vara praktisk och realistisk i utförandet av arbetet kan det vara svårt att avgöra om det är en arbetsinsats eller en köpt produkt man har att ta ställning till på fakturan.

Jag tror att vi kommer att finna frågor efter hand som kommer att bli föremål för prövning. Detta kanske är en sådan. Vi får se var det slutar. Med erfarenhet från tidigare förändrad lagstiftning har jag sett att frågorna återkommer lite fram och tillbaka här i kammaren. Jag kan tänka mig att det kommer att ske även i denna fråga.

Även om jag inte är helt nöjd med fakturamodellen är det ett klart framsteg jämfört med det som gällt hittills och som de tre oppositionspartierna förespråkar ska vara kvar. Direktavdraget ger fler med lägre inkomster möjlighet att anlita hantverkare liksom utförare av hushållsnära tjänster eftersom man inte behöver betala mer än halva arbetskostnaden då arbetet utförs och slipper ligga ute med beloppet i månader eller år.

Oppositionen vänder sig också mot att personer som inte har F-skattsedel ska kunna anlitas för att utföra ROT-jobb. Jag ser bara fördelar med den förenklade skattedeklarationen då man vill få hjälp med enkla ströjobb och vill betala dessa vitt. Den förenklade skattedeklarationen är verkligen mycket enkel när man vill göra rätt för sig både gentemot Skatteverket och gentemot den man anlitar.

Fru talman! Sedan jag kom till riksdagen anlitar jag min granne för att gå en runda med hunden då jag inte är hemma. Det händer också att hon torkar golvet och vattnar blommorna, vilket jag aldrig gjort avdrag för men skulle kunna göra sedan den 1 juli.

Kan någon av er i oppositionen svara mig på om ni tycker att hon borde vara egen företagare med F-skattsedel för att utföra dessa enkla arbeten? Kan någon av er svara mig om ni hellre såg att jag gav henne några svarta kronor i handen, eller skulle jag kanske hellre göra mig av med hunden eftersom jag befinner mig här och inte kan vara hemma varenda dag och passa min hund?

Fru talman! Jag håller en förenklad skatteblankett i min hand. Så här ser den ut! Det är en sida med ett fåtal uppgifter som man fyller i. Den finns att ladda ned på nätet, och den går att fylla i för hand eller direkt i datorn. En gång i månaden behöver jag fylla i en sådan här blankett med mina egna personuppgifter, grannens personuppgifter, uppgifter om lön, och så beräknar jag skatten och pensionsavgiften. Eftersom hon är ålderspensionär berörs hon inte av någon arbetsgivaravgift. Det är ju i detta fall den som det ska kunna göras avdrag för, men det finns kanske andra i omgivningen som man skulle vilja anlita där blanketten också kommer att vara väldigt tillämplig. Det är ett väldigt enkelt sätt att göra ett jobb vitt och göra rätt för sig.

Jag skulle aldrig i livet tvinga min granne att skaffa en F-skattsedel för att kunna hjälpa mig. Jag postar den här blanketten till skattekontoret, jag betalar lönen till hennes konto och jag betalar skatt till Skatteverket. Det är klart på några minuter.

Jag tror att det går att göra ännu fler svarta jobb vita och få in fler skattekrönor till staten även inom arbete som utförs av grannar eller vänner emellan.

Man tillåter avdrag av arbetsgivaravgiften då arbetet utförs av någon som saknar F-skattsedel. Kanske handlar det om en barnvakt som familjen känner eller någon som mot ersättning kan ta en promenad med en äldre anhörig. Kanske kan det vara någon som har tid att skotta snö på uppfarten eller klippa gräsmattan hos ens gamla mor, och det kan vara avgörande för om ens gamla mor kan bo kvar i huset. Kanske handlar det också om någon som kan dra i en skruv någon gång eller måla staketet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 41 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är nyfiken på Centerpartiets skäl till att säga nej till vårt förslag om ett ROT-avdrag som också omfattar bostadsrättsföreningar och hyreslägenheter. Varför inte investera i bättre, klimatsmart boende och fler jobb på en och samma gång?

Anf. 42 KARIN NILSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan väl inte säga annat än att förslaget är lovvärt och att det ska göra allt mellan himmel och jord i dagsläget. Men det är också skillnad på förslag och förslag. Jag anser att det här är ett ROT-avdrag som följer det gamla sättet att tänka sig ROT-avdrag och också är kopplat till RUT-avdrag som berör enskilda fastigheter och enskilda fastighetsägares löner.

Det investeringsstöd som skulle behövas till miljardprogrammet är en helt annan fråga än det ROT-avdrag som vi behandlar i dag, och det har ett helt annat syfte. Syftet här är att komma åt svartarbetet i privata affärerna man och man emellan jämfört med en renovering av ett flerbostadshus där man lättare kan ha koll på fastighetsägarens bokföring och komma åt svartarbetet som faktiskt inte förekommer i samma omfattning i dag.

Syftet är alltså ett annat, och kostnaden är framför allt en helt annan för staten om man skulle ge sig in på det som Fredrik Olovsson föreslår.

Sedan tror jag att investeringar i flerfamiljshus skulle kunna komma i gång i den mån att bankerna klarar av utlåningen och kreditgivningsproblemen som råder. Det finns alldeles säkert många som står i startgroparna just för att det är lågkonjunktur och konkurrensen på arbetsmarknaden är annorlunda. Man skulle alltså få mer för pengarna om man bara kom åt det ekonomiska.

Anf. 43 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har ändå väldigt svårt att förstå att vi i det läge som Sverige befinner sig i i dag – med en arbetslöshet som skenar och med en ekonomi som backar, där vi har enorma problem och där vi också halkar efter andra länder – inte passar på och går utöver den gamla formen av ROT-avdrag. Vi tycker den är rätt; vi står ju bakom den delen också. Men vi tycker att det är rimligt att vi också försöker att bygga Sverige långsiktigt framåt och att vi avsätter resurser för att förbättra också i våra flerbostadsområden. Det kan inte bara vara så i det här läget med den orättvisa fördelningspolitik som regeringen bedriver att det bara är på villor som vi ska satsa.

Vi tycker att det är rimligt att vi också gör de här satsningarna i flerbostadshus och på en och samma gång kan uppnå många olika positiva effekter. Vi får en bättre boendemiljö, för det kommer det naturligtvis att leda till, och ett mer klimatsmart boende. Vi ligger ju efter i klimatpolitiken i Sverige nu och vi behöver nya förslag som kan förbättra det området och framför allt jobben som är det område som ni tydligen har slutat att prata om. Det här handlade ju inte om jobben, utan det handlade om skattefusket, vilket naturligtvis är viktigt, men den viktigaste frågan av alla just nu är jobben, och vårt förslag skulle ge uppåt 15 000 nya jobb säger vi. Andra säger att det skulle ge väldigt mycket mer, men vi nöjer oss med att räkna hem de där 15 000 jobben.

Jag vill alltså ändå veta varför ni inte tar chansen nu när möjligheten finns.

Anf. 44 KARIN NILSSON (c) replik:

Fru talman! Jag får göra en kortversion av det jag nyss sade. Det är som jag betraktar det en helt annan fråga. Frågan när det gäller det vi tar beslut om i dag handlar om att komma åt svartarbete i de privata köpen av tjänster. Frågan som Fredrik Olovsson pratar om är en fråga som bromsas upp av en helt annan problematik, och den bromsas upp av kreditgivningen av bankerna. Om man då säger "Okej, ni får de här pengarna till stöd" kräver det fortfarande att de problem som finns när det gäller kreditgivningarna i bankerna kommer att lösas upp. Allt handlar inte om statsbidrag, utan det handlar också om investeringar, och den delen måste ju förhoppningsvis också få komma i gång så att den möjligheten finns.

Att tro att vi ska kunna lösa alla problem genom att plocka in det i beslutet i dag tror jag inte är rimligt. Sedan tycker jag att man får avvakta och se vad marknaden faktiskt själv kan klara av när problematiken som finns i bankdelen släpper.

Det är många i Sverige som ska slåss om pengarna, men man begränsas till den svenska utlåningsproblematiken eftersom det är betydligt svårare att få krediter utanför Sverige till all näringslivsverksamhet i dag. Byggbranschen kämpar alltså om samma medel, och jag tror att vi måste hitta en lösning där först.

Anf. 45 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Fru talman var inte närvarande tidigare då vi diskuterade en fråga som berörde 18 svenskar. Nu handlar det om fem sex miljoner. Det är lite skillnad i antalet som berörs. Det har sagts mycket klokt, och jag ska försöka att vara mer kortfattad än vad jag var förra gången.

När det gäller ROT- och RUT-avdragen är det intressant att se vad motiven är för dem. Det finns två motiv med RUT-avdraget. Det är framför allt en valfrihetsreform för att skapa en ny marknad främst för många kvinnor. Det är det ena. Det andra var, under framför allt Bosse Ringholms tid när det infördes, för att skapa underlag för investeringar i energibranschen. Det var mycket klokt.

Nu har det kommit till ett tredje motiv, nämligen att stimulera byggkonjunkturen. Alla de här motiven kan i grund och botten sammanfalla. De kan vara bra allihop, så det är inget större fel i detta. Men det kan vara klokt att se att det är lite olika motiv för de olika åtgärderna.

Alla sätter vi väl jobben först, och då får man fundera lite om man har en begränsad summa pengar att tillgå. De som har sedelpressar har lättare att använda väldigt mycket pengar. Nu säger jag inte att alla har detta, men det finns en tendens att lägga på det ena förslaget efter det andra. Jag noterar att de tre oppositionspartierna i det här lilla betänkandet föreslår ytterligare stimulansåtgärder för 6 miljarder kronor ovanpå allting annat man har talat om. Det är en icke oväsentlig summa som ska tas av skattebetalarnas medel eller av våra barn. Om man skulle få fram 15 000 jobb skulle de kosta ungefär 400 000 kronor styck, och man kan diskutera om det är klokt att använda 6 miljarder till en sådan jobbskapande politik.

Fru talman! Låt mig bara gå in på några små detaljer i reservationen. Reservanterna föreslår att man ska avslå det här förslaget, men i motiveringen och ställningstagandet säger man att det kommer för sent. Det är väldigt svårt att få ihop ett yrkande om avslag på förslaget med hävdandet att de åtgärder man föreslår kommer för sent. Det blir lite bekymmersamt.

Sedan kommer man till sådana saker som om fakturamodellen är bra eller inte. Det är en avvägningsfråga, vill jag påstå. Jag var häromdagen i Linköping och träffade en kvinnlig företagare i en städbransch, kan man säga – hon arbetar med människor – och hon var i stort sett positiv till detta. Jag träffade också en målarfirma där man var bekymrad över detta. Det visar att det på samma ort kan finnas olika synpunkter på om fakturamodellen är bra eller inte. Det beror lite på vilken likviditetssituation man befinner sig i, hur många människor man har att göra med och många andra saker.

Jag menar att vi har kommit till en klok ståndpunkt när man säger att fakturamodellen är bra, därför att den möjliggör åtminstone att undvika stora kreditförluster för många byggföretag som skulle kunna råka ut för det annars.

Den stora frågan är då om detta ska gå till flerbostadshus eller inte. Där har de föregående talarna på regeringssidan klargjort vilka motiven är för att avstå från detta. Det hindrar inte att jag gärna vill säga att de förslag som ni syftar till att genomföra, nämligen att rusta upp miljöprogrammen, är väldigt angelägna. Men det sättet som ni föreslår nu tror jag är väldigt konstigt av den anledningen att då skulle enskilda dels få betala sin hyra, dels få betala för det underhåll som det faktiskt åligger hyresvärdarna att sköta. Det tycker jag är konstigt. Däremot kan de som bor i en hyresrätt använda detta till sin sommarstuga eller något annat. Det finns många sådana möjligheter. Men jag förstår syftet.

Allra sist vill jag säga en sak till Fredrik Olovsson, och det gäller er andra i oppositionen också. I reservationen står det att ni vill begränsa avdraget till fastigheter i Sverige. Det är en åsikt som jag ofta framhållit att vi också har i grund och botten. Detta är inte bra. Men på just den här punkten är vi bundna av en annan EU-stadga än vi var tidigare. Detta är en följd av ett åtagande som vi har gjort. Men syftet med reformen är inte att vi med skattepengar ska understödja sysselsättning i utlandet. Vi får väl hoppas att några andra länder skapar några jobb också i Sverige. Men jag säger gärna till Fredrik Olovsson igen att om vi kunde ta bort detta utan att bryta mot EU-stadgan skulle vi säkert vara villiga att göra det.

Anf. 46 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Vad gäller det sista tror jag möjligtvis att vi skrev någonting om att pröva möjligheten, men där kan jag minnas fel.

Det jag tänkte prata om är de 6 miljarder som Gunnar Andrén tog upp. Om man ska vara petig är det 6 miljarder totalt som vi föreslår. Då har ni ju redan, med ert förslag, lagt in 3 ½ miljard, så det är 2 ½ miljard extra som vi föreslår för att även hyresrätter ska kunna vara med. Det är klart att man skulle kunna tänka sig att banta det hela så att det skulle handla om mindre pengar och ändå ha en rättvis fördelning. Den principfrågan skulle vi kanske kunna diskutera.

Jag tycker att det är lite märkligt hur en liberal företrädare, eller i alla fall föregivet liberal företrädare, står och försvarar att bara vissa upplåtelseformer ska få ta del av ROT-avdraget. Jag är medveten om att syftet i första hand är att motverka skattefusk och att det kanske sker mindre skattefusk när man renoverar hyresrätter. Men någonstans måste man ändå se vilka konsekvenser ens förslag får. Redan nu kan man säga att hyresrätterna är skattemässigt missgynnade, och ska man dessutom ha ett ROT-avdrag som inte kommer hyresrätterna till del, trots att vi ser väldigt stora behov i just hyresrätterna, särskilt i miljonprogrammet, får det väldigt märkliga konsekvenser.

Jag har också lite svårt att förstå det resonemang som Gunnar Andrén för och som Jessica Polfjärd var inne på, att man på något sätt får betala extra som hyresgäst om man nu skulle ha ett ROT-avdrag som även omfattar hyresrätter. Någonstans borde ju renoveringarna bli billigare i hyresrätterna om även hyresrätt får ta del av ROT-avdraget. Eller menar ni att man ska avstå från att renovera hyresrätterna, att det är fräschet och fint i alla miljonprogramshus och att man får skylla sig själv om man är så dum att man renoverar? Jag tycker att det hela är lite oklart.

Anf. 47 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Helena Leander tycker att jag är en "föregivet" liberal företrädare. Jag vill gärna svara på detta och säga att jag tycker att Helena Leander är en fullgod företrädare för sitt gröna parti. Jag vill inte ta ifrån henne att hon är en mycket god ideologisk företrädare för sitt parti, vad hon än anser om att jag är föregivet liberal eller någonting annat.

Jag går tillbaka till själva sakfrågan. Anledningen till att det är problematiskt att införa ett ROT-avdrag för hyresgäster beror ju på att hyresrättens konstruktion är just den att man hyr alltihop – hissar, tapeter, kök och så vidare – och att det är det som ingår i hyran. Om hyresgästen vill göra några mindre saker är det helt okej, men det är inte rimligt att hyresgästen också ska betala till exempel nytt golv eller något sådant. Det är inte rimligt, och framför allt inte att skattebetalarna ska göra det.

Däremot är det felaktigt. Om Helena Leander hade lyssnat på mig hade hon hört det. Jag tycker att intentionerna bakom detta, att man vill rusta upp miljonprogrammet, är väldigt goda. Att stå och tillskriva mig att jag inte skulle vilja detta när jag precis har sagt motsatsen tycker jag inte är särskilt hög standard på en debatt.

Jag tycker att vi måste göra någonting åt miljonprogrammet och för de människorna. Jag vet inte om Helena Leander nyligen har varit i Rosengård, men där behövs betydande investeringar, kan jag säga, som bostadsbolaget i första hand behöver göra. Det gäller delar av Rosengård.

Det är inte alla delar av Rosengård som är dåliga. Det är många delar som är väl skötta också. Men delar av Herrgårdens kvarter är inte väl skött.

Anf. 48 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Nej, jag har faktiskt inte varit i Rosengård. Däremot har jag bott i Husby i Stockholm, och jag kan tänka mig att det är lite anorlunda standard på de husen än på husen i – är det Danderyd som Gunnar Andrén bor i? Men nu ska vi inte lägga oss i det.

Den viktiga frågan är ju frågan om hyresrätter ska kunna ta del av ROT-avdraget eller inte. Vår avsikt från de rödgröna har aldrig varit att det plötsligt ska åläggas hyresgästerna att fixa sina golv eller vad det nu kan vara, utan det ansvaret ligger fortfarande på hyresvärden. Men då ska även hyresvärden kunna ta del av ROT-avdraget för att genomföra renoveringar av hyreshusen, vilket vi ser stora behov av.

Jag vill också passa på och be om ursäkt om Gunnar Andrén blev kränkt av att jag använde formuleringen ”föregivet liberal”. Det var bara en liten finess som syftade på att bara för att man har ordet ”liberal” i partinamnet ger det ingen garanti för att alla förslag är liberala. Och är det så att man tycker att det är oliberalt att ha stöd som bara gynnar vissa upplåtelseformer för att på så sätt faktiskt peka ut att vissa upplåtelseformer är mer skattegynnade än andra tycker jag att man kan hävda att det inte är helt liberalt.

Anf. 49 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Med anledning av den sista frågan skulle jag vilja säga att jag absolut inte blev kränkt. Det skulle vara mig främmande att bli det. Jag är fortfarande övertygad om att Helena Leander uttryckte sin åsikt om vad jag står för. Den vill jag inte ta ifrån henne. Hon får tycka precis vad hon vill, men jag skulle aldrig uttrycka mig på motsvarande sätt om Helena Leander – det vara bara det jag ville säga.

Sedan tycker jag att det är synd att Helena Leander inte har varit i Rosengård. Jag var där en hel dag den 28 mars och gick genom både centrum och delar av Törnrosen och andra kvarter. Det är stor skillnad på de olika kvarteren. Nu diskuterar vi ju inte om vi varit där eller inte, men det är värdefullt att gå i sådana områden. Det är bra att också ha bott i Husby. Det är viktigt att hålla ordning även i det området så att det ska vara trivsamt att bo där, liksom i Akalla och många andra områden. Det är mycket viktigt, och därför säger jag att vi behöver insatser för många områden av den karaktären, områden som håller på att gå ned sig.

Frågan är dock om ROT-avdraget är den effektivaste metoden. Jag och andra som representerar regeringspartierna tror inte att det är rätt metod att använda ROT-avdraget till hyreslägenheter, men vi kan ju bli övertygade om att vi har fel på den punkten. De som bor i hyreslägenheter kan ofta använda avdraget för sina sommarställen och så vidare. Där finns det inga som helst restriktioner, men då äger de i allmänhet dessa ställen.

Det handlar alltså om själva boendeformen. Man kan fråga sig om det inte ska vara samma sak för olika boendeformer. Nej, det ska det inte vara. Det är inte fråga om samma sak.

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbyggnad
av vissa bostäder*

Anf. 50 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag noterar att Gunnar Andrén i den här debatten är mycket lugnare och mycket mer lågmäld än i den förra debatten. Då lät det lite annorlunda.

Jag skulle vilja kommentera frågan om sedelpressarna. När regeringen, som vi tycker, inte gör tillräckligt i detta konjunkturläge får vi alltid höra att vi har en sedelpress någonstans. Då intar majoriteten alltid ett slags kameral hållning. Vi vill hänvisa till både Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet som säger att vi behöver en expansiv ekonomisk politik i detta konjunkturläge.

Regeringen föreslår ROT-avdrag för ca 3 ½ miljard. Vi utökar avdraget till att även omfatta flerfamiljshus. Därmed kommer det att kosta 6 miljarder kronor. Det är vad vi pratar om och då beskylls vi för att ha en sedelpress. Så är det inte. Vi har heller inte stått bakom alla majoritetens beslut om stora skattesänkningar. Det där kan vi alltså käbbla om fram och tillbaka.

Jag skulle vilja ställa några frågor. För det första: Varför gör ni inte, Gunnar Andrén, ett konjunkturanpassat ROT-avdrag, ett som är tidsbegränsat? Meningen är ju att vi ska få fart på jobben i en bransch med mycket hög arbetslöshet. Byggjobben har mer eller mindre avstannat. För det andra: Varför ska inte flerbostadshus omfattas av ert förslag?

Anf. 51 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Den andra frågan tycker jag att jag besvarade i det tidigare replikskiftet och därför kanske inte ska uppehålla mig så mycket vid den. Det beror alltså i första hand på att upplåtelseformerna ser olika ut. Det beror inte på att de människor som bor i de husen inte har möjlighet att använda ROT-avdrag upp till 100 000 kronor. Det kan de göra om de till exempel har en sommarstuga eller till exempelvis städning av sin hyresbostad.

När det gäller frågan om man ska ha ett konjunkturanpassat ROT-avdrag eller inte menar jag att det är en avvägningsfråga. Att regeringen i detta läge valt att inte ha det är väl för att inte få väldiga pucklar, vilket är fallet om man har begränsade skattestimulanser vid olika tider, utan i stället få ett jämnt flöde. Ett förslag som mötte mig i Linköping var att man skulle ha högre måleriavdrag på vintern eftersom man då skulle få en jämnare sysselsättning.

Det finns många tekniska lösningar för att tillfredsställa olika branscher. Jag säger inte att man alltid ska ha ett permanent ROT-avdrag av just den här typen, men jag tycker att det var klokt att i denna lågkonjunktur säga att man inte behöver riskera att det avskaffas runt hörnet eller något sådant. Det är väl motivet till att det gjordes på det här sättet.

Jag vill gärna tillägga att jag inte har anklagat Vänsterpartiet för att ha en sedelpress. De vill, har jag lagt märke till, finansiera detta genom att bland annat dra in 80 miljarder av vanliga konsumenter, familjer. Med det avsågs inte att de hade en sedelpress, tvärtom har de en sedelindragningsförmåga.

Anf. 52 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Ibland känns det som om vi debatterar olika saker. Från oppositionens sida är vi noga med att prata om konjunkturåtgärder. Vi

känner att vi finns i verkligheten. Byggbranschen är hårt ansatt. Majoriteten pratar om någonting helt annat. Vi har hört flera talare ta upp att det är bra med insatser för att förhindra svartarbete. Det är bra med sådana insatser, men det känns som om vi inte befinner oss i riktigt samma verklighet.

Nu instämmer Gunnar Andrén i att ROT-avdraget är en bra åtgärd, men frågan är vad de gör nästa gång vi hamnar i en lågkonjunktur, när det här systemet redan finns. Det kan vara bra att kunna vidta olika åtgärder när man hamnar i en lågkonjunktur. Att kunna göra den typen av insatser är också en del av en aktiv finanspolitik. Det är inte bara vi som säger det, utan det har redan flera gånger påtalats att även andra säger det.

Jag tänkte ställa ett par frågor om den fakturamodell som ska införas. Vi har blivit uppvaktade av flera företagare och deras organisationer som är oroliga. Gunnar Andrén sade att det blir ett bra system och någon annan alliansföreträdare visste att det kommer att bli ett bra system. Ändå är man orolig inför ett ökat risktagande. Man ser framför sig en ökad administrativ börda och eventuellt också likviditetsproblem.

Flera av företagens organisationer uppvaktar ofta oss ledamöter och ber oss att minska företagens regelbörda. Varför inför ni då, Gunnar Andrén, nya regler som organisationerna, innan reglerna ens är införda, protesterar mot eftersom de befärar att det ska öka regelbördan? Trots protesterna tycker ni alltså att det säkert blir bra. Det skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 53 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! När jag började mitt sedvanligt lugna anförande försökte jag dela upp de olika motiv som funnits för de olika åtgärderna. Jag sade att RUT-avdraget i första hand var till för att skapa en ny marknad och motarbeta svartarbete. Det var huvudmotivet. Man ville även skapa en del valfrihet, inte minst för kvinnor. Jag sade också att när Bosse Ringholm införde en annan form av ROT-avdrag, för bergvärme eller vad det nu var, var det främst för att stimulera energiinvesteringar. Det var också bra. Det ROT-avdrag som nu införs är i första hand för att motverka lågkonjunkturen i byggbranschen, får vi väl lov att säga. Man skulle kunna utvidga det till IT-branschen och allt möjligt, men man får göra en del avgränsningar. Det är egentligen fråga om en avvägning vill jag påstå.

Vi blir, fru talman, uppvaktade av olika intressen, och Marie Engström är en mycket erfaren person som under årens lopp blivit uppvaktad av många, och då kan man notera att intressen också kan vara särintressen. Det är inte säkert att alla företag alltid tycker exakt samma sak. Det jag försökte säga med mitt besök i Linköping var att företag i olika branscher kan uppfatta fakturamodellen på olika sätt. Jag tror att man ska vara noga med att säga att alla inte uppfattar den på exakt samma sätt som deras organisationsföreträdare.

Huruvida det skapar mer byråkrati eller inte kan jag inte säga. Efter en tidigare diskussion med någon av ledamöterna framkom det att om man ska vara riktigt ärlig är det nog ett system som är väl så bra om man vill vara säker på att få betalt och att inte skurkar i branschen slår mynt

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbyggnad
av vissa bostäder*

av att använda sig av det, alltså utöver vad man skulle kunna få i ROT-avdrag.

Anf. 54 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Häromdagen, jag har för mig att det var i måndags eftermiddag, stod jag och gjorde någonting och lyssnade på ett samhällsprogram på min lokalradio. Det handlade om varför ett antal byggföretag hade det så välfyllt med beställningar. Nio av tio byggföretag hade fulltecknat. Skälet till detta angav man till stora delar vara ROT-avdraget. Till stor del var det mindre byggföretag. De kände sin framtid tryggad för ganska många år. De fick till och med säga nej till beställningar. Jag tror att det är ett ganska välkommet förslag som vi har lagt fram om utvidgade ROT-avdrag.

De höga skatterna på arbete har medfört att det ekonomiska utrymmet för hushållen att köpa tjänster som städning, barnpassning etcetera har varit litet. Det har lett till att en stor del av hushållsarbetet har utförts av hushållen själva eller ibland tyvärr köpts på den svarta marknaden.

I stället för att utföra hemarbetet själv köper individen tjänsten och kan använda den frigjorda tiden till att öka antalet arbetade timmar på marknaden och få mer fritid. Den reducerade skatten på hushållsarbete har således ökat arbetsutbudet.

Skattereduktionen gör det också lättare för den vita marknaden för hushållsarbete att konkurrera med motsvarande svarta marknad. En del svartarbeten kommer därför som en följd av skattereduktionen att ersättas med vita arbeten, vilket vi välkomnar. Det har varit mer positivt än man någonsin hade kunnat tänka sig enligt branschen själv.

Skattereduktionen för hushållsarbete vill jag säga är en succé. Mot bakgrund av detta och den försvagade byggkonjunkturen inför vi nu en motsvarande skattereduktion för byggsektorn. Satsningen är ganska stor. Den motsvarar ett beräknat skattebortfall på 3 ½ miljard kronor, som vi har hört här tidigare. Det är mycket pengar. Det är stora summor. Därigenom gör vi också en mycket verkningsfull insats mot svartarbete.

Oppositionens förslag innebär ett tillfälligt ROT-avdrag som inte syftar till att minska svartarbetet utan i huvudsak är en konjunkturstimulerande åtgärd. Vår politik handlar om långsiktiga och strukturella åtgärder för att motverka svartarbete och dess följder i form av otrygga jobb, bristande försäkringsskydd, obefintligt konsumentskydd med mera.

Fru talman! Svensk ekonomi, och världsekonomin får vi väl säga, befinner sig i en konjunkturedgång, i en finanskris som vi nästan inte har sett maken till på många årtionden. I byggsektorn kan man nu också märka en försvagning jämfört med hur marknaden för byggnadsarbetare såg ut när systemet med skattereduktion för hushållsarbete infördes för några år sedan.

En skattereduktion för ROT-arbete kan antas öka efterfrågan på sådant arbete, vilket innebär att volymen av byggnadsarbeten ökar och att det sker genom anlitad vit arbetskraft och registrerade företag. Med hänsyn till att skattereduktionen kan förväntas stimulera en annars vikande byggmarknad delar vi i utskottet regeringens bedömning att det nu är en lämplig tidpunkt att införa en permanent reduktion också för ROT-arbe-

ten, vilket vi nyligen har hört i ett debattinlägg från Gunnar Andrén. Vi vet inte hur lång krisen är. Vi vill ha stabila spelregler för dem som anlitat arbetskraft respektive får beställningar för lång tid framöver. Därför kan det vara positivt att i detta läge inte göra reduktionen temporär eller begränsad.

Det finns också anledning att anta att de åtgärder som vidtas kommer att bidra till ökad energieffektivisering, eftersom det blir inbyggt implicit när man gör en renovering, reparation eller tillbyggnad.

Däremot är det som framgår av debatten orimligt att man ska kompensera med miljardbelopp för misslyckade miljonprogram och eftersatt fastighetsskötsel hos flerbostadsägare. Det innebär egentligen att man missgynnar dem som har skött sina fastigheter jämfört med dem som har misskött dem. Dessutom är det inte något som direkt är lönsamt för hyresgästen.

Från och med den 1 juli 2009 kommer skattereduktionen för hushållsarbete att göras enligt fakturamodellen direkt vid köpet, vid dörren. Det innebär att köparen betalar hälften av arbetskostnaden och att utföraren sedan kan kvittera ut den andra delen från Skatteverket. Den försenande modellen, där man får sina pengar tillbaka i efterhand, har reducerat viljan och möjligheterna för många att köpa dessa tjänster. Detta har vägts in vid våra tankar på att nu kunna ha en reduktion direkt vid dörren. Vi tycker att det är rimligare.

Fakturamodellen har stora fördelar ur effektivitetssynpunkt och kontrollsynpunkt. Med detta förslag tar vi ett steg framåt. Det är naturligtvis så att utförarna och företagen är bättre lämpade att ha kontakt med skattemyndigheten än det enskilda hushållet är. Förslaget underlättar också Skatteverkets hantering av kontrollen och säkerställandet av att regelverket åtföljs. Som Gunnar Andrén påpekade är det en avvägningsmodell, eftersom vissa företag haft vissa tveksamheter, medan de jag har talat med övervägande har varit positiva till detta. De ser ökade möjligheter.

Reformen kommer därför att kunna förväntas ytterligare öka efterfrågan på hushållsnära tjänster. Det ger fler anställningar, minskat utanförskap, högre skatteintäkter och framför allt enklare vardag för många hushåll som köper de här tjänsterna. Det tycker vi är bra!

Anf. 55 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Lars Gustafsson vecklade in sig i ett resonemang om att man skulle missgynna de fastighetsägare som har skött sig om man inför ett ROT-avdrag för hyresrätter. Frågan är om inte detsamma då borde gälla på villaområdet. Är det inte så att man med det här ROT-avdraget gynnar dem som har misskött sig, medan de som tidigare har skött sig inte fick något avdrag då? Det blir ett väldigt konstigt sätt att se på det här.

För oss är det viktigt att man ser till att alla upplåtelseformer behandlas så lika som möjligt. Det görs inte i dag. Hyresrätten är redan missgynnad, inte minst av regeringens politik. Nu förstärks den orättvisan ytterligare med det här förslaget till ROT-avdrag som inte omfattar hyresrätter, vilket vi tycker att det borde göra.

Dessutom ger vårt förslag många jobb. Det är någonting som man behöver i byggsektorn och i samhället i övrigt. Det blir lite svårt att för-

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbygg-
nad av vissa bostäder*

stå hur Lars Gustafsson egentligen tänker kring de här frågorna. Varför säga nej till hyresrätten och fler jobb?

Anf. 56 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om man ska behöva gå ned på de enklaste och mest fundamentala principer. Flerbostadsföretag är affärsdrivande och tjänar pengar på sin verksamhet: att upplåta bostäder åt dem som hyr dem. Det låter helt obegripligt att man i det läget skulle låta dem få dubbel vinst genom att både ha fördelar som företag med periodiseringsfonder, skattereduktioner och annat och få subventioner för att de inte har använt intäkter till att sköta sina fastigheter och upprätthålla den standardnivå som krävs enligt hyreslagen. Privatbostadsägaren kommer dock att få betala mycket dyrt om han har varit efterläten, eftersom han bara får en viss begränsad möjlighet till avdrag.

Det är detta som blir fel. Vi kan inte jämföra den ena upplåtelseformen med den andra och säga att de är likvärdiga. Om jag leasar en bil är jag inte ansvarig för dess underhåll, men jag ska betala för bilen. Är det samma sak om jag har en privat bil? Nej, då får jag betala för underhållet. Det är en viss skillnad i detta.

Då måste man ställa sig frågan: Har ni inte själva tänkt igenom detta förslag? Det här förslaget handlar om att på ett övermaga sätt gynna affärsdrivande företag som redan har vissa skattenedsättningar och vissa förutsättningar att klara detta. De tar i sin tur ut det av sina hyresgäster. Då kommer det kanske att bli en högre hyra i stället. De företag som då har skött sina hyresbostäder och uppgraderat dem och som är goda hyresvärdar kommer de facto att missgynnas gentemot dem som inte har skött sig. Detta ser jag enbart som ett sätt att rädda ett miljonprogram som missköts under er tid och som var en felsatsning från första början.

I detta anförande instämde Jessica Polfjärd (m).

Anf. 57 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Lars Gustafsson tar i ordentligt: Det är minsann skillnad på olika upplåtelseformer! Ja, det är det gubevars, och det märks på regeringens politik, som så tydligt gynnar dem som bor i villa, framför allt i de områden där fastighetsvärdena är väldigt höga och där människor med goda inkomster bor.

Det är inte så att alla hyresföretag är jättelika börsnoterade företag. Det vanliga är att det är kommunala allmännyttiga bostadsföretag. Det vet säkert Lars Gustafsson. Vi tycker att det är rimligt att de företagen och andra som upplåter hyresrätter får den här formen av stöd så att vi kan konvertera vårt energianvändande och bli klimatsmartare.

Vi tycker naturligtvis också att kommunerna som sådana och verksamheterna vård, omsorg och skola ska få större statsbidrag än de får genom regeringens politik. Det är en annan fråga, men den förvirringen hade vi tidigare med Jessica Polfjärd, så jag ville passa på att säga det.

Fortfarande återstår problemet för Lars Gustafsson att förklara: Varför inte passa på nu i det konjunkturläge vi befinner oss i att göra en rejäl satsning på hyresrätter och att göra bostadsområden klimatsmarta och samtidigt få alla dessa jobb som vi behöver? Sverige halkar efter för att

ni inte satsar tillräckligt. Rekommendationen från regeringens egna experter är att vi ska satsa mer. Varför inte passa på att göra det?

Prot. 2008/09:117
13 maj

Anf. 58 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är mycket enkelt. Jag tycker inte heller att kommunala fastighetsbolag som har misskött sig ska gynnas. Det är det enkla svaret.

Finessen med vårt förslag är att ägare av privatbostäder får möjlighet till ett ROT-avdrag för att upprusta sina fastigheter genom förbättrad energieffektivisering och förbättrade miljöinsatser. De kommer numera tack vare regeringens fastighetsskattepolitik inte heller att missgynnas genom att de får höga fastighetsvärden, något som ni drev tidigare. Det var missgynnande att reparera och förbättra sin bostad. Det blir det inte längre.

Det är skillnad när man hyr sin bostad jämfört med när man äger den själv. Man har som ägare huvudansvaret för sin bostad. Det har man inte när man hyr. Däremot har den som hyr ut huvudansvaret. Det är där den stora skillnaden i synsätt finns.

Jag kan inte tänka mig att vi skulle använda 2,6 miljarder kronor som en klimatsats. Vi skulle kunna göra det på ett mycket bättre sätt för att förbättra och minska utsläppen.

Anf. 59 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! I debatten har det kommit upp en del frågor som jag tycker är väl värda att kommentera. Fredrik Olovsson sade bland annat i sitt inledningsanförande att han ser allvarligt på situationen i dag. Jag kan garantera, Fredrik Olovsson, att alliansregeringen ser minst lika allvarligt på den situation vi har i dag.

Fredrik Olovsson sade också att regeringen i dag uppenbarligen tycker att det är oansvarigt att satsa på jobb. Inget kan vara mer felaktigt. I stället är det så att de satsningar som har gjorts är gjorda för att minimera den eventuella arbetslöshet som människor råkar ut för.

Det kan vara intressant att göra en jämförelse mellan situationen i dagsläget och hur det var ett par år tidigare. I mars månad betalades det via a-kassan ut 1,49 miljarder kronor, detta i den finanskris vi har i dag. År 2006 i mars månad, under högkonjunktur med en socialdemokratisk regering, betalades ut 1,3 miljarder mer, det vill säga 45 procent mer. Jag tycker ändå att man bör ha den dagsblicken klar för sig. Nu vill jag inte med detta säga att vi ska förringa den kris vi i dag är i. Det är tvärtom. Vi har i dag inte sett slutet på den.

Finanspolitiska rådets kommentarer har också diskuterats här. Jag vill klargöra att ett enigt finanspolitiskt råd sade att det är en bra politik som regeringen har fört hittills i krisen. Ett oenigt finanspolitiskt råd sade att man borde göra mer. Det måste ändå nyanseras. Så var förhållandet i vad man har framfört från Finanspolitiska rådet. Man var inte enig i den eventuella kritiken.

Vad man däremot uppenbarligen inte har noterat är att regeringen i dag i tilläggsbudgeten anslår mer pengar för innevarande år. Den säger dessutom att man i budgeten avser att återkomma om det finns behov. Vad det gäller är att se till att varje krona gör största och bästa nytta i den situation vi i dag är i.

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbygg-
nad av vissa bostäder*

Vidare säger Fredrik Olovsson att det omfattande ROT-avdrag som oppositionen vill införa ska finnas så länge det behövs, det vill säga att det är en konjunkturpolitisk åtgärd. Det är intressant att man har den inriktningen. När ROT-avdragen infördes i det här landet i början av 80-talet gjorde man en utvärdering i slutet av 80-talet. Det var Boverket som gjorde den utvärderingen. Man kom fram till att det inte är lämpligt att använda det som ett konjunkturpolitiskt medel.

Nu har man använt det som ett konjunkturpolitiskt medel ett antal gånger efter det. Men det är trots allt intressant att notera att Boverket mycket tydligt har markerat att det inte är en lämplig väg att använda det som ett konjunkturpolitiskt medel.

Fredrik Olovsson säger också att det är viktigt att man sköter sektorn. Han syftar då på byggsektorn. Jag håller med om det. Det är precis detta vi kritiserade under förra perioden när Socialdemokraterna satt vid makten. Nu har jag tyvärr inte siffrorna med mig. Men det vore intressant att se hur byggandet ser ut i dag och hur det såg ut tre fyra år tillbaka i tiden. Jag är övertygad om vi ligger ungefär på samma nivå.

Problemet i dag inom byggsektorn är banksituationen. Vi bör ha detta med oss när vi för diskussionen om ROT-avdrag och hyresfastigheter kontra småhus.

Anf. 60 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att höra Jörgen Johanssons beröm för att man inte betalar ut så mycket i a-kasseersättning. Det kan hänga ihop med att a-kassan i grunden har försämrats så kraftigt att det är så få som får ut ersättning av den.

Av dem som är arbetslösa i dag är det inte ens hälften som har rätt till ersättning. De har inte kommit in i systemen eftersom ni har förstört dem. Dessutom har ni sänkt ersättningsnivån så att ni också därigenom betalar ut mindre i ersättning till människor.

Trots det tvingas ni nu stoppa in uppåt 10 miljarder för ökade kostnader för a-kassan eftersom arbetslösheten sticker i väg så otroligt kraftigt. Men det var intressant att höra berömmet om den försämrade a-kassan.

Det är också intressant att höra vilken av ledamöterna i det finanspolitiska rådet som inte tyckte att man skulle göra några fler satsningar på jobben. Det var Lars Tobisson, tidigare ekonomisk-politisk talesman för Moderaterna här i riksdagen. Han verkar hänga i.

Han var den som sade att det var omöjligt att minska arbetslösheten förra gången det begav sig och vi hade kris. Han fick äta upp det. Med en socialdemokratisk regering, ofta med stöd av Centerpartiet, kunde vi reda ut den situationen och vända utvecklingen för Sverige. Vi kanske kan göra om den bedriften vid ett annat tillfälle tillsammans med andra partier som kan vara intresserade.

Sedan är det också detta med ROT-avdrag. Det är en sällsynt bra konjunkturåtgärd. Det är vad Konjunkturinstitutet säger i sitt remissvar, de som är experter på detta med stabiliseringspolitik och som regeringen kanske borde lyssna på lite oftare. De säger att man efterlyser just ett tillfälligt stöd. Det är en klok åtgärd att vidta i ett sådant här läge.

Det innebär också att man pressar fram mer investeringar under lågkonjunkturen om man vet att det inte är något som varar för evigt. Med

Anf. 61 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Beträffande a-kassan hade jag inte räknat med att vi skulle få den debatten i dag, så jag har inte med mig procentsatserna. Nu är det inte alls som Fredrik Olovsson påstår här. Jag kan återkomma till den debatten sedan. Jag vill gärna underbygga det med de procentsiffror jag har i ärendet. Jag går inte vidare i det.

Det är rätt att det är Lars Tobisson som sagt detta. Det är intressant att notera att oppositionen också var medveten om att det var ett icke enligt finanspolitiskt råd. Det hade kanske varit stilfullt att också säga det i debatten här.

Sedan går jag till frågan om ROT-avdrag till hyresfastigheter. Det är precis som tidigare har sagts här. En stor del av ägarna till fastigheterna är de kommunala bolagen. De kommunala bolagen lyder under begreppet god ekonomisk hushållning. Har man ett eftersatt underhåll har man enligt lagstiftningen inte skött sig.

Nu vet vi att vårt kommunfolk i det här landet så sent som för ett år sedan inte ansåg att det räknades in i begreppet god ekonomisk hushållning, men det gör det faktiskt. Att vi ska gå in och rätta till direkta felaktigheter och misskötsel via den här åtgärden tycker jag är fel. Det är kommunerna som måste ta sitt ansvar, helt enkelt ägarna.

Anf. 62 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jörgen Johansson har fel. Den statistik han kan ta fram som visar hur det ser ut på a-kassans område är precis de siffror som jag rapporterar om här. Det är inte ens hälften av de arbetslösa som har rätt till a-kassa. Så illa är det.

Det blir landets kommuner som får skära ned i vården, skolan och äldreomsorgen för att ha råd att betala ut de socialbidrag som de människor som inte har rätt till a-kassa måste ha för att överleva. Så ser det ut, och det vet säkert också Jörgen Johansson. Vi har varnat för just den utvecklingen när ni har förstört a-kassan.

Den andra frågan som Jörgen Johansson ställde i sitt förra replikskifte handlade om bostadsbyggandet. Där ser utvecklingen ännu dystrare ut än på a-kasseområdet. Det går rätt ned.

Bostadsbyggandet i Sverige är katastrofalt dåligt och har på två år halverats. När det handlar om hyresrätten som ni inte tycker så mycket om, har vi förstått, i andra sammanhang heller minskar de påbörjade byggnationerna med 70 procent.

Den utvecklingen började redan före finanskrisen. Det såg vi direkt i samband med att politiken lades om efter valet. Då rasade bostadsbyggandet. Så här har Jörgen Johansson och de borgerliga partierna en hemläxa att göra.

Vi måste bygga långt fler bostäder i Sverige med vår befolkningsstruktur och alla de ungdomar som nu ska lämna hemmet och gymnasieskolan för att ta sig vidare till ett eget boende och ett arbete. Därför tycker vi att det är väldigt klokt att satsa på ett ROT-avdrag som går lite längre så att vi kan skapa fler jobb, också till de många elever som lämnar byggprogrammen redan nu i vår.

*Skattereduktion för
reparation, underhåll
samt om- och tillbyggnad
av vissa bostäder*

Anf. 63 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag delar inte den beskrivning som Fredrik Olovsson ger. Däremot kommer införandet av ROT-avdragen för småhus att innebära – förmodligen i Fredrik Olovssons hembygd och även i min hembygd där företagen försvann under 90-talet när bostadspolitikerna förändrades – att vi kommer att få en mängd nytt företagande, småföretagande som har förutsättning att växa och därmed också stimulera konkurrensen. Vid sidan av en satsning på att få bort svartjobben får vi fram nya företag som också kan stärka konkurrensen ute i våra kommuner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Ny kommissionslag

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU23
Ny kommissionslag (prop. 2008/09:88).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

10 § Ökade möjligheter till fastighetsbestämning, m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU27
Ökade möjligheter till fastighetsbestämning, m.m. (prop. 2008/09:177).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU19
Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående (prop. 2008/09:82).

Anf. 64 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Det här betänkandet handlar om regeringens proposition *Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående*. Det finns en motion som har väckts från Vänsterpartiet och Miljöpartiet kring detta. Det finns också ett antal andra motionsyrkanden i betänkandet.

Förslaget från regeringen handlar om en lagändring i socialtjänstlagen. Den syftar till att förtydliga att socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stöder någon närstående som har funktionsnedsättning.

Det handlar alltså om att ge anhöriga eller andra personer ett stöd och ett erkännande för det arbete de utför, också att förebygga att den anhöriga eller någon annan blir fysiskt eller psykiskt utsliten.

Det finns också ett förslag från regeringen om att Socialstyrelsen ska få ge i uppdrag att utarbeta en vägledning till stöd för den här tillämpningen.

Socialutskottet noterar att ändringsförslaget i lagen inte avser att tvinga närstående eller andra personer att utföra mer vård eller stöd utan att underlätta för dem som av fri vilja vill utföra de insatserna.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks i betänkandet. Det finns en reservation.

Det här lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

Anf. 65 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Det är roligt, tycker jag, när vi har ett förslag som alla partier ställer sig bakom. Det här är just ett sådant förslag. Att stödet till anhöriga som stöder och vårdar äldre, långvarigt sjuka eller människor med funktionsnedsättning ska vara obligatoriskt för kommunerna och att det i socialtjänstlagen skrivs in ett "ska" i stället för ett "bör" är något som jag tycker är bra.

Vi har däremot i en motion från Vänsterpartiet och Miljöpartiet lyft ett antal perspektiv som vi tycker bör förstärkas eller som saknas, bland annat när man nu ger i uppdrag till Socialstyrelsen att vara med och utforma en vägledning. Vi vill gärna förstärka barnperspektivet. I propositionen har man pratat om att man ska uppmärksamma föräldrar till barn och syskon. Vi vill också uppmärksamma barnen som har föräldrar som har funktionsnedsättningar till exempel. Det tror vi är väldigt viktigt.

Vi vill gärna lyfta fram närstående som förvärvsarbetar och samtidigt ska göra en insats. Väldigt mycket av anhängstödet, till exempel på äldreboendet, har handlat om att stötta makar eller partner som hjälper varandra. De som ska förena förvärvsarbete med en omsorgsinsats är en liten glömd grupp.

Det är några perspektiv som vi helt saknar. Det är perspektivet för HBT-personer. De osynliggörs ofta inom äldreomsorg och funktionshinderverksamhet, där familjebildningar som man inte tar som normer eller är de vanliga helt enkelt inte uppmärksammas om de inte får det stöd de behöver.

Vi tycker att man inte lyfter upp perspektivet med dem som faktiskt gör den största anhänginsatsen i Sverige i dag. Det är människor med utländsk härkomst, inte minst de som kommer från länder utanför Europa. Bland dem görs en väldigt stor del av insatserna av anhöriga. Det nämns inte i den här propositionen.

Vi tycker också att det är viktigt att påpeka att det nationella kompetenscentrum som finns och som gör ett utmärkt jobb, inriktat helt på äldre, inte har uppdraget att vara ett kompetenscentrum när det gäller stöd för anhöriga till människor med funktionsnedsättning.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till v:s och mp:s reservation.

I går kväll kom jag tillbaka från en dag i Varberg på Anhörigriksdagen. Det var en spännande dag. Det var många hundra människor där, anhörigvårdare och människor som arbetar med anhörigstöd i sin profess-

ion ute i kommunerna och från frivilligorganisationer och myndigheter. Det var seminarier, diskussioner och utbyte av erfarenheter.

Man var väldigt glad över den förändring vi ska göra i dag. Man tyckte att den var väldigt viktig. Anhöriga gör ju en jätteinsats.

När det gäller stödet till gamla, äldre kvinnor och män, pratar vi ofta i Sverige om att i Sverige sätter vi dem på hemmet eller hjälper dem inte alls när det är så att 70 procent av stödet till äldre ges av anhöriga. Stödet till pojkar och flickor eller kvinnor och män med funktionsnedsättning skulle inte fungera utan anhörigas insatser.

Men det fanns också en oro. Ibland var den lite större. Det handlade om att många av dem som jobbar med anhängstödet är i kommuner som i dag har sparbetning, nedskärningar. Man funderade på vad som ska hända med deras verksamhet.

Kommunerna är i ett ekonomiskt trångt läge. Skatteintäkterna minskar, socialbidragen ökar, och statsstödet är alldeles för litet för att väga upp det. Många verksamheter är dessutom projekt när det gäller anhängstöd. Man har fått pengar för att göra något bra några år. I det tuffa ekonomiska läge som Sveriges kommuner är i nu funderar man på om de projekten bara kommer att läggas ned eller om de kommer att få fortsätta.

Det finns också en oro för att man inte ska lyfta fram stödet för närstående till människor med funktionsnedsättning. Man tycker att det har lyfts fram alldeles för dåligt i tidigare diskussioner och debatt.

Fru talman! För oss är det mycket viktigt, precis som det står i propositionen och som utskottet också sade, att anhängstödet alltid ska vara frivilligt. Den dubbla frivilligheten är jätteviktig. Jag ska som anhäng inte känna mig tvingad på grund av en dåligt fungerande äldreomsorg eller handikappomsorg att gå in och hjälpa till exempel min gamla mamma och pappa. Det är något jag ska göra för att jag vill, för att jag finner glädje i det. Det här är väldigt viktigt.

Lika viktigt är att jag om jag till exempel är en person med funktionsnedsättning inte ska vara tvingad att ta emot stöd från min anhäng eller, som äldre, från min son eller dotter när jag kanske vill ha det av kommunen och vill ha tiden med mina anhöriga för att umgås och göra andra saker än att de ska springa och handla, städa och göra annat. Den dubbla frivilligheten är jätteviktig.

Goda föresatser kan ändå komma på skam när kommunernas ekonomi blir allt sämre. Runt om i landet är det faktiskt en verklighet att man drar ned också på äldreomsorg och handikappomsorg när skatteintäkterna inte räcker till. Senast vi hade kris i Sverige, på 90-talet, vältrades ansvar över på anhöriga. Det handlade inte om att man frivilligt tog mer ansvar. Det handlade om att man var tvungen att rycka in eftersom samhället minskade sina insatser.

Det var i första hand döttrar och andra kvinnliga släktingar som utökade stödet och hjälpen till sina äldre släktingar. Det är tre gånger vanligare att döttrar hjälper sina föräldrar än att söner gör det. En av fem yrkesverksamma gör också omsorgsinsatser för anhöriga. För många kvinnor runt 45 år kan det vara fortsatt dubbelarbete. Man har haft huvudansvaret för barnen, och nu är det dags att ta det ansvaret för föräldrarna också. Kvinnors obetalda omsorgsarbete får inte bli jämställdhetens blinda fläck. Det här pratar vi alldeles för lite om.

Det finns också ett klassperspektiv. Äldre med högre utbildning och gott om pengar köper tjänsterna privat. Äldre som inte har så hög pension eller pengar på banken får lita till sina anhöriga eller klara sig själva. Man kan kort säga att det var arbetarklassens döttrar som fick betala priset för att man på 90-talet faktiskt krympte insatserna till många äldre. Jag är rädd för att det här nu kommer att hända en gång till. Därför är det allra viktigaste anhörigstödet i dag faktiskt mer pengar till kommunerna.

Något som också oroar mig är att många kommuner som jag har besökt nu har en taxa för servicetjänster eller några timmars hjälp som kan ligga på från 160 kronor till 239 kronor i timmen. Kommunerna puttar helt enkelt över äldre från den kommunala hemtjänsten till privata firmor och hushållsnära tjänster. I de fall man inte kan betala 160–239 kronor i timmen eller i alla fall vad hushållsnära tjänster kostar får anhöriga självklart rycka in, eller också får man klara sig bäst man kan.

Det saknas också ett etniskt perspektiv i propositionen. Jag var i förra veckan i Tensta-Rinkeby. Där har man en anmärkningsvärt stor andel anhänganställda, 160 stycken. Jag tror att Tensta skulle ha ungefär 10 procent av Sveriges befolkning om deras andel av anhänganställda var proportionell i förhållande till resten av landet. Det finns 80 hos privata utförare och 80 hos kommunala. Många gör naturligtvis ett bra jobb, men det finns också problem med att man har en sådan stark överrepresentation av anhänganställda på grund av att många kommer från andra länder och vi inte har en passande äldreomsorg. Det beror också på att man inte har hittat ett jobb och försörjning på den svenska arbetsmarknaden.

Man beskrev det som att man inte har tillräcklig insyn. Vi kan inte garantera vilken kvalitet som ges i en del av den äldreomsorg som har anhänganställda. Vi har heller inte möjlighet att från kommunens sida tycka att det här är en lämplig anhängvård eller inte, något som man hade förr. Man har alltså svårt att nå ut med utbildning och informationsinsatser. Ställer man tuffare krav på de kommunala anhängvårdarna är det enligt kundvalsmodellen i Stockholm bara att byta till en privat utförare.

Man var också orolig för kvinnornas situation här. Förutom att familjen blir väldigt sluten kring den äldre blir det likadant för kvinnorna som är i medelåldern, ofta kan svenska dåligt och har svårt att få jobb i Sverige. Det är de som stannar hemma och vårdar den äldre kvar i familjen utan att komma ut och lära sig språket och skaffa sig en yrkesutbildning.

Jag tror att det är väldigt viktigt att lyfta fram det här perspektivet, för vi har ett dubbelt problem. Vi får inte göra det så lättvindigt för oss att vi inte anpassar äldreomsorgen eller handikappomsorgen till människors behov när de kommer från andra länder utan i stället lämnar över till en äldreomsorg där vi inte kan garantera kvalitet och insyn.

Sammanfattningsvis är vi i Vänsterpartiet jättepositiva till förslaget att ”ska” ersätter ”bör” och att stödet till anhöriga i kommunen blir obligatoriskt. Anhörigstödet måste vara långsiktigt och permanent. Det får inte vara projekt. Det måste ha bra kvalitet och vara individuellt, annars används det inte. Man måste lyssna på de anhöriga och ta till sig vilka stöd de själva säger att de behöver. Då får vi det bästa stödet. Att som anhörig ge stöd ska vara frivilligt och inte påtvingat genom bristande resurser och kvalitet i äldre- och handikappomsorg, därför är den allra viktigaste frågan i dag när det gäller anhörigstöd mer pengar till kommu-

ner och landsting så att vi kan stoppa de besparingar och nedskärningar som sker i dag.

Anf. 66 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Miljöpartiets och Vänsterpartiets gemensamma reservation.

Det betänkande som vi ska debattera i dag behandlar regeringens proposition *Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående*.

När man läser vår gemensamma motion kan man se att vi till stora delar ställer oss bakom de slutsatser och förslag som regeringen framför i propositionen. Vi delar också regeringens ambition att förtydliga och förstärka kommunernas ansvar när det gäller stöd till anhöriga som vårdar närstående.

Ändå har vi i Miljöpartiet och Vänsterpartiet i vår motion lyft fram ett antal synpunkter och förslag som enligt vår mening ytterligare skulle förtydliga kommunernas ansvar och förbättra situationen för de anhöriga som vårdar närstående.

I mitt anförande tänker jag i första hand lyfta fram två förslag och synpunkter. Det första är förslaget om en annan lydelse av lagtexten och det andra är frivilligorganisationernas roll och arbete.

Fru talman! När det gäller förslaget till ny lydelse av lagtexten i regeringens proposition har vi ett förslag till en annan skrivning som vi anser skulle förbättra och förtydliga det nu liggande förslaget.

Regeringen föreslår i propositionen att den nya formuleringen i lagtexten ska vara: "Socialnämnden ska erbjuda *stöd* för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder."

Formuleringen "Socialnämnden ska erbjuda stöd eller avlösning" mötte under remissrundan viss kritik. Flera remissinstanser påpekar att ordet "eller" kan komma att tolkas som "antingen eller". Vi menar att det är bättre att använda begreppen "avlösning" och "annat stöd". På så vis blir det tydligt att avlösning är *en* typ av de olika sorters stöd som ska erbjudas.

I betänkandet kan man läsa att utskottet i sin motivering till avslaget på vår motion inte anser det nödvändigt att i lagtexten specificera olika stödformer. Men eftersom man i den nu gällande socialtjänstlagen beskriver att det handlar om stöd och avlösning, samt att avlösning är en mycket viktig och den kanske vanligaste stödformen, anser vi att den även fortsättningsvis bör nämnas särskilt i lagtexten.

De flesta kommuner erbjuder i dag möjlighet till avlösning, dock inte alla. Vi menar att ett förtydligande av lagen på det här sättet bidrar till att avlösning kommer att erbjudas i alla kommuner och minimerar risken för att utbudet av avlösning skulle minska. Därför föreslår vi följande formulering av 5 kap. 10 §: Socialnämnden ska erbjuda *avlösning och annat stöd* för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stöder en närstående som har funktionsnedsättning.

Fru talman! Det finns ett perspektiv – det finns fler, men jag tänkte ta upp ett – som anmärkningsvärt nog helt saknas i propositionen, nämligen frivilligsektorns viktiga arbete och roll inom anhörigvårdarområdet.

Ett bra exempel på en anhängigorganisation är Demensförbundet. Förbundet har 11 000 medlemmar, och av förklarliga skäl är det stora antalet anhängiga. Förbundet har 124 lokala föreningar över hela landet som arbetar intensivt genom att ge stöd och råd till anhängiga. Inte sällan kan det handla om att på olika sätt hjälpa till att ta strid mot kommuner för att anhängiga ska få det stöd de har rätt till enligt socialtjänstlagen. Att det finns oberoende organisationer som kan informera och ge stöd är viktigt. Många anhängiga upplever sig vara i ett påtagligt underläge och har svårt att hävda sig mot handläggare och andra.

Anhängigorganisationer erbjuder för enskilda en förståelse och ett stöd som en myndighet svårigen kan ersätta, och de behöver därmed finnas som ett komplement till det som kommuner kan erbjuda. Det är också viktigt att anhängigvårdare får information om att det finns anhängigorganisationer och hur man faktiskt får kontakt med dessa.

Naturligtvis vill jag också nämna Anhörigas Riksförbund och deras viktiga arbete. De arrangerar den årligen återkommande Anhörigriksdagen, som vi redan har hört pågå denna dag.

Fru talman! Hälso- och sjukvården och framför allt primärvården fyller också en viktig funktion vid vårdkontakter med personer som vårdas hemma av närstående. Det handlar om att man där tar sig tid att fråga ordentligt hur det egentligen fungerar hemma och att man kan vara behjälplig vid kontakter med biståndsbedömare eller annan person vid behov.

För att lyfta fram HBT-perspektivet behövs RFSL:s arbete med att åstadkomma attitydförändringar bland allmänheten och som en resurs för att utveckla anhängigstödet för HBT-personer.

Invandrarföreningar bör också inkluderas i arbetet med att nå anhängiga med annan etnisk bakgrund än den svenska.

Socialstyrelsen bör också få i uppdrag att i utarbetandet av vägledningen för tillämpningen av den nya lagstiftningen se till att skapa en referensgrupp. Referensgruppen bör bestå av representanter för frivilligsektorn, till exempel patient-, anhängig-, handikapp- och pensionärsorganisationer, RFSL, Sios och SKL för att vägledningen ska bli så brukarpassad som möjligt.

Anf. 67 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Fru talman! I dag lever vi betydligt längre än vad vi har gjort tidigare. När vi blir allt äldre bor vi också kvar hemma i allt större utsträckning. Det är något som vi själva önskar. Då växer gruppen med anhängiga som vårdar närstående i hemmet. Anhöriga och närstående står för en stor del av den informella vården som ges i dag. Det är en allt större del än vad man egentligen kan tänka sig. Det är massor av gratistimmar som utförs av denna grupp. Dessa insatser är otroligt viktiga. Det är något vi måste visa genom att bland annat göra insatser för dessa människor som utför ett tungt vårdarbete.

Det är också otroligt viktigt att samla in fakta och sprida kunskap om de äldres situation. Det sker bland annat med hjälp av det nationella centret. Det är också viktigt att samhället erbjuder en hög kvalitet i vården och omsorgen. Då blir samhället tryggt att leva i.

Vi har nu en proposition där regeringen föreslår en lagändring i socialtjänstlagen, som syftar till att förtydliga att socialnämnden ska erbjuda

stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående. Jag funderar lite över formuleringen ”vårdar eller stödjer närstående”. Jag tycker att det borde stå ”vårdar och stödjer”. Det är viktigt och också helt nödvändigt att stödja anhörigvårdarna. De ska få känna uppskattning för sina insatser, få komma ifrån och få vila, kanske ha en hel semester från vårdandet, om det är det de önskar, få tid för personliga saker. De kanske behöver massage, som vi vet ger enorm energi och ett enormt välbefinnande. De måste också få möjlighet att få träffa andra i samma situation. Inte minst viktigt är det att de ska få kunskap så att de kan behärska situationen de är mitt uppe i.

Fru talman! Det är inte minst lika viktigt ur samhällets synvinkel att de personer som vårdar och stöder får hjälpen, så att de inte själva får behov av vård inom en snar framtid. Parallellt med detta får man inte glömma att det behövs direkt stöd för anhörigvårdarna. Det behövs också en bra sjukvård, en bra hemsjukvård, hemtjänst och en bra äldreomsorg som gör att de äldre får ett bra liv och får den hjälp de behöver. Just nu sker, som vi har hört, kraftiga neddragningar av just detta runt om i landet.

Det är också viktigt att förstå att systemet inte kan byggas utifrån de anhöriga, som många gånger själva har krämpor och är lite till åren. I en del fall yrkesarbetar de och har ett eget liv att ta hand om. Det här får inte bygga på frivilliginsatser. Det skapar otrygghet och ett mycket osunt system.

Socialstyrelsens rapport *Jämställd socialtjänst?* visar att äldreomsorgen är dåligt anpassad till kvinnors behov, trots att kvinnor dominerar i den här gruppen. Vi kan aldrig acceptera omotiverade olikheter i den vård som erbjuds. Kvinnors och mäns behov av vård måste bedömas på ett likvärdigt sätt. Minst lika viktigt är att anhörigomsorgen ska bygga på frivillighet från båda parter i omsorgsrelationen. Det är otroligt viktigt, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. Det är inte alldeles säkert att vi vill bli vårdade av våra anhöriga.

För att kunna utveckla detta så viktiga område behövs mer forskning och mer fakta och framför allt mer uppföljning av äldreomsorgens resultat och kostnader. Den uppföljningen ska vara könsuppdelad.

Anhörigas insatser är ovärderliga. De är minst lika omfattande som de offentliga insatserna i äldreomsorgen. De flesta vårdar sina nära därför att de vill det. Men det betyder inte att de orkar med hur mycket som helst hur länge som helst. Många, men långt ifrån alla, kommuner erbjuder i dag en ganska bra service till anhöriga. Det ser olika ut runt om i våra kommuner. Viktigt är att anhöriga ska kunna söka stöd utifrån deras egna behov och inte utifrån kommunernas utbud. Det är en väsentlig skillnad.

Det är också viktigt att kommuninvånarna informeras om vilken möjlighet det finns att få hjälp den dag de hamnar i en anhörigvårdarsituation.

Fru talman! Att det som åsyftas i propositionen är bra råder det inget tvivel om. Anhörigvården och anhörigvårdarna måste lyftas fram. Det gör man i fina ordalag i propositionen, men var finns de nya pengarna? Under 2009 och 2010 anslås inte en enda ny krona till detta, utan man omfördelar befintliga ansökningsbara medel inom äldrepolitiken. Man

ställer alltså grupperna mot varandra. Det är inte en särskilt snygg eller fin politik.

Vi vet också att med dagens borgerliga politik, där man har sänkt skatterna kolossalt för de allra rikaste, har man kraftigt utarmat kommunerna ekonomiskt. Vi läser att försörjningsstödet ökar lavinartat runt om i kommunerna, och nedskärningarna duggar tätt. Personal får gå dagligen. Mitt i allt detta tror regeringen på fullt allvar att kommunerna kommer att ha råd att prioritera de anhöriga utan några nya pengar.

Fru talman! Intentionen med den nya lagen är jättebra, men den saknar trovärdighet.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt, Marina Pettersson och Per Svedberg (alla s).

Anf. 68 MARIANNE KIERKEMANN (m):

Fru talman! I går var jag på den årliga Anhörigriksdagen i Varberg tillsammans med nästan 800 engagerade, kunniga, glada och nyfikna människor som på ett eller annat sätt arbetar för att underlätta vardagen för den som är anhörigvårdare – återigen en helt fantastisk dag där man lär sig mycket nytt varje år och som i år på olika sätt kom att handla om den proposition som vi i dag ska debattera. Väldigt många sade: Äntligen! Men kan det inte ändra sig nu? Går den verkligen igenom? Tack, Anhörigriksdagen, för all positiv respons på propositionen!

Fru talman! Att vara anhörigvårdare är ett ansvarsfullt arbete. Att vara anhörigvårdare är ett ensamt arbete. Att vara anhörigvårdare är ett fysiskt och psykiskt tungt arbete utan raster eller möjlighet till sammanhållen nattvila, utan betalning, och många gånger utan att någon visar uppskattning för det enorma arbete man utför. Och ändå utförs det av 650 000 närstående eller anhörigvårdare varje dag året runt, år ut och år in.

83 000 äldre personer mellan 75 och 84 år hjälper dagligen eller flera gånger i veckan sin partner i det egna hushållet.

För de allra flesta anhörigvårdare innebär det en stor glädje i att finnas till för varandra när krafterna tryter eller man blir sjuk och en tydlig känsla av meningsfullhet i det man gör. Men, det finns ett stort men: Det ska alltid vara ett frivilligt åtagande och får aldrig bli ett tvång vare sig från vårdgivarens eller från vårdtagarens sida. Det ska alltid vara ett frivilligt åtagande!

Som anhörig är man specialist på sin anhörigs behov och ska få möjlighet att delta i den utsträckning man önskar både i det egna hemmet och då den ena parten flyttar in i särskilt boende.

Det finns inte någon omvårdnadsplikt inskriven i äktenskapsbalken och inte heller några lagliga skyldigheter för vuxna barn att tillgodose föräldrars behov av vård och omsorg.

Det framgår också tydligt av 2 kap. 2 § i socialtjänstlagen att det är kommunen som har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver, och en kommun kan inte avslå en ansökan om bistånd med hänvisning till att den anhörige kan tillgodose omvårdnadsbehovet.

Fru talman! Signalerna kan inte vara tydligare och stärker anhörigas ställning. Det finns kommuner som ser och uppskattar de anhörigas ar-

bete och som gör mycket för att underlätta deras arbete, men det finns också kommuner som inte gör någonting eller väldigt lite för de anhöriga.

Fru talman! Socialdemokraterna har i tio år haft möjlighet att ändra detta lilla ord ”bör” till ”ska” men har underlåtit att göra något alls. Det kan låta som en obetydlig förändring men kan innebära en stor förändring för den enskilde anhängigvårdaren. I stället har man tillsatt den ena utredningen efter den andra som har kommit till i stort sett samma slutsats.

År 1994 föreslogs att anhängigstödet skulle lagfästas – man lät det bli en frivillig insats från kommunernas sida, och många kommuner struntade i att göra någonting.

År 1999 föreslog Socialtjänstutredningen återigen att kommunerna skulle bli skyldiga att erbjuda stöd och avlastning, men Socialdemokraterna valde återigen att inte lagstifta trots att nästan 100 kommuner inte hade utvecklat några stödformer alls för anhöriga.

I stället har man delat ut pengar i olika omgångar i förhoppningen att det skulle leda till förbättringar. Det gjorde det också på sina håll, men så fort pengarna tog slut tog också insatserna slut i många kommuner. Jag tycker att det är en nonchalant behandling av människor som på grund av kommunernas ovilja själva riskerar att drabbas av ohälsa.

Det är därför med stor tillfredsställelse jag konstaterar att den anhängigproposition som alliansregeringen nu lägger fram inte bara ändrar ordet ”bör” till ”ska” utan också tydligt anger vad som ska känneteckna stödet till de personer som vårdar eller stödjer närstående.

Individualisering – för att den anhöriges behov är unika och ska utformas därefter.

Flexibilitet – för att behov förändras över tid och att även stödet därför behöver förändras över tid.

Kvalitet – för att all omsorg ska präglas av kvalitet i omhändertagande, kunskap och bemötande.

Socialstyrelsens roll att följa upp och utvärdera blir också mycket viktig.

Det finns många olika sätt att stödja anhängigvårdare på, och kommunerna behöver inte uppfinna alla hjul själva.

Vi har Nationellt kompetenscentrum Anhöriga. Vi har Anhörigas Riksförbund och anhängigföreningar i många kommuner och flera andra organisationer – alla med bred erfarenhet, god kunskap och vilja att inspirera och visa vägen till ett gott anhängigstöd.

De insatser som anhöriga önskar för egen del är betydligt mindre kostsamma för kommunerna än kostnaderna för det bistånd som den närstående annars skulle ha behövt.

Jag kan inte låta bli att kommentera lite grann av Eva Olofssons förslag.

Det är jättetrevligt att alla partier ställer upp på detta. Jo, det tycker jag är jätteskönt. Men sedan säger Eva: Vad ska hända med anhängigstödet i dessa kristider? Men vi lägger väl inte fram en sådan här proposition för att den ska hålla i ett år! Det här är någonting som borde ha varit gjort för tio år sedan, och den kommer att hålla ytterligare tio år framåt. Det kanske blir så att man inte utökar just nu, men det finns ändå en proposition. Det ställs tydliga krav på kommunerna nu – det har inte gjorts förut.

Sedan säger Eva att äldre med gott om pengar kan köpa sina tjänster. Ja, så är det. Men om man har arbetat ett helt långt liv och är tillräckligt gammal för att ha köpt det mesta man behöver kanske man inte kan göra av med de pengar som man har på något annat sätt än att till exempel köpa sig de tjänster man vill ha. Då kan man styra över det på ett helt annat sätt än man kan med kommunens tjänster.

Det sägs att för dem som inte kan betala 160–239 kronor i timmen får anhöriga ta över servicen. Ja, men är det någon skillnad om det är en kommunal verksamhet som tar 169 kronor i timmen? Det är ju inte i speciellt många kommuner som man inte behöver betala någonting över huvud taget. Det kostar för det mesta någonting i kommunerna. Jag vet att ni i Vänsterpartiet är pigga på att det offentliga ska göra allting, men de här hushållsnära tjänsterna kan man styra över på ett helt annat sätt än man kan med den kommunala hemservicen.

Det är skönt att Socialdemokraterna anständigt nog inte har kommit med någon egen reservation i det här betänkandet. Catharina frågar efter nya pengar. Ja, men det finns ju pengar. Det här är någonting som har återkommit år efter år. När ni satt satsade ni 300 miljoner på tre år, och sedan försvann pengarna. Här satsas pengarna varje år.

Dessutom är det inte någonting nytt som nu läggs på kommunerna. De har redan ansvaret, men de tar de inte. Det kommer de att vara tvungna att göra nu. De har redan fått pengarna för detta.

Jag vill avsluta med att säga att om man aldrig har varit anhörigvårdare själv har man ingen aning om vad det innebär. Det är hög tid att erkänna anhörigvårdarnas arbetsinsatser och att detta avspeglas i lagstiftningen. Ett rungende bifall till propositionen!

Anf. 69 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Marianne Kierkemann. För det första är jag intresserad av att veta varför det står ”vårdar eller stödjer” och inte ”vårdar och stödjer” i propositionen.

För det andra: När Marianne Kierkemann pratar om att det finns så mycket nya pengar vill jag ha en precision av vilka nya pengar i budgeten som man har satsat på detta – inte att man har tagit av redan tilldelade pengar i kommunerna. Vilka nya pengar är det som man kan göra verksamhet för ute i kommunerna utan att behöva dra ned på något annat? Annars anser jag inte att man har tilldelat kommunerna några nya pengar.

I nästa andetag säger Marianne Kierkemann också att det kanske inte blir någon förändring nu utan först om flera år framåt i tiden. Det var exakt så du sade. Det kanske inte blir så att man nu utökar i kommunerna, för det är kristider nu.

Egentligen handlar den här propositionen bara om en ändring från ”ska” till ”bör”. Det är det enda propositionen handlar om. Det finns inga pengar eller något annat som gör att man verkligen kan få en förändring som anhörigvårdare nu, och det tycker jag är ganska dåligt.

Marianne Kierkemann pratar om att 160 kronor inte innebär så stor skillnad och att pensionärerna har råd med det. Samtidigt tillhör hon ett parti som har höjt skatten för pensionärer som har det dåligt ställt. Det är inget man behöver rynka på ögonbrynen åt, utan det är en höjd skatt för människor som inte arbetar, tillika pensionärerna.

När det är kommunen som är ansvarig finns oftast ett inkomsttak, ett tak för hur mycket man behöver betala. Det har inte de privata företagen. Där får man oavsett inkomst betala för varje timme. Jag tycker att detta är ett hån mot pensionärerna. Man höjer skatten och hänvisar sedan till att man har råd med minst 160 kronor i timmen.

Jag vill gärna ha svar på de frågorna.

Anf. 70 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! För det första har det som jag sade kommit pengar varje år för stödet till närstående. Det här handlar faktiskt om att bygga en struktur för närståendestöd, och det har man inte satsat på tidigare. Då har det varit flashiga projekt som har försvunnit när pengarna har försvunnit. Nu kan man bygga en struktur som inte behöver försvinna om ett år eller när pengarna försvinner, för de försvinner inte.

Det blir kanske ingen förändring nu. Det är så mycket som händer i samhället nu, och alla behöver på ett eller annat sätt hålla igen på kostnaderna. Men som jag sade tidigare: Kommunerna har redan detta ansvar, vilket innebär att de redan har fått pengar. Det ska egentligen inte behövas några nya pengar, men regeringen har ändå satsat nya pengar. Det finns pengar. Det finns 115 miljoner för 2009, och för 2010 och framåt finns 300 miljoner som kommer att omfördelas.

Catharina Bråkenhielm säger sedan att vi har höjt skatterna för pensionärerna. Det är en ren lögn. Vi har inte höjt några skatter för pensionärerna. Vi har sänkt skatterna för pensionärerna. Vi har sänkt skatterna för löntagarna och för pensionärerna, men vi har inte sänkt skatterna lika mycket eftersom regeringens mål har varit att det är de som arbetar som ska ha denna morot för att snabbare komma in i arbete. Att vi skulle ha höjt skatterna är en ren lögn.

Anf. 71 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Jo, vi vet att svårt cancersjuka som har jobbat ett helt liv och har en pension betalar mer skatt än andra. Det är sann moderat politik. Med de pengarna ska man betala privata tjänster hemma. Det är vad Marianne Kierkemann säger. Har man inte råd får man stå sitt kast.

Jag vill fortfarande ha en förklaring av vilka pengar det är och inte en omfördelning mellan äldre i kommunerna. De pengarna har man redan fått. Det är alltså inga nya pengar som det handlar om. Den här propositionen är egentligen ett luftslott. Det är ett enda ord det handlar om.

Det står också i propositionen: "Promemorians bedömning: Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående medför inte några ökade kostnader för kommunerna eftersom de redan i dag enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (...) är skyldiga att erbjuda den som behöver insatser." Alltså blir det ingen förändring. Vad är det som är så bra i denna proposition? Det är bra att man lyfter fram detta, men vad är det som är den stora förbättringen?

Det blir inga nya pengar och egentligen ingen förändring. Det kommer heller inte att hända något nu, för man har inga pengar. Kanske blir det något på sikt. Vad är det som är så fantastiskt bra som man pratar om?

Anf. 72 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! Catharina Bråkenhielm, det var faktiskt så att när det tidigare stod ”bör” gjorde kommunerna inte något. Nu vill vi få en förändring, så att kommunerna faktiskt ska göra något. Det fanns en frivillighet i detta tidigare, vilket det inte finns längre. Man sätter ett vapen i händerna på de anhöriga, och man talar om att det är ett frivilligt åtagande – det står inget om det i äktenskapsbalken, och det står inget om att barn har någon omvårdnadsplikt gentemot sina föräldrar. Catharina Bråkenhielm säger att det inte skulle göra någon skillnad. Jag förstår över huvud taget inte vad hon pratar om.

Vi pratar om pensionärerna, och du fortsätter att hävda att vi har höjt skatterna. Vi har inte höjt några skatter för pensionärerna.

Dessutom: Man kan vara sparsam under den tid man arbetar. Jag har ett väldigt nära exempel på att man inte kan göra slut på pengarna på så mycket annat när man börjar bli 85–90 år än att faktiskt köpa service för dem. Man måste inte köpa den från kommunen. Det är inget som säger att ingen har råd att köpa dessa tjänster. Så är det ju inte.

Anf. 73 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Man beskattar i alla fall pensionärerna hårdare, och det är de väl medvetna om. Men jag är kanske inte så förvånad över att en moderat ledamot inte förstår när man pratar om klassperspektiv. Det finns dock väldigt bra forskning på området. Marta Szebehely är en känd forskare som har tittat på vad som hände under 90-talskrisen, när man helt enkelt gav mindre hjälp till dem som inte hade så mycket och koncentrerade hjälpen på dem som hade stora omsorgsinsatser.

Det var alltså döttrarna som fick ta över, och det var de döttrar som själva inte tjänade mycket och kunde köpa tjänster, och den äldre kunde inte heller köpa tjänster. Har jag till exempel jobbat som undersköterska, delvis deltid, under hela mitt liv och inte haft så mycket i lön får jag inte så hög pension. Jag kanske har bott i hyreslägenhet och har inget boendekapital, och jag har inte jättemycket pengar på banken. Då är 160 kronor i timmen – eller 239, som man tog i Uppsala, där jag var för några veckor sedan – mycket pengar.

Mitt resonemang handlar inte om att de som har råd köper. Det handlar om dem som inte kommer att ha råd att köpa och inte får någon hjälp alls, eller där kvinnor får ta över. Det vill alltså säga det handlar om de fattigare pensionärerna, som många gånger är kvinnor själva, och deras döttrar, som får ta över det som samhället inte gör. Den utvecklingen vill jag inte se. Därför är jag mycket gladare åt Göteborgs 80 kronor i timmen än åt Uppsalas 239 kronor i timmen.

Det är ett växande problem att kommunerna nu när det finns en max-taxa i hemtjänsten går runt den genom att sätta självkostnadspris på varje timme i stället, så att människor inte har råd. Därmed gör man sig av med denna grupp människor, som inte har något annat val än att lita till anhöriga – eller att klara sig själva om de inte har någon anhörig.

Anf. 74 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! Eva Olofsson menar att en moderat inte förstår något om klassperspektiv. Nu vill jag inte bli alltför personlig, men hon har ingen aning om vilka förhållanden jag kommer ifrån. Det tycker jag är irrele-

vant över huvud taget. Det kan vi ta efteråt, Eva, och du kommer kanske att bli förvånad.

Sedan tycker jag att det är alldeles utmärkt att Göteborg håller sig på 80 kronor i timmen för hemtjänsten. Det är väl jättebra. Men någonting kostar det, och det är det vi pratar om.

Genom sparsamhet kan man faktiskt ha så mycket kvar när man är gammal att man till och med kan ha råd med de där 160 kronorna i timmen. Men det är upp till den enskilde att bestämma vad man vill göra med sina pengar. Det är inte upp till klåfingriga politiker att tala om att man inte ska få lov att köpa det här utan att det är ett absolut krav på att det är det offentliga som ska utföra de här tjänsterna. Det är inte rimligt.

Anf. 75 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet ingenting om din bakgrund, Marianne. Men jag kan bara konstatera att du vänder på perspektivet.

Jag är inte bekymrad över att några som har mycket pengar använder pengarna. Jag är bekymrad över dem som inte har det. Då svarar du att alla kan spara.

Jag tror att man ska höra efter med dem som inte har haft det livet och som i dag sitter med lägsta möjliga pension, om de får så mycket pengar över. Då säger du: Det är deras fel om de inte har sparat. Jag tycker att det är en mycket märklig syn.

Jag tycker faktiskt att vi ska ha ett samhälle som tillåter att också de pensionärerna har möjlighet att få hjälp med städning, tvätt och inköp. De ska inte bli utestängda av att kommunerna sätter så höga timkostnader. Då blir den lägsta kostnaden hushållsnära tjänster, och det kanske man inte har råd med.

Ska de här lämnas utanför? Det är det jag pratar om, Marianne, inte om dem som har råd att köpa. De är inte bekymret. De får för min del gärna köpa hushållsnära tjänster. Jag tycker att de pengar som man lägger där i stället skulle användas till att förbättra äldreomsorgen, men det är en annan fråga.

Det handlar alltså om dem som kommer att hamna emellan, som inte kommer att få någon hjälp alls. Eller också är det kvinnor, dessa människors döttrar, som kommer att få ta ansvaret och göra det här som obetalt omsorgsarbete.

Det här är för mig en viktig jämställdhets- och jämlikhetsfråga. Det bekymrar mig lite att du inte kan se dem som inte har råd med detta, som liksom förr kommer att hamna utanför när man nu medvetet lägger priserna så här på hemtjänsten ute i kommunerna. De ska då inte köpa detta utan vända sig till de privata eller, så att säga, låta bli. Det är det som är bekymret.

Anf. 76 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru talman! Men Eva Olofsson menar väl inte att de som Eva Olofsson säger inte har råd helt och hållet blir lämnade utanför. Det är självklart att kommunen är tvungen att hjälpa dem också, oavsett om de har råd eller inte. Det finns ju en summa pengar. Nu kommer jag inte ihåg hur mycket det är, om det är 1 700 kronor som man ska ha kvar i månaden efter att man har betalat sin hyra och sin mat och så vidare.

Detta ska kommunen se till. Det är självklart att kommunerna har en skyldighet att hjälpa till, alltså att stödja dem som har behov av hjälp på ett eller annat sätt. Man ska ju ha en skälig levnadsstandard i sitt liv, även när man är gammal. Det är väl ingenting som vi behöver diskutera. Det borde Eva veta.

Anf. 77 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Många har liksom jag både barn och barnbarn. Jag har fem barn och snart sju barnbarn. Jag har en mamma. Jag har en farmor. Och fram till alldeles nyss hade jag en pappa.

För många med mig är det här den riktigt stora behållningen av livet, att vara nära anhörig och att finnas till för varandra i olika skeden i livet.

Det är självklart att det lilla barnet behöver hjälp med det mesta för att klara sig, men vi har också behov av stöd till och från under hela livet. Det handlar om mamma, pappa, mor- och farföräldrar, livskamraten, vännen, vårdbiträdet, sköterskan, doktorn.

Synen på familjens roll och anhörigas roll när det gäller stöd varierar mellan kulturer och även över tid. I ett alltmer mångkulturellt samhälle ges det nya utmaningar men också nya möjligheter.

Det har då varit ett frivilligt åtagande att vårda anhöriga. Och nu skrivs det in i socialtjänstlagen att kommunerna *ska* erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stöder en närstående som har funktionshinder.

I lagteknisk mening är det inte någon jättestor förändring. Lite förenklat kan man väl säga att det är ett enda ord som man har bytt ut mot ett annat. Bör har bytts ut mot ska. Men det ordet betyder mycket. För nu står det klart och tydligt i lagen att kommunerna *ska* erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stöder en närstående som har funktionshinder. Denna lagändring gäller då från och med den 1 juli i år, 2009.

Regeringens ambition är att ge anhängstödet ett nytt perspektiv, ett perspektiv som utgår från den anhörigas mycket grundläggande betydelse för vården och omsorgen.

Precis som någon nämnde förut finns det 650 000 personer som regelbundet hjälper äldre personer eller personer med funktionshinder. Av dessa vårdar ca 83 000 personer i åldrarna 75–84 år sina anhöriga. Och – vet ni? – det är lika många som ett Karlstad, ett och ett halvt Varberg eller två Motala. Det är alltså en rätt stor mängd människor.

Vanligtvis är det maken eller maken som hjälper sin partner i det egna hushållet. Det handlar om hjälp från varje dag till flera gånger i veckan. Det handlar om att komma upp ur sängen, få frukost, duscha, få på sig kläderna, gå till affären och så vidare.

Det finns personer som regelbundet hjälper sjuka, äldre eller personer med funktionshinder utan att bo tillsammans med den hjälpbehövande. Dessa kallas ibland för informella hjälpgivare, och det finns många av dem, 166 000.

Ca 415 000 personer, vanligast i åldern 55 och äldre, hjälper närstående en gång per vecka eller mer sällan.

Fru talman! Utan dessa personer skulle det stanna i Sverige. Sedan andra halvan av 90-talet har anhöriga fått ett större ansvar för vården och

Prot. 2008/09:117

13 maj

*Stöd till personer
som vårdar eller
stödjers närstående*

omsorgen av de närstående. De som fått kommunal äldreomsorg är färre till antalet. Å andra sidan är hjälpbehovet hos dem som har fått äldreomsorg större än tidigare.

Trenden är tydlig. De som inte har så stort hjälpbehov har fått klara sig själva med anhörigas hjälp. Det är ingenting som den nya regeringen har hittat på, mina vänner. Det är en trend som började på 90-talet.

Med det här nya beslutet eller förslaget tydliggör vi nu för kommunerna att de har ett ansvar för anhörigstödet. Och dessa människor får äntligen fullt ut ett erkännande för det oerhört viktiga arbetet som de gör. Genom att kommunerna blir skyldiga att erbjuda anhängvårdare stöd blir också signalen tydligare. Anhörigvårdare gör skillnad.

De är kärleksfulla, inte bara för den närstående, och de är betydelsefulla för hela samhället.

Många av dem som vårdar och stöder en närstående gör det av kärlek, omtanke eller trofasthet. Vård av en närstående betyder oftast mycket för den som blir vårdad men också för den som vårdar.

I min närhet är det inte bara kvinnor. Det är en myt som ni hela tiden från den vänstra sidan håller på med. Det är inte bara kvinnor. Det är bara det att ni ser när det är kvinnor, och ni blundar när det är män.

Det kan vara både fysiskt och psykiskt tungt att vårda en närstående. Varje anhörigsituation är unik, och det stöd som en anhörig behöver är därför mycket individuellt. Uppgiften att vara anhängvårdare måste vara frivillig, precis som vi har sagt. Och det ska vara frivilligt åt båda håll. Självklart ska jag inte bli vårdad av den som jag inte vill bli vårdad av. Och jag vill heller inte tvingas att vårda någon. Där är vi allihop helt överens, tror jag.

En anhörig måste själv avgöra hur stort ansvar hon eller han vill ta när det gäller att vårda och stödja, precis som jag sade, och det är bara den anhörige som vet vilket stöd som han eller hon behöver.

Fru talman! Vad är det för insatser som kan komma i fråga? Vilket är stödet som kommunerna ska ge dem som vårdar anhöriga? Propositionen tar upp några exempel. Det kan handla om att delta i en anhörigcirkel och träffa andra som är i samma situation och utbyta erfarenheter, få prata av sig och kanske få tips och vägledning.

Det kan också handla om att få information om den närståendes sjukdom eller handikapp. Har man kunskap om vilka beteendeförändringar en sjukdom för med sig blir det kanske lättare för en anhörig i de nya situationer som uppstår under sjukdomsförloppet.

Det kan även handla om att som anhörig ha möjlighet till enskilda samtal om man tycker att situationen är tung. Det kanske inte är så lätt att säga hur man känner det till någon annan nära.

En annan sak är hälsosamtal som kan vara viktiga eftersom många anhöriga som vårdar närstående lätt glömmer av sin egen hälsa i och med att de är så fokuserade på att ta hand om andra. Den som blir vårdad kanske också är lite sjukare än den som vårdar.

Många kommuner har i dag anhörigstödare, anhörigkonsulenter, anhörigkoordinatorer och allt vad det kallas. Dessa personer kommer att bli ännu mer betydelsefulla när den nya lagen träder i kraft.

Lagändringen i socialtjänstlagen innebär också en statushöjning av anhörigstödet, vilket innebär att socialtjänstens insatser kommer att kräva en mer noggrann dokumentation. Det är viktigt ur rättssäkerhetssynpunkt

men också för att få bättre uppföljning av underlagen. I dag finns det ingen samlad översikt av hur många anhöriga som får del av anhörigstöd-jande insatser eller om en insats ges som anhörigstöd eller som direkt stöd till den sjuke. Bristen på statistik gör det svårt att ur ett nationellt perspektiv bedöma vilka insatser som fungerar bäst och vilket utvecklingsarbete som behövs.

Fru talman! Slutligen låter socialutskottets ordförande Kenneth Johansson som är på anhörigstämman hälsa att de som är på stämman är oerhört glada och positiva till propositionen.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 78 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! När man kommer som sjätte talare är mycket redan sagt. Jag tänker ändå framföra några tankar om det här viktiga betänkandet, lite grann utifrån verkligheten. Jag vill betona att ett litet ord på tre bokstäver i lagstiftningen kan innebära stor skillnad för många människor. Att det står ”ska” i stället för ”bör” är jätteviktigt.

Vi har nog alla närstående och bekanta som kämpar i vardagen för att hjälpa och stötta anhöriga på olika sätt. Jag kommer ihåg en man som plötsligt blev svårt sjuk mitt i livet. Det här var på 60-talet. Hans fru varken ville eller orkade sköta honom. Han hade varit en aktiv och kraftfull man och blev plötsligt en man med stora omvårdnadsbehov och personlighetsförändringar. Jag upplevde att samhällets dom föll hårt över den svikande hustrun. Moralen var att man skulle finnas vid sin makes sida i både lust och nöd.

I nutid, 40 år senare, har jag också mött anhöriga som inte orkar ta hand om sina närstående och som lider av dåligt samvete varje dag. De lider av att inte vilja, inte kunna eller inte rätta till.

Fru talman! Jag kommer också ihåg den gamla damen som levde ihop med en man som inte alltid hade behandlat henne så väl under äktenskapet. När han blev bunden till sängen och beroende av hennes stöd och hjälp tog hon revansch, inte genom fysiskt våld men väl genom verbala angrepp.

Anhöriga, till exempel till åldrande föräldrar, känner de facto ofta ett stort ansvar. Det gäller i synnerhet de anhöriga som bor närmast, på orten. De drar det största lasset. Min upplevelse är att detta kan ställa till problem i syskonskaror.

Dessutom finns det män och kvinnor som behöver samhällets stöd och hjälp men som av olika skäl vägrar ta emot hjälp. Närstående har i dessa fall svårt att få stöd. Frågan blir då hur vi ska förmå enskilda i behov av insatser från samhället att ta emot den hjälp som finns, vilket också skulle vara ett ovärderligt stöd för anhöriga.

När jag arbetade som socialkonsulent kom jag i kontakt med föräldrar till funktionshindrade barn. En del familjer hade en obeskrivligt tuff tillvaro. Det handlade ibland om dygnetruntarbete, lite sömn, lite egen tid, mycket omsorg, mycket oro och många kontakter med myndigheter och sjukvård – bara det ett heltidsjobb. Det sades ibland att det ingick i föräldraansvaret. Det kan jämföras med att det finns fullt friska föräldrar med fullt friska barn som ändå inte orkar med sina barn och inte ger dem den tillsyn, omvårdnad, omsorg och fostran som de har rätt till. Därför är det bra att det finns ett allsidigt barnperspektiv.

Det finns också tusentals närstående som av hela sitt hjärta känner att de vill vara närvarande och ge den omsorg som nära och kära behöver och som i det tysta ägnar sin tid åt att hjälpa till. Vi vet dock att utöver den fysiska stressen som ligger i att försöka hinna med alla förpliktelser finns också den psykiska stressen i att veta att någon annan är helt beroende av dig.

Varför står jag här och radar upp dessa exempel? Jo, jag vill understryka att när vi talar om anhörigvård är varje människas livssituation unik, varje familjeförhållande unikt, varje relation till den man ska stötta unik och förutsättningarna unika och olika. Det bör Socialstyrelsen ha med sig när den får i uppdrag att utarbeta en vägledning till stöd för tillämpning av lagstiftningen. Det är ett viktigt uppdrag.

För oss människor handlar det inte om hur vi har det utan om hur vi tar det. En kvinna som sköter sin mamma kan tycka att det är jättejobbigt på grund av att hon har ett trassligt äktenskap och ett svårhanterligt barn. Någon annan sköter både svärmor och mamma men har bra familjeförhållanden. Men man kan inte säga att den andra har det värre för att hon sköter två, utan man måste titta på förhållandena.

Ett förtydligande av att socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar närstående är ett viktigt steg som kommer att underlätta, förebygga och på sikt ge många människor ökad livskvalitet.

Det nationella centrumet fungerar väl och är en resurs för kunskaps- och verksamhetsutveckling. Man vänder sig till en bred grupp människor, anhöriga, brukare, organisationer, personal och beslutsfattare. Förändringen som vi gör i socialtjänstlagen bådär gott. Jag kommer att följa med intresse hur lagen tillämpas.

Jag yrkar självklart också bifall till utskottets förslag i detta utmärkta betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 79 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ska återge något som man sade från Anhörigas Riksförbund när man öppnade Anhörigriksdagen i går. Det är något som Solveig var inne på. Man sade att anhöriga ska vara lika mycket respekterade vare sig de väljer att göra en stor anhöriginsats eller säger att de vill göra något annat med sitt liv eller inte kan gå in i denna insats just nu. Det tror jag är en väldigt viktig fråga.

Jag tror, precis som Solveig, att normen gör att kvinnor kommer att dömas hårdare än män om de inte gör den här insatsen.

Vi har ju efterlyst ett perspektiv där den största anhöriginsatsen finns, alltså bland människor som är födda i ett annat land än Sverige. Man har kanske på grund av brister i vår egen äldreomsorg och kanske på grund av vad man har med sig i bristande utbyggd välfärd i det land man kommer ifrån en stor andel anhöriginsats. Där har man också det sämsta anhörigstödet.

Jag vill fråga Solveig vad hon skulle vilja göra för att lyfta in detta. Det finns ju inte alls med i propositionen.

Nationella kompetenscentrum som jobbar med detta har inte tagit upp frågan än. De anser inte att de har resurser till det med de 5 miljoner de har, så de jobbar heller inte med frågan.

När jag var i Rinkeby beskrev man hur oerhört komplicerat och svårt det är. Man kunde också se hur den kundvalsmodell man hade, utan krav på kompetens eller speciell insyn där man hade tittat på just den här situationen, gjorde att man hade väldigt små möjligheter att garantera kvalitet och insyn.

Jag skulle vilja höra vad Solveig Hellquist tycker att man ska göra för att förbättra anhörigstödet när det gäller människor med utländsk bakgrund där behovet är så stort.

Anf. 80 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Socialstyrelsen ska göra det här speciella arbetet. Jag är alldeles säker på att sådana här frågor kommer in där.

Jag såg en dokumentär från Kuba för ett antal år sedan. Det var en kvinna som skötte sina föräldrar. Man jämförde med hur vi hade det i Sverige med utbyggd äldreomsorg och hemtjänst. Där var det så självklart: Jag vill sköta mina föräldrar.

Jag tror att det beror på vilket samhälle vi lever i. Det kan till och med gälla svenskar, att man vill sköta sina anhöriga.

Min dotter jobbade en sommar inom äldreomsorgen i Göteborg. Jag vet inte vad hon upplevde då, men hon sade i alla fall: Mamma, när du blir gammal vill jag sköta om dig.

Jag tror att man får skilja på detta. Det ska inte vara ett tvång för vare sig svenskar eller människor med utländsk härkomst att sköta närstående. Där tycker jag att det är samma förutsättningar.

Anf. 81 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror inte att förutsättningarna är riktigt desamma. Det som oroar mig är att äldre med utländsk härkomst i Rinkeby i vissa fall – inte alla – kan få en sämre kvalitet, och förvaltningen och äldreomsorgen har inte möjlighet till insyn när det gäller kvalitet.

En anhörigvårdare är ju inte alltid utbildad. Man har inte alltid lyckats fånga in utbildning för anhörigvårdare. Man går inte heller självklart på informationsträffar eftersom exempelvis språket ställer till bekymmer. Man kanske också är så sluten till familjen att det är hotfullt att gå utanför familjens hank och stör.

Måste vi inte ha kvalitetskrav på äldreomsorgen för äldre med utländsk härkomst också när vi har anhöriganställningar? Det tycker jag är en viktig fråga.

Man får nog ha med i bilden att om vi har ett samhälle där man inte har sin försörjning kan det bli ett tvång för försörjningen att ta hand om anhöriga. Det kan bli ett stort problem när den anhörige inte finns längre.

Jag vill ställa en annan fråga till Solveig. Ser du risken för en ojämställd börda när vi nu har en ekonomisk kris igen? Det finns forskning på detta, och lärdomen från den förra krisen var ju att kvinnor till lågutbildade äldre, alltså äldre med lite pengar, har fått gå in och ta över mycket av det som samhället släppte då. Vad ska vi göra för att detta inte ska upprepas? Finns det en risk för ojämlikhet och ojämställdhet om vi inte gör några aktiva insatser för att inte hjälp till äldre ska gå över på arbetarklassens döttrar?

Anf. 82 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Vi lägger nu fram ett förslag som är väldigt uppskattat och efterlängtat. Det tydliggör kommunens ansvar.

Jag har i mitt anförande försökt att med några exempel tala om hur olika tillvaron kan vara. Jag har också sagt att det blir intressant att följa tillämpningen.

De utrikes födda kvinnorna kommer också upp på banan. Jag tror att det här är ett långsiktigt arbete, men vi sätter ned foten genom att göra förändringen ”ska” i lagstiftningen.

Som jag ser det finns det oändligt mycket som man kan ge i uppdrag. Hur ser det ut i familjen där det finns en anhörig som missbrukar? Hur är det med anhöriga som också har funktionshindrade barn?

Det tycker jag är lite komplext. Min egen personliga uppfattning som inte finns i vare sig Folkpartiets eller alliansens dokument är att vi ibland försöker mäta det som inte är mätbart. Vi försöker hitta vad kvalitet är. Det är ju oerhört subjektivt många gånger. Jag tror att det sociala arbetet är mycket på upplevelseplanet. En människas situation är oerhört beroende av många faktorer.

Anf. 83 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Jag vill börja med ett citat från ett häfte som Lennarth Johansson på Socialstyrelsen författade för några år sedan. Det heter *Anhörig omsorg – omsorg om anhöriga*.

Där står det: Människan är inte ett isolat. Tvärtom. Det som kännetecknar människan är beroendet av andra människor. Alla utgör vi delar i ett nätverk av relationer som formas under livsloppet med en egen historia, egna normer och värderingar. Alla är vi anhöriga. Som barn, syskon eller föräldrar ingår vi alla i kretsen anhöriga.

Fru talman! När vi talar om stöd till anhöriga glömmar vi ofta den som vårdas. Kvalitet och respekt handlar också om att en person eller en äldre som drabbas av sjukdom och vårdas av en närstående ges rätten att vårdas av en närstående med bibehållen hälsa.

Fru talman! I dag är det en glädjens dag för mig som kristdemokrat. Men framför allt är det en glädjens dag för alla de vardagshjältar runt om i Sverige som under lång tid har arbetat i det tysta, utan den trygghet som det innebär att någon ser och lyssnar på dem.

Man kan säga att vi äntligen ska besluta enligt förslaget från alliansregeringen om en skärpning i lagtexten när det gäller att förtydliga att socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stöder en närstående som har funktionsnedsättning, eller funktionshinder som det står i propositionen.

Detta hade den socialdemokratiska regeringen inte modet att genomföra. Detta hade på den tiden, i början av 2000-talet, starkt stöd från Miljöpartiet. Men Socialdemokraterna hade inte modet att göra det, trots de tillkännagivanden som riksdagen gjorde om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med olika lagregleringar i avsikt att stödja anhöriga.

Regeringens proposition klargör att vikten av att lagstiftningen är tydlig vad gäller stödet till de personer som vårdar eller stöder närstående väger tyngre än kommunernas intresse av självstyre i detta fall. Så resonerar modiga ministrar och en lyssnande regering.

Vi känner väl till att projektmedlen till Anhörig 300 i slutet av 90-talet var startskottet till ett uppvaknande om att en så stor del som två tredjedelar av vården utfördes av anhöriga. Vi politiker, ideella organisationer, äldreomsorgens och socialtjänstens personal – fler och fler – valde att bli de tystas röst, och kunskapen om en så viktig del av vården växte betydligt. Det blev möjligt att diskutera kommunikation och bemötandefrågor som av många anhörigvårdare upplevdes som frustrerande. Det var inte självklart, och är fortfarande inte självklart, att anhörigas kunskap om de personer som de vårdat togs till vara när tiden kom att make eller maka flyttade in på särskilda boenden eller för den delen vid avlastning. Det blev också med Anhörig 300 tillåtet att tala om skam och skuldskänslor, och anhörigvårdare gavs möjlighet att dela erfarenheter, både det positiva – vi glömmer så ofta bort glädjen i att vårda en närstående – och det negativa.

Det har, tack och lov, på många håll varit en positiv utveckling under de elva år som jag har följt frågan. Med dagens beslut ger vi ett redskap som man kan gå vidare med.

Det ser olika ut i landet. Därför utarbetas nu ett stöd för tillämpning av lagstiftning som rör socialtjänstens arbete med stöd till dem som vårdar eller stöder närstående. Det är bra.

Jag var också på Anhörigriksdagen i går. Det var så kul att det var en person som kom fram till mig och sade: Tänk att du fortfarande håller fast vid den frågan, och tänk att du är här i år igen.

En annan person sade: Nu ska jag vara med och arbeta fram stöd till anhöriga i min kommun. Men hur hittar jag dessa personer?

Förstår ni? Det handlar om att de tysta som inte har gjort sin röst hörd nu ges möjlighet genom att det utarbetas ett stöd.

Fru talman! För mig som kristdemokrat är det oerhört viktigt, som det framgår av propositionen, att stöd till de personer som vårdar eller stöder närstående måste kännetecknas av individualisering, flexibilitet och kvalitet.

Eftersom behov förändras över tid handlar flexibilitet om att insatsen och dess resultat fortlöpande följs upp och vid behov förändras. Det handlar om att rätt stöd ges vid rätt tidpunkt. Det är en grundförutsättning för att kunna stödja den anhöriga eller annan person. Insatserna måste vara av god kvalitet och till nytta för dem som behöver dem. Kombinationer av olika insatser över tid borde ha de största förutsättningarna att få framgång.

Stöd till anhöriga som vårdar är en viktig del och dessutom en stor del av vården. För att människor ska känna förtroende måste tilliten till vården upprätthållas. Frågan om stöd till de personer som vårdar eller stöder närstående är alltså en förtroendefråga – att man kan lita på att samhället har insatser att erbjuda när sådana behövs.

Fru talman! Trygghet i det lilla ger trygghet i det stora. Nu sätter vi som lagstiftare ned foten. Vi lyfter fram vikten av behovet om ett nytt perspektiv som utgår från de anhöriga och andra personers grundläggande betydelse. Vi tydliggör vikten av att förebygga ohälsa, vikten av

valfrihet och vikten av dokumentation, och vi erkänner anhörigas och andra personers arbetsinsatser, delaktighet och kunskap. Att detta nu avspeglas i lagstiftningen är jag oerhört glad för.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Ändringar i arbets-
löshetsförsäkringen*

12 § Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU10
Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen (prop. 2008/09:127).

Anf. 84 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Vi ska nu debattera arbetsmarknadsutskottets betänkande 10, *Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen*. Det är ett betänkande som vid första anblicken möjligen kan se lite harmlöst ut. Det kan ge intryck av att man har en majoritet i utskottet som vill ta ansvar för de arbetslösa, den svenska arbetsmarknadsmodellen och den svenska ekonomin. Men så är det naturligtvis inte. Högerregeringen och högerens majoritet här i kammaren och i utskottet har ingenting positivt att tillföra till vår arbetslöshetsförsäkring, till vår arbetsmarknadsmodell eller till detta samhälle över huvud taget.

Man ska öka möjligheten till ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna och öka möjligheten till inkomstrelaterad ersättning från försäkringen. Det låter naturligtvis bra. Att vissa socialförsäkringsförmåner ska beaktas vid beräkningen av arbetslöshetsersättningen låter också bra. Att kraven på aktuellt arbete för rätt till inträde i arbetslöshetskassan tas bort låter inte bara bra, det är faktiskt rätt bra.

Att avgiften ska reduceras med 50 kronor, vilket är ett förslag i betänkandet, låter också bra.

Men för att man ska förstå detta och sätta det i sitt sammanhang måste jag lite grann rekapitulera vad som har hänt under den tid som vi har haft en högermajoritet i denna kammare.

Högermajoriteten inledde mandatperioden genom att utdela ett kraftfullt slag mot det svenska samhället och mot den svenska arbetsmarknadsmodellen genom att montera ned arbetslöshetsförsäkringen, genom att göra den kraftfullt dyrare och kraftfullt sämre. Genom att urholka arbetslöshetsförsäkringens innehåll och höja priset för den jagade man ut en halv miljon människor ur försäkringen. Det är så att säga den bakgrund som man måste ha för att kunna förstå de förslag som finns från borgerligheten i detta betänkande. Om man inte ser det och inte har den bakgrunden kan man möjligen luras tro att högermajoriteten vill något gott här i dag. Men så är inte fallet.

Inledningsvis gjordes det här i en högkonjunktur. Man har trott, och även argumenterat för, att detta på något sätt skulle stärka incitamenten så att de som har valt arbetslöshet i stället ska välja arbete; det var ju grundtanken.

Nu har vi lämnat högkonjunkturen. Sverige befinner sig i en lågkonjunktur och i en kris på arbetsmarknaden. Vi har en varselvåg, och vi har

en jobbkris. Det finns helt enkelt inga jobb där ute att söka för dem som enligt de borgerliga har valt att vara arbetslösa. Valet arbete blir alltså svårare och svårare. Då kan man helt klart börja fundera över hela argumentationen för att genomföra de här förändringarna.

Men vad som är lite spännande att se är att det nu när vi drabbats av den här lågkonjunkturen och krisen på arbetsmarknaden har börjat uppstå lite bristningar inom borgerligheten. Man har börjat förstå att man kanske är tvungen att lite grann skyla över det som var den ursprungliga idén med alla försämringar som man har gjort. Nu har man börjat prata om att återställa när det gäller en del av de dumheter som genomförts – bland annat nivån i a-kassan.

I och för sig kan väl vem som helst räkna ut att man tappar deltagare i en försäkring som kraftfullt försämras och där priset sedan höjs. Nu verkar det som att regeringen var förvånad över detta. Vi i oppositionen var inte förvånade, utan vi varnade från början för det här. Nu har regeringen insett att det finns en koppling mellan hur man har hanterat a-kassan och att folk har valt att lämna den. Då vill man, som man säger, reducera avgiften med 50 kronor.

IAF, den myndighet som är tillsatt för att hålla koll på och övervaka försäkringen konstaterar i en rapport det självklara: Den primära orsaken till de generellt sjunkande medlemstalen i kassorna torde vara den ökade medlemsavgiften för den enskilde.

Allt det här, som naturligtvis är självklarheter för vem som helst, har även nått regeringens öron. Anders Borg sade i tv för bara något halvår sedan att den föreslagna höjningen med 50 kronor kanske inte riktigt räcker. Sedan har vi inte sett något mer där; ingenting mer har kommit, utan det förslag som föreligger är det om att reducera avgiften med 50 kronor.

Vad händer då? Ja, man kommer till slutsatsen att avgiften är för hög och ska reduceras. Det säger man och lägger fram ett förslag om det. Men i verkligheten höjer man avgiften. Detta är någonting som är oerhört betecknande och någonting som det finns anledning att stryka under och peka på. Den här regeringen och den nuvarande riksdagsmajoriteten agerar hela tiden på så sätt att man säger en sak och gör en annan sak. Man säger att man har kommit till insikt om att avgiften är för hög och att det inte är bra för samhället, för arbetsmarknadsmodellen eller för de arbetslösa med en så hög avgift. Man säger man att man ska sänka avgiften, men i själva verket höjer man den.

IF Metalls medlemmar har sedan årsskiftet fått en avgiftshöjning med 175 kronor. Från att såväl regeringen och finansministern som utskottsmajoriteten ansett att avgiften var för hög har denna nu alltså höjts med 175 kronor. IF Metalls medlemmar kommer inte i sin a-kassa att få del av en sådan här låtsassänkning med 50 kronor. Om man har kommit till insikt om och argumenterar för att avgiften är för hög och samtidigt höjer den med 175 kronor agerar man bedrägligt, skulle jag vilja påstå.

Om det var så att man argumenterade för att det är rätt och riktigt med en hög avgift och sedan höjde avgiften med 175 kronor hade vi kunnat diskutera det utifrån vår olika syn på hur avgiften borde vara konstruerad. Men när man först höjer avgiften och sedan säger att det är för mycket och att man ska sänka den och sedan låtsas sänka den – man lägger fram förslag som är låtsasförslag, förslag som inte har någonting

med verkligheten att göra och som inte ger en enda krona till medlemmarna till exempel i IF Metalls a-kassa – agerar man bedrägligt, skulle jag vilja påstå.

Förslaget om att vissa socialförsäkringsförmåner ska beaktas vid beräkningen av arbetslöshetsersättning kan möjligen ses som ett fall framåt. Men varför införde man det här om man tycker att det är så dåligt? Det kan man till att börja med fundera över. Och om man nu vill rätta till det här, varför försäkrar man i så fall inte inkomsten som vi föreslår i vår motion och i vår reservation? Varför envisas man med att försäkra en annan försäkring och så att säga ge 80 procent på 80 procent? Vad är tanken med det?

Ja, den enda tanken är möjligen att man vill hålla nere, smygsänka, ännu en gång – alltså låtsas att man höjer men smygsänkar, att man säger en sak och gör en annan sak – precis som hela regeringens och riksdagens borgerliga majoritets politik i denna kammare i varje fråga hela tiden går ut på: att säga en sak och att göra en annan sak.

Det finns också en del andra komplikationer med förslaget om att socialförsäkringsförmånerna ska beaktas vid beräkningen av arbetslöshetsersättning. Detta med hur den administrativa delen rent tekniskt ska skötas har man medvetet och med öppna ögon gjort så komplicerat att det med stor sannolikhet kommer att innebära att de försäkrade som blir arbetslösa antingen får fel ersättning eller får vänta väldigt länge på att få ut sin ersättning eftersom de som är satta att hantera detta inte har fått medel till att genomföra sin uppgift.

Man ger alltså Försäkringskassan och a-kassan en uppgift. Men medvetet och med öppna ögon ger man dem inte medel till att genomföra uppgiften. Medvetet och med öppna ögon kommer man att rigga situationen att de arbetslösa antingen får fel ersättning eller får vänta väldigt länge på att få ut sin ersättning.

På många punkter gör detta mig mycket upprörd. Arbetslöshetskassorna befinner sig ju redan i dag i en väldigt besvärlig situation med en mycket tung arbetsbörda. Vid flera tillfällen tidigare har de utsatts för administrativt krångel från regeringens sida och från majoriteten i denna kammare. De sliter och sliter, samtidigt som det redan i dag är en väldigt svår situation när det gäller att i rätt tid få ut rätt pengar till dem som är arbetslösa som inte har några buffertar, som inte har tid att vänta, som inte har råd att vänta och som inte har någon möjlighet att vänta. Ovanpå detta lägger man nu alltså ytterligare administrativt krångel.

När förslaget var ute på remiss och arbetslöshetskassorna fick möjlighet att yttra sig över det svarade man just att upplägget kommer att leda till de och de problemen. Man hade en annan lösning, i princip den lösning som vi föreslår – att det hade varit vettigare att se till att försäkra inkomsten i stället för att försäkra en försäkring. Då hade problemet inte uppstått.

När man från arbetslöshetskassorna insåg att majoriteten hade för avsikt att gå vidare med det ursprungliga förslaget kom man in med ett förslag om hur det här administrativt kunde lösas. Från kassornas sida ser man naturligtvis att man är skyldig att följa de beslut som fattas här i kammaren. Men man ser att det beslut som är på väg att fattas är ödesdigert och att det kommer att innebära stora problem för de arbetslösa. Kassorna kommer då med ett förslag om hur detta administrativt skulle

kunna lösas. Man kommer till utskottet med sitt förslag så att vi kan ändra i betänkandet för att åtminstone inte orsaka de här helt onödiga administrativa – nota bene inte politiska – problemen.

Från den borgerliga majoriteten rycker man på axlarna. Man struntar fullständigt i detta och säger: Låt gå! Vad spelar det för roll om den arbetslöse får fel ersättning, inte alls får någon ersättning eller får vänta väldigt länge på sin ersättning?

Det är den omsorg som regeringen och denna kammare har om vår arbetslöshetsförsäkring och om de arbetslösa och den personal på kassorna som är satt att utföra de mer eller mindre omöjliga uppdrag som de har.

Varför gör man då på det här sättet? Ja, det är klart att man vill försvåra och försämra för dem som är arbetslösa. Det har man inte stuckit under stol med. I budgettexten och annan text kan man läsa om att de arbetslösa har det för bra och att de så att säga ska tvingas till arbete genom att piskas lite hårdare. Det är den ena delen.

När det gäller det helt onödiga administrativa krångel som man lägger på kassorna och som man vet kommer att leda till stora problem kan vi fundera på vad man är ute efter när man med öppna ögon gör sådant och vägrar att lyssna. Jag avser då inte den politiska förändringen utan den administrativa förändringen. När man medvetet väljer så krångliga lösningar att de skapar de här problemen är det klart att man inte vill vårt a-kasssystem något gott. Den enda slutsatsen jag kan dra är att man vill se systemet med a-kassor sakta men säkert malas ned under tyngden av den administration som man medvetet och med öppna ögon lägger på dem.

Det här tycker jag är oerhört allvarligt. Om man säger, som man gör i Svenska Dagbladet i dag, arbetsmarknadsministern och en EU-parlamentariker, att man vill den svenska modellen väl kan man inte samma dag i Sveriges riksdag rösta igenom förslaget i det här betänkandet som går stick i stäv med allting som den svenska arbetsmarknadsmodellen står för. Bortsett från att man lägger en oerhört tung börda på redan oerhört drabbade arbetslösa sätter man faktiskt också den svenska modellen ur spel genom att agera på det här sättet.

Det är ett stort ansvar som den borgerliga majoriteten tar om man röstar igenom det här förslaget i dag. Det blir som sagt en höjning i stället för en sänkning. Det kommer att leda till ökade orättvisor mellan kassorna. Vissa kassor kommer att lyckas klara sig med en sänkning såsom avgiftssystemet är konstruerat, men de flesta kassor, och framför allt kassor med lågavlönade och många arbetslösa, kommer att råka ut för en höjning.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 85 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! Om man ställer ut en kaffekittel i skogen och skjuter 50 hål i den med en hagelbössa kan man visserligen hävda att det fortfarande är en kaffekittel, men så fort man fyller den med vatten och sätter den på spisen blir det helt uppenbart att den inte längre duger till att koka kaffe i. Om man då kommer sättande med några centimeter tejp och säger att nu tätar jag tre fyra av hålen förändrar det inte det faktum att kaffekitteln över huvud taget inte längre fyller sin funktion.

Det är lite på det sättet som regeringen agerar när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Man försöker i dag ge sken av att man kommer med en rad förbättringar, men det är i bästa fall en skönmålning och i värsta fall, skulle jag vilja säga, ett rent bedrägeri.

Fru talman! Arbetslöshetsförsäkringen är en helt central del av den gemensamma välfärden. Den spelar en helt avgörande roll för enskilda människors trygghet. Den spelar en avgörande roll för lönebildningen och faktiskt för hela samhällsekonomin.

Den här försäkringen har den borgerliga regeringen sedan dag ett vid makten utsatt för en fullständig svärm av hagelskott som har försämrat och brutit ned hela försäkringen. Avgiften för medlemskapet har man chockhöjt med 300–400 procent. Avgiftssystemet har gjorts om i grunden så att avgiften stiger ju fler av medlemmarna i en a-kassa som drabbas av arbetslöshet. För Hotell och Restaurangs medlemmar, till exempel, kostar det i dag över 400 kronor i månaden att vara med i a-kassan, och det är den grupp på svensk arbetsmarknad som har den högsta arbetslösheten och de lägsta lönerna, samtidigt som de som har de högsta lönerna, som sitter allra säkrast på sina jobb och löper allra minst risk att bli arbetslösa, akademikerna, betalar bara 90 kronor till sin a-kassa – ungefär samma som innan regeringen började med alla sina försämringar. En tydligare illustration än så av det borgerliga solidaritetsbegreppet är svår att få; mer till dem som har mycket och mindre till dem som har lite.

Man har också sänkt ersättningsnivån och infört en bortre parentes vid 300 dagar. Efter det får man bara ut 65 procent av sin tidigare inkomst. För ungdomarna ligger den bortre parentesen vid endast 200 dagar, så man har ju också passat på att införa åldersdiskriminering i ett system som tidigare var generellt och gällde lika för alla.

Deltidsarbetslösa blir av med rätten till ersättning efter 75 dagar. Det har blivit betydligt svårare att över huvud taget kvalificera sig till ersättning för den som inte har en fast heltidsanställning. Och de som inte har en fast heltidsanställning är framför allt ungdomar och kvinnor i arbetaryrken. Även där har man byggt in en diskriminering i ett system som tidigare var generellt.

Resultatet av det här har inte låtit vänta på sig. A-kassorna har, som sagts tidigare här, förlorat en halv miljon medlemmar sedan 2006. I dag saknar nästan hälften av de arbetssökande rätt till ersättning från a-kassan. Hälften av de arbetssökande har inte rätt till ersättning från a-kassan i dag! Och bland dem som är under 25 är det tre av fyra som saknar rätt till ersättning.

Begränsningen av rätten att deltidstämpla har ju inte alls lett till fler heltidsjobb, vilket var det som man motiverade den här förändringen med. Tvärtom har Arbetsförmedlingen visat att det som har hänt är i stället att flera deltidarbetslösa har känt sig tvingade att säga upp sig från sina deltidjobb och bli arbetslösa på heltid. Jag har själv träffat arbetsförmedlare som helt förtvivlat berättat att de inte kan göra något annat än att råda personer att inte tacka ja till tillfälliga jobb eller att helt enkelt säga upp sig från korta deltidstjänster, därför att de förlorar pengar på att arbeta på grund av de nya reglerna i a-kassan.

Det är inte heller så att a-kassan längre är någon inkomstbortfallsförsäkring. Det är bara en fjärdedel av a-kassans medlemmar som får ut 80

procent av sin inkomst vid arbetslöshet. Tre fjärdedelar av Sveriges löntagare är underförsäkrade och får inte ut de utlovade 80 procenten. Och för en genomsnittlig Volvoarbetare, som händelsevis hör till dem som i väldigt hög grad blir arbetslösa, betyder det att inkomsten blir nära nog halverad.

Fru talman! Både regeringen och den borgerliga majoriteten i utskottet fortsätter att prata om arbetslöshetsförsäkringen som en central del av en fungerande arbetsmarknad, att den ger ekonomisk trygghet för enskilda och spelar en viktig roll som automatisk stabilisator vid konjunktursvängningar. Mot bakgrund av allt detta är det ren rappakalja. Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera på det sättet. Den ska fylla de funktioner som majoriteten talar om, men efter snart tre år av borgerlig regering gör den inte längre det. Hela försäkringen läcker som ett säll, och det är den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten som med vett och vilja har försatt försäkringen i den situationen.

Nu står vi här i dag inför en förväntad massarbetslöshet. På ett års sikt räknar regeringen själv med att mer än var tionde arbetsför svensk kommer att vara arbetslös. Inför den utsikten står vi nu betydligt sämre rustade än vad som var fallet på 1990-talet, då krisen slog till förra gången. Och vi gör det naturligtvis för att den borgerliga regeringen vägrar att göra de investeringar som krävs för att få fart på ekonomin och sysselsättningen, men vi gör det också i hög grad därför att man faktiskt har slagit sönder trygghetssystemen över hela linjen, och arbetslöshetsförsäkringen är ju särskilt central just när vi står inför ett läge med hög arbetslöshet.

Fler människor än på 1990-talet kommer att få betydligt större sänkningar av sina inkomster på grund av arbetslöshet i dag. Fler kommer i stället att hänvisas till socialbidrag och tvingas sälja av sina tillgångar och leva på existensminimum. Det håller på att bli en social katastrof, men också en samhällsekonomisk katastrof. Den raserade arbetslöshetsförsäkringen kommer att bidra till att strypa efterfrågan ytterligare i ett läge när det som behövs är stärkt köpkraft, framför allt hos dem som har de allra minsta marginalerna. Det driver i sig på lågkonjunkturen, vilket i sin tur riskerar att leda till ytterligare varsel och uppsägningar när människor får mindre pengar.

Kostnaderna för arbetslösheten kan inte regeringen trola bort genom att försämra arbetslöshetsförsäkringen. Det enda man lyckas göra är att vältra över dem på något annan. Den som får ta de här kostnaderna är i stället kommunerna. Nio av tio kommuner räknar med kraftigt höjda utgifter för försörjningsstöd under nästa år, och nästan lika många kommuner och landsting räknar med att tvingas säga upp anställda i välfärden. Här finns ett direkt och uppenbart samband. I stället för att använda sina resurser till att behålla personal och erbjuda välfärd åt medborgarna tvingas kommunerna gå in och täcka kostnaderna för arbetslösheten, eftersom staten inte längre gör det genom arbetslöshetsförsäkringen.

Och så har majoriteten mage att skriva i betänkandet att det vore oansvarigt att lägga mer resurser på a-kassan därför att man i stället vill värna välfärden! Det är ett resonemang som riskerar att skapa ytterligare arbetslöshet, men den här gången bland satiriker. Hur resonerar majoriteten när man menar att genom att radera välfärdssystemet a-kassan stärker man välfärdssystemet någon annanstans, när det man gör är precis tvär-

tom? Man drar ju bort pengar både från arbetslöshetsförsäkringen och från kommuner och landsting, där välfärden faktiskt utförs.

Dagens undermåliga arbetslöshetsförsäkring har regeringen raserat utifrån fullständiga nyliberala fantasier om att det är sänkta löner och hårdare press på de arbetslösa som är lösningen på arbetslöshetsproblemet. Men i själva verket har man i dag försatt sig i en situation där den undermåliga försäkringen bidrar till att fördjupa krisen och skapa ännu mer arbetslöshet.

Regeringen har fått kritik från snart sagt alla håll för den här politiken. Det är inte bara vi i oppositionen eller fackföreningsrörelsen som är kritiska till detta. Både Konjunkturinstitutet och regeringens egna finanspolitiska rådgivare i Finanspolitiska rådet har varit urkritiska mot det här. Så sent som i måndags kom en rapport från Finanspolitiska rådet där en av de saker de lyfte fram som det allra viktigaste är att förstärka arbetslöshetsförsäkringen för att ta Sverige ut ur krisen.

Vänsterpartiet delar inte rådets förslag om att a-kassan ska göras konjunkturoberoende. Däremot är vi helt eniga om att det är en samhällsekonomisk katastrof att inte ha en fungerande arbetslöshetsförsäkring i ett läge när massarbetslöshet står för dörren.

Fru talman! De förslag som finns i betänkandet kommer inte på något sätt att förändra det faktum att a-kassan läcker som ett säll och i grunden har slutat att fylla sina viktiga funktioner. Det är alldeles utmärkt att det meningslösa inträdesvillkoret slopas. Det har Vänsterpartiet föreslagit i årtal. Det är också bra att medlemsvillkoret återställs till de sex månader som gällde innan regeringen påbörjade sitt sabotage av försäkringen. Men man kan fråga sig varför man bara gör det tillfälligt. Varför inte en permanent förbättring av möjligheten att kvalificera sig till a-kassan? Och varför gör man det med ett så in i norden krångligt system, som bara kommer att innebära ytterligare administrativt krångel för kassorna?

Detta tillsammans med det faktum att man återigen har beslutat sig för att köra över Arbetslöshetskassornas Samorganisation, som har vädjat till utskottsmajoriteten om besinning när det gäller de nya reglerna för intyg från Försäkringskassan och arbetsgivarna ger en obehaglig känsla av att man egentligen inte alls är intresserad av att försäkringen ska fungera bättre för medlemmarna. Det ger en känsla av att man med vett och vilja faktiskt genomför försämringar både för dem som handlägger försäkringen och för medlemmarna trots att man vet att det kommer att leda till längre handläggningstider, mer krångel och kanske fler felaktiga utbetalningar.

Varför gör majoriteten på det här sättet om man nu säger sig vilja för enkla och förbättra arbetslöshetsförsäkringen? Alldeles oavsett vad man vill göra politiskt är det obegripligt att man vill göra det krångligare och att det ska ta längre tid att få ut sin ersättning från a-kassan.

När det gäller den föreslagna rabatten på medlemsavgiften är det på gränsen till bedrägeri att lansera den som en åtgärd för att komma åt problemet med att allt fler är oförsäkrade därför att de inte har råd att vara med i a-kassan. Det är precis som Patrik Björck sade tidigare: På grund av det orimliga finansieringssystem som regeringen har infört kommer de som är i störst behov av att vara med i en a-kassa över huvud taget inte att få någon rabatt, utan tvärtom. I dagsläget ligger redan sju kassor över takbeloppet på 300 kronor och berörs inte av den här femtio-

lappen. De kommer inte heller att kunna sänka sina avgifter med vare sig någon femtiolapp eller något annat. Bland de kassor som ligger över taket återfinns IF Metall och Byggnads – och tänk att det är ju de som organiserar de branscher som redan ligger bland de högsta när det gäller arbetslöshet! Det är också där flest människor väntar på varsel och är på väg ut i arbetslöshet.

Den 1 juli kommer dessutom ytterligare ett stort antal kassor att tvingas höja sin avgift på grund av de inbyggda automatiskt ökade avgifter som regeringen tar ut från kassorna. De enda kassor som kommer att kunna sänka avgiften är den lilla handfull kassor vilkas medlemmar har den stora turen att över huvud taget inte hotas av stigande arbetslöshet. Återigen: Hur fantastisk kan den borgerliga solidariteten bli? Den som löper risk att bli arbetslös ska betala mer, men den som kommer undan ska betala mindre.

Fru talman! Om regeringen och majoriteten menade allvar med att de vill förbättra a-kassan och verkligen vill att fler människor ska vara medlemmar i arbetslöshetsförsäkringen och få den trygghet som det innebär vore det nu ett utmärkt läge att erkänna att det här var ett misstag och i stället omedelbart sänka avgiften för alla medlemmar i a-kassan. Man borde höja taket och ersättningsnivåerna rejält så att människor har en möjlighet att leva på anständiga villkor under sin arbetslöshet. Man borde snabba på i stället för att krångla till handläggningen och göra det enklare och inte svårare att kvalificera sig för ersättning och få ut den i reda pengar.

De förändringarna skulle verkligen betyda någonting för alla de människor som nu lever i oro och direkt skräck för att hamna i ett verkligt och mycket kännbart utanförskap som vi vet får långtgående konsekvenser både för enskilda människor och för hela samhället. Det skulle dessutom bidra till att lindra effekterna av krisen och till att rädda både jobb och välfärd. Vi kan konstatera att betänkandet bara är ytterligare en pusselbit som visar att regeringen inte är ett dugg intresserad av att göra detta.

Jag yrkar bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 86 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Betänkandet AU10 är väl det första kapitlet i regeringens reträtt och ett erkännande av att ert fullskaleexperiment med a-kassan var ett totalt misslyckande. Det är nu vi ser effekterna av det experiment som ni satte i gång 2006. Det är nu som människorna i sin vardag ser vad det är som händer.

Resultatet är klart. Senast i går kom TCO:s egen undersökning som visar att hälften av alla ungdomar mellan 18 och 35 år står utanför a-kassan. Var det detta som var meningen med reformen om en förbättrad a-kassa som ni lanserade hösten 2006? Nej, det är ett misslyckande. Det är ett misslyckande som enskilda personer nu får betala. Vi i Miljöpartiet menar att det inte är en solidarisk politik.

Senast i förrgår kom Finanspolitiska rådet med sin andra sågning av detta fullskaleexperiment. Jag förstår inte varför ni inte börjar lyssna. Varför börjar ni inte se på den verklighet som finns? Det här är allvarlig kritik mot regeringens bristfälliga hantering av a-kassan. Finanspolitiska

rådet sågar också den bristfälliga hanteringen av sänkningen av arbetsgi-
varavgiften för ungdomar. Det hjälper inte om vi ska få fler ungdomar in
på arbetsmarknaden. Det är en dyr reform som inte hjälper dem som bäst
behöver hjälp, det vill säga ungdomar som inte har tillräcklig utbildning
för att kunna få ett jobb. Man behöver helt enkelt göra om arbetsmark-
nadspolitiken totalt.

Finanspolitiska rådet har en del andra förslag som man kan diskutera
och som vi kanske inte står bakom från Miljöpartiets sida men som ändå
är intressant ur den här aspekten eftersom de är så tydliga när det gäller
hur a-kassan har försämrats och vilken betydelse det har för det svenska
samhället i stort.

Den andra saken gäller förslagen – de är ju redan verklighet – om den
differentierade a-kassan. Jag kan inte förstå hur ni på allvar kan säga att
det handlar om den enskilde som har råkat utbilda sig till bilarbetare. Hur
ska den personen kunna påverka så att bilindustrin kan fortsätta? Hur kan
man som enskild när man väljer ett yrke veta att den branschen inte
kommer att drabbas av en lågkonjunktur? Det kan man inte. Det är andra
faktorer som påverkar det, men med ert system är det den enskilde som
ska bestraffas för det genom att man får höjda avgifter. Det är inte en
solidarisk politik.

Samhället kommer om och om igen att drabbas av strukturföränd-
ringar. Vi ser det nu. Vi bejakar det och försöker göra någonting åt det.
Vi försöker satsa på framtida yrken och branscher som skapar arbetstill-
fällen. Vi anser att det måste vara en solidariskt finansierad a-kassa som
alla får del av. Det är receptet. Man kan inte, som majoriteten nu gör,
utesluta personer. Ytterligare en halv miljon har lämnat a-kassorna, och
över en miljon har inte a-kassa om de förlorar jobb eller försörjning i
dag. De lämnas över till försörjningsstöd. Många människor uppfattar att
det inte är så svårt att få försörjningsstöd från kommunen. Men det är
våldigt svårt att få det. Man måste sälja av sina tillgångar. Man måste i
princip vara barskrapad innan man kan få några tusenlappar i stöd. Det är
den bistra verklighet som nu väntar väldigt många människor.

Jag förstår inte att vi kan ha en regering som pratar om att minska ut-
anförskapet när den politik ni driver ökar det verkliga utanförskapet och
ökar klyftorna i samhället mellan dem som har arbete och dem som inte
har det. Man kan inte påverka den strukturomvandling som sker i sam-
hället. Det är att spela med människor som insats, och det vill inte vi i
Miljöpartiet göra.

Vi vill se kraftiga förbättringar av a-kassan. Vi vill se att det blir för-
bättringar genom att man höjer både golvet och taket. Det ska bli enklare
att bli medlem i en a-kassa. Vi skulle helst vilja gå så långt som att säga
att alla per automatik borde vara med i en a-kassa och få ersättning på
samma sätt som man får sjukersättning när man blir sjuk. Det är långt till
det målet, men det är dit vi måste sikta. Stegen dit är klara. Man måste
sänka inträdesvillkoren. Det måste också bli enklare för visstidsanställda
och deltidsarbetare att kvalificera sig.

Den reform som ni genomförde förra året, där ni stoppade deltids-
stämplingen, skulle leda till fler heltidsanställningar. Den har nu i prakti-
ken inneburit att det har blivit fler heltidsarbetslösa. Gör regeringen och
den borgerliga majoriteten några förändringar på grund av detta? Nej,

man blundar för verkligheten och är passiv i politiken. Jag tycker att det är väldigt oansvarigt att det kan vara på det här sättet.

Jag yrkar bifall till reservationen och avslag på propositionen.

Anf. 87 TOMAS TOBÉ (m):

Fru talman! Alliansregeringen har sedan vi fick väljarnas förtroende 2006 arbetat med att försöka återupprätta arbetslinjen. Det betyder att vi driver en politik som syftar till att fler människor ska få ett arbete och att det ska bli mer lönsamt att arbeta. En viktig del i denna politik är givetvis införandet av jobbskatteavdraget. En annan sak som har varit viktig är de förändringar som har skett i arbetslöshetsförsäkringen. De har gjorts för att stärka försäkringens roll som omställningsförsäkring.

Vi anser att arbetslöshetsförsäkringen ska ha en långsiktig och hållbar struktur samtidigt som vi givetvis följer utvecklingen och utifrån den föreslår förändringar eller justeringar, men vi gör inte avkall på arbetslinjen. Den kommer att gälla i såväl hög- som lågkonjunktur.

I detta betänkande föreslås ett antal förändringar för att möta dagens situation. Redan när alliansregeringen tillträdde var hela 700 000 människor utan arbetslöshetsförsäkring. Den siffran har vuxit sedan dess. Historiskt vet vi att många underförsäkrar sig i högkonjunktur, men det förefaller även troligt att avgiftens storlek påverkar. Tyvärr vet vi dock väldigt lite om dem som har lämnat a-kassan. Det beror på att a-kassorna själva inte vill lämna ut denna information, vilket är mycket beklagligt. Det har vi i utskottsmajoriteten påtalat tidigare. Det finns väldigt mycket som tyder på att det är grupper som har konstaterat att de inte uppfyller arbetsvillkoret, och det handlar givetvis också om personer som har gjort en egen riskbedömning av den potentiella arbetslösheten och då beslutat att lämna a-kassan.

Fru talman! Vi i utskottsmajoriteten vill påtala att det är viktigt att vara medlem i en a-kassa. Det är en trygghet när man går från ett jobb till ett annat. Därför välkomnar vi regeringens förslag i detta betänkande. Om det får kammarens stöd senare i dag blir det verklighet den 1 juli. Några delar har också en retroaktiv effekt.

Jag hörde att en tidigare talare talade om att de här förslagen bryter mot den svenska modellen. Låt oss då lite kort gå igenom vad förslagen handlar om.

Vi slopar kravet på att en person ska ha jobb eller ha arbetat viss tid för att kunna vara medlem i en a-kassa. Det innebär i praktiken att alla välkomnas som medlemmar i en a-kassa.

De som söker medlemskap i a-kassan under 2009 får rätt att få medlemsvillkoret uppfyllt redan efter sex i stället för tolv månaders medlemskap genom att de får räkna varje månad dubbelt.

Vidare sänker vi arbetslöshetsavgiften med 50 kronor per månad för de medlemmar som arbetar. Det är med andra ord en åtgärd som i praktiken innebär att det blir mer lönsamt att arbeta. Det lät tidigare från talarstolen som om ingen kommer att få del av denna sänkning. De beräkningar som nu finns visar att 94 procent av dem som betalar en avgift i dag kommer att beröras av denna sänkning.

Vi skapar även en generösare tolkning för när a-kassorna ska beräkna arbetslöshetsersättning för personer som har varit tillfälligt eller delvis

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Ändringar i arbets-
löshetsförsäkringen*

frånvarande från arbetet före arbetslösheten, till exempel varit sjuka eller föräldralediga.

Avslutningsvis klargör vi att arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Fru talman! Huvudsyftet med detta betänkande är givetvis att underlätta för människor som nu står utanför arbetslöshetsförsäkringen att få ett inkomstrelaterat skydd i händelse av arbetslöshet. Att oppositionen går emot delar av detta är en sak, men att gå fram med en gemensam reservation utan att samtidigt kunna presentera ett enda gemensamt motförslag är oerhört svagt. Det är i och för sig inte ovanligt att oppositionen kritiserar regeringen för a-kassan. Inte sällan brukar det låta som om hela jobbpolitiken bara handlar om detta, men det duger faktiskt inte att hålla sig med de allmänna och luddiga formuleringar som framkommer i detta betänkande. När det kommer fram till att ta gemensamt ansvar och ha en politik som håller ihop brister det uppenbarligen från oppositionen.

När det gäller finansieringen av uttryckta önskemål om höjda ersättningar kan jag konstatera att det är på temat: Det löser sig nog. På politisk svenska betyder det höjda skatter för vanligt folk.

Fru talman! Det är svåra tider just nu. Vi har en ekonomisk tillbakagång, recession, i 90 procent av världens länder. Vi vet alla att Sverige är ett litet, exportberoende land. Hälften av vår ekonomi är exportbaserad. I verkstadsindustrin är siffran uppemot 80–90 procent. Alla inser att vi inte kan vara immuna mot den enorma nedgången och finanskrisens härjningar på svensk arbetsmarknad. I detta läge prövas politiken.

Vi menar att det nu handlar om att se över vilka möjligheter som finns för att skapa jobb och få dem att växa när konjunkturen vänder. Det handlar om att säkerställa att människor har ett inkomstskydd i tid av arbetslöshet och en möjlighet till utbildning. Om detta torde egentligen majoriteten och oppositionen kunna vara överens, men det blir alltmer tydligt att det växer upp en huvudkonflikt mellan de olika politiska alternativen som handlar om hur vi vill använda skattebetalarnas pengar.

Vi menar att det är en bra idé att sänka kostnaderna för att anställa. Det ska löna sig att arbeta med jobbskatteavdrag. Oppositionen vill i stället använda dessa medel till höjda ersättningar och höjda tak för dem som inte arbetar. Det är precis den gamla politik som byggde upp det stora svenska utanförskapet.

Vi väljer att prioritera att göra det billigare att anställa och mer lönsamt att arbeta i stället för att höja taket i a-kassan. Det kan tilläggas att i väldigt många fall går just denna del att försäkra bort hos i princip samtliga Sacoförbund, samtliga TCO-förbund och hälften av LO-förbunden. Detta betyder inte att vi menar att ersättningsnivåerna och taket är skrivna i sten för all framtid, men vi är väldigt tydliga med att prioritera åtgärder som nu skapar arbeten.

Fru talman! Reformeringen av a-kassan är tillsammans med lägre inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare en helt central åtgärd för att på lång sikt nå målet om full sysselsättning och minskat utanförskap. Vi har nu en a-kassa som ger en högre initial ersättning på 80 procent som sedan gradvis trappas ned. Vi har en ersättningsperiod som betyder att man inte kan få arbetslöshetsersättning i evig tid, utan sedan kommer jobb- och utvecklingsgarantin in som en bortre parentes. Och vi har en finansiering byggd på en koppling mellan avgift och arbetslöshet.

Jag kan bara konstatera att oppositionen nu försöker ge en bild av att detta förslag handlar om en stor reträtt – så tror jag att Ulf Holm från Miljöpartiet uttryckte det – när det gäller avgifterna i a-kassan. Låt mig då framhålla att när vi höjde avgiften var det i en period i svensk ekonomi då vi hade en mycket kraftig tillväxt. Det betyder att vi när vi genomförde skattesänkningar givetvis hade skäl att ha en hög grad av finansiering. Låt mig också påminna om att de som då fick en avgiftshöjning var de som också fick en kraftig sänkning med jobbskatteavdraget. De arbetslösa fick som bekant ingen höjd avgift. Det kan ibland missas i den allmänna debatten om a-kassan.

Nu går vi vidare med detta betänkande, och nu sänker vi faktiskt avgiften i ett andra steg. Det förra steget tog vi redan förra sommaren. Det är givetvis för att vi ser att det är viktigt att fler människor kommer in i försäkringen för att få ett skydd mot arbetslöshet.

Fru talman! Jag vill passa på att vända mig mot den beskrivning av a-kassan som inte bara har kommit fram i den här debatten, utan jag tycker också att man kan se det i den allmänna debatten. Jag kunde när jag läste igenom betänkandet och såg reservationen från oppositionen notera att det till exempel stod att alliansregeringen har saboterat a-kassan. *Saboterat* a-kassan. Det låter ibland som att dagens a-kassa är den sämsta i svensk historia. Låt mig påminna er om att det inte är så. Det låter ibland som att radikala församringar har genomförts. Så är det inte. Vi har gjort en justering av den högsta kontantnivån. Vi har sänkt den efter 100 dagar. Vad betyder då det? Jo, det betyder att för huvuddelen av de arbetslösa har det inte skett en påtaglig förändring, och det beror på att 90 procent av de arbetslösa är arbetslösa kortare tid än tre månader. Det är så strukturen för arbetslösheten ser ut.

Jag vet att beviset för den försämrade a-kassan tidigare ofta grundades på en argumentation byggd på den kända TCO-rapporten. Låt mig bara kort kommentera den, för den används relativt ofta.

Det är en rapport som har tagit sikte på *en* parameter i a-kassan. Givetvis kan man när man väljer att göra den typen av undersökningar använda den för att bevisa ett resultat. Det skulle alliansregeringen också kunna göra om vi tog *en* parameter i arbetslöshetsförsäkringen. Det är givetvis oerhört viktigt att se helheten när vi ska bedöma vilken typ av försäkring vi har. Det är viktigt att titta på sådant som täckningsgrad, ersättningsperiodens längd, arbetsvillkor, avgift och de andra system som vi har för människor som går vidare från försäkringen.

Sedan dök, fru talman, även detta med Finanspolitiska rådet upp i argumentationen. Nu vill även de göra en stor investering i a-kassan. Och som Josefin Brink mycket riktigt påtalade är det de föreslår en konjunkturberoende a-kassa. Så länge ingen i oppositionen föreslår en konjunkturberoende a-kassa blir också argumentationen utifrån Finanspolitiska rådets uttalanden förhållandevis svag.

Jag tror att både opposition och majoritet nog ibland känner ett behov av att plocka russin ur kakan. Det är klart att det alltid finns åsikter som kommer från Finanspolitiska rådet, ledarsidor, Konjunkturinstitutet och andra som ibland passar in i argumentationen. Men ni vet mycket väl precis som vi att det handlar om att ta ansvar för helheten i politiken. Vi tror inte på en konjunkturberoende a-kassa, utan vi tror på en a-kassa som gäller i både hög- och lågkonjunktur.

Fru talman! Låt mig även kommentera detta med att allt fler slår i taket och inte får 80 procent av sin lön. Det har ju flera debattörer påtalat. Det är, tro det eller ej, inget nytt. Det var 52 procent under 2006, det vill säga innan vi tillträdde. År 2008 när vi gjorde den förra mätningen var det 52 procent. Skillnaden är alltså 52 och 52. Med andra ord kanske man skulle vara aningen mer försiktig när man argumenterar kring detta med taket.

Jag vill även i sammanhanget påminna om att vi kan jämföra oss med andra länder, vilket brukar vara populärt. Vi menar att vi har en av världens mest generösa arbetslöshetsförsäkringar. Tittar vi på Norge ser vi att man får 57 procent i ersättning från dag ett. I Danmark stämmer det som vissa påpekar att man får 90 procent, men det är ett klart lägre tak. Tittar vi på Storbritannien kan vi konstatera att man där får ett antal tusen kronor i sex till åtta veckor.

Så här kan vi hålla på land efter land och konstatera att Sverige har en bra arbetslöshetsförsäkring, och det ska vi fortsätta att ha. Med de förslag som vi nu lägger fram i detta betänkande tar vi steg för att fler ska komma med och få en trygghet vid tid av arbetslöshet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande AU10 i enlighet med utskottsmajoriteten.
(Applåder)

Anf. 88 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Man skulle behöva betydligt mycket mer än två minuter för att kommentera alla galenskaper som hördes från talarstolen nyss.

Jag vet inte riktigt var jag ska börja. När det gäller Finanspolitiska rådet och deras rekommendationer handlade det i det fallet om att de påstod att det är dålig ekonomisk politik som regeringen bedriver när det gäller a-kassan, och det håller vi med om. Att vi sedan inte vill ha en konjunkturberoende a-kassa var inte poängen. Poängen var att ni även på den punkten för en dålig ekonomisk politik.

Att det skulle vara någon huvudkonflikt om hur vi använder pengarna håller jag med om. Det var naturligtvis en fullständigt korrekt benämning. Det är ju det politiken handlar om. Tomas Tobé och högern står ju för att man ska låna 100 miljarder för att sänka de rikas skatter. Det är liksom inte vår metod för att använda pengarna. Där har vi definitivt en huvudkonflikt. Det är fullständigt klart.

Men om man nu ska landa i vad det här betänkandet handlar om vill jag ändå ställa några frågor till Tomas Tobé. Tomas Tobé säger att det är troligt att avgiften har betydelse när det gäller att en halv miljon har lämnat a-kassan. Finansministern delar den uppfattningen i ord, om än inte i gärning. Om det nu är så att man kommer till slutsatsen att avgiften är ett problem, varför vidtar man inte åtgärder så att den sänks? Och hur har Tomas Tobé räknat när han tror att det är 94 procent som får en sänkning? Redan de första fem månaderna i år har de allra flesta fått en höjning, alltså redan innan den här sänkningen träder i kraft, med ert avgiftssystem.

Den så kallade Alfakassan, den fristående kassan, har under de fem första månaderna i år fått en höjning på 145 kronor. Sekos arbetslöshetskassa har fått en höjning på 85 kronor. Byggnadsarbetarna har fått en höjning på 129 kronor. Hamnarbetarna har fått en höjning på 50 kronor.

IF Metall har fått en höjning på 175 kronor. Kommunalarbetarnas arbetslöshetskassa har fått en höjning på 100 kronor. Det är de höjningar som Tomas Tobé redan har drivit igenom de fem första månaderna. Om man nu vill ha en sänkning, varför driver Tomas Tobé igenom sådana höjningar? Ingen av dem som jag räknade upp kommer att få ta del av den femtiolappen.

Prot. 2008/09:117
13 maj

Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Anf. 89 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Om vi börjar med detta med Finanspolitiska rådet menar jag att man kanske ska vara aningen mer försiktig från oppositionens sida, i alla fall om man vill ta Finanspolitiska rådets slutsatser till intäkt för att argumentera för sin egen politik.

Inför den här debatten, fru talman, tittade jag lite grann på mina anteckningar från när jag tidigare har debatterat a-kassan med Patrik Björck. Då, vid den tiden, hade Finanspolitiska rådet sagt att det var oerhört viktigt och rätt att man sänkte ersättningarna i a-kassan och att jobbskatteavdraget var väldigt viktigt för att skapa nya jobb. Jag vet inte om Patrik Björck håller med om den slutsatsen från Finanspolitiska rådet. Det går så att säga inte att bara plocka russin ur kakan för att hitta en egen argumentation.

När det gäller avgiften är det givetvis på det sättet att om vi får kamarens stöd här i dag innebär det att vi får till en sänkning med 50 kronor. Det innebär att 72 procent av kassorna och 94 procent av de betalande medlemmarna kommer att beröras för 2009. Det är så det ser ut. Det kan vara jobbigt att förstå för oppositionen, men det är givetvis viktigt.

Sedan är det mycket riktigt på det sättet att vi kommer att ha en växande arbetslöshet, och det kommer att betyda att vi får se höjda avgifter. Men då ska vi också komma ihåg att det finns ett tak. Det handlar om 300 kronor. Det visar att vi fortfarande har en solidaritet i systemet, vilket man ibland verkar tro inte finns.

Låt mig avslutningsvis ställa en fråga till Patrik Björck. Ni föreslår från Socialdemokraterna en satsning på a-kassan som kostar 20 miljarder. Den siffran känner jag igen. Det är exakt den summa som ni vill fördubbla avgifterna med för att anställa ungdomar. Jag vill fråga Patrik Björck om det är där han vill hitta finansieringen till sin storsatsning på a-kassan.

Anf. 90 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Nu blir det en näst intill omöjlig debatt. Jag har ju räknat upp precis hur mycket Tomas Tobé har höjt avgiften redan under fem månader för ett antal kassor, och ingen av dessa kommer att få ta del av den femtiolappen. Det finns några kassor bland dem som har medlemmar som näst intill inte över huvud taget drabbas av arbetslöshet som får del av den femtiolappen. Där är ju verkligheten så att säga det som man får förhålla sig till. Tomas Tobés sätt att räkna står helt vid sidan av verkligheten.

Det fanns fler saker i anförandet som jag måste passa på och kommentera. Tilläggsförsäkringar är Tomas Tobé väldigt förtjust i. Det är också ett sådant där fullständigt vansinne i hela den borgerliga argumentationen. Man hävdar att man har vetenskapligt stöd för en viss typ av

nivå på avgiften, och sedan argumenterar man för det och för att man är tvungen att göra detta. Och sedan säger man att det är helt okej att tilläggsförsäkra bort just denna vetenskapligt stödda nivå, och plötsligt är det finansieringsformen som är problemet.

Det finns inget vetenskapligt stöd för detta. Jag har frågat en massa forskare om det finns något vetenskapligt stöd för att det är själva finansieringsformen som avgör huruvida en försäkring påverkar modellen, men det finns inget vetenskapligt stöd för det. Det skulle vara spännande att höra om detta.

Sedan sade Tomas Tobé det kanske mest fantastiska av allt i sitt anförande. Det var att politiken skulle leda till att fler människor ska få ett arbete. Nu vet inte jag vilken planet Tomas Tobé lever på, men här på jorden, i kungariket Sverige, har Tomas Tobés politik lett till att Sverige är det land som drabbas hårdast av den kris som drabbar många länder. Förvisso drabbar krisen många länder, men Sverige drabbas hårdare på grund av att Sverige har den regering det har. Vi drabbas hårdare av krisen. Arbetslösheten slår hårdare. Regeringen gör ingenting. Tomas Tobé gör ingenting. Det är fantastiskt.

Anf. 91 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Det är inte varje dag man hör en socialdemokrat utropa ”kungariket Sverige”. Det var trevligt!

Det är på det sättet när det gäller den sänkning som vi föreslår här i riksdagen i dag att det är en sänkning med 50 kronor som vi tycker är viktig att få till. Sedan är det givetvis på det sättet att vi har en koppling som gör att avgifterna i a-kassorna också stiger i takt med arbetslösheten. Men de facto är det väl det vi diskuterar här i dag: Ska vi sänka med 50 kronor eller ska vi inte göra det? Där har vi inget gemensamt motförslag från oppositionen. Det är lätt att stå vid sidan av och skramla med tunnorna, men det är en annan sak att ta ett gemensamt ansvar och lägga fram konkreta förslag som vi kan ta ställning till i riksdagen här i dag.

När det gäller tilläggsförsäkringar vill jag bara påpeka att om det är så att man upplever att man vill försäkra upp sig mer än vad den vanliga arbetslöshetsförsäkringen ger finns de möjligheterna. Det här är en möjlighet som har vuxit fram inte under alliansregeringen, vill jag påtala, utan under en ganska stor del av den socialdemokratiska tiden. Även då tyckte många fackförbund att taket skulle höjas men fick inte sin vilja igenom och började då givetvis erbjuda detta till sina medlemmar. Det är rätt naturligt och inte särskilt underligt.

Sedan är det väldigt intressant att höra Socialdemokraterna. De har i och för sig en stor tilltro till regeringsmakten. Jag tror ju att när 90 procent av världen befinner sig i recession och när Sverige är ett väldigt exportberoende land är det svårt att med svenska reformer lösa hela den internationella krisen. Jag tror att vi kan göra saker för att se till att fler människor får skydd vid arbetslöshet. Jag tror att vi kan se till att skapa förutsättningar för att fler människor ska få jobb. Det var intressant att Patrik Björck från Socialdemokraterna vägrade att svara på frågan om han tycker det är rätt att satsa 20 miljarder på a-kassan och ta det genom att göra det dubbelt så dyrt att anställa ungdomar.

Anf. 92 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Ja, det är en spännande diskussion det här. Tomas Tobé tycker inte att oppositionen ska hänvisa till Finanspolitiska rådet därför att vi inte är överens med dem om exakt hur man ska utforma a-kassan. Men det som Finanspolitiska rådet gör är att de underkänner helheten i regeringens krishanteringspolitik, och vad man efterfrågar är stimulansåtgärder, åtgärder som kan stimulera ekonomin, höja konsumtionen och på så sätt rädda jobb och skapa förutsättningar för en bättre återhämtning.

Jag citerar nu vad det står i den här rapporten: "Ytterligare stimulanser bör i första hand riktas mot låginkomstgrupper som kan antas ha en hög konsumtionsbenägenhet. En sådan grupp är de *arbetslösa*." Denna lilla passus, som händelsevis överensstämmer med vad ekonomer över i stort sett hela linjen säger, är vad Vänsterpartiet instämmer i. Det är utifrån slutsatsen att det är de som har de lägsta inkomsterna som behöver inkomstförstärkningar i en lågkonjunktur som vi utformar vår politik, bland annat när det gäller a-kassan. Sedan vill inte vi försämra den när konjunkturen vänder till skillnad från det här rådet.

Men i dagsläget, när vi står inför massarbetslöshet, är det oerhört oklokt att inte sätta in stimulanser till dem som har de lägsta inkomsterna. Det är ju det som är den stora bristen i regeringens politik. Man kommer ju inte med några förslag som innebär att de arbetslösa, som regeringen själv räknar med kommer att uppgå till 12 procent nästa år, får en inkomstförstärkning över huvud taget, utan tvärtom genomför man en rad låtsasåtgärder som inte kommer att leda till att fler människor får en ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, utan till att betydligt fler kommer att hänvisas till socialbidrag. Det är ju detta som är den stora bristen i regeringens politik.

Anf. 93 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Det är mycket riktigt så att jag känner igen en del av den bild som Josefin Brink presenterar när det gäller Finanspolitiska rådet.

Vad vi menar är att ska vi komma med ytterligare stimulansåtgärder nu lär vi ha en oerhört säker bild av om vi har nått botten på denna lågkonjunktur eller inte. Det kommer inte en dag då inte någon föreslår nya reformer som handlar om att miljarder ska rulla ut från statskassan. Men vi menar att vi behöver vara försiktiga. För är det så att vi släpper loss för mycket av statskassan kan vi mycket väl hamna i ett läge sedan att vi kraftigt måste höja skatter eller kraftigt försämra den svenska välfärden, och det är inte vi moderater beredda att ställa upp på.

Fru talman! Josefin Brink nämner att det är viktigt, det här med just låginkomsttagarna. Låt oss då ta detta med a-kassan. Ni brinner väldigt mycket för att höja taket. Är det för att hjälpa låginkomsttagarna i a-kassan? Nej, knappast. Det är en åtgärd för att se till att de som har lite bättre inkomst ska få ut mer. Ska man vara ärlig i den här diskussionen har ju låginkomsttagarna en förhållandevis bra täckningsgrad av den vanliga a-kassan, men det verkar Vänsterpartiet blunda för.

Någonting som Josefin Brink däremot inte blundar för, men som jag tycker förtjänar en viss heder, är att Vänsterpartiet i alla fall står för att man vill ta bort hela jobbskatteavdraget för att finansiera en satsning på a-kassan. Men min fråga till Josefin Brink blir: Att då höja skatten så

kraftigt för personer med låga och normala inkomster i detta läge, hur kan det vara en god ekonomisk politik som ska stimulera tillväxt?

Anf. 94 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Vi har god hjälp av Moderaterna med att motivera vår politik. Moderaterna beställde nämligen ett pm från RUT för någon tid sedan där man ställde frågan hur Vänsterpartiets skattepolitik och politik när det gäller a-kassan och socialförsäkringarna slår mot befolkningen. Det visar sig att de 50 procent av befolkningen som har de lägsta inkomsterna kommer att få en inkomsthöjning med Vänsterpartiets sammantagna politik. Det faller alltså tillbaka på Tomas Tobé att visa på vilket sätt, i strid med det pm som Moderaterna själva har beställt, Vänsterpartiets samlade politik, där vi både satsar på förstärkning av a-kassan och finansierar det med progressiva skattehöjningar, på något sätt skulle försämra utgångsläget för låginkomsttagare. Det är ju faktiskt precis tvärtom.

Dessutom måste man se till helheten i politiken. Tomas Tobé raljerar gärna om hur Vänsterpartiets politik slår, men jag tycker att man kan visa lite respekt för sina politiska motståndare genom att läsa vilka förslag de faktiskt lägger fram och försöka förstå vilka konsekvenser förslagen får.

Vi har lagt fram ett fullt finansierat förslag. Vi höjer taket i a-kassan och även den lägsta ersättningen. Vi reducerar medlemsavgiften kraftigt, ned till 100 kronor, samt inför ett skatteavdrag för medlemskap i a-kassan. Vi slopar också den bortre parentesen och 75-dagarsregeln för deltidsarbetslösa. Alla dessa förslag är fullt finansierade och finns i vårt budgetförslag. Enligt riksdagens utredningstjänst ger vårt budgetförslag en högre bnp-nivå och lägre arbetslöshet jämfört med regeringens och faktiskt också ett högre finansiellt sparande, vilket beror på att vi inte sänker skatten för miljardärer utan väljer att använda pengarna till ordentliga trygghetssystem, förstärkta inkomster för låginkomsttagare och investeringar i jobb.

Anf. 95 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Jag tyckte nog att jag visade viss respekt för Vänsterpartiet när jag klargjorde att de står för att de vill ta bort hela jobbskatteavdraget, det vill säga göra det mindre lönsamt att arbeta, medan andra partier inom oppositionen fortfarande mörkar i den frågan. Samtidigt kan jag konstatera att när jag tar del av Vänsterpartiets ekonomiska förslag handlar det om att överge överskottsmål och att man gärna spräcker utgiftstak. Vi tror inte att det är bra för svensk ekonomi, och det tror inte heller era kamrater inom oppositionen, Josefin Brink. Ni kanske kan starta diskussionen där.

Jag kan också konstatera att Josefin Brink inte vill tala så mycket om att hon brinner för att taket i a-kassan ska upp och att det de facto betyder att det är viktigt att vi får en högre a-kassa för personer som har mer normala inkomster. Retoriken, att det gäller dem med låga löner, höll alltså inte riktigt.

Vidare konstaterar jag att vi från alliansens sida försöker se en helhet i politiken. A-kassan är en oerhört viktig försäkring. Givetvis påverkar

den arbetslösheten på lång sikt. Hur lönsamt det är att arbeta påverkar naturligtvis också arbetslösheten på lång sikt.

Vi lägger nu fram ett stort paket för att möta den oerhört svåra situation som Sverige går in i. Det kan bli så många som 250 000 personer som kommer att finnas i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Att då från oppositionens sida påstå att vi inte satsar eller gör någonting för att möta situationen blir aningen befängt. Vi kommer att ha ett utgiftsområde som kostar 94 miljarder. Är 94 miljarder detsamma som att inte satsa någonting?

Fru talman! Alliansregeringen fortsätter att presentera gemensamma förslag på område efter område. Oppositionen kan i dag inte lägga fram ett enda konkret gemensamt motförslag till de förslag som vi presenterar för kammaren i dag.

I detta anförande instämde Curt Linderöth och Elisabeth Svantesson (båda m).

Anf. 96 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att rätta mig själv. Jag yrkade i hastigheten avslag på propositionen och bifall till reservationen. Det var av gammal vana eftersom jag inte brukar gilla regeringens propositioner. I det här fallet yrkar jag dock inte avslag på propositionen. Däremot yrkar jag bifall till reservationen. Därmed är det klarlagt.

Tomas Tobé sade gällande regeringens tidigare förändringar av a-kassan att det stärker försäkringen som en omställningsförsäkring. Jag skulle vilja be Tomas Tobé att utveckla hur den har förstärkts. En halv miljon människor har lämnat försäkringen. Hur kan man då säga att den har förstärkts? Hur kan man säga att det blivit en förbättring av omställningsförsäkringen när fler och fler slår i taket i försäkringen? Det går inte ihop.

Tomas Tobé talar också om hur bra a-kassan är med 80 procent under den första tiden, men han talar inte om att det är ganska många som inte är med i a-kassan nu. När hälften av ungdomarna upp till 34 år inte är med i a-kassan innebär den ingenting. Då är man utelämnad.

Det stämmer inte att utanförskapet har minskat, vilket Tomas Tobé påstår. Det verkliga utanförskapet har ökat, och det kommer att öka ännu mer med regeringens politik eftersom arbetslösheten ökar och regeringen bara lägger fram passiva åtgärder i vårpropositionen. Där finns inga aktiva åtgärder för att skapa fler arbetstillfällen och få i gång hjulen.

Nej, det är inte regeringens fel att det är finanspolitisk kris, men det är regeringens fel att den inte är aktiv och vidtar åtgärder för att skapa arbetstillfällen och framför allt för att skapa trygghet för dem som nu förlorar sitt arbete.

Anf. 97 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Från alliansens sida har vi förstärkt arbetslöshetsförsäkringen till att bli en försäkring mellan två arbeten. Vi har brutit med den utveckling som var tidigare då det var en ersättning man kunde ha i all evighet. Vi har satt tydliga gränser för detta och vad som händer vid

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Ändringar i arbets-
löshetsförsäkringen*

olika tillfällen. Vi har dessutom en gradvis nedtrappning. Det är klart att det förstärker försäkringen som en omställning.

Jag kan notera att vi inte längre verkar vara ensamma om att inse att det är relativt goda förslag. Det största oppositionspartiet, Socialdemokraterna, är vad jag förstår numera förtjust både i denna gradvisa nedtrappning och också i den deltidsbegränsning som ni, Ulf Holm, kritiserar i dag. Ni klarar inte av att komma med ett gemensamt förslag som motverkar det.

När det gäller utanförskapet har den förda politiken varit väldigt lyckad. Innan den internationella krisen och den rejäla konjunkturnedgången kom lyckades vi få 180 000 personer att gå från utanförskap till arbete. Det är klart att det var oerhört viktigt med tanke på den situation vi nu möter på svensk arbetsmarknad.

Jag vänder mig återigen, fru talman, mot påståendena att regeringen inte gör någonting för att möta situationen. Oppositionen vet mycket väl att vi tycker att det är viktigt att nu kunna erbjuda möjligheter till att gå yrkesinriktade program inom ramen för komvux. Det finns också rejält med platser inom högre utbildning. Vi inför kortare kompetensutbildningar via Arbetsförmedlingen och så vidare. Sammanlagt kommer utgiftsområdet alltså att uppgå till 94 miljarder kronor. Så många som 250 000 personer kan komma att finnas i olika typer av åtgärder.

Diskussionen borde inte handla om att det ska satsas mer utan hur vi nu ska få kvalitet i detta och hur vi skapar nya jobb. Nya jobb handlar inte, Ulf Holm, enbart om att satsa mycket på a-kassan.

Anf. 98 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Nu prövas politiken. Tomas Tobé sade själv att nu prövas politiken. Ja, det gör den, och beviset är solklart. Politiken fungerar inte. Den håller inte i en lågkonjunktur. Det är det facit vi nu får. Det bekräftas av fler och fler, inte bara av oss i oppositionen utan också av andra personer i samhället.

Det är enkelt att driva en politik när smörgåsbordet är dukat. Det smörgåsbordet dukade Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet under två mandatperioder upp genom att föra en ekonomisk politik som satte i gång hjulen. Det smörgåsbord som vi dukade upp och som ni fick ta över, Tomas Tobé, har ni nu lyckats äta upp fullständigt. De som blivit feta av det smörgåsbordet är de rika medan de som inte fått så mycket är de som har det dåligt och nu får det ännu sämre. Det är resultatet av den politik som ni för. Ni gör inga förändringar i den utan accepterar bara att det är på det viset.

Det vänder vi oss kraftigt mot. Vi måste ha en a-kassa som håller ihop samhället under såväl hög- som lågkonjunkturer, en a-kassa som innebär trygghet. Nu går kanske hälften av ungdomarna ut i arbetslöshet. De har inte a-kassa eftersom de inte blivit kvalificerade på grund av att ni bland annat tagit bort studerandevillkoren, och de har inte haft fast anställning tillräckligt länge för att kvalificerade sig. Då har vi problem. Då har det verkliga utanförskapet ökat betydligt.

Ni väljer att sitta passiva. Visserligen lappar och lagar ni lite grann, men i verkligheten hjälper det inte på långa vägar med tanke på hur a-kassan ser ut i dag. Det behövs en ny politik. Tyvärr kommer den inte från 2010, men den kommer snart.

Anf. 99 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Det ska bli intressant att se. Jag tror i och för sig inte att vi får se en ny politik efter 2010, för då kommer nog allianspolitiken att fortsätta. Det skulle emellertid vara intressant att få se någon form av gemensam politik från oppositionens sida.

Jag upplever att det finns ett mycket starkt och växande stöd för den politik som regeringen lägger fram. Vi har en politik som är aningen försiktig med vad skattebetalarnas pengar används till. Det kanske är så att den bilden helt har gått förbi Ulf Holm och Miljöpartiet, men jag tror att det kan vara en klok idé att inte varje dag göra nya utspel som handlar om att rulla ut miljarder från statskassan. Vi är i en mycket svår situation, och det är oerhört viktigt att vi gör rätt prioriteringar, så att människor får möjlighet till omställning och vi får jobben att växa när konjunkturen väl vänder.

Jag kan konstatera att Ulf Holm i retoriken till viss del låter som både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Nu har vi gjort stora skattesänkningar till de rika, sägs det. Men låt oss då titta på den stora skattepolitiska reform som den här regeringen genomfört. Om jag inte har fel, fru talman, så tycker Miljöpartiet att jobbskatteavdraget till stora delar ska vara kvar. Det är rätt intressant om det nu bara är skattesänkningar för rika som har genomförts. Ulf Holm och Miljöpartiet vet mycket väl att jobbskatteavdraget i huvudsak riktar sig till människor med låga och normala inkomster. Därför är det en god idé. Lycka till i arbetet med att övertyga dina kamrater om det!

Fru talman! Vi vill med detta betänkande lägga fram en politik som gör det enklare att gå med i a-kassan. Vi sänker avgiften och gör det därmed möjligt för fler att komma med. Vi gör det lönsammare att arbeta. Vi gör inte avkall på arbetslinjen.

Anf. 100 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Ibland kan det bli lite förvirrande när man sitter och lyssnar på den här typen av debatter. Ärendet som vi ska debattera gäller ändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar om att öka möjligheterna till återinträde för att fler ska omfattas av en inkomstrelaterad försäkring, att medlemsvillkoret ska vara uppfyllt efter halva tiden, sex i stället för tolv månader, och att även socialförsäkringsförmånerna ska inräknas i det här.

Det vi också gör i det betänkande som vi debatterar här och nu är att förtydliga ramtidens, dagpenningens och normalarbetstidens beräkning för att det ska bli tydligare och enklare vad det är som gäller, även om det i sig är ett komplicerat system. Vi föreslår också en reducering av arbetslöshetskasseavgiften med 50 kronor. Självklart är det så att hela systemet debatteras, men det kan vara en fördel för dem som sitter på läktaren och lyssnar att förstå.

Det som kom fram när vi hade oppositionen i talarstolen var att de ändå anser att de här förslagen är positiva, även om oppositionen i sig är starkt kritisk till de förändringar som vi genomförde för två år sedan. Det som man kan fundera på är hur vi ser på arbetslöshetsförsäkringen. Det är det som är den stora och grundläggande skillnaden. Hur vi ser på systemet är det som gör att det blir så stora skillnader i debatten.

Det vi har gemensamt i alliansen handlar om att detta är en viktig del i att stärka arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken och att det är en tydlig omställningsförsäkring, att det är under en tid mellan två jobb som det här ska vara en försäkring, inte för lång tid.

Systemet vi har i Sverige är en frivillig försäkring. Om det kan man tycka bu eller bä, och det är det som har resulterat i att många har valt att inte stå kvar, säkerligen i samband med avgiftshöjningen. Jag är helt övertygad om att den spelar roll. Men det vi också kan se är att de som i sin tur står som ansvariga för arbetslöshetskassorna är de som har varit ute och pratat ned sina egna försäkringar rätt kraftfullt. Jag tror att det är en kombination.

Som sagt har vi frågat för att få svar angående orsakerna och skälen till att man har lämnat a-kassan. Men detta har kassorna inte velat lämna ut till oss. Det finns bara gissningar från vår sida. Men det är också sådant som vi har sett i undersökningar som vi själva har gjort.

Det här är rätt intressant att fundera på. Det som har diskuterats mycket här är om avgiften, som vi nu sänker med 50 kronor, gör något eller inte. Det är klart att när vi har ett system som bygger på att det är antalet arbetslösa som gör vad det blir för avgift på a-kassan och det nu blir betydligt fler arbetslösa hade det varit konstigt om man här och nu hade sagt: Oj, det är nu vi ser att det får genomslag, och då kan vi inte följa det.

Det handlar om att göra det tydligt för var och en att det kostar att det är många människor som går arbetslösa. Det var också det som låg till grund för det vi gick till val på 2006 med arbetslinjen. Det var fråga om att se till att så många som möjligt skulle komma i arbete och se till att ta bort många av de marginaleffekter som gjorde att det många gånger inte lönade sig att gå över till arbete eller gå upp i arbetstid. Därför är det ändå så att den sänkning som vi gör i dag står emot att inte göra någon sänkning alls.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet AU10 med de positiva förändringar det innebär samt avslag på reservationerna.

Anf. 101 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Jag måste nog kommentera några av de punkter som Annika tar upp i sitt anförande.

Annika säger att vi upplever att det är positiva förslag i betänkandet. Jag tyckte att jag var tydlig i mitt anförande. Vi kan utläsa att man försöker vara positiv. Men man är det på ett bedrägligt sätt. Det är det som är bekymret med betänkandet. Man försöker låtsas att det är ett problem att avgiften är hög och att man ska åtgärda det problemet, när man i verkligheten höjer avgiften.

Det är klart: Hade det varit så att man hade sänkt avgiften hade det varit positivt. Men i själva verket höjer man avgiften. Det är det bedrägliga i det här förfarandet som vi vänder oss så starkt emot. Om man hade sänkt avgiften och förbättrat försäkringen på alla möjliga sätt och vis hade det självklart varit positivt. Men ni gör tvärtom! Ni använder er av administrativa metoder som kommer att försvåra a-kassornas arbete och förhindra utbetalningar, vilket gör att arbetslösa får vänta väldigt länge eller får fel ersättning. Det är det ni lägger fram i detta betänkande. Det

hade kunnat vara bra om det hade varit det som det utgav sig för att vara, men det är ett bedrägligt och farligt förslag.

A-kassorna har inte lämnat ut uppgifter om vilka som lämnar försäkringen, säger Annika Qarlssoon. Men det är en lögn. A-kassorna bjöd in hela arbetsmarknadsutskottet, socialdemokrater och borgerliga ledamöter, och redovisade öppet precis allt detta. Jag var med. Annika Qarlssoon var också med, tror jag. Jag får ta och kolla vilka som var med den kvällen. Men Annika Qarlssoons kamrater i den borgerliga majoriteten var med. Det vet jag. A-kassorna redogjorde punkt för punkt exakt för hur det här såg ut. Detta är alltså en lögn.

Anf. 102 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill göra en rättelse i den första delen. Det är inte så att det är regeringen som höjer avgifterna i arbetslöshetskassorna. Det är kassorna själva som höjer avgiften. Men man gör det utifrån systemet med egenfinansiering. Det vi gör är att sänka avgiften med 50 kronor. Vi har ett tak på 300. Sedan går vi in och har en solidaritet över alla kassorna. Det är den ökade arbetslösheten och kravet på egenfinansiering som gör att det blir höjda avgifter. Det är i så fall den principen som gör att du anser att vi höjer. Men det har varit en del i den omläggning vi har gjort att det ska vara en större egenfinansierad del. Två tredjedelar ska vara skattefinansierat, resten ska vara egenfinansierat. Konsekvensen när det är hög arbetslöshet blir en höjning av avgifterna.

I det här betänkandet är det en sänkning med 50 kronor. Jag vet inte på vilket sätt det skulle upplevas som bedrägligt. Jag anser att det inte är det. Det är den sänkning vi gör. Den gäller nu under lågkonjunkturen och kommer självklart att gälla även när vi kommer in i högkonjunktur när det vänder.

Jodå, jag var också med på det där mötet och fick en dragning av detta. Men regeringen har tidigare begärt att få ut uppgifter. Vi har inte heller fått uppgifterna till handa så att vi kan ha dem som underlag. Man väljer att ge information på ett informationsmöte, men inte i övrigt. Man sitter på uppgifterna och lämnar dem inte vidare så att de kan vara en del av ett underlag. Det var det som jag vände mig mot i mitt anförande.

Anf. 103 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Mycket ska man höra innan öronen trillar av. Det är inte regeringen som höjer avgifterna, utan det är a-kassorna som roar sig med det. Det är ett märkligt sätt att se på saken.

Annika Qarlssoon har som ledamot av arbetsmarknadsutskottet och den här kammaren varit med och konstruerat ett avgiftssystem som gör att a-kassorna tvingas att betala in de höjda avgifterna när arbetslösheten stiger. Det kan man inte beskylla a-kassorna för.

Att de som alla andra medborgare följer de lagar som stiftas i riksdagen är väl ganska rimligt och självklart. Jag följer också de lagar som stiftas i riksdagen, och det gjorde jag även innan jag blev riksdagsledamot. Det var ett märkligt sätt att resonera som jag inte alls förstod. Jag undrar om Annika Qarlssoon själv förstod vad hon sade där.

Angående den information som jag hävdade att Annika Qarlssoon fått var det bra att Annika Qarlssoon verifierade att hon var med på mötet och fick informationen. De presenterade den muntligt för oss och förevisade

den. Sedan fick i varje fall jag med mig rapporten. Jag vet inte om det bara var mig de delade ut den rapporten till.

Den finns fortfarande tillgänglig. Jag kan vidarebefordra den till Arbetsmarknadsdepartementet om de inte har lyckats hitta den. Det skulle vara märkligt om de inte har lyckats med det. Man kan fundera över hur regeringen fungerar om en öppen och offentlig rapport på något sätt skulle vara omöjlig för regeringen att ta del av när de handlägger sitt arbete.

Det sades att de sitter på informationen när de bjuder in Sveriges riksdag och offentligt presenterar rapporten och man får med sig all information. Det är ett mycket märkligt sätt att se på saken.

Jag hann tidigare inte kommentera en sak, och jag måste göra det nu. Även Annika Qarlsson säger att många kommer i arbete och upprepar Tomas Tobés märkliga verklighetsuppfattning. Det är precis tvärtom. Med den politik som Annika Qarlsson representerar drabbas Sverige hårdare bara därför att man inte gör någonting. Alla länder drabbas av den svåra lågkonjunkturen. Men Sverige drabbas hårdare eftersom man inte gör någonting.

Anf. 104 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kanske får förtydliga mig ytterligare. Det jag sade var att vi inte bestämmer om enskilda a-kassors höjning. Däremot har vi satt upp systemet som man sedan har att rätta sig efter.

Patrik Björck behöver i så fall använda sig av rätt retorik. Han talar om att vi har höjt avgifterna. Det låter som att vi satt på ett möte och sade: Nu tar vi plus lite här, och nu tar vi plus lite där.

Vi har satt upp ett system där vi sagt att en viss del ska vara egenfinansiering. Det påverkar självklart när man får en högre arbetslöshet.

Det som hände den här kvällen var att vi i arbetsmarknadsutskottet fick information. Det som hade hänt långt tidigare var att Arbetsmarknadsdepartementet bad att få dessa uppgifter om vilka skäl man angav när man lämnade a-kassorna.

Det var för att man skulle kunna se varför. Är det de med låg risk som lämnar? Är det sådana som inte längre är kvalificerade att få a-kassa som väljer att lämna a-kassan? Vad fanns för andra skäl? I den delen fick man inte siffrorna.

Det var väl ett svar på den kritiken när vi bjöds in och de visade de siffrorna. De kom sent omsider. Men det var inget som de lämnade över tidigare när departementet bad om det.

Det är lite intressant när vi funderar och diskuterar de här frågorna. Vi diskuterar vad som händer och sker och vem som har en verklighetsbild som stämmer. I dag diskuterar vi a-kassan.

Självklart är det så att den precis som allt annat i politiken berörs av att vi i världen har en enorm finanskris. Det är inget som startade här i Sverige men som har påverkat oss i allra högsta grad.

Vi har gått in i en väldigt stark lågkonjunktur. Vi har en del av vår industri som genomgår en strukturomvandling. Det kommer självklart att påverka vår arbetsmarknad där många i dag står utan arbete eller varslas.

Vi har under åren i regeringsställning sett att det är många fler som kommit in i arbete än under Socialdemokraternas senaste regeringsperiod.

Anf. 105 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Det är märkligt att Annika Carlsson inte vill erkänna att det är regeringen som har bestämt att avgiften till a-kassan ska öka med stigande arbetslöshet. Det är en grundläggande och stor förändring av hela finansieringssystemet av arbetslöshetsförsäkringen som regeringen har beslutat om.

Syftet med det framgår till och med i betänkandet. Det står: "Differenteringen bidrar till att kostnaderna för arbetslösheten blir synligare för den enskilde", det vill säga om var och en som är med i en a-kassa där det råder hög arbetslöshet och stor risk för arbetslöshet tror inte regeringen att det märktes om man inte gjorde det betydligt dyrare att vara med i just den kassan än i en annan kassa där man inte har hög arbetslöshet.

Det andra är att "sambandet blir också tydligare mellan en ansvarsfull lönebildning och en lägre arbetslöshet". Det betyder att det är löntagarna i de arbetslöshetskassor som är drabbade av hög arbetslöshet som ska hålla tillbaka sina lönekrav och på så sätt minska arbetslösheten. De ska betala priset för sin egen arbetslöshet dels genom en högre avgift, dels genom en lägre lön. Det innebär systemet.

A-kassorna följer systemet för att de inte har något val. De är lagbundna. Men det är en vansinnig politik inte minst i en lågkonjunktur. Hur kan man vidhålla att kostnaderna för arbetslösheten inte skulle vara synliga och kännbara för hundratusentals människor som i dag varslas och sägs upp från sina jobb? Hur kan man hävda att det beror på för höga löner att man har en hög arbetslöshet, som till exempel inom Hotell- och Restaurangfacket?

Det är systemet som det är fel på. Om man nu verkligen tycker att det är ett problem att avgifterna har blivit för höga, varför gör man då en sänkning med en femtiolapp som inte kommer att komma alla till del?

Anf. 106 ANNIKA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det jag sade förtydligade jag också i replikskiftet med Patrik Björck. Jag vänder mot er argumentering när ni säger att det är vi som står för enskilda höjningar. Vi har satt ett system som i sin tur leder till det. Det var så jag sade. Nu är det ytterligare förtydligat.

När det gäller sänkningen är det lite märkligt att det plötsligt blir ett argument mot oss att vi sänker med 50 kronor. Ser man till taknivån som är 300 kronor är 50 kronor en sjättedel av det. Det är klart att det är en kraftfull sänkning som i ett annat läge hade märkts mycket mer men som nu omfattar en stor andel av dem som är med i a-kassorna.

I de delarna handlar det om att stärka möjligheten till ny- och återinträde. Någonstans blir argumenteringen om hur dålig a-kassan är som har bedrivits från oppositionen men även från fackförbund en del i att så många väljer att lämna a-kassan.

Vi kan titta på den höjning som vi gjorde ihop med att vi ändrade efter valet 2006. Vi gjorde en höjning, men vi gjorde samtidigt en kraftfull sänkning med jobbskatteavdraget. För de allra flesta innebar det att det var plus i kassan efter de två delarna.

Då blir det lite konstigt att stå här och diskutera ett system som bygger på att man frivilligt väljer att vara med. Det kanske främst på vänsterkanten finns de som kramar systemet, även om Ulf Holm och Miljö-

partiet är på väg i en annan riktning och tycker att det ska vara en allmän kassa. Det blir ett problem att folk faktiskt använder sin fria vilja till att lämna systemet.

Den sänkning som vi gjorde på jobbskatteavdraget finansierade gott och väl den höjning som gjordes i a-kassan. Man måste kanske i stället fundera på hur man beskriver den försäkring vi har här i Sverige på ett annat sätt än oppositionen, eller är det i oppositionens intresse att svartmåla?

Anf. 107 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Det blir allt svårare att förstå vad Annika Qarlssoon egentligen är ute efter. Det är alltså bra att fler människor lämnar a-kassan. Det är ett uttryck för att människor utnyttjar sin valfrihet. Då blir det ännu mer begripligt att man lägger fram ett låtsasförslag som är motiverat av att det är ett problem att så många har lämnat a-kassan. Det blir totalt obegripligt.

Dessutom sänker man inte avgiften med 50 kronor för alla som är med i a-kassan. Från 2006 till 2007 ökade avgiften för att vara med i a-kassan från 80–100 kronor till upp till 415 kronor som man till exempel betalar i Hotell- och Restaurangfacket i dag. Har man nått upp till taket och är över 300 kronor i a-kasseavgift kommer man inte att få del av femtiolappen.

Vad man gör med förslaget är bara att man ökar differentieringen i vad det kostar att vara med i en a-kassa. Det är det enda resultatet av detta. De som har högst arbetslöshet och högst avgift får lika hög avgift även efter femtiolappssänkningen. De som redan har låg arbetslöshet och låga avgifter kan få en ytterligare sänkning.

Man ökar alltså antisolidariteten i systemet. De som redan är gynnade av låg arbetslöshet och låga avgifter blir ännu mer gynnade medan de som i dag löper stor risk att bli arbetslösa och har många arbetslösa kamrater kring sig inte får del av sänkningen.

Jag vet inte hur det är. Annika Qarlssoon tycker att det är bra att fler människor har valt att lämna arbetslöshetsförsäkringen, men i betänkan- det och i regeringens proposition finns det ändå någon sorts insikt om att det kanske inte är jättebra i en lågkonjunktur med den värsta massarbets- lösheten sedan 30-talet att så många människor har lämnat a-kassan.

Om man då anser att man vill lösa det problemet, varför gör man en sådan här lösning som bara ökar differentieringen så att det blir lika dyrt eller dyrare för dem som riskerar arbetslöshet att vara med i a-kassan i stället för att sänka avgiften för alla?

Anf. 108 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det som gäller i det här systemet är att vi nu sänker gene- relt. Det gäller för alla som ligger under 300 kronor. Vid 300 kronor slår det in en maxgräns, och däröver kommer det inte mer.

Det är lite intressant att Josefin Brink anklagar mig för att inte värna om att så många som möjligt ska vara med i a-kassan. När vi gjorde höjningen av avgifterna kompenserade vi det mycket väl med jobbskatte- avdraget. Det skulle inte vara dyrare att vara med, men det var mer upp till var och en att göra det valet.

Josefin Brink är den som har talat mest mot det och har kanske varit en del i att så många väljer att gå ur. Jag tycker att det är viktigt att vi har en gemensam a-kassa där så många som möjligt är med. Det är därför vi gör den här sänkningen.

Vi har också haft diskussioner om ett obligatorium, om även de 700 000 som stod utanför när vi tog över 2006 på något sätt ska omfattas av en försäkring. Dem har ju oppositionen valt att inte se över huvud taget.

När det gäller taket är det 300 kronor och inte något annat. Därunder finns det differentiering mellan olika avtalsområden där det råder olika hög eller låg arbetslöshet.

Därför yrkar jag bifall till det här förslaget.

Anf. 109 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Jag tycker att det känns märkligt när ett antal debattörer går upp och talar om att vi i alliansen skulle vilja försämla, vilja sabotera, inte vilja någonting gott. Det är väl ingen människa i den här riksdagen som tror att det är sant. Vi vet väl alla att vi som arbetar här i denna kammare försöker göra så gott vi kan för att göra det så bra som möjligt för så många människor som möjligt.

Vi vill göra det på olika sätt. Det är en annan sak. Självklart vill vi göra det så bra som möjligt.

Det har varit en del diskussioner om a-kassan och hur det är med jobben, om vår jobbpolitik skulle vara lyckad eller inte. Då vill jag säga att innan den finansiella oron och krisen slog till hade vi delvis beroende på vår allianspolitik lyckats minska utanförskapet med 180 000 personer. Det var väldigt viktigt när vi kom in i denna finansiella oro att så hade skett.

Det är också viktigt att komma ihåg att när alliansregeringen tog över på hösten 2006 hade Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet lämnat efter sig närmare 100 000 unga som antingen var öppet arbetslösa eller i olika åtgärder. Det gjorde Sverige till ett av Europas tre sämsta länder när det gällde ungdomsarbetslöshet. Det var långt innan den ekonomiska krisen vi nu genomlever slog till. Jag vill hävda att mycket av det vi har gjort har varit väldigt bra, inte minst för att lösa situationen på arbetsmarknaden.

Jag kan också nämna att den undersökning som nyligen gjordes och har redovisats angående a-kassor och annat visar att man från Finanspolitiska rådets sida är positiv till de reformer regeringen gjort på arbetsmarknadsområdet i så måtto att man tycker att de är långsiktigt riktiga. Det är också viktigt att ha med sig.

Fru talman! När det gäller a-kasseförändringarna, förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen vill jag börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

För att öka möjligheterna till ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna och för att öka möjligheten till inkomstrelaterad ersättning från försäkringen föreslås av regeringen att det så kallade medlemsvillkoret under 2009 kan uppfyllas redan efter sex i stället för tolv månaders medlemskap. Regeringen föreslår också att vissa socialförsäkringsförmåner beaktas vid beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

Utskottet välkomnar förslaget i propositionen om att lägga samman tid med bland annat socialförsäkringsförmåner när normalarbetstiden ska bestämmas. Det är enligt utskottet inte rimligt att en person som arbetat så mycket att månaden är tillgodoräkningsbar vid bestämmande av ramtiden ändå på grund av mer begränsad frånvaro kan få avsevärt lägre ersättning än en person som inte arbetat alls eller som arbetat så lite att månaden är överhoppningsbar. Det tycker vi är orimligt. Det vill vi förändra och gör så också med detta förslag. Det är bra.

Lagförslaget är ett uttryck för den princip vi står bakom, att arbete ska löna sig. Utskottet liksom regeringen förespråkar arbetslinjen.

Propositionen innebär att dagsförtjänsten ska fastställas på basis av den sjuklön eller socialförsäkringsförmån som den enskilde har erhållit.

Kraven på aktuellt arbete respektive viss arbetad tid för rätt till inträde i en arbetslöshetskassa tas bort. Det lämnas även förslag om att arbetslöshetsavgiften ska reduceras med 50 kronor per ej arbetslös medlem och månad.

Jag tycker själv att det är bra att vi gör en sänkning. I så måtto är vi överens. Vi tycker att det är bra att sänka avgiften.

När det gäller avgiftssänkningen vill jag poängtera att 94 procent av dem som är medlemmar i en a-kassa och arbetar får del av sänkningen. Det är 72 procent av a-kassorna.

Jag tror själv att en sänkning av avgiften kommer att stimulera till att fler söker sig in i en arbetslöshetskassa. Det tycker jag är bra.

Men samtidigt som en sänkning har positiva effekter måste vi titta på och värna statens finanser, därmed i förlängningen bevara ett handlingsutrymme för staten att kunna agera vid en fördjupad ekonomisk kris och då ha råd att upprätthålla välfärden. Läget på arbetsmarknaden kräver att man gör väl avvägda bedömningar i detta sammanhang.

När det gäller inträdesvillkoret anser regeringen att villkoret om viss arbetad tid försvårar för den enskilde att bli medlem i en arbetslöshetskassa. Det medför dessutom en omfattande administration för såväl arbetslöshetskassorna som för arbetsgivarna.

För att komma till rätta med det föreslår regeringen att villkoret om förvärvsarbete i viss minsta omfattning, den så kallade 17-timmarsregeln, avskaffas. Det innebär att arbetslösa personer kommer att kunna ansöka om medlemskap i en arbetslöshetskassa. Det är också en sak som stimulerar till ökad anslutning till arbetslöshetskassorna. Det tycker jag också är bra.

Även kravet på ett aktuellt arbete inom kassans verksamhetsområde bör enligt regeringens mening ändras. En person bör kunna träda in i en arbetslöshetskassa även om han eller hon vid tillfället för inträdesansökan inte arbetar men väl har arbetat. Även det förslaget syftar till att öka anslutningen till arbetslöshetsförsäkringen. Det är bra.

För att sänka medlemsavgifterna för en majoritet av de medlemmar som inte är arbetslösa i den mening som avses föreslår regeringen, som jag tidigare har nämnt, avgiftssänkningen på 50 kronor per månad.

Som det står i propositionen minskar marginaleffekten att gå från arbetslöshet till sysselsättning. Det ska stimulera till en anslutning till arbetslöshetsförsäkringen.

Att jag upprepar det så mycket beror på att jag verkligen vill tydliggöra att jag tycker att det är väldigt bra att man är med i en a-kassa. Jag tycker att det är viktigt. Det är bra för personen, och det är bra för samhället. Därför tycker jag att de förändringar som görs i förslaget i detta betänkande är bra.

Jag hävdar att arbetslöshetsersättningen är en central del av en väl fungerande arbetsmarknad. Det är också arbetsmarknadsutskottets, majoritetens mening, som någon läste upp från betänkandet. Rätt utformad som en omställningsförsäkring under kortare perioder av arbetslöshet bidrar den till att öka såväl flexibiliteten som stabiliteten på arbetsmarknaden både för den enskilde och för samhället.

Genom att den utgör en ekonomisk trygghet vågar fler människor pröva nya arbeten. Samtidigt ger försäkringen under svårare tider de arbetslösa andrum och en möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden utan att privatekonomin slås i spillror.

Ur ett samhällsperspektiv fungerar försäkringen både som ett smörjmedel för matchningsfunktionen och som en automatisk stabilisator vid konjunktursvängningarna. Jag hävdar att den svenska arbetslöshetsförsäkringen uppfyller sitt syfte. Som exempel på det har 90 procent av de arbetslösa faktiskt inte fått någon påtaglig försämring efter de förändringar och justeringar vi har gjort av a-kassan. Sverige har en bra a-kassa jämfört med andra länder. Det vill jag också understryka.

Därför anser utskottet att förslagen i propositionen är välkomna. Propositionens huvudsyfte är ju att underlätta för människor som nu står utanför arbetslöshetsförsäkringen att skaffa sig ett inkomstrelaterat skydd i händelse av arbetslöshet. De föreslagna ändringarna i lagen om arbetslöshetskassor gör det enklare och billigare att bli medlem i en arbetslöshetskassa, och förändringarna i lagen om arbetslöshetsförsäkringen påskyndar den arbetslöses möjlighet att få del av en inkomstrelaterad försäkring. Utskottet tycker att förslagen är ändamålsenliga, inte minst mot bakgrund av den försämrade utvecklingen på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag vill också nämna att jag tycker att det är bra att antalet medlemmar i a-kassorna har ökat både i januari och i februari i år, 2009. Med de förslag vi i dag debatterar kan förutsättningarna för medlemstillströmning ytterligare förbättras.

Jag vill också med anledning av tidigare anföranden i den här debatten ändå säga att vi kan konstatera att oppositionspartierna Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i sin motion inte för fram något konkret motförslag men har en tämligen svepande retorik och pratar om att en sänkning av arbetslöshetsavgiften med 50 kronor inte är tillräcklig. Man pratar dock inte mycket om vilka budgetmedel som ska användas när man ställer krav på ytterligare sänkning. Jag tycker att det är en vågad retorik i det läge Sverige är i ekonomiskt.

Det är ändå så att till följd av den finanskris vi lever i har vi en situation med ett mycket allvarligt internationellt konjunkturläge. Många länder dras med stora underskott. Sverige har mött nedgången med en politik som i förhållande till bnp är mer expansiv än i de flesta andra länder. Detta har vi gjort samtidigt som vi har behållit ordning och reda i våra statsfinanser.

Jag tycker inte att man kan, som oppositionspartierna gör i sina skuggbudgetar inte minst, lova mer av allt – höja a-kassor och annat – utan att ha det helt klart hur det ska finansieras. Det är inte, som jag ser det, en ansvarsfull ekonomisk politik. Jag tror att den här löfteskarusellen riskerar att påtagligt försämra våra offentliga finanser, och det vore förstås extremt olyckligt i den här djupa konjunkturedgången. Det är uppenbart att vi med oppositionens politik skulle drabbas och tvingas leva med höjda skatter och nedskärningar. Inget av det vore bra eftersom det bara skulle fördjupa nedgången och försvåra återhämtningen, inte minst på vår arbetsmarknad.

Anf. 110 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Hans Backman inleder sitt anförande med att säga att alliansen inte vill sabotera arbetslöshetsförsäkringen utan göra den så bra som möjligt. De vill väl.

Det är mycket möjligt att Hans Backman vill väl, men han gör inte väl. Det kan vara för att han inte riktigt ser och förstår vad han gör eller så kan det vara andra orsaker – bortträngningsmekanismer eller någonting.

Regeringen har konsekvent från start saboterat den här försäkringen, medvetet och med öppna ögon. Man har kunnat läsa i texterna vad det handlar om. Man har, trots remissinstansernas varningar för att föreslagna åtgärder kommer att leda till att ersättningar inte kan beräknas och inte betalas ut, ändå drivit igenom förslagen.

I fråga om sammanblandningen med aktivitetsstöd och a-kasseersättningen sade både Försäkringskassan och SO omedelbart i sina remissvar att den kommer att leda till att de inte kan betala ut ersättningar i tid, att felaktiga ersättningar betalas ut eller att folk blir helt utan ersättning. Ändå drev man igenom det, med öppna ögon. Man borde rimligen ha förstått vad man gjorde. Om man med öppna ögon förstör någonting kallar jag det för att sabotera, inte att göra väl.

Nu gör man det igen. Det kan vara så att Hans Backman och hans kolleger inte förstod vad de gjorde hösten 2006, men nu, våren 2009, kommer alltså samma remissvar från kassorna. De lägger sig inte alls i det politiska innehållet utan det administrativa, det vill säga sättet man utformar regelverket på, och säger att om ni driver igenom detta kommer det att innebära att vi antingen får betala ut fel ersättningar eller att de arbetslösa får vänta väldigt länge på att få sina ersättningar.

Trots att Hans Backman kan läsa remissvaren och får en skrivelse delad på utskottet gör han med öppna ögon gemensam sak med den borgerliga majoriteten i den här riksdagen och saboterar arbetslöshetsförsäkringen så att de arbetslösa antingen får fel ersättningar eller får vänta väldigt länge på att få sina ersättningar. Det är sabotage, Hans Backman!

Anf. 111 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att det inte är sabotage. Man kan göra olika bedömningar av hur olika förslag ska verka i praktiken. Även med den senaste omläggningen blev effekterna inte lika drastiska som en del försökte, inte minst här i kammaren, påstå att de skulle bli.

Det gäller samma sak här. Ett exempel som står i betänkandet som Patrik Björck har läst, misstänker jag: Förslaget innebär inte att informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna och Försäkringskassan ska behöva ökas.

Det finns alltså ingen grund egentligen att ha de farhågor som oppositionen framför om att den ökade administrationen ska komma till stånd. Vi gör olika bedömningar, och självklart kommer vi att följa upp hur det blir i praktiken. Men vår bedömning är inte att denna administrativa börda ska bli så stor som Patrik Björck är orolig för.

Anf. 112 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Fru talman! Det var inga drastiska konsekvenser av det förslaget, säger Hans Backman, men då kan jag säga att jag har pratat med de arbetslösa som inte fick ersättning på flera veckor och som inte kunde betala sina räkningar. Jag kan lova Hans Backman att de ansåg att det var extremt drastiska konsekvenser av Hans Backmans sabotage.

Sedan säger Hans Backman att det inte finns någon grund för farhågor. Då kan man möjligen bli lite mildare i sin kritik och konstatera att han tror att han gör väl. Bekymret är att det gör han inte. Men det måste finnas någon i den borgerliga majoriteten som förstår vad man håller på med, även om inte Hans Backman gör det. Någon i den borgerliga majoriteten, någon på Arbetsmarknadsdepartementet, någon i regeringen måste inse vilka konsekvenser det här förslaget kommer att leda till.

Vi kommer naturligtvis att jaga er när de arbetslösa får fel ersättning eller får vänta på sina ersättningar. De arbetslösa kommer också att jaga er, och det kommer att bli drastiska konsekvenser, Hans Backman – var så lugn! Det blev det förra gången. Trots att det var tydligt utsagt gick ni rakt in på den vägen som ledde till dessa drastiska konsekvenser. Det är lika tydligt utsagt den här gången. Det är varnat. Man har förklarat vad som kommer att ske om ni gör vad ni gör, och ni gör det ändå med öppna ögon.

94 procent, upprepar Hans Backman, av medlemmarna i a-kassorna skulle få ta del av den där femtiolappen i sänkning. Jag kan på rak arm säga att det är en lögn. Jag har inte den exakta siffran, men jag lovar att jag ska ta fram den. Men det finns inte en chans i världen att 94 procent kommer att få ta del av den där femtiolappen i sänkt avgift som föreligger i betänkandet. Det finns inte en chans i världen! Jag ska återkomma när jag har fått fram den riktiga siffran, Hans Backman, det lovar jag. Några procent kommer det att bli men inte många.

Jag har en fråga. Hans Backman har tidigare drivit frågan hårt om att höja ersättningen i a-kassan. Hur går den kampen i regeringen?

Anf. 113 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Först och främst är inte Patrik Björck någon mästare när det gäller nyanser. Det är klart att för varje enskild person som drabbas av försenade utbetalningar är det en drastisk händelse och en väldigt jobbig situation. Men att, som Patrik Björck, säga att ett helt system kommer att krackelera och rasa samman för hela Sveriges befolkning som är i behov av systemet är liksom en lite annan vinkling på problemet. Självklart ska vi se till att varje person ska få den möjlighet som han

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Ändringar i arbets-
löshetsförsäkringen*

eller hon ska ha för att få sin ersättning i tid. Det är a-kassans uppgift, och det vill vi förstås stötta och hjälpa till med så gott vi kan härifrån.

Enligt de siffror jag har fått är det 94 procent som får del av sänkningen. Vi får väl titta på siffror från Patrik Björck framdeles och se vad de kan visa.

När det gäller a-kassehöjningen finns det inga förslag från regeringen om att göra andra förändringar av a-kassan än de som föreligger i det betänkande vi diskuterar i dag. Jag har personligen ingenting emot att man ser över a-kassenivån, som jag tidigare har sagt. Samtidigt måste förstås förändringar av a-kassan som kostar pengar också alltid vägas mot andra viktiga reformer. De måste också vägas mot vad statsbudgeten tål och vi har råd med.

Anf. 114 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Vi har att debattera inte bara de förändringar som nämns utan allt som står i det här betänkandet och helheten i a-kassan. Det är ändå det som är det intressanta här.

Det finns en passus i betänkandet där man menar att det som oppositionen säger är oansvarigt. Det är oansvarigt att satsa på en förstärkning av a-kassan, att satsa på att alla ska få sänkt avgift och dessutom satsa på att folk ska få en högre ersättning. Man säger att det vore oansvarigt därför att majoriteten på något sätt tycker att det skulle försvåra arbetet med att upprätthålla kvaliteten i välfärden.

Tanken med Vänsterpartiets politik är att man sänker avgiften och höjer ersättningen till a-kassan. Då får man fler medlemmar, helt enligt en enkel princip. Om man sänker priset på någonting ökar konsumtionen av detta. Det är ganska enkel marknadslogik. Om man dessutom höjer ersättningen från a-kassan får folk mer pengar i plånboken. Det handlar ju om mer än var tionde svensk som är berörd av detta. Det är bättre för ekonomin. Då kan man konsumera mera grejer. Då håller man fart i ekonomin.

Det alternativ som regeringen i stället står för, när man inte väljer att göra några av de här sakerna, innebär att fler tvingas söka socialbidrag. Det är det som alla kommuner säger nu. Alla kommuner larmar och nio av tio säger att de kommer att få kraftigt ökade utgifter för socialbidragen.

Det handlar om att människor tvingas göra sig av med sina tillgångar. Det är nämligen ingen rättighet att få socialbidrag på samma sätt som att få ersättning från en försäkring. Man tvingas göra sig av med sina tillgångar. Man kommer att få betydligt mindre konsumtionsutrymme, och det kommer att vara väldigt dåligt för ekonomin.

Dessutom ökar kostnaderna som sagt var för kommunerna. De ökade socialbidragskostnaderna kommer att innebära att kommunerna får titta över om de måste skära ned på någonting annat, till exempel barnomsorgen, vården, äldreomsorgen och skolan. Man kommer att få börja säga upp personal.

På vilket sätt värnar ni välfärden bättre?

Anf. 115 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Främst genomförde vi vårt numera omtalade jobbskatteavdrag som faktiskt gjorde att man efter inbetald a-kasseavgift, även efter en höjning, fick mer kvar i plånboken som anställd. Det var ju bra.

När det gäller kommunernas situation i den svåra tid som är kan jag säga att jag är fullt medveten om hur tufft det är ute i kommunerna. Jag är själv aktiv i kommunfullmäktige i Hofors. Men här lägger ju regeringen också ett antal miljarder – 7 miljarder kronor för 2009 – till kommunerna för att mildra effekterna och bland annat behålla personalen inom skola och omsorg under den svåra tid som är.

Sedan vill jag komma ihåg att nämna att regeringen också sänkte arbetsgivaravgifterna med 1 procent tidigare. Det blir en effekt som ger ett plus på 3 miljarder för kommunerna, vilket också är viktigt med tanke på att verksamheterna är så personalintensiva. Då är en sänkning av arbetsgivaravgifterna bra för just kommunerna.

Anf. 116 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Hans Backman pratar om andra saker här. Vänsterpartiet föreslår inte lägre utan högre uppräknings av statsbidraget till kommunerna eftersom 7 miljarder inte på långa vägar kommer att räcka ens för att behålla den personal man har i dag, vilket SKL och andra har påtalat flera gånger.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen handlar det helt enkelt om klassisk konjunkturpolitik, stabiliseringspolitik. Om väldigt många människor samtidigt får sina inkomster kraftigt sänkta minskar deras konsumtionsutrymme. Skatteintäkterna i kommunerna minskar. Staten gör klokt i att via arbetslöshetsförsäkringen ta på sig ansvaret att se till att människor inte förlorar hela sitt konsumtionsutrymme och att deras ekonomi går i botten. Det är ett klokt sätt att föra över pengar just till kommunerna, till välfärden, och se till att man från arbetslöshetsförsäkringen har en inkomst som är okej.

I stället gör regeringen det dubbelt så dåligt för kommunerna nu. Skatteintäkterna minskar mer, och man är tvungen att lägga pengarna på socialbidragen. Det är då jag menar att det blir väldigt svårt att förstå resonemanget i det här betänkandet där man säger att de höjningar av ersättningen från a-kassan som Vänsterpartiet föreslår, och som vi har stöd för från i stort sett alla ekonomer för att det vore klok konjunkturpolitik, skulle vara en oansvarig politik. Den sänkning av avgiften som vi föreslår, som på riktigt – till skillnad från regeringens förslag – skulle ge en reell sänkning och förstärkning i plånboken för vanliga människor, skulle vara en oansvarig politik med hänvisning till att regeringen vill värna välfärden. Det går inte ihop för mig.

Som jag ser det, och som jag har ganska gott stöd från ekonomer och andra för, är ju att det är ett väldigt bra sätt att värna välfärden, dels att se till att den del av välfärden som är arbetslöshetsförsäkringen fungerar för människor, dels genom att det avlastar kommunernas ekonomi och ger större utrymme för skola, sjukvård och barnomsorg så att man slipper säga upp människor där och ytterligare späda på arbetslösheten.

Anf. 117 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag återkommer till att de pengar som regeringen satsar just är till för att undvika uppsägningar inom skola och omsorg. Sedan kan man alltid vilja satsa mer, men det gäller också att statsbudgeten håller ihop. Man kan inte satsa mer än man har råd med, för då får vi ju långsiktigt ekonomiska problem i samhället som får effekter som är negativa. Jobbskatteavdraget har ju de som har jobb alltså med sig och kan därmed konsumera mer än de skulle kunna utan detta.

Sedan vill jag också säga att just det att Vänsterpartiet också vill sänka avgifterna mer inom a-kassan ju låter bra. Samtidigt har man inte, som flera har nämnt här i talarstolen, beskrivit var man ska ta pengarna till den sänkningen ifrån. Det blir komplicerat att tro på detta och hur det ska finansieras. När man tittar på Vänsterpartiets politik i stort får man en känsla av att de vill spräcka utgiftstaken i statens budget. Det kommer sannolikt att leda till högre inflation och högre räntor, vilket kommer att skada hushållens konsumtionskraft på sikt.

Anf. 118 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Hans Backman säger att man gör så bra som möjligt. Det är fint, men jag tror att det skulle vara bra om Hans Backman också utvärderade de beslut som har tagits och reparerar de felaktigheter som har begåtts.

Visst, det är lite lappande och lagande här. Det är givetvis jättebra att medlemsvillkoret ändras från tolv månader till sex månader, men tror verkligen Hans Backman att det kommer att innebära medlemsrusning till a-kassorna? Han sade tidigare att i januari och februari hade a-kassorna ökat med några tusen. Jag tror att det var 2 000 personer eller något sådant. Tror verkligen Hans Backman att den här ändringen kommer att innebära något för den halva miljon som har lämnat a-kassan? Tidigare var det 700 000, i dag är det 1,2 miljoner som står utanför a-kassesystemet. Tror verkligen Hans Backman att det kommer att bli rusning till a-kassorna nu?

När vi får undersökningar som visar på att nära hälften av ungdomarna 18–34 år inte är med i a-kassan är det ett underbetyg. Då måste faktiskt regeringen agera. Då anser inte vi att det som regeringen gör nu är tillräckligt. Det måste göras något radikalt för att se till att trygghetssystemet fungerar under den lågkonjunktur som Sverige befinner sig i nu.

Där menar jag att regeringen inte gör tillräckligt mycket utan man vältrar tvärtom över kostnaderna på kommunerna som kommer att få ökade utgifter för försörjningsstöd. Det är det som blir alternativet för dem som inte alls är med i en a-kassa, framför allt kanske de som är unga. Då blir det i stället en övervältring av kostnaderna på kommunerna som kommer att leda till att kommunerna kommer att få göra besparingar i sin ekonomi eller höja skatten kraftigt, något av det, enbart för att Hans Backman här i talarstolen ska kunna säga ...

Anf. 119 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! När vi tittar på kommunerna kan jag återkomma till att regeringen gör så mycket som man anser att det går att göra med tanke på det finansiella läget i statsbudgeten. 7 miljarder kronor 2009 är ändå pengar som kommer kommunerna till del. Jag kan nämna att Ho-

fors kommun med 10 000 invånare mellan 2010 och 2012 får 12 miljoner kronor. Det är ett bra tillskott, känner jag som kommunpolitiker, för att just undvika uppsägningar och undvika nedskärningar av välfärden i kommunen.

Självklart utvärderar vi vad vi gör. Man måste alltid utvärdera och ibland förändra saker som man har beslutat om. Jag återkommer till att en positiv sak som vi kunde se var att närmare 180 000 personer hade kommit i arbete under de första två åren som alliansregeringen hade verkat. Utgångsläget var många ungdomar som hade varit arbetslösa även i högkonjunktur. Det var en positiv sak som ändå visar att våra åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken i stort har haft en positiv effekt.

Sedan var det frågan om en rusning till a-kassan genom att sänka avgiften med en sjättedel, det vill säga med 50 kronor. Jag tror inte att det kommer att bli någon rusning, men jag hoppas och tror att det kommer att bli en tillströmning av ett antal personer som väljer att gå med i a-kassan. Det tycker jag är bra. Sedan får vi se vad det går att göra ytterligare i framtiden för att stärka viljan att gå med i a-kassan.

Jag vill i sammanhanget nämna att det inte bara är avgifterna som styr om människor vill vara med i a-kassan eller inte. Vi träffade nyligen representanter från TCO. De berättade att de jobbar hårt för att utveckla och modernisera det fackliga arbetet för att just locka medlemmar till sig. De känner själva att de verkligen måste motivera varje enskild person att gå med i fackföreningen. Går man med i fackföreningen är steget nära att gå med i a-kassan. Det finns ett arbete som pågår även inom fackföreningsrörelsen som kommer att stimulera fler att bli medlemmar.

Anf. 120 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Hans Backman säger att man håller på med utvärderingar. Utvärderingen sker nu. Det är nu politiken prövas. Det är nu vi ser effekterna av den politik ni har lyckats genomföra under tre år. Det är en backlash för Sverige. Det är fråga om ökade klyftor i samhället. Det är det verkliga utanförskapet som ökar. Ungdomsarbetslösheten är 25 procent, men här står Hans Backman och säger att den var hög när ni tillträdde 2006. Inte tusan har regeringen gjort ungdomsarbetslösheten lägre! Den har fördubblats under den här perioden, och dessutom lägger man inte fram några aktiva förslag i vårbudgetpropositionen. Det är bara passiva åtgärder. Mycket mer aktivt skulle behöva göras för att se till att man inte förlorar en generation på grund av en borgerlig regering.

Vi menar att a-kassan spelar en roll. Vi måste se till att folk kan vara trygga när de förlorar jobbet. De kan inte som enskilda påverka en lågkonjunktur i den bemärkelsen att de har valt rätt yrke och att det yrket inte kommer att drabbas av en konjunkturedgång. Det är svårt att påverka som enskild. Däremot bestraffar ni den enskilde som utbildar sig till det yrke som råkar påverkas i en lågkonjunktur. Det anser vi vara fel person.

Det måste finnas en omställningsförsäkring som är solidarisk mellan alla människor, olika yrkesgrupper och olika branscher för att klara en lågkonjunktur.

Jag ska i god tid avsluta med att säga att det inte duger att Hans Backman i talarstolen säger att statens ekonomi är bra, att det inte ska vara fråga om några sedelpressar och att utgiftstaket ska ökas när kom-

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Ändringar i arbets-
löshetsförsäkringen*

munernas ekonomi försämras kraftigt och de får höja skatterna i stället. Ni måste se på helheten, Hans Backman, och inte på något annat.

Anf. 121 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag ser på helheten, och det gör självklart alliansledning-
en också. Det är väl orsaken till att man inte vill riskera att ge ut för
mycket pengar nu. Då sitter kommunerna om något år ännu trängre till
från statens sida, så att tyvärr har en kommun fått så mycket förra året att
det nu inte finns råd att stötta kommunen alls. Då kan det bli riktigt illa i
samhället. Det är gott att regeringen har en balans i det man gör och har
en löpande dialog med kommunerna. Där känner jag mig trygg.

Sedan var det frågan om vad vi gör för ungdomar. I siffran 25 procent
får vi ta med i beräkningen att ett antal av dem som studerar anses vara
arbetssökande. Det är lite beroende på hur man räknar hur siffran blir
procentuellt.

Självklart gör vi saker för de unga som inte har jobb och för de unga
som växer upp och ska ha ett jobb. Där gör vi en av våra hårdaste sats-
ningar. Vi har bland annat sänkt arbetsgivaravgifterna rejält för ungdo-
mar upp till 26 år. Det är inte den enda åtgärden som gör att man blir
bättre rustad för att få ett jobb, men vi gör också en enormt stor satsning
på att förbättra skolsystemet i gymnasieskolan. Vi satsar på en gymnasie-
skola med yrkesutbildningar och lärlingsutbildningar. Vi satsar på en
yrkeshögskola. Vi satsar på ett yrkesvux för dem som är lite äldre och
som vill utbilda sig till ett nytt yrke eller komplettera sina tidigare kun-
skaper för att få ett jobb. Vi satsar enormt hårt på att få folk i arbete. Det
är A och O för ett samhälle att klara av den uppgiften.

Här vill jag passa tillbaka till Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Social-
demokraterna att en del av de problem som finns i dag med ungdomar
beror på att den tidigare gymnasieskolan faktiskt inte har fungerat.
Många ungdomar hoppade av gymnasieskolan i förtid utan fullständiga
betyg. De har det jättesvårt på dagens arbetsmarknad. Vi brinner i Folk-
partiet för att den här regeringen ska kunna hantera och förbättra för
ungdomar i framtiden så att de ska slippa hamna i situationen att hoppa
av gymnasiet utan fullständiga betyg.

Anf. 122 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Désirée Pethrus Engström ligger hemma sjuk, så jag trä-
der in med kort varsel i stället för henne. Jag vill ändå framföra Kristde-
mokraternas syn på betänkandet.

Fru talman! Arbetslöshetsförsäkringen utgör en central del i arbets-
marknadspolitiken. Den är viktig dels för att ge människor som förlorat
sitt jobb en ekonomisk trygghet, dels för att fungera som en omställnings-
försäkring mellan två jobb. Regeringen har gjort ett antal reformeringar
av a-kassesystemet i syfte att stärka arbetslinjen och tydliggöra a-kassan
som en omställningsförsäkring.

Regeringens förändringar av a-kassan har varit bra. Nedtrappningen
av ersättningar för viss tid av arbetslöshet stärker drivkraften att söka
jobb. Den höjda egenfinansieringen bidrar till bättre lönebildningspro-
cess. Den differentierade avgiften stärker försäkringstanken. Till detta
kommer jobbskatteavdraget och sänkta arbetsgivaravgifter som ytterli-
gre stärker drivkrafterna till arbete.

Fru talman! Även om vi nu befinner oss mitt i en ekonomisk kris förväntas åtgärderna på lång sikt att öka sysselsättningen och sänka den så kallade jämviktsarbetslösheten. Vi ska också påminna oss om att innan den globala finanskrisen slog till ökade sysselsättningen starkt och arbetslösheten föll markant. Bara under 2007 ökade sysselsättningen med 110 000 personer, med ca 2,5 procent. Arbetslösheten var då nere på 3 procent. 25 procent färre tog under 2007 emot a-kassa jämfört med året innan.

Förändringarna i a-kassan har varit en pusselbit i detta framgångsrika arbete även om förändringarna inte alltid har varit populära. Nu går vi vidare med att ytterligare förbättra a-kasssystemet. Det har under senare tid uppmärksammats att personer som är frånvarande från arbete som inte får räknas som överhoppningsbar tid, exempelvis kortare tids sjukfrånvaro eller vård av sjukt barn, drabbas negativt om de senare blir arbetslösa. Det har upplevts som orättvist av inte minst småbarnsföräldrar eftersom de har drabbats hårt när de är hemma för vård av sjukt barn.

Systemet har också motverkat arbetslinjen eftersom längre tids frånvaro har varit mer lönsamt än kortare tids frånvaro. Det här rättas nu till så att även kortare tids frånvaro på grund av exempelvis sjukdom eller föräldraledighet räknas in i den inkomstgrundande beräkningen. Det här kravet har under lång tid drivits av Kristdemokraterna, och vi är glada att det nu genomförs från den 1 juli i år.

Det finns även andra stötdämpare för att undvika att enskilda drabbas negativt, bland annat är det det nämnda taket om 300 kronor. Det finns en rad andra begränsningsregler för människor långt utanför arbetsmarknaden och som ofta lever på små marginaler, exempelvis arbetslösa, långtidssjukskrivna som inte är anställda samt personer som har sjuk- och aktivitetsersättning och som har blivit uppsagda. Samtliga dessa grupper betalar endast grundavgiften i a-kassan på ca 100 kronor i månaden. För oss är begränsningsreglerna viktiga.

Fru talman! Alltför många personer står utanför a-kasssystemet, och både Kristdemokraterna och hela regeringen anser att det har varit mycket olyckligt. Många av dem – det ska vi inte dölja – har valt att ställa sig utanför, och det är personer som anser sig löpa mycket liten risk att bli arbetslösa på grund av att de exempelvis har en lång anställningsperiod bakom sig. Men också många nyetablerade på arbetsmarknaden som kanske inte alltid är införstådda med kraven om ett medlemskap för att vara berättigade till a-kassa står nu utanför.

Det stora antal som inte är medlemmar i en a-kassa är dock inget nytt fenomen. Oavsett regering och oavsett konjunktur har en stor andel av den arbetande befolkningen valt att inte vara medlemmar i en a-kassa. Socialdemokraterna och oppositionen, som ofta beskyller alliansen för att ha tvingat människor från a-kassan, bidrog själva till systemet. Vi har tidigare hört här att 700 000 personer står utanför a-kassan. Man kan fråga sig: Var fanns då allt tal om solidaritet och handlingskraft?

Medlemskap är, som alla vet, frivilligt, och vi kan därför aldrig tvinga på någon enskild ett medlemskap. Men vi kan naturligtvis med politiska beslut underlätta för människor som vill vara medlemmar men som av någon anledning valt att stå utanför.

Flera sådana åtgärder föreslås i propositionen. Bland annat föreslås att en person som går med i en a-kassa under 2009 ska få tillgodoräkna

sig två månaders medlemskap per månad, vilket innebär att personen blir a-kasseberättigad efter sex månaders medlemskap i stället för tolv. Finansieringsavgiften till kassorna sänks med 50 kronor, och kravet om ett visst antal arbetade timmar samt kravet om aktuellt arbete för att få bli medlem tas bort.

Dessa förändringar hoppas regeringen ska bidra till att fler personer väljer att bli medlemmar i a-kassan. Jag tror också att det är viktigt att man på arbetsplatserna blir bättre på att informera om innebörden i och riskerna med att stå utanför en a-kassa. Jag är övertygad om att om den kunskapen ökade skulle också antalet medlemmar stiga.

Fru talman! Debatten om a-kassan har varit högljudd och stundtals aggressiv. Det är dock vår övertygelse att stora delar av oppositionen egentligen anser att de förändringar som gjorts är bra och att många förändringar kommer att vara kvar om det, Gud förbjude, skulle bli ett regeringsskifte – även om det inte låter så på debatten i dag.

När a-kassan sänktes från 90 till 80 procent i början av 90-talet var tonerna också högljudda och aggressiva, och löftena om ett återställande var snabba och skarpa. Tolv år senare, med oavbrutet socialdemokratiskt regeringsinnehav och med stort reformutrymme, låg a-kassenivån fortfarande kvar på 80 procent när regeringsmakten förlorades 2006.

Vad säger då vänsterkartellen om hur de skulle bete sig nästa gång olyckan var framme och de fick regeringsmakten, speciellt nu när reformutrymmet är så mycket mer begränsat? Det har vi inte hört någonting om i dag.

Jag anser att regering och riksdag med det beslut vi fattar i eftermiddag har varit modiga som vågat genomföra nödvändiga reformer av a-kassesystemet. Trots att det inte var en valvinnande fråga var alliansen tydlig med förändringarna före valet, och vi fick väljarnas stöd att genomföra dem.

Även om det är svårt att dra slutsatser av enskilda förändringar, som i sig påverkas av andra förändringar, är vi övertygade om att reformen av a-kassesystemet har bidragit till lägre arbetslöshet och ökad sysselsättning. Det har tillsammans med lägre skatter på arbete och en bättre fungerande arbetsförmedling utan tvekan gett effekt.

De förändringar vi i dag diskuterar och ska fatta beslut om bidrar ytterligare till att stärka arbetslinjen, öka rättvisan och öka antalet medlemmar. En sådan utveckling är mycket välkommen.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande AU10 och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU31 Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna

Återförvisningsyrkande (s)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att *minst en tredjedel* av de röstande anslöt sig till detta.

Andre vice talmannen konstaterade att minst en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.

Kammaren hade således med acklamation bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

SkU32 Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

131 för res.

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 m, 22 c, 22 fp, 18 kd

För res.: 101 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 29 s, 19 m, 7 c, 6 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

CU23 Ny kommissionslag

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU27 Ökade möjligheter till fastighetsbestämning, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU19 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående

Punkt 1 (Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

239 för utskottet

31 för res.

79 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 78 m, 22 c, 22 fp, 18 kd

För res.: 1 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 30 s, 19 m, 7 c, 6 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU10 Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Grundprinciperna för arbetslöshetsförsäkringen m.m.)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

131 för res.

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 78 m, 22 c, 22 fp, 18 kd

För res.: 101 s, 17 v, 13 mp

Frånvarande: 29 s, 19 m, 7 c, 6 fp, 6 kd, 5 v, 6 mp

Straffet för mord m.m.

14 § Straffet för mord m.m.

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU17

Straffet för mord m.m. (prop. 2008/09:118).

Anf. 123 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Fru talman! Den fråga som hanteras i detta betänkande och som behandlas i propositionen är inte speciellt ny. Den utreddes redan i början av 2000-talet. Redan då övervägdes att införa bestämmelser om tidsbestämda straff för mord. Då diskuterade man intervallet 10–16 år eller livstid.

Den socialdemokratiska regeringen följde den här frågan. I slutet av 2005 uppdrog den dåvarande regeringen åt riksåklagaren att göra en kartläggning av hur domstolarna mätte ut straff för mord med flera

grövre brott. Tanken var att underlaget skulle användas för att man så småningom skulle kunna gå vidare i en parlamentarisk utredning om de här frågorna. Den utredningen hade regeringen planerat att starta under den här mandatperioden, men alla vet att det inte riktigt blev på det sättet.

Den borgerliga regeringen har inte tappat bort de här idéerna och de här tankarna, utan man har fortsatt det här arbetet. Vi tycker – det måste vi säga – att det är bra att man tog vid på något sätt. Men det finns ändå en del invändningar att göra mot det sätt på vilket regeringen har hanterat frågan.

Vår avsikt var att man skulle göra detta brett och öppet i en större parlamentarisk utredning. Men den borgerliga regeringen valde att tillsätta en ensam utredare för att se över det här. Det tycker vi är lite konstigt. Detta är nämligen ett frågeområde som vi tycker att det är väldigt angeläget att man hanterar brett parlamentariskt. Och det är angeläget att det förbereds på ett helt annat sätt än vad regeringen har gjort.

Där är vi väldigt kritiska. Dessutom ska man betänka att mycket av den EU-lagstiftning som vi blir tillhållna att rätta oss efter också berör de här områdena. Därför borde vi ha kunnat se över det i ett större sammanhang. Vår kritik mot det här förslaget gäller att man inte gjorde detta i en bred parlamentarisk ordning. Men det handlar också om att man inte bara skulle titta på straffet för mord och en del andra grövre brott utan att man skulle ta till sig och se över hela det här området och se över straffskallorna. Det vill vi ha sagt.

Det finns en annan fråga som har varit föremål för diskussioner som jag möjligen kan tänka mig att vi inte är speciellt oeniga om. Men vi vill ändå understryka att vi har en väldigt klar uppfattning där. Det gäller preskriptionstiderna för allvarliga brott.

Även om man klarar upp väldigt många våldsbrott och mord är det ett antal som inte klaras upp. Och när preskriptionstiden har gått ut efter 25 år kan man alltså inte göra någonting åt det, även om man tror sig veta att man skulle ha kunnat göra någonting om inte preskription hade inträtt.

Det här gör saken ännu mer tydlig, att man skulle behöva se över detta. Med den nya teknik som vi kan använda oss av, framför allt när det gäller dna-analyser och de register som vi lagligen kan upprätta, kan man efter mycket lång tid träffa rätt. Då tycker vi att man skulle slopa preskriptionstiden för mord, dråp, folkrättsbrott och en del ytterligare brott.

Vad hade varit lämpligare att göra i det här sammanhanget än att ta med just preskriptionstidsfrågan? Det kan inte vara särskilt svårt att presentera en analys och ett förslag i det ämnet. Vi vet att det finns något brott här som vi alla verkligen borde vara angelägna om att vi får uppkälat. Där skulle det passa väldigt bra att regeringen kom med ett förslag om slopad preskriptionstid.

Jag vet att regeringen hade ställt ut ett löfte om att vi skulle få ett sådant förslag redan 2007, om jag inte minns fel. Det finns inte än. Det borde komma väldigt snart, av många anledningar. Det handlar inte minst om dem som är drabbade eller anhöriga till dem som har blivit tagna av daga.

I övrigt kan vi väl säga – det har vi redan sagt i vår motion – att det är ett steg på vägen, ett steg i rätt riktning. Men vi hade velat se ett mer komplett förslag. Därför har vi förordat i vår reservation att man borde göra en översyn av hela det här området.

Med det, fru talman, ska jag avsluta mitt anförande och yrka bifall till vår reservation 4 i betänkandet.

Anf. 124 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Brott och straff är en svår fråga, men vissa principer borde man kunna hålla sig till, som att det ur en mänsklig synvinkel borde vara oacceptabelt att dela ut straff som inte är tidsbestämda. Det är Miljöpartiets bestämda uppfattning.

Jag vill yrka bifall till reservation nr 1, som vi har tillsammans med Vänsterpartiet, och vill här lyfta fram ett antal principiella ställningstaganden.

Att ta ifrån fångar som har begått ett av de grövsta brotten, nämligen att ta en annan människas liv, just möjligheten att räkna dagar, som brukar vara en av de principer som hanteras i en rättsstat som vill prata om alla människors lika värde, tycker vi är en yttre markering för hur vi väljer att hantera medborgare.

Det kan knappast gynna samhällsklimatet att man tar ifrån fångar incitamenten att tänka över hur man bryter med sin tidigare livsstil och sitt livsval. Det är orimligt att fullt ut döma till livstid i ordets egentliga betydelse. Det skulle ge strafftider på 50, 60, 70 år när det handlar om unga människor.

Det skulle bli brutalare fängelser och ett ännu brutalare samhälle. Det är väl därför som inte något västland, förutom USA, tillämpar verklig livstid. Många länder har dessutom avskaffat de kvarlevor av livstidsstraffen som fortfarande finns kvar, nämligen det som jag här vill kalla tidsobestämda straff.

Norge, till exempel, har infört en högsta straffsats på 21 år, som vi också beskriver närmare i den motion som vi har skrivit från Miljöpartiets sida.

Sverige borde följa efter detta grannland. Vi har redan avskaffat andra tidsobestämda straff, som den gamla sortens ungdomsfängelse och internering.

Fru talman! Rättsväsendet ska utdöma straff efter de brott man har begått, inte efter de brott som man kan tänkas begå i framtiden. Därför måste strafflängden stå i relation till brottets svårighetsgrad och straffet vara tidsbestämt.

Det strider mot allt sunt förnuft att sätta människor i fängelse som inte kan förlora något på hur de beter sig innanför murarna. Det har begåtts brott på svenska fängelser. I de fall det handlar om mord kan det inte ge en ny påföljd om man redan är dömd till livstid. Det får bara bakas in i det tidigare straffet.

Så här en bit in på 2000-talet borde humanismen få en renässans, inte medeltidens hårdhet. Sverige måste avskaffa livstidsstraffet och erkänna att ingen handling ska kunna ge någon rätt att sätta en människa i förvar på obestämd tid.

Brutalare livstidsfångar ger brutalare andra fångar och ger ett brutalare samhälle. Så enkel tycker vi från Miljöpartiet att ekvationen är.

Jag har studerat hur företrädare för andra partier har resonerat kring den här frågan. Man kan väl säga att det finns många olika åsikter.

Från Miljöpartiets sida har vi tillsammans med Vänsterpartiet tittat väldigt noga på den här frågan. Från Socialdemokraternas håll finns det

också funderingar, djupa funderingar, på hur man skulle kunna avskaffa livstidsstraffet helt och hållet.

Där har man diskuterat frågorna som rör en speciell typ av brottslingar, nämligen det fåtal som vi inte kan riskera att allmänheten råkar ut för, som inte kan dömas till vård men som är så pass störda att de inte kan vistas ute i samhället heller.

När vi har löst denna detalj tror jag att vi skulle kunna komma fram till en majoritet som kan hantera livstidsstraffet.

Tittar vi på hur de borgerliga partiernas företrädare har tänkt i frågan under föregående mandatperioder finns det lite olika tankar om hur man kan hantera detta. Till exempel vet jag att Centerstämman har tagit upp frågan tidigare. Även om den har avslagits finns det de som har drivit frågan om ett avskaffande av livstidsstraff.

När det gäller frågan om hur det fungerar med livstids fängelse i dag vill jag lyfta upp en del saker som är av betydelse för debatten. Formellt sett innebär en dom på fängelse på livstid att den dömda ska tillbringa resten av sitt liv i fängelse. I Sverige har vi dock haft en praxis där livstidsdomar regelmässigt omvandlas till fängelse på viss tid efter att verkställigheten pågått en tid. Innan omvandlingslagen infördes skedde det genom att den dömda beviljades nåd. I praktiken har därför livstids fängelse fungerat som en inte tidsbestämd frihetsberövande påföljd. I det hänseendet kan det sägas likna överlämnandet till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning.

Tidigare fanns i påföljdssystemet vid sidan av livstids fängelse och överlämnandepåföljderna också vissa särskilda inte tidsbestämda frihetsberövande påföljder.

Även livstids fängelse har genom åren utsatts för kritik i olika hänseenden. I motsats till Norge där livstids fängelse avskaffades och ersattes med ett fängelsemaximum om 21 år har lagstiftaren i vårt fall, alltså tidigare riksdagsledamöter, valt att behålla möjligheten att döma till livstids fängelse. Frågan diskuterades under förra mandatperioden i den proposition som låg till grund för omvandlingslagen. De som då satt i riksdagen minns detta väl.

Som grund för att behålla livstidsstraffet åberopades främst två skäl. Dels ansågs det vara en fördel att ha kvar livstidsstraffet i straffskalorna för de allra svåraste brotten för att på ett tydligt sätt visa avståndstagande från dessa, dels åberopades ett samhällsskyddsperspektiv. Det var enligt vad som uttalades i propositionen en rimlig utgångspunkt att en person som gjort sig skyldig till mycket allvarlig brottslighet kan hållas frihetsberövad om det föreligger en risk för återfall i sådana brott.

De åberopade skälen för livstidsstraff och då särskilt samhällsskyddsperspektivet är i princip av samma slag som också tidigare åberopats för denna påföljdsform.

Det finns ett antal skäl, fru talman, till hur man kan hantera omvandling från livstidsstraff till tidsbestämt straff. Jag vill lyfta upp de fem skäl som åberopas. Det ena är den tid som den dömda har avtjänat. Det andra är vad som av domen framgår om de omständigheter som legat till grund för straffmätningen. Det tredje är om det finns en risk för att den dömda återfaller i brottslighet av allvarligt slag. Det fjärde är om den dömda har åsidosatt vad som gäller för verkställigheten. Det femte och sista är om den dömda har medverkat till att främja sin anpassning i samhället.

Tittar vi på hur den offentliga debatten har varit när det gäller rätt straff för mord har den av och till varit rätt så hätsk. Vi måste alltid påminna oss om att den grövsta kränkningen när det gäller människors liv och leverne är denna typ av brott. Det har i debatten framkommit många olika åsikter.

Men genom att låta personer sitta inlåsta under många år håller staten individen ansvarig för den person som vederbörande var en gång för länge sedan. Särskilt gäller detta mot slutet av verkställigheten. Idén om att man som individ alltid är densamma genom hela det vuxna livet är enligt min mening absurd. Det finns en absurditet i att låsa in folk under extremt långa tider.

Föreställningen en gång kriminell alltid kriminell är lika oförnuftig som om man skulle säga en gång utbildad alltid utbildad. Människor förändras och utvecklas, inte minst de som sitter i fängelse. Sett till individen är det således ologiskt och orimligt att en person sitter i fängelse för något vederbörande gjorde för kanske 20 år sedan.

Det är värt att notera att avskaffandet av livstidsstraff i Norge inte har ökat den dödliga våldsbrottsligheten, vilket en del kritiker menade skulle bli fallet.

Genom att följa vårt grannland Norge och sätta en maxtid skulle straffskalan för mord kunna hållas inom de gränser som vi har skrivit om i vår motion. Det skulle ge domstolarna ett bredare spektrum att döma inom.

Nu är steget taget med det föreslagna, och en del av tanken blir till verklighet genom regeringens försorg. Jag vet också att det inom de borgerliga partierna finns företrädare som vill kapa ovanifrån och göra så att det blir tidsbestämda straff. Jag är nyfiken på att höra hur deras ställning är i dag.

Trots vikten av att samhället markerar att brottslighet, i synnerhet mord, är oacceptabelt måste alla straff vara tidsbestämda. Det är vår absoluta uppfattning. Till och med samhällsnyttan kräver det. Att tala om pengar kan verka absurt i och med att en människas död för hennes nära och kära inte går att värdera i pengar, men det finns teoretiker som har räknat på detta. Ur ekonomisk synvinkel är det betydligt billigare att hålla någon inlåst en begränsad tid och rehabilitera än att straffa någon för all framtid. Avsikten är inte att värdera människoliv i pengar, men även denna aspekt måste man tänka på. När det gäller Norge ser vi att det har varit lyckosamt.

Betänk också att vi de senaste åren inte har dömt på det sätt som man gjorde under framför allt 90-talet då det blev hårdare och hårdare.

Med detta, fru talman, vill jag än en gång yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 125 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Jag vill uppmärksamma kammaren på att det inte är något litet riksdagsbeslut som ligger framför oss, tvärtom. Det är ett stort och viktigt riksdagsbeslut som vi har att ta ställning till. Det är en grannlaga diskussion och grannlaga överväganden. Därför hade det varit intressant att få höra det största oppositionspartiet lite mer motivera sitt ställningstagande i sak i den här propositionen.

Fängelsestraff är ett av statens starkaste och yttersta maktmedel mot enskilda människor. Det bidrar till föreställningen att kriminaliserade gärningar är förkastliga. Det fyller därmed en viktig moralbildande funktion som tillsammans med andra rättspolitiska reformer, som en bra kriminalvård med kvalitet, och andra bredare politiska reformer, som att bekämpa arbetslösheten och utanförskapet och skapa en bättre skola, sammantaget bidrar till ett tryggare och säkrare Sverige. Straff som står i proportion till brottets allvar spelar en roll. Det är en nyckel i det viktiga arbetet för att öka rättvisan och tryggheten för alla i Sverige.

På riksdagens bord ligger alliansregeringens förslag till skärpta straff för mord. Man föreslår att det tidsbestämda straffet för det allvarligaste brott man kan begå höjs från 10 år till 18 år samtidigt som livstidsstraffet finns kvar. Det är bra och angeläget. Mord är som sagt det allvarligaste brott någon kan begå. Det måste komma till uttryck också i straffskalan.

Det föreslås också ett höjt straffmaximum till 18 år för sådana brott som terroristbrott och grovt sabotage.

Detta, fru talman, är de första förslagen i en serie reformer som syftar till mer rättvisa och rimligare straff för de grova våldsbrotten. Straffen ska stå i proportion till brottens allvar.

Vi har en bred debatt också utanför kammaren om straffrättens skyddsvärde för utsatta människor. Det finns ett våld som drabbar alla. Under den tidiga våren har filmen *Män som hatar kvinnor* varit aktuell på våra biodukar och blivit särskilt uppmärksammas. Den bygger på böckerna av den bortgångne författaren Stieg Larsson som brutalt skildrar ett brett problem som handlar om makt, våld och över- och underordning.

Vi vet att det inte bara är en överdriven dramatisering eller fiktion. Förra året anmäldes i Sverige 25 800 fall av våld och misshandel av kvinnor. Det våldet finns.

Tidningen Aftonbladet har i en viktig, berörande och engagerande artikelserie granskat det dödande våldet som drabbar kvinnor i Sverige. Aftonbladet har redogjort för berättelser och omständigheter som lett till att 153 kvinnor i Sverige förlorat livet på grund av dödligt våld, ofta från dem som stått dem nära och som de levt med och delat livet med.

I samma artikelserie skriver åklagaren Barbro Jönsson om straffen för mord på kvinnor och domstolarnas generella praxis i synen på detta:

Att man mördar sin partner när denna vill lämna ett förhållande ansågs inte vara ett särskilt allvarligt fall. Straffet blev 10 års fängelse. Varför inte 15, 25 eller 50 undrar kanske vän av ordning? För att det svenska påföljdssystemet innebär att man inte kan döma ut längre tidsbestämda straff än tio år för ett brott.

Fru talman! Straffen drabbar alla. Straffen ska spegla hur allvarligt samhället ser på grova våldsbrott och fungera moralbildande. Vi ska inte acceptera våld för att utnyttja, hota, misshandla eller trakassera andra människor. Vi ska varken acceptera gatuvåld, våld i hemmet eller brutala uppgörelser mellan kriminella gäng. Vi ska också i lagboken, i brottsbalken, markera vårt motstånd mot övergrepp och grovt våld och ytterst mot det våld som också blir dödligt.

Det har betydelse för alla. Mot bakgrund av den viktiga och angelägna debatt som förs om straffen för våld mot kvinnor är detta också en kvinnofridsreform.

Vi vet att straffskalan och straffmätningen för mord har betydelse i varje fall i två hänseenden när det gäller att markera samhällets syn på allvarliga våldsbrott. Det ena är att tydliggöra brottets allvar som sådant, det andra är att slå fast en högsta straffnivå för de allvarligaste våldsbrotten till vilken nivå straffen för de övriga våldsbrotten, i enlighet med proportionalitetsprincipen, har att förhålla sig. Genom att göra det möjligt att döma till längre tidsbestämda fängelsestraff för mord skapas ju utrymme för en ökad nyansering, mer rättvisa straff och en höjd straffnivå för sådana gärningar som inte föranleder att fängelsestraffet utdöms på livstid.

Straffskalan för mord, som inte har ändrats sedan brottsbalken trädde i kraft 1965, är utformad så att den endast innehåller två steg, nämligen fängelse i tio år eller på livstid. Detta har inneburit att en höjd straffnivå endast har kunnat åstadkommas genom att i ökad utsträckning döma till livstids fängelse.

Av en uppmärksammas dom i Högsta domstolen den 30 mars 2007 följer att det måste föreligga försvårande omständigheter av förhållandevis allvarligt slag för att fängelse på livstid ska dömas ut. Därefter har det följt ett antal domar där straffet för mord har bestämts till tio års fängelse med hänvisning till Högsta domstolens avgörande.

Regeringens utredare Anders Perklev konstaterar i sitt delbetänkande *Straffskalan för mord*, som ligger till grund för den här propositionen, att kombinationen av Högsta domstolens ställningstagande att livstidsstraffet bör förbehållas de allvarligaste fallen av mord och dagens brottsbalk innebär svårigheter att låta generellt strängare syn på straffen för dödligt våld komma till uttryck vid straffmätningen.

Fru talman! Med detta lagförslag från alliansregeringen öppnas möjligheten att bryta med det som många uppfattar som generellt alltför låga straff för det allra grövsta och dödliga våldet mot utsatta människor. Domstolarnas möjligheter att skipa rättvisa straff och straff som står i proportion till brottets allvar ökar.

Samtidigt kvarstår också livstidsstraffet som det mest kraftfulla fördömande som samhället kan begagna sig av. Det är det yttersta straffet i vår straffskala. Det finns för att vi ska känna oss trygga med att väldigt allvarliga brott också leder till mycket allvarliga konsekvenser samtidigt som domstolarnas möjlighet att göra en nyanserad bedömning och döma mer rättvist nu föreslås öka.

Med det här förslaget ökar möjligheterna att döma till straff som står i proportion till brottets allvar. Möjligheterna att skipa rättvisa blir faktiskt större och det straffrättsliga skyddsvärdet för utsatta människor ökar.

Fru talman! Jag yrkar med detta bifall till förslagen i justitieutskottets betänkande.

I detta anförande instämde Helena Bouveng, Inge Garstedt, Krister Hammarbergh och Anders Hansson (alla m).

Anf. 126 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Henrik von Sydow tycker att min analys var tunn. Jag kan väl hålla med om att jag kunde ha gjort en mycket större utläggning för att motivera varför man måste ha en ordning när man ska låsa in människor.

Det som Henrik von Sydow tar upp om hur det förhåller sig i samhället i övrigt lämpar sig kanske bättre att diskutera när man pratar om arbetsmarknadspolitik, socialpolitik och socialförsäkringspolitik. Där har ju alliansen, som jag förstår, ett antal förslag som kanske dessvärre inte gynnar den utveckling som Henrik von Sydow är ute efter.

Alliansregeringen har fortsatt det utredningsarbete som påbörjats. Vi tycker att det är för tunt. Vi tycker att vi ska gå igenom det här mer systematiskt och mer analyserande i en parlamentarisk utredning.

Jag har två frågor till Henrik von Sydow. Varför kan man inte tänka sig att göra det här på ett rejält sätt och skapa bredd och samsyn när det gäller straffskalar? Vi hade gärna sett att alliansregeringen hade fullföljt det.

Min andra fråga rör preskriptionstid, vilket jag tog upp i mitt anförande.

Vad är det som gör att alliansregeringen inte har kunnat lägga fram ett förslag om preskriptionstid för den här typen av brott? Det kan väl ändå inte vara så svårt.

Anf. 127 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Vad gäller frågan om preskription finns det ett långt framskridet arbete. Reformen kommer, och reformen kommer också att vara ett resultat av alliansregeringens politik och reformorientering. Låt oss vara helt klara över det.

Karl Gustav Abramsson talade om att det här var något som påbörjades under den tidigare regeringen. När man lyssnar på debatten i dag står det helt klart att en socialdemokratisk regering inte skulle kunna lägga fram ett sådant här förslag. När man tittar i betänkandet och läser reservationerna är det uppenbart hur det spretar också på det här fältet. Det finns inga möjligheter för oppositionen att samla sig.

Det är återigen alliansregeringen som samlar sig och kan lägga fram förslag, medan det är mycket tydligt att det inte hade varit möjligt med en rödgrön majoritet.

Det tror jag är viktigt att ha med sig.

Det förklarar också varför man inte ska ha en överdriven tilltro till parlamentariska utredningar. Vi tycker olika mellan blocken om detta. Mycket av diskussionen kretsar kring synen på om gärningsmannens intressen eller den brottsdrabbades intressen ska gå först.

Straffen är en viktig del för upprättelse och för att öka de utsattas skyddsvärde. Mot detta hörs återkommande, och man ser i betänkandet, att det spretar från oppositionens sida.

Det är svårt för Karl Gustav Abramsson att prata för andra, men det är något som är viktigt att ha med sig. Alliansregeringen levererar detta. Det hade aldrig en socialdemokratisk regering kunnat göra.

Anf. 128 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Det är ju bra att Henrik von Sydow vill förekomma någon sorts framtida tänkt oenighet i det rödgröna blocket. Jag tror, som jag har sagt tidigare, att om alliansregeringen ägnade sig mer åt konkret handling för att skapa bra förutsättningar för svenska folket att komma vidare i vardagen skulle problemen vara mindre.

Jag tycker att ni har ett överdrivet intresse av att spekulera i hur oeniga vi kommer att vara när vi efter valet 2010 ska ha hand om detta. Det har jag svårt att förstå.

Det är den här oron som skapar denna brådska för att lägga fram denna proposition om straffet för mord med flera hemska brott. Jag har lite svårt för att förstå Henrik von Sydows argumentation här.

Jag ställer frågan igen: Vad är det som hindrar att man är noggrann med ett så viktigt kriminalpolitiskt område – att man är överens om hur man ska hantera straffskalor, hur man ska komma underfund med hur man ska hantera preskriptionstider och så vidare? Kan det vara svårt att låta partierna i riksdagen vara med i en sådan utredning? Jag begriper inte Henrik von Sydows rädsla för att skapa transparens och samsyn i så viktiga frågor. Detta ska hålla långt över tid eftersom Henrik von Sydow påstår, vilket jag inte betvivlar, att brottsbalkens bestämmelser om den här typen av brott är 40 år eller mer.

Anf. 129 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Det kanske finns andra dagar då det passar bättre att efterlysa konkret handling från alliansregeringens sida än när vi just här framför oss har ett mycket konkret förslag som är nästan av historisk karaktär, nämligen att förändra brottsbalken vad gäller bestämmelserna för mord. Det är väl verkligen konkret handling och exempel på att alliansregeringen kan leverera förslag och gör det i hög takt också på detta för många väljare så viktiga område.

Sedan förstår jag Karl Gustav Abramsson som inte vill att jag ska spekulera i oenigheten hos vänsteroppositionen. Men den är uppenbar när man läser i betänkandet och när man lyssnar på denna debatt och diskussion. Miljöpartiet driver med stort engagemang – det är deras prioritering – att livstidsstraffet ska avskaffas. Det är ett rätt långtgående förslag som har förts fram här i debatten tidigare. Tittar man på Vänsterpartiet ser man att Alice Åström, som inte är här i dag, är en ledande företrädare på detta fält. Hon driver kravet att vi ska införa halvtidsfrigivning i kriminalvården, på våra fängelser, alltså i praktiken att minska straffen, inte skärpa dem för att markera utsatta människors skyddsvärde.

Jag förstår därför att Karl Gustav Abramsson inte vill att jag ska spekulera i eller diskutera detta. Men det är i allra högsta grad väsentligt därför att väljarna vill ha besked på detta område om vad som är den samlade vänsteroppositionens alternativ på detta fält.

En sak är tydlig: Detta förslag hade inte kunnat läggas fram av en socialdemokratisk regering. Men det läggs fram av en alliansregering. Det blir en klar och konkret skillnad mellan moderater och socialdemokrater och mellan oppositionen och Allians för Sverige när det gäller vad vi förmår att genomföra och vad ni inte förmår att samla er kring.

Anf. 130 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Att uppsåtligen ta en annan människas liv är ett av de allra grövsta brott som man kan tänka sig. Det är ett brott som ska bestraffas mycket hårt. För de föräldrar som mister ett barn, för den maka som mister sin make, för den bror som mister sin syster eller för det barn som mister en förälder innebär brottet en påföljd på livstid eftersom den

mördade inte kommer tillbaka. Den som har mördat ska dömas till ett långt fängelsestraff.

Vi har i Sverige en straffskala för mord, och det har varit så under lång tid, som innebär tio års fängelse eller livstid. Det har bara funnits två alternativ. Antingen dömer domstolen till tio års fängelse eller till livstids fängelse.

Så länge som livstidsstraffet omvandlades till ett tidsbegränsat straff på 15–18 år gick det att förklara. Då var problemet inte så stort, även om det så klart var ett visst glapp mellan att dömas till tio år eller till livstid. Men det gick ändå att förklara den skillnaden.

Tidigare omvandlades livstidsstraffen till tidsbestämda straff genom en nådeansökan till regeringen. Nu är det en domstol som bestämmer om det, och livstidsstraffen hamnar alltid på mer än 20 år. Det kan bli ändå upp till 40 år.

Skillnaden mellan att bli dömd till tio års fängelse och att bli dömd till livstids fängelse är mycket stor. Det kan faktiskt finnas fall där det är hårfint huruvida det ska bli livstids fängelse eller tio års fängelse. Men för den enskilde som döms blir det en oerhört stor skillnad. Det tycker vi inte är rimligt.

Därför är det välkommet att vi nu höjer det tidsbegränsade straffet från 10 år till maximalt 18 år. Det kan fortfarande bli 10 år, det kan bli 14 år, och det kan bli 15 år. Men det kan bli maximalt 18 år.

Det betyder inte heller att det allra högsta straffet skärps. Livstidsstraffet blir kvar som det har varit tidigare. Men det som vi nu inför är ett tidsbestämt straff på upp till 18 år. Det ger domstolarna en möjlighet till ett mer nyanserat straff, och det känns bra.

Fru talman! Det har redan sagts mycket i den här debatten. Jag tänkte därför ta upp en annan sak. Samtidigt som vi ändrar straffskalan för mord, och det här betänkandet heter *Straffet för mord m.m.*, gäller denna ändring för en lång rad andra brott för vilka det finns livstids fängelse i straffskalan. Det handlar om hela 18 brott inom brottsbalken plus att straffskalorna för folkmord och terroristbrott ändras på samma sätt. Det handlar alltså om totalt 20 olika brott som vi ändrar straffskalorna för och inför ett högsta tidsbegränsat straff på 18 års fängelse.

Jag tänker inte räkna upp alla 20, men jag kan nämna några. En del av dessa brott är sådana där straffskalorna används från tid till annan, tyvärr får man säga eftersom det alltid är negativt när brott begås. Men det kan handla om människorov, grov mordbrand och grovt sabotage. Men andra brott som vi också ändrar straffskalan för nu är sådana straff som i princip aldrig sker. Det handlar om uppror, grovt myteri och grov olovlig kärnsprängning. Lyckligtvis behöver vi inte använda straff för dessa så ofta. Men oavsett om de används eller inte är det logiskt att göra dessa följdändringar. Alla brott med livstids fängelse i straffskalan får nu ett högsta tidsbestämt straff på 18 år i stället för 10 år. Dock görs ett undantag. Det gäller de brott som förutsätter att landet befinner sig i krig. Det finns ett antal sådana brott, nämligen egenmäktighet vid förhandling med främmande makt, grovt lydnadsbrott och landsförräderi. Där finns i dag livstids fängelse i straffskalan. Men dessa brott rör vi inte. Det är väldigt speciella fall, kan man säga. Dessa ligger kvar.

En annan del som också ändras i den lagstiftning som vi antagligen ska fatta beslut om i morgon gäller när de gärningsmän som har begått

brottet inte har fyllt 21 år. Det finns en specialregel som säger att den som inte har fyllt 21 år när brottet begås inte heller får dömas till livstid. I dag är det maximala straffet för den som inte är 21 år 10 års fängelse plus eventuellt ytterligare 4 år om det handlar om flerfaldig brottslighet, alltså om man har begått fler brott samtidigt.

Dagens längsta fängelsestraff för gärningsmän mellan 18 och 21 år är alltså 14 års fängelse. Med det nya förslaget blir det också 14 års fängelse. Men skillnaden är att ett enskilt brott kommer att kunna ge upp till 14 års fängelse. Men när det gäller flerfaldig brottslighet ligger det kvar, precis som i dag, med maximalt 14 års fängelse.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har reserverat sig mot detta förslag. Motiveringen är att det skulle skapa en större tröskeeffekt mellan dem som är under och över 18 år. Det stämmer att tröskeeffekterna ökar. Men om vi i stället skulle besluta som Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill skulle det bli en ökad tröskeeffekt mellan dem som är under eller över 21 år. Jag för min del tycker att om vi måste ha något slags tröskeeffekt är det mer logiskt att lägga den på myndighetsåldern, alltså 18 år. Det är lättare att förklara att det finns en skillnad mellan den som är 17 år och den som är 18 år än att det finns en skillnad mellan den som är 20 år och den som är 21 år.

Fru talman! Det finns ytterligare ett par reservationer som jag tänkte kommentera. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har även reserverat sig mot hela livstidsstraffet. Jag måste säga att jag sympatiserar med några av deras argument.

Tidsobestämt straff innebär större svårigheter vid planering, rehabilitering och återanpassning till samhället; så är det. Men den utredning som ligger till grund för ändringen av dagens straffskalor – upp till 18 års tidsbegränsat straff – har inte utrett frågan om avskaffandet av livstidsstraffet. Därför finns det i dag inget underlag för ett sådant beslut.

Mehmet Kaplan nämnde att frågan har tagits upp på Centerpartiets stämmor. Det är riktigt. Centerpartiet står bakom att livstidsstraffet ska finnas kvar.

Det som sägs i övriga två reservationer, som Socialdemokraterna står bakom, är, tycker jag, lite av att slå in öppna dörrar. När det gäller påföljdssystemet som helhet har vi ju tagit en del i det delbetänkande från Straffnivåutredningen som ligger till grund för dagens ändring. I övriga delar pågår redan ett arbete med att starta en allmän översyn av påföljdssystemet.

När det gäller preskriptionstiden för mord och andra allvarliga brott finns det en färdig utredning. Frågan bereds i Regeringskansliet. Det kommer inte att dröja så länge tills en proposition ligger på riksdagens bord.

I båda de här fallen instämmer jag i Socialdemokraternas behovsanalys. Jag tycker också att det finns en skevhet i dagens påföljdssystem. Efter ett antal år med ett lappande och lagande har det blivit rätt snett, så där tycker jag att det behöver rättas till. Det kommer att ske med den översyn som redan planeras.

Med dagens teknik, inte minst med dna-tekniken, finns det all anledning att förlänga eller att helt ta bort preskriptionstiden för ett antal allvarliga brott – definitivt för mord men säkert även för ett antal sexualbrott, till exempel våldtäkter.

Detta återkommer vi alltså vid ett senare tillfälle till; det är ju inte föremål för behandling här i dag.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 131 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det känns självklart rätt och viktigt för Folkpartiet att ställa sig bakom detta betänkande och de förslag som vår alliansregering har lagt fram – förslag som innebär en skärpt syn och ökade möjligheter att visa på en bredd i straffmätningen för mord från och med den 1 juli i år.

Under de år jag hade förmånen att arbeta i domstol – det var innan jag fick förmånen att vara riksdagsman – träffade jag många mördare. Jag har också träffat många anhöriga till personer som har mördats, så jag vet hur denna proposition, detta betänkande och den lagförändring som nu föreslås och som jag hoppas att vi i morgon vid voteringen beslutar om påverkar människors liv.

Självklart kommer den som i dag befinner sig skyldig till mord och som skulle ha dömts till 10 års fängelse men som nu kanske döms till 18 års fängelse att, som den personen upplever det, påverkas negativt. Men andra kan onekligen uppfatta det här som någonting positivt.

Vi pratar trots allt om något av det svåraste i den lagstiftning som vi har på vårt samhällskontrakt, det vill säga på att staten tar ansvar för rättsskipningen. Tack och lov är det länge sedan vi i vårt land lämnade ordningen med uppgörelser på andra sätt. Ordning och rättvisa återskapas, så långt det går att återskapa dessa, i våra domstolar. Då är det centralt att ha en mer diversifierad möjlighet till mätning av strafflängden när det gäller mord.

Mord uppstår, tack och lov, inte ur tomma intet. Vi vet att tragedier ligger bakom. Ofta är det fråga om sådant som följer ibland i spåren av en mycket grov brottslighet, ibland i spåren av misär, och som inte sällan drabbar redan väldigt utsatta miljöer.

Från statistiken vet vi att mycket av det våld och de mord som drabbar människor sker inomhus och mellan personer som sedan tidigare känner varandra. Vi vet också att antalet mord som begås relativt sett har varit konstant under de senaste åren. Vi kan glädjas åt att antalet mord på barn exempelvis har minskat. Man kan hoppas och tro att det har att göra med de socialt förebyggande insatser som bland annat denna riksdag fattat beslut om.

Vidare vet vi att detta spänner över hela fältet. Jag har tidigare varit inne på det. Det spänner från att livet i grov organiserad brottslighets uppgörelser inte är något värt utan snarare är en handelsvara – man kräver betalning, och får man inte betalt dödar man i stället – till att tragiska personer med psykiska sjukdomar vid självmord kanske tar med sig familjemedlemmar i döden. Sprit och droger kan för den delen också vara inblandade. Ofta är det så. Rena bagatellbråk kan urarta och leda till att människor förlorar livet.

Med detta som bakgrund vill jag bara lyfta fram att det för Folkpartiet liberalerna är ganska uppenbart att den straffskärpning som vi i morgon beslutar om och som kommer att gälla från den 1 juli inte är någon lös-

ning på den här problematiken. Men som inte minst Henrik von Sydow tidigare var inne på kan det socialt förebyggande arbetet, det proaktiva arbetet, göra att människor till följd av brott inte längre förlorar livet i den omfattning som vi i dag kan se.

Någon i oppositionen tog upp detta med livstid. Jag vill understryka att det visst spelar roll hur man sköter sig vid avtjänandet också av ett livstidsstraff. Det är inte så att det inte spelar roll att man sköter sig. Hur man skött sig är tvärtom ganska avgörande när man får möjlighet till omprövning av sitt livstidsstraff och detta ska omvandlas till ett tidsbestämt straff. Om man medverkar till sin rehabilitering och uppträder på ett sådant sätt att man med trovärdighet kan anses vara i sådant skick att man sannolikt inte återigen mördar någon är helt avgörande. Detta spelar alltså ganska stor roll.

Tyvärr finns det personer som i samband med en del mord inte alls döms till fängelse utan till rättspsykiatrisk vård. Det förekommer att människor i Sverige är inlåsta för evigt. Att människor är inlåsta för evigt därför att de är farliga både för sig själva och för andra tillhör också den mörka del av vårt samhälle som vi har att hantera. Det är väl lämpligt att det får förbli så. Men därmed säger jag inte annat än att det fortsatt är tragiskt. Vi ska självklart göra allt för att det ska bli så få fall som möjligt – detta genom att satsa på vård inom rättspsykiatrin.

En viktig förändring som har inträffat under senare år är den tekniska utvecklingen och möjligheten att använda dna-analyser. Det sätter verkligen så att säga skarpt ljus på frågan om preskription, något som bärs upp av en av reservationerna. Jag tycker att vi i majoriteten kan vara tydliga där. Åtminstone vi i Folkpartiet hoppas på att få se en sådan förändring som slopad preskriptionstid för mord. Jag tror att det kommer att finnas en ganska bred enighet också om det när det gäller mord och andra mycket grova brott. Det är provocerande att en person som har mördat kanske en, två eller tre personer vid en viss tidpunkt kan säga: Ja, nu kan jag berätta om det här. Det var jag. Sedan ska man kunna gå vidare i livet med det.

Tekniken har, menar jag, gjort att det i dag är dags att se till att preskriptionstiden avskaffas. Jag hoppas – ja, jag vet – att min regering ganska snart återkommer till detta.

Sedan har vi detta med allmänna påföljder. Den allmänna översyn av påföljder som också från regeringshåll redovisats är på gång är något som vi verkligen är i stort behov av. Men detta är också väldigt komplicerat, så jag vill understryka att man inte får ha en övertro här.

Insatserna för rehabilitering och lämplig påföljd med målet att påföljden ska vara avskräckande, normerande, och också leda till att människor rehabiliteras någonstans så att de inte återkommer i någon brottslighet, framför allt inte i den brottslighet som man strax innan varit inlåst för, är ett väldigt angeläget arbete. Men man kan inte ha en övertro på detta.

Man kan titta på hur det är runt om i världen och se var det fungerar bäst. Då ligger vi i Sverige ganska långt framme och är ganska duktiga på en hel del områden där vi verkligen har satsat. Men det här är verkligen komplexa saker. Som vi aviserat kommer det att bli en utredning, och den kommer att vara mycket viktig framöver.

Som sagt, fru talman, känns det rätt och viktigt för Folkpartiets del att ställa oss bakom detta betänkande och att vi från den 1 juli redan i år har

ett mycket mer lämpligt och med verkligheten överensstämmande påföljdssystem för mord, så att jag kan träffa både mördare och offers anhöriga och säga att det här har vi gjort och att det är bra. Men det är inte lösningen på den sociala misär och de tragedier som ofta ligger bakom att människor faktiskt mördas.
(Applåder)

I detta anförande instämde Helena Bargholtz (fp).

Anf. 132 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Jag vill tacka mina allianskolleger för en lysande föredragning i detta besvärliga ämne. Vi har att behandla det grövsta brottet som en människa kan begå mot en annan människa.

Jag vill gärna ta tillfället i akt att tala lite grann om den straffteori som ligger till grund för betänkandet. Inom straffrätten har vi välutvecklade teorier.

Man måste först fråga sig: Vad är syftet med straff? Som Straffnivåutredningen hävdar är straffet till för att visa att kriminella handlingar är förkastliga och att straffet har en moralbildande funktion. Att straff inte avhåller människor från att begå brott är välkänt, men straffnivån är ett mått på hur moraliskt förkastligt ett brott ska betraktas.

Dagens straffrätt bygger i stort sett på två principer: proportionalitetsprincipen och ekvivalensprincipen. Med proportionalitetsprincipen förstås att grövre brott ska bestraffas hårdare än mindre grova brott. Straffet ska stå i proportion till brottet eller, om det är fler brott, till det samlade brottets straffvärde. Med ekvivalensprincipen menas att lika brott ska ge lika straff.

Det är dock inte dessa huvudprinciper som är allenarådande, utan det finns även en humanitetsprincip. Bedömningarna görs utifrån en allmänprevention där man tittar på hur allmänheten och hur det offentliga ser på brottet, men framför allt också en individualprevention där man tittar på den enskilde brottslingen och hans agerande. Det är också viktigt att titta på hur återfall i brott påverkas, hur skötsam den dömda är och så vidare när man omvandlar livstidsstraff till ett tidsbestämt straff.

Vid en ökning av strafftiden måste man vara medveten om att straffet är ett sätt för samhället att åsamka sina medborgare en skada. Det är tyvärr så. Men det är också ett sätt att ge en möjlighet för samhället att ta hand om sina medborgare, att ge dem en möjlighet att få en adekvat vård och att ge den dömda möjlighet att återvända till samhället som en fullgod medborgare. Det här är straffteorin bakom lagförslaget.

Det finns också ett antal andra skäl att se över strafftiden för mord.

Det första är vår syn på våldsbrott. Den har förändrats över tiden. Vi anser att våldsbrott inte är acceptabelt i dagens samhälle. En sådan sak är att vi har gått ifrån barnaga. Vi har gått bort från våld i hierarkier såväl i skolan som på arbetsplatser. Det är inte acceptabelt att slå någon annan eller tillfoga någon annan en våldsskada. Tyvärr ser vi att det inte är en allmän uppfattning och inte alltid har acceptans i samhället, men straffen är ju till för att påverka våra medborgare.

En annan orsak är att våldsbrott under den socialdemokratiska tiden har nedgraderats lite. Man har prioriterat andra brott som skattebrott, ekonomiska brott och brott mot staten. De har fått ett högre straffvärde.

Prot. 2008/09:117
13 maj

Straffet för mord m.m.

Straffet för våldsbrott och givetvis också för mord är med dagens system relativt sett lågt värderade i förhållande till andra brott.

Den tredje aspekten är brottsoffret. Det har hänt en hel del med acceptans för att se brottsoffren. Det började för ett antal år sedan. Vi ser att brottsoffret har ett faktiskt lidande och ett långt lidande. När det gäller brottet mord är det givetvis de anhöriga som får ta den stora olägenheten av att få en nära och kär dödad.

Det finns, fru talman, ett antal skäl som talar för att den hittillsvarande straffskalan för mord har varit alltför sammanpressad. Det behövs alltså en större precision i straffmätningen för att kunna ge en adekvat vård och för att kunna skilja de olika typerna av våldshandlingar åt.

För oss kristdemokrater är livstidsstraffet en yttersta lösning, men det är en nödvändighet. Vi hade helst velat slippa det, men med den nya anpassningen med maximalt tidsbestämt straff på 18 år får vi betydligt mindre tröskeeffekter upp mot livstidsstraffet.

Genom att införa omvandlingen av livstidsstraff till tidsbegränsat ökar också tillämpningen, och vi får en bättre balans i straffmätningen. Omvandlingslagen har tillämpats i 49 fall sedan den infördes, och 30 av dem har blivit omvandlade. Det är alltså 61 procent.

Vi ser också fram emot att preskriptionstiderna försvinner och ser fram emot den utredning som kommer.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 133 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Fru talman! Jag ser att Henrik von Sydow blir lite orolig när jag begär ordet igen, men det är inte alls så märkvärdigt. Det är bara i en liten detalj som jag måste rätta mig själv. Jag yrkade bifall till reservation 4, men det ska givetvis vara reservation 3.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

15 § Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU16

Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö.

Anf. 134 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! I dag ska vi diskutera internationella frågor om hållbar utveckling och miljö. Jag trodde väl kanske, möjligen en smula naivt, att bistandsministern skulle vara här i dag eftersom det är ett av de områden som har engagerat henne. Hon har bland annat tagit initiativ till en internationell klimatutredning som vi väl snart ska se resultatet av. Det hade varit intressant att bland annat diskutera den.

Detta är ett förhållandevis tunt betänkande i ett ämne som alla vi som är engagerade i utvecklingsfrågor nog tycker är en av de största utma-

ningar vi har framför oss. Nog för att det är en utmaning totalt sett, men i synnerhet när det gäller utvecklingsländerna. Vi vet att det ligger till på det sättet att det är just de fattiga länderna som kommer att drabbas värst av de förändringar som vi kommer att få som en följd av klimatförändringarna. Bland annat detta skulle jag vilja beröra i mitt anförande.

Jag yrkar inledningsvis bifall till reservation 1 och reservation 3. Den ena handlar om mål och inriktning och den andra handlar om vatten.

Det är som sagt de fattigaste länderna som kommer att drabbas värst. Klimatförändringarna kommer att slå hårdast mot människor och natur i Afrika, i de områden där vi i dag lägger kraft och engagemang och har en prioritet för den svenska utvecklingspolitiken. Det är i de redan hårdast drabbade områdena i Afrika, Asien, örken och Antarktis som förändringarna kommer att slå som hårdast. Många gånger drabbar det de människor som redan i dag har det mycket svårt. De lever redan i fattigdom. Där sätter vi in insatser bland annat från EU och från den svenska utvecklingspolitiken. Det är också där vi förväntar oss de svåraste konsekvenserna när vi stegvis kommer att se hur klimatet förändras.

När de flesta forskare på jorden i dag tittar på klimatet och på hur förändringarna sker kan man konstatera att det blir allt varmare. Våra utsläpp av koldioxid från förbränning av fossila bränslen, till exempel olja och andra växthusgaser är det som orsakar detta. Detta får mycket allvarliga konsekvenser inte bara för miljön och ekosystemen. Det är också så att temperaturökningar på bara några grader kan få jordens klimatsystem att helt sättas ur spel. För oss som lever här i norra Europa kanske detta vid en snabb tanke bara kan upplevas som positivt – vi får det lite varmare. För oss som ofta har det småkyligt, i alla fall under vissa delar av året, kanske det bara kan upplevas som behagligt. Men konsekvenserna kommer att bli dramatiska, inte bara för växtliv utan också för djurliv. Vi kommer stegvis att se hur omställningar i väder åstadkommer fler naturkatastrofer på jorden, till exempel i form av orkaner, torka och skogsbränder.

Allra mest kommer de som är allra fattigast att drabbas. Den globala uppvärmningen kommer att leda till att en hel del av de människor som vi har stött, kanske genom decenniers stöd till utvecklingsprocesser, faller tillbaka i fattigdom igen.

Detta kommer också att leda till att regnen minskar och att öknarna breder ut sig. På andra håll kommer det att leda till översvämningar. Vi lever i ett klimatsystem som är sårbart. Många människor kommer att ha oerhört svårt att anpassa sig till förändringarna.

I betänkandet har vi från Socialdemokraterna tillsammans med v och mp valt att ställa oss bakom reservationerna nr 1 och nr 3. Den ena av dem handlar bland annat om att vi ska säkerställa offentligt ägande. Tillgången till rent vatten ska till exempel inte vara något som i det här skedet görs till en affärsfråga där privata företag ska kunna privatisera och tjäna pengar på människors möjlighet till rent vatten.

I den andra reservationen menar vi att ekologiskt hållbar utveckling är ett ansvar för hela världssamfundet. FN måste ta ledningen i arbetet för hållbar utveckling, som också bör präglas av organ som Världsbanken, IMF, WTO och de regionala utvecklingsbankerna. Det innebär att det inte bara ska vara handelns regler och avtal som ska gälla, utan de måste kombineras med miljökonventioner och internationell miljölagstiftning.

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Sverige, som är ett land som ofta kan vara stolt över att gå i bränschen i miljöfrågor, bör också ta initiativ till kontinuerlig internationell övervakning av ekosystemen och bevarandet av den biologiska mångfalden. Vi bör få till stånd en internationell samordning av ekologisk krishantering.

EU är en sådan arena. Vi närmar oss nu det svenska EU-ordförandeskapet. Statsministern har gjort detta till en av de prioriterade frågor som Sverige ska driva. Sverige kan då välja att ta täten och kraftigt driva på ett positivt samarbete med Afrika på klimat- och miljöpolitikens område.

Så sent som på förmiddagen i dag hade vi ett Kinaseminarium här i riksdagen. Kina är i dag en stor aktör i Afrika. Möjligen skulle detta också kunna vara ett prioriterat område. Eftersom Sverige många gånger har försökt inleda samarbete på miljöområdet med Kina skulle man tillsammans med Kina och afrikanska länder kunna försöka hitta ett sätt att samarbeta och dra lärdom av de svenska erfarenheterna på miljöområdet.

Det är viktigt att frågor om klimat, biologisk mångfald och kemikalier också prioriteras av regeringen. Vi får hoppas att vi under det svenska EU-ordförandeskapet får framgång på klimatområdet eftersom just detta kommer att vara en av de avgörande frågorna för framtiden i utvecklingsländerna. Om vi inte lyckas med detta kommer klockan att skruvas tillbaka i decennier för hundratals miljoner fattiga människor.

Avslutningsvis vill jag säga att det här naturligtvis också är förknippat med att vi bedriver en aktiv utvecklingspolitik i stort. Då kan man inte lyfta in de åtaganden vi har för miljön i vårt eget land i biståndsbudgeten. Vi måste ha kapacitet att göra både-och. Vi måste kunna göra vår läxa på hemmaplan och samtidigt stå upp för ett både kvalitativt och kvantitativt starkt bistånd.

Anf. 135 HANS LINDE (v):

Fru talman! Vi har att debattera utrikesutskottets betänkande UU16 *Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö*. Det är utan tvekan ett brett område, och detta betänkande täcker bara en liten del av alla de frågor som handlar om internationellt arbetet för hållbar utveckling.

Låt mig inledningsvis säga att jag tycker att det är välkommet att utrikesutskottet får denna debatt. I alltför stor utsträckning har miljö- och klimatfrågorna setts som separerade från de övriga internationella frågor som ligger på utrikesutskottets bord. Men i dag tror jag att det är uppenbart för var och en som ser ut över världen att frågor om hållbar utveckling och miljö inte kan särskiljas från frågor om demokrati, mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning eller fredsarbete.

En person som personifierade denna tydliga koppling var den nigerianska aktivisten Ken Saro-Wiwa som tillsammans med åtta andra medlemmar i rörelsen för Ogonifolkets överlevnad hängdes av den dåvarande nigerianska militärjuntan hösten 1995. Hängningen av Saro-Wiwa skedde nästan samtidigt som jag själv blev politiskt aktiv. Hans öde har på många sätt färgat mitt politiska arbete. Saro-Wiwas brott var att han hade kämpat mot diktatorn Sani Abachas grova brott mot de mänskliga rättigheterna och mot de multinationella företag som förgiftade Ogonifolkets jordbruksmarker och fiskevatten i Nigerdeltat. Saro-Wiwa visade med tydlighet på kopplingen just mellan miljöfrågor, demokrati och mänskliga rättigheter genom sitt arbete mot den oheliga alliansen mellan de

multinationella oljebolagen och regimen i Nigeria och deras övergreppskantade försvar av den smutsiga oljeutvinningen i Nigerdeltat.

Efter drygt 50 år av oljeutvinning i Nigeria är landet numera världens åttonde största oljeexportör. 98 procent av Nigerias exportinkomster kommer från just olja. Men det är svårt i dag, 50 år senare, att se hur denna oljeproduktion har gynnat befolkningen i just Nigeria. I Nigerdeltat lever 70 procent av befolkningen på under 1 dollar per dag.

När jag själv för ett par år sedan besökte huvudorten i Nigerdeltat Port Harcourt var det uppenbart att den enda del av ekonomin som hade gynnats av oljeutvinningen var prostitution och trafficking. För allt för många nigerianer är den enda synliga effekten av 50 år av oljeutvinning att deras marker förgiftats, att deras dricksvatten blivit odrickbart och att deras fiskevatten numera är döda.

I stället har oljeintäkterna i Nigeria finansierat en lång rad av vår tids grymmaste militärjuntor och diktaturer. Alltför många gånger har de multinationella oljeföretagen och den nigerianska regimen gjort gemensam sak för att med våld och övergrepp slå ned varje protest från drabbade människor i Nigerdeltat. Ken Saro-Wiwa är tyvärr bara ett bland alltför många exempel på hur många nigerianer fått betala med sitt liv när de protesterat.

Nu handlar inte det här betänkandet om Ken Saro-Wiwa och inte om Nigeria heller för den delen. Men jag tycker att situationen i Nigerdeltat med tydlighet visar på behovet av att se kopplingen mellan klimat- och miljöfrågor å ena sidan och arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter, fred och utveckling å andra sidan. Situationen i Nigerdeltat visar med sådan tydlighet också på behovet av ett globalt samarbete i miljöfrågorna och ett starkt ansvarsutkrävande av de multinationella företagen för deras miljöförstöring och klimatpåverkan. Vi kan tyvärr konstatera att Nigerdeltat bara är ett av alltför många exempel.

Fru talman! Att arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och minskad fattigdom måste gå hand i hand med arbetet för hållbar utveckling har understrukits av klimatförändringarna. Medan vi i nord i alltför hög utsträckning fortfarande är fast i en diskussion om i vilken grad klimatförändringarna existerar och vad de kommer att få för konsekvenser lever redan många av världens fattiga i en vardag som i grunden redan formats av klimatförändringarna.

I Mali har regnet slutat falla över hela provinser och tvingat befolkningen att flytta från sina hem. I Mekongflodens delta i Vietnam förstörs risfälten nu när havsnivåerna stiger. I norra Tanzania ser bönderna sina åkrar spolats bort som en konsekvens av att glaciären på Kilimanjaros topp smälter allt snabbare.

Det är inte svårt att se att klimatförändringarna leder till ökad fattigdom bland de redan fattiga, men klimatförändringarna leder också till ökad konkurrens och konflikter mellan människor när tillgången till rent vatten och odlingsbara jordar minskar. Sida beräknar att 46 länder står inför ett direkt hot om väpnade konflikter på grund av klimatförändringarna. Om inte vi i nord, vi som har stått för den överväldigande delen av koldioxidutsläppen, tar vårt ansvar på ett rättvist sätt riskerar vi att se ökad fattigdom, hur fred förbyts till blodiga konflikter och hur bräckliga demokratier ersätts med auktoritära regimer.

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

En amerikan släpper i dag i genomsnitt ut 20 ton koldioxid per år, samtidigt släpper en genomsnittlig etiopier ut 100 kilo. Trots det är det etiopiern som betalar priset för klimatförändringarna, inte amerikanen. Denna grundläggande klimatorättvisa måste ersättas med en rättvis fördelning av klimatbördan där vi som orsakat klimatförändringarna också tar vårt ansvar för de åtgärder som krävs och åtgärdernas finansiering.

Detta betänkande behandlar bara en liten del av alla de viktiga frågor som är kopplade till klimatförändringarna. En av de frågor vi i oppositionen lyfter fram, och som min kollega Kent Härstedt lyfte fram, är behovet av att vi gemensamt äger och förvaltar våra grundläggande naturresurser. När vi med stormsteg går mot en framtid där konkurrensen om våra resurser hårdnar kan vi inte låta fördelningen av jordens naturtillgångar styras av multinationella företags kortsiktiga vinstintresse och tjockleken på medborgarnas plånböcker. Rätten till sjukvård, utbildning, rent vatten och mat är grundläggande mänskliga rättigheter, och därför är det vårt gemensamma ansvar att se till att de respekteras för alla.

Fru talman! Högtidstalen om klimatförändringarna och de vidlyftiga löftena om åtgärder börjar bli svåra att räkna. Men som så många gånger förut inom utrikesutskottets beredningsområde är skillnaden mellan retorik och verklighet stor, ja nästan som dag och natt ibland.

Biståndsminister Gunilla Carlsson, som tyvärr inte är här i dag och deltar i debatten, har hållit många högtidstal om att biståndet måste och ska klimatsäkras. Samtidigt lyfter den borgerliga regeringen fram Världsbanken som det goda exemplet på internationella organisationer och utlovar ökat ekonomiskt stöd. Världsbanken har visserligen lanserat sig själv som en klimatbank, men enligt en ny rapport från Bank Information Centre har Världsbanken ökat investeringarna i fossila bränslen med 102 procent. Det kan jämföras med en 11-procentig ökning när det gäller investeringar i förnybar energi. Enligt rapporten spenderar Världsbanken i dag dubbelt så mycket pengar på projekt kopplade till fossila bränslen som på projekt kopplade till förnybara bränslen.

Det finns med andra ord en hel del att göra om man vill klimatsäkra biståndet inte bara i retoriken utan också i verkligheten. Det finns enormt mycket reformarbete kvar att göra inom Världsbanken, Internationella valutafonden och Världshandelsorganisationen, WTO, innan dessa organisationer blir organ som motverkar klimatförändringar och inte, som i dag, eldar på under dem.

Avslutningsvis vill jag tillsammans med den övriga oppositionen yrka bifall till reservation 1 och 3.

Anf. 136 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Nu finns det inte mycket mer att tillägga efter Kents och Hans inledning här. Det finns väldigt mycket i utskottets överväganden i det här betänkandet som jag kan ställa mig bakom.

Utrikesutskottet har på den senaste tiden vid upprepade tillfällen understrukit vikten av klimatpåverkan och att den måste tas på allra största allvar. Utskottet skriver till exempel: "Klimatförändringarna utgör ett allvarligt och långsiktigt hot. De undergräver ansträngningarna att nå en hållbar utveckling och minskad fattigdom och befaras bli ett stort hot mot uppnående av FN:s millennieutvecklingsmål. Torka, översvämningar, stormar och förhöjd havsnivå kan leda till livsmedelsbrist, sjukdomsut-

brott, förstörelse av infrastruktur och värdefulla naturresurser samt påverka säkerhetsfrågor. Detta är globala utmaningar men dessa väntas drabba fattiga människor – inte minst de som bor på landsbygden – och fattiga länder särskilt hårt. Det beror på att de är starkt beroende av naturresurser och har begränsad kapacitet att hantera effekter som har inverkan på levnadsförhållanden och livsmiljöer. Till detta kommer det hot som miljöförstöring utgör. Fattiga människor är de som drabbas hårdast även av miljökatastrofer och föroreningar.”

Så står det i utskottets text. Det låter nästan som om det var Miljöpartiet som hade skrivit det, och hade det varit för tio år sedan hade det garanterat inte varit en utskottstext. Men nu har alla partier i Sverige förstått att det hela inte bara var ett påhitt från vår sida.

Lösningarna kan däremot se olika ut. Jag vill därför ta upp ett motionsyrkande om global avveckling av kärnkraften som på grund av min ouppmärksamhet vid justeringstillfället inte kom med bland reservationerna. Det innebär inte att vi på något sätt instämmer i utskottstexten utan tvärtom. Miljöpartiet har inte bytt fot i vår strävan efter avveckling av kärnkraften både i Sverige och utanför landets gränser. Jag vill därför, så att inget tvivel om den frågan kan uppstå, betona att vi naturligtvis står bakom både det yrkandet och alla andra egna motionsyrkanden i det här betänkandet. Däremot yrkar vi bara bifall till de reservationer som Kent och Hans redan har tagit upp, nämligen reservation 1 och 3.

Fru talman! Utskottet menar att tillgång till moderna energikällor och energi till rimliga priser är en förutsättning för utvecklingsländernas del för att nå FN:s millenniemål. Jag håller fullständigt med om det, men, fru talman, kärnkraft är inte en modern energikälla, och den är inte billig. Dessutom tar den 10–15 år att bygga, och det innebär att ny kärnkraft inte har en chans att bidra till att minska utsläppen inom den tioårsperiod som vi förmodligen har på oss för att åstadkomma den förändring som krävs för att temperaturen på den här planeten ska vara uthärdlig för människor i framtiden. Det gäller utöver de redan väl kända risker kärnkraften medför från brytning till avfallshantering.

Redan det borde ha inneburit att kärnkraften aldrig skulle ha byggts till att börja med. Inte minst skulle kärnkraften i händerna på fel personer, till exempel terrorister av olika slag, inte bli en framgångssaga. Bara att skydda kärnkraftverk och avfallstransporter kommer att kosta skjortan.

Kärnkraft är inte lösningen. Kärnkraft är fördärv, och jag kan inte förstå hur majoriteten kan hålla med om att EU ska hjälpa till att utveckla kärnkraft i ett antal tillväxtländer. Det är att lura på dem dyr teknik som dessutom riskerar att skapa en beroendeställning.

Länderna Benin och Sudan strålar trots att de såvitt jag vet har vare sig kärnkraft eller uranfyndigheter. Däremot har de förmodligen dumpat radioaktivt avfall från något kärnkraftsland, kanske från Europa.

Fru talman! Tyngdpunkten i det här betänkandet är ändå som jag ser det inte de enskilda energislagen utan hur vi på bästa sätt ska klara klimatet samtidigt som vi bekämpar fattigdom i redan fattiga länder. Långt fler människor dör av svält och fattigdom än av krig och konflikter, och klimatpåverkan späder på både fattigdomen och konflikterna runt om i världen.

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Miljöpartiet menar att de största utsläppsminskningarna måste ske i de rika länderna, för det är vi som har skapat problemet. Därför har vi ett ansvar att åtgärda det vi har ställt till med. Vi har en skuld till de fattigare länderna, och vi måste återbetala den skulden.

Vi ska dessutom se till att de fattigare länderna ska kunna öka sitt välstånd utan att begå samma misstag som vi har gjort. Det är vi nog överens om, även om några av oss vill gå fortare fram och ser andra lösningar.

Mötet i Köpenhamn i höst kommer att bli avgörande för planetens framtid. Vi vet att det inte kommer att bli lätt att få vissa länder att gå med på bindande avtal, ingen nämnd och ingen glömd. Men den lösning som har uppstått skulle kunna lösas med den modell som kallas Greenhouse development rights. I nuläget känns det som om regeringen har avfärdat modellen med grund i att den kom för sent och att det därför inte är möjligt att beakta den. Men jag menar att det inte är för sent. Det är maj nu, och mötet är i december. När viljan finns brukar det gå fort. Fråga Sarkozy, honom är det fart på!

En annan viktig fråga för att komma till rätta med klimatpåverkan är att försöka undvika all ny exploatering av fossila bränslen. Samtidigt har många fattiga länder stora obrukade naturresurser som skulle kunna förbättra deras ekonomi avsevärt. Det är ingen självklarhet att de som har obrukade oljeresurser inte ska få använda dem. Därför behövs någon form av mekanism för att kompensera de länder som avstår från att exploatera olja och gas, inte minst i de tropiska regnskogarna som också hotas av annan skövling.

Avskogningen i världen är en klimatkfaktor som vi sällan diskuterar. Det är inte bara den tropiska skogen som försvinner utan en stor del av övrig skog också. Det ger inte lika högljudda protester naturligtvis, men det bidrar också till den samlade klimatpåverkan.

En viktig fråga är också att ställa krav på Världsbanken att anta en strategi för ökat stöd till förnybara energikällor – det har vi redan hört lite om tidigare – och att stöd till fossilbränsleindustrin fasas ut, för vi måste stoppa de pågående subventionerna till miljöförstörande verksamhet, och det måste vi göra så fort som möjligt.

Med det avslutar jag mitt anförande här i dag.

Anf. 137 CHRISTIAN HOLM (m):

Fru talman! Vi diskuterar som så många har sagt ett aktuellt och mycket viktigt område, nämligen frågorna om hållbar utveckling, miljö och klimat. För att börja med att beta av formalia kan jag direkt yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Utvecklingspolitiken och klimatpolitiken är prioriterade frågor för såväl alliansregeringen som majoriteten här i Sveriges riksdag. Vi har många gånger under mandatperioden stått här i kammaren och diskuterat alla de satsningar som har genomförts för att förbättra och effektivisera den svenska utvecklingspolitiken.

Klimatpolitiken har varit en tydlig del i de här diskussionerna. Vi har diskuterat klimatsäkring av biståndet. Det har tillsatts en internationell klimatkommission som leds av vår biståndsminister Gunilla Carlsson.

I detta betänkande behandlar vi ett antal motioner från diverse partier som berör ett antal olika frågor inom de här områdena. I många av mot-

ionerna kan jag konstatera precis som föregående talare att det många gånger finns en stor samsyn, och många delar jobbas det redan för.

Sedan finns det några frågor där jag inte alls eller bara delvis har samma uppfattning som oppositionen. Jag återkommer till detta senare.

Miljö-, klimat-, utvecklings- och biståndspolitik är till viss grad separata områden, men de är i mångt och mycket väldigt beroende av varandra. Det kommer även in andra politikområden som är viktiga för att nå både förbättrad utveckling och förbättrad miljö och minskade klimatpåfrestningar. Tillväxt och handel är en sådan del, liksom givetvis mänskliga rättigheter och demokrati.

En väl fungerande handel och tillväxt är väsentligt för att höja levnadsstandarden för människorna som bor i utvecklingsländerna men givetvis också för andra länder. Genom en god ekonomisk tillväxt får såväl befolkning som företag möjlighet att göra investeringar i miljöförbättrande åtgärder och kan också unna sig att köpa mer miljövänliga produkter. Då är det också viktigt att arbeta för att få bort tullar och handelshinder. Vi ska jobba för att avskaffa subventioner.

Jag tror att det finns en ganska stor enighet, inte minst inom EU-arbetet, om att man avskaffar framför allt subventioner exempelvis inom jordbruket som förhindrar en positiv utveckling och en bra handel med många av utvecklingsländerna.

En fråga där jag inte delar vänstersidans synpunkter gäller vattnet. Det är brist på dricksvatten. Det är över en miljard människor runt om i världen som inte har tillgång till rent vatten. Det är ett jätteproblem. Däremot är problemet inte alltid brist på vatten, utan det är brist på det rena vattnet. Möjligheterna, tekniken, ekonomin och så vidare saknas att rena vattnet.

Det är klart att det inte är speciellt produktivt att helt stänga av möjligheterna att kunna bedriva näringsverksamhet i området, och det leder sannolikt inte till mer dricksvatten. Däremot finns det inget i frihandeln – oavsett om det gäller vatten eller andra produkter – som hindrar att man har miljökrav, exempelvis mer skatter på miljöfarliga produkter och verksamheter. Det är dock viktigt att de reglerna tillämpas lika på inhemska och utländska bolag. Om det finns miljöproblem ska man angripa problemet, men inte genom att angripa handeln utan genom att angripa det som är det verkliga problemet.

Vi kommer att behöva fortsätta att stärka fokuset på sambandet mellan utveckling och klimat men också övriga områden såsom handel, demokrati och mänskliga rättigheter. Vi behöver i världen färre och inte fler tullar och handelsregleringar. När det gäller såväl klimatområdet som utvecklingsområdet är också EU-samarbetet och det kommande EU-valet en bra möjlighet för Sverige att driva sina frågor, inte minst under det svenska ordförandeskapet i EU som tar vid den 1 juli.

I detta anförande instämde Walburga Habsburg Douglas (m).

Anf. 138 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja diskutera vattenfrågan med Christian Holm. Vi har, och det är ju med Moderaternas instämmande, konstaterat att vi inte ska sälja ut svenskt vatten utan att det ska vara offentligt. Det har ni själva landat i.

Hur kan det då komma sig att ni tycker att det är okej att det ska privatiseras i utvecklingsländerna? Varför ska det säljas ut till privata företag i utvecklingsländerna när vi inte ska göra det i Sverige?

Anf. 139 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag tror att vi behöver överväga alla delar för att få fram vatten till befolkningen i alla länder. Och jag tror att vi genom att också låta marknaden agera kan öka möjligheten för människor i länder där det är stor vattenbrist att få tillgång till vatten.

Jag ser alltså inte det problemet.

Anf. 140 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Det var ett märkligt svar. I länder där vi har pengar och kan köpa, där ska vi ha det offentligt, men i länder där människor är fattiga och inte har råd, där ska man privatisera det. När det gäller den ekvationen tror jag inte att det är många som förstår hur Christian Holm riktigt får matematiken att gå ihop.

Dessutom kan man lyssna till vad många – jag har inte hört någon med avvikande uppfattning, faktiskt – utvecklingsexperter säger om det grundläggande behovet av tillgång till rent vatten och att det är en fundamental förutsättning för att människor ska kunna lyfta sig ur fattigdomen. Jag har heller inte hört någon som har pratat om att privatisering i just det här specifika avseendet skulle öka tillgången till vatten för fler människor om man gjorde det till en handelsvara snarare än att man gjorde det till en offentlig tillgång som alla människor skulle ha rätt att ha tillgång till.

Det vi pratar om här är basala, grundläggande mänskliga rättigheter – att kunna ha tillgång till rent vatten. Jag kan förstå att vi har olika uppfattning. Jag är själv ingen statskramare som anser att staten ska äga allting, varje beståndsdel, tvärtom. Det finns goda skäl för oss att ha ordentliga debatter i ganska många olika frågor. Men här gäller det utvecklingsländer och grundläggande tillgång till basala nödvändigheter som rent vatten, som vi vet är så fundamentalt. Jag vet efter alla år i Unicef att just tillgång till vatten är helt avgörande för människors överlevnad på många platser. Jag är tveksam till att det skulle kunna öka på grund av att man privatiserade och gjorde vatten till en handelsvara. Den handelsvaran existerar ju för övrigt redan. Man kan ju köpa mineralvatten och annat. Men det har fattiga människor inte råd till.

Anf. 141 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det finns några delade meningar om betydelsen av rent vatten för utvecklingen i olika länder. Däremot är det så att i de flesta av de länder där det råder stor brist på vatten är det inte heller så att staten och samhället i stort är speciellt väl organiserade. Där tror jag att vi ska vara öppna för olika möjligheter och också ha möjligheten för företag att bedriva handel med vatten.

Vi är lyckligt lottade. Vi bor i ett land där vi har en väl fungerande statsapparat. Det är ganska många som inte har det. Där tror jag att företagen kan spela en viktig roll.

Anf. 142 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Det är alltid intressant att höra Christian Holm. Det blir alltid en kortfattad snabbkurs i nyliberal teoribildning. Här får vi höra från talarstolen att handeln minskar fattigdomen på något sätt per automatik utan att någon ska ifrågasätta det. Hörde Christian Holm över huvud taget mitt anförande? Kan han säga det med tanke på utvecklingen i Nigeria? Kan han säga det till befolkningen i Nigerdeltat, som i 50 år har exporterat och sålt sin olja? På vilket sätt har oljeutvinningen i Nigerdeltat lett till att befolkningen har blivit rikare där? Vi vet i dag att 70 procent av befolkningen i Nigerdeltat lever på under 1 dollar per dag.

Vi får också höra att multinationella företags vinstintressen ska styra tillgången på vatten i världen. Ja, Christian Holm har ju rätt att ha den åsikten. Jag tror att väldigt få människor i slummen i Bangladesh, Mali eller Nicaragua skulle hålla med om den åsikten.

Men varför är det så att det är Christian Holm, eller för den delen Hans Linde, som ska avgöra hur vatten ska distribueras i utvecklingsländerna? Varför låter vi inte utvecklingsländerna själva avgöra det här? Det är ju det här som är det grundläggande problemet. Vi låter inte människor i utvecklingsländerna, som har erövrat sina demokratier, själva avgöra om deras vatten ska vara offentligt eller privatägt. Det är någonting som den svenska regeringen tillsammans med andra givare och andra medlemmar i Världsbanken dikterar i och med att vi ställer villkor för vårt bistånd och i och med att vi som medlemmar i Världsbanken och Internationella valutafonden påtvingar utvecklingsländer, land efter land, att de ska privatisera vattnet. Varför, Christian Holm, är det så att det är vi i Sveriges riksdag som ska avgöra om vattnet ska vara privat eller offentligt i utvecklingsländerna? Varför ställer vi de här kraven?

Anf. 143 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Att Hans Linde och jag har totalt skilda uppfattningar när det gäller företagande och den sortens politik är nog ganska väl känt. Ja, jag har en mer marknadsliberal inställning än Hans Linde. Att avgöra det är ingen större utmaning.

Jag hörde Hans Lindes anförande. Det var en exposé över hur de stora företagen hade ställt till det och inte gjort någonting bra. Det är klart att det finns sådana exempel. Men det stora problemet är ju brist på ledarskap och korrupta ledningar i de här länderna. Om man har en bra politik och en bra styrning av landet har man också regleringar för näringslivet. Men det är klart, är ledarna för landet korrupta och inte ser till sin befolknings bästa spelar det ingen roll om man har företag eller inte. Då kan det gå snett alldeles oavsett detta.

Anf. 144 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag observerar att Christian Holm inte kan försvara och förklara varför det är så att vi i Sveriges riksdag ska diktera och bestämma över om vatten ska vara privat eller offentligt i utvecklingsländerna.

I mitt huvudanförande kritiserade jag på flera punkter till exempel den nigerianska ledningen. Men vad vi ska komma ihåg är att vi gång på gång har kunnat se hur militärdiktaturer, i Nigeria och också i andra

länder, har kunnat stanna kvar vid makten just därför att de fått stöd av multinationella företag. Nigeria är ett lysande exempel. Vi har sett en symbios, en ohelig allians, när multinationella företag och olika auktoritära regimer tillsammans verkat för att med våld, övergrepp och mord hålla nere befolkningens krav på rent vatten, möjlighet att få del av intäkterna för sina egna naturtillgångar och möjlighet att leva ett liv där de kan slippa undan miljöförstöring.

Jag skulle ändå vilja ställa en annan fråga till Christian Holm och relatera till miljöproblemen i utvecklingsländerna – kanske också just i Nigeria. Trots allt är det så: Ska vi komma vidare i den här utvecklingen och lösa många av klimat- och miljöproblemen i utvecklingsländerna är förutsättningen att det är många utvecklingsländer som själva har möjlighet att utforma en lagstiftning som de också kan efterleva och att de har lagar, regler och institutioner som gör att de kan skapa regelverk som skyddar naturtillgångar och miljö. I Nigerias fall är det alldeles uppenbart att det saknas lagstiftning och institutioner som kan upprätthålla en väl fungerande miljölage. I Sverige hade vi aldrig, med våra institutioner och vår lagstiftning, accepterat att multinationella företag betar sig som oljejättarna gör i Nigerdeltat.

Men här är ju problemet. Just nu pågår förhandlingar mellan EU och bland annat Nigeria tillsammans med de övriga afrikanska staterna om det så kallade EPA-avtalet, där Christian Holms regering aktivt driver på att man ska införa gemensamma regler om investeringar och offentlig upphandling som kraftigt skulle begränsa möjligheterna för till exempel Nigeria att stifta miljölagar och skapa institutioner som sätter press och effektivt kan utkräva ansvar från de multinationella företagen. Varför begränsar Christian Holms regering utvecklingsländernas möjligheter att stifta radikala och restriktiva miljölagar?

Anf. 145 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag ska försöka besvara Hans Lindes fråga om vad som ger oss rätten att ställa krav.

Jag tycker att det är rätt att Sverige som biståndsgivare ställer krav på vad våra biståndspengar går till. Det kan givetvis handla om att vi ställer krav på att man respekterar mänskliga rättigheter och har en demokratisk utveckling. Det kan handla om att vi tycker att man ska öppna ekonomin och ha marknadsekonomi på grund av att det leder till tillväxt och utveckling. Det leder till förbättrade möjligheter för befolkningen i de här länderna.

Vi vidtar med våra insatser på utvecklingsområdet också institutionsbyggande åtgärder för att försöka hjälpa och assistera länderna att i så stor utsträckning som möjligt på deras villkor – möjligtvis med vissa krav emellanåt – bygga upp fungerande samhällsinstitutioner. Det är viktigt.

Anf. 146 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag har en fråga angående det jag tog upp i mitt anförande. Det handlar om den motsättning som finns i betänkandet i stycket om energi och klimat, där man först talar om tillgången till moderna energikällor och energi till rimliga priser och sedan, två sidor senare,

börjar tala om kärnenergi och att man också ska hjälpa länder att utveckla kärnkraft i framtiden.

Jag får det inte att stämma överens. Som jag sade är det varken modernt eller billigt med kärnkraft. Jag förstår den del där det står att EU genom instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete ska samarbeta med och bistå tredjeländer i deras arbete med att förbättra sina kärnsäkerhetsrutiner etcetera och i säkerheten i de kärnkraftsanläggningar som är i drift. Det kan jag förstå, men lite längre ned i texten står det att tillväxtländer som har för avsikt att bygga kärnkraftsanläggningar kommer enligt det nämnda kommissionsförslaget att få hjälp av EU med att utveckla det.

Jag tycker inte att det går ihop dels för att det inte är modernt, dels för att det inte är billigt. Det är också oerhört farligt. På s. 31 står dessutom att Afrika–EU-strategin anger att Afrika och EU ska undersöka förutsättningarna för en dialog om fredlig användning av kärnkraft. Vi vet att den franske presidenten Sarkozy åker runt till många länder och försöker sälja in den franska kärnkraften överallt, bland annat till Libyen.

Ska vi verkligen hjälpa dessa länder, som inte kan anses vara särskilt stabila, att utveckla civil kärnkraft? Det kan leda till mycket stora problem i framtiden.

Anf. 147 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Bodil Ceballos och jag har nog ganska olika åsikter vad gäller kärnkraften i sig, alltså även i Sverige. Jag tror att det är viktigt att vi har kärnkraft som en energikälla, men självklart ska vi också satsa på att få fram nya energislag. I nuläget är dock kärnkraften en stor del av vår energiförsörjning.

Kärnkraften är inte modern säger Bodil Ceballos. Det finns väl både modern och omodern kärnkraft. Om vi tar vårt närområde finns det mycket omodern kärnkraft i östra Europa. I Sverige är den något mer modern. Nu kanske det finns möjlighet att få ännu mer modern kärnkraft i och med att vi tillåter den.

Självklart är det viktigt med säkerhetsaspekten, och vi måste se till att det i de länder där det byggs kärnkraft finns någon form av säkerhetsstandarder. Där kan vi ta ett ansvar, vara med, utveckla och se till att den byggs så säkert som möjligt. Alternativet är att vi backar, står bredvid och tittar på när det byggs annat som kanske inte är så säkert.

Anf. 148 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Då måste jag åter fråga om Christian Holm tror att kärnkraften kan lösa klimatkrisen med tanke på att det tar lång tid att bygga nya kärnkraftverk. Vi har redan ett antal kärnkraftverk i världen. En del av dem kommer att fasas ut. Det kommer att ta olika lång tid i olika länder. Några kärnkraftverk är också på väg att byggas. De som nu byggs blir oftast mycket dyrare än beräknat, vilket innebär att kostnaden för den nya kärnkraften kommer att vara mycket hög. Det anser jag är att lura på länder en teknik som egentligen borde fasas ut och som efter 10–15 år kanske inte längre är aktuell.

Det vi i dag ska förse länder med, det jag avsåg när jag sade att vi ska återbetala vår klimatskuld, är att se till att de får ren energi, och de ska ha den från dag ett, inte om 15 år. Processen att bygga upp kärnkraften är kostsam, tar oerhört lång tid och ger inte de effekter som vi vill se inom

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

en snar framtid. Enligt många bedömare har vi kanske tio år på oss att vända dagens trend.

Om vi ska se till att temperaturen inte höjs alltför mycket har vi endast kort tid på oss, och då är kärnkraften absolut inte ett alternativ. Jag vill därför veta om Christian Holm verkligen tror att kärnkraften kommer att lösa våra klimatproblem.

Vi har också frågan om den civila användningen av kärnkraft och atomvapen. För att kunna bygga atomvapen är civil kärnkraft basen. Den måste man alltså ha först. Vi har ett antal länder som säger sig vilja bygga civil kärnkraft, till exempel Iran, och det vet jag att alla är emot. Men vad säger vi om exempelvis Libyen?

Anf. 149 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! När det gäller den första frågan kan Bodil Ceballos nog vara lugn. Jag tror inte att det finns endast en lösning till hela klimatproblematiken. Kärnkraften kommer inte att lösa alla problem. Det är alltså inte så att vi lutar oss tillbaka och tror på enbart kärnkraften. Däremot tror jag att kärnkraften är en del av lösningen, och framför allt tror jag att en avveckling vore en del i förvärrandet av problemet. Det är emellertid viktigt att se till att många av utvecklingsländerna får en säkrare energiförsörjning. Det är grundläggande också för den ekonomiska tillväxten.

Vad jag tycker om ledningen i Libyen torde vara väl känt. Jag kan se problem med att sådana stater använder kärnkraft, på samma sätt som jag anser att det är ett jätteproblem när det exempelvis gäller Iran, för att inte tala om Nordkorea. Men återigen: Det är inte kärnkraften som är problemet. Problemet är skurkarna i somliga länder, och dem tycker jag inte om oberoende av var de befinner sig.

Anf. 150 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Det betänkande som i dag ligger på riksdagens bord baserar sig på motioner. Det är alltså inget förslag från regeringen som vi nu diskuterar utan motioner från den allmänna motionstiden 2006, hösten 2007 och hösten 2008. När vi läser betänkandet ser vi att det spänner över ett antal olika öar inom området hållbar utveckling och internationella frågor. Jag vill markera att det är skälet till att betänkandet ser ut som det gör. Det är alltså ett motionsbetänkande.

Från vår utgångspunkt är visionen entydig. Det handlar om att uppnå en hållbar värld, att uppnå hållbar utveckling. Det är det långsiktiga målet. Det är inte byggt i en handvändning, inte över en natt, inte ens över några år. Målet är dock entydigt och klart. Vi har ett uppdrag att handla både långsiktigt och nu. Vi har ett uppdrag att handla globalt men också här hemma och lokalt. Vi ska förena utveckling och lyfta upp de fattigaste länderna, men vi ska göra det med hållbara metoder.

Det har i diskussionen länge funnits en motsättning mellan ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling. Vissa har försökt säga att vi inte kan ha ekonomisk tillväxt, att vi ska ha noll tillväxt eller helst minus, för då når vi större framgång på miljöområdet. I Sverige har vi emellertid visat att det är möjligt att förena ekonomisk utveckling, ekonomisk framgång, för människor med framgång också för miljön. Det är en viktig kunskap, en viktig lärdom, en viktig fråga att ta med sig för framtiden.

Ibland låter det, fru talman, lite nyvaket om detta – nu har vi helt plötsligt sett ... Så lät det lite grann också i den tidigare debatten. Vi är några stycken som varit med ett tag. Jag vill inte säga att jag var med 1972, men jag har åtminstone läst om 1972 när Stockholm stod värd för ett miljömöte med globalt perspektiv. Jag var med, näst intill i alla fall, i Rio 1992 när vi diskuterade hållbar utveckling och lade grunden för den. Vi är många som under ganska lång tid jobbat för att kunna förena hållbarhet och utveckling.

Vi och den regering vi har i dag ser fram emot att med kraft kunna ta oss an utmaningen i Köpenhamn hösten 2009. Den baseras naturligtvis på ny kunskap, och det är viktigt att vi har en hållning baserad på kunskap. Den internationella klimatpanelen har förändrat många människors, länders och regeringars bild. Det är därför viktigt att vi vågar gå före och på nytt vågar visa vägen i Sverige.

Vi gör det med klimat- och energipropositionen, där vi vågar gå före och peka ut den tydliga visionen om en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning utan nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Det är ett tydligt mål. Vi hoppas få med också andra länder på den visionen och hoppas att Sverige tillsammans med EU-länderna vågar och vill gå vidare för att nå ett globalt nytt klimatavtal.

Då måste vi också se de internationella perspektiven. Det är alldeles klart att vi på olika områden måste klimatanpassa och se klimatperspektivet. Det handlar naturligtvis också om vårt bistånd, men inte bara det, utan många andra områden också, inte minst handel. Det är en stor framgångsfaktor när vi pratar om det svenska perspektivet. Ingen av oss som är ute och möter människor eller representanter för andra länder, parlamentariker eller organisationer, kan undgå att upptäcka vilket oerhört intresse det finns för svensk erfarenhet. Att knyta ihop kontakter med Sverige när det gäller energi, hållbar utveckling, förnybara energikällor, energieffektiviseringar och så vidare är alldeles uppenbart ett intresse för många länder. Det är klart att det är någonting som vi ska ta vara på.

Vi ska också använda det i biståndssammanhang. Att överföra klimatsmart teknik, att hitta klimatsmarta lösningar och att visa att vi har gjort det själva är oerhört viktigt. Vi ska inte göra som man gjorde förut. Jag minns en gång i tiden när man pratade om att satsa på att utveckla biståndet och sände gamla uttjänta SL-bussar till andra länder. Det är inte den metoden vi ska använda. Vi ska göra klimatsmarta lösningar. Men biståndet måste också klimatanpassas.

Vi ska göra det i Sverige, men jag ska också ge dem rätt som har drivit frågan att det krävs klimatanpassning även på EU-nivå. Jag hoppas att vi under hösten när vi ska jobba med EU och biståndet kan ta med det perspektivet in i det arbetet. Det är också en nyckel, kanske liten men ändå viktig, för att kunna klara uppdraget i Köpenhamn i höst att vi visar att vi inte bara ligger på en hög biståndsnivå utan att vi också där tänker klimatsmart och trots den finansiella krisen försöker få EU och de andra länderna med på att också de rika länderna ska höja sitt bistånd. Då skulle vi få resurser också här för att kunna förändra förutsättningarna i många länder i klimatsmart riktning.

Fru talman! Det handlar naturligtvis också om det multilaterala stödet och det multilaterala området, där det helt klart finns mer att göra, men där jag ändå tycker att det händer saker som går i rätt riktning. Det hand-

lar om Världsbanken, IMF och andra som tydligt har satsat på en ökad inriktning på förnybar energi och hållbar utveckling. Jag tror att vi kan förvänta oss mer. Det tyckte jag att jag hörde när vi var på besök, några stycken, på Världsbanken och IMF härförleden.

Fru talman! Eftersom det är ont om jordklot finns det naturligtvis inga gränser eller murar som kan stänga klimatförändringarna ute. De drabbar inte någon enskild. De drabbar oss alla på lite olika sätt. Hårdast drabbas naturligtvis de människor som finns i de fattigaste länderna, särskilt kvinnor.

Jag måste säga att jag störs lite grann när en del av länderna säger: Nej, det är inte vår fråga. Det berör inte oss.

I går hade vi, några stycken, skäl att tala med kolleger från Sydkorea. De bad oss att uppmärksamma försök att knacka på hos nordkoreanerna. Nordkorea anser inte att det är ett problem för dem. De erkänner inte att det finns något miljöproblem. Vi har sett samma sak när vi har pratat utveckling i Kina. Det sker en ekonomisk utveckling där man inte ser klimatsidan. Här finns det alltså mycket att göra i de slutna systemen. I de auktoritära systemen finns det många som pekar finger och säger: Det här gäller inte oss, utan någon annan.

Här har vi en viktig uppgift, inte bara att förändra och försöka utveckla en bättre ordning för människorna utan också att få dem att inse att det inte finns någon genväg. Det finns bara en väg för oss alla, och det är att hitta en klimatsmart lösning, att förena ekonomisk kris och miljö-kris och att försöka utveckla en ekoeffektiv ekonomi. Det handlar politik för en hållbar global utveckling om, fru talman.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 151 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren tog upp frågan om ett nytt klimatavtal. Jag tog i mitt inlägg också upp den frågan och vikten av att vi kommer till en lösning och ett avtal som alla länder kan ställa sig bakom. Den lösning som vi har i dag är väldigt svår att lösa upp. När vi har ett antal länder som redan långt före december 2009 har sagt att de inte tänker skriva under några bindande åtaganden, hur ska vi göra då?

Modellen Greenhouse Development Rights, som lanserades förra hösten, har jag tagit upp i ett antal sammanhang. Jag har lite grann fått känslan att regeringen säger att det är alldeles för sent att komma med någonting nytt nu, att man då raserar hela förhandlingsupplägget etcetera och att man därför inte kan göra så. Jag skulle vilja höra din uppfattning i den frågan. Är det för sent att komma med en lösning som skulle kunna knyta upp de låsningar som vi har med utvecklingsländerna, eller rättare sagt med emerging countries? Jag kommer inte ihåg vad det heter på svenska.

Skulle det här kunna vara en modell? Är det så att det kan vara en modell måste man kunna jobba för att den också ska användas. Det finns andra liknande modeller. Mexiko har något annat förslag som tydligen också har vissa likheter med den här modellen. Någonting måste vi hitta för att komma till lösningen. EU har någonstans låst fast sig vid en viss modell och kommer inte vidare. Där borde den svenska regeringen, som

är ordförande under hösten och ska driva de här frågorna, kunna vara mycket mer pådrivande i egenskap av ordförande. Vad tror du om Greenhouse Development Rights?

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Anf. 152 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det viktigaste är väl inte vad jag tror. Det viktigaste är väl hur andra resonerar och hur långt man har kommit i de förberedande förhandlingar som nu pågår för fullt.

Jag tror – om jag nu ändå ska tro – att man får vara oerhört lyhörd och kreativ för att i slutändan kunna klara att säkra tillräckligt stor bredd. Jag är inte den som förväntar mig att alla världens länder ska säga ”yes” och stå bakom detta. Jag förväntar mig att vi även denna gång kommer att få en del efterslänrare. Men det är centralt att vi får en tillräckligt stor bredd och en tillräckligt stark koalition för att kunna göra ett nytt klimatavtal fungerande så att det verkligen ger påverkan. Det är det centrala. Det är resultatet och hållbarheten i resultatet som står i fokus. Då får man nog vara beredd att vara både lyhörd och kreativ.

Anf. 153 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tror också att man måste vara lyhörd och kreativ, men man måste också vara pådrivande. Om man bara är lyhörd och kreativ och inte driver kommer man ingen vart. Precis som du sade tidigare är det ont om jordklot. Om alla skulle leva som vi skulle det behövas rätt många jordklot, och dem har vi helt enkelt inte. Det räcker inte med en klimatsmart lösning, som du pratar om, utan vi måste verkligen hitta en lösning som alla länder kan ställa sig bakom för att komma i gång väldigt snabbt. Vi har inte så lång tid på oss.

Där tror jag i och för sig att Kerstin Lundgren ändå kan hålla med mig om att kärnkraften inte kommer att lösa klimatkrisen. Det gäller också med tanke på den långa tid det tar att utveckla och bygga upp den.

Det var en annan sak som Kerstin Lundgren tog upp. Det var det Hans Linde tidigare nämnde om Världsbanken. Den har ökat investeringarna i fossila bränslen med 102 procent. Det kan jämföras med 11 procents ökning när det gäller förnybar energi.

På Kerstin Lundgren lät det nästan som att man har ökat mängden förnybar energi väldigt mycket, eller har visionen att öka den. Men siffrorna visar den krassa verkligheten och hur det faktiskt ser ut.

Jag skulle vilja att regeringen under ordförandeskapet driver på Världsbanken. Det hade man också nu möjlighet att göra. Det handlar om att i EU och över huvud taget på alla andra nivåer driva på att Världsbanken verkligen ska se till att fasa ut stöden till de fossila bränslena.

Vi kan inte fortsätta att bygga upp verksamheter med grund i fossila bränslen i utvecklingsländerna längre. Vi måste se till att få den rena tekniken som också du talade om, och vi måste få den dit nu.

Anf. 154 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi också är lyhörda för vad de enskilda länderna själva drar för slutsatser. Vi visar genom att säga att vi vill komma bort från fossilbränslesamhället vart vi är beredda att gå. Det är ett gott exempel för andra. Men vi kan inte, om de tycker att de vill göra

det, säga: Ni som har oljetillgångar får inte använda dem. Det gäller också där att försöka jobba för möjligheter för länderna.

När det gäller Världsbanken kan jag bara konstatera att under den tid vi hade en annan regering ökade man satsningarna på förnybart med ungefär 30 procent. Under perioden 2006–2008 har man ökat med 40 procent. Ser vi till 2008 har Världsbanken ökat satsningarna på förnybar energi och energieffektivitet med 87 procent. Det är ändå en signal som visar att man ser. Jag är övertygad om att läxan från det senaste året får många organisationer att tänka om och göra annorlunda prioriteringar.

Kärnkraften är naturligtvis ingen lösning på klimatfrågan. Det skulle i vissa lägen kunna innebära en försämring av klimatsitsen om man drar fel slutsatser.

Till sist: Visst ska vi driva på. Det är vad vi gör. Det är därför som vi från svensk sida har antagit ett ambitiöst klimatpolitiskt paket och därför som vi driver på i EU.

Det är därför vi som ordförandeland kommer att driva på i EU för att försöka baxa och nå en framgång i Köpenhamn. Det har en jättehög prioritet inte för Sverige och regeringen utan för världens folk och framtiden.

Anf. 155 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Denna tidiga kväll har vi diskuterat utrikesutskottets betänkande *Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö*. Det är en högaktuell fråga.

I dag är det bara 25 dagar kvar till Europaparlamentsvalet den 7 juni. Jag vill verkligen uppmana både er på läktaren och ni andra som händelsevis lyssnar att gå och rösta, inte minst för miljöns skull.

Den 1 juli tar Sverige också över ordförandeskapet för Europeiska unionen, och alliansregeringen med statsminister Fredrik Reinfeldt i spetsen har valt att sätta klimatfrågorna allra högst på agendan.

I december inträffar de viktiga internationella klimatförhandlingarna i Köpenhamn. De är en grundläggande förutsättning för att EU ska kunna spela en ledande roll i världen när det gäller att få ett globalt klimatavtal. Det är otroligt viktigt att EU kan företräda en gemensam hållning som bygger på bästa tillgängliga vetenskapliga rön.

Vi får heller inte en dag som denna glömma Lissabonfördraget som gör EU mer demokratiskt, dugligt och dagsaktuellt. EU kan bli världens starkaste miljöorganisation. Lissabonfördraget har slagit fast att kampen mot klimatförändringarna är en ny politisk prioritet för unionen. Exempelvis kan inte längre Italiens premiärminister Silvio Berlusconi vifta bort miljöhotet, och klimatskeptiker kan inte kidnappa miljöarbetet med Lissabonfördraget.

Men det är också samtidigt väldigt lätt att bli deprimerad på många fronter. Medeltemperaturen var 0,6 grader högre i slutet av 1900-talet jämfört med slutet av 1800-talet. Nederbörden har i snitt ökat på det norra halvklotet. Mängden koldioxid i luften har ökat med ungefär 30 procent sedan mitten av 1800-talet.

Vi ser hur världens snötäcken har minskat framför allt på många av världens glaciärer. Istäcket i Arktis har minskat i omfång och tjocklek. Tjockleken under sommartid kan ha minskat med upp till 40 procent mellan perioden 1958–1976 och mitten av 1990-talet.

Som svenska parlamentariker kan vi nog alla genom våra resor i såväl låginkomstländer som rena utvecklingsländer se med egna ögon hur den globalt försämrade miljön har påverkat livet negativt för människor, djur och natur.

Jag tänker på hur torka och ökenutbredning bara på ett par år har blivit tydlig på Afrikas horn i Somalia. Jag tänker på hur tsunamins effekter fortfarande syns på Sri Lanka. Jag tänker på hur vårens översvämningar i södra Afrika har bidragit till nya mänskliga tragedier. Världens allra fattigaste drabbas hårdast, och kvinnor och barn drabbas allra mest.

Hoten mot miljöutvecklingen i världen ligger inte i globaliseringen. Avgaserna och föroreningarna skyr inga nationsgränser. De måste därför bemötas med mer globalisering. Men framför allt måste solidariteten globaliseras.

Även om för mig som liberal marknadsekonomi är grunden för att lösa miljöproblemen både globalt och lokalt krävs det att stater sätter upp tydliga lagar och spelregler för att förhindra miljöförstöring. Det ska kosta att skita ned för företagen, på ren svenska.

Men det är också vår moraliska skyldighet att nedmontera västvärldens nationalstatsegoism genom att avskaffa hindren för utveckling genom att rasera tullmurar och minska skulder. Det gäller också att ge möjligheter till utveckling genom miljöbistånd och använda det till att sanera u-ländernas redan skadade miljö och införa miljövänlig teknik. Liberalism är för oss i Folkpartiet utvecklingsoptimism, och här är EU en maktfaktor.

Den tidigare debatten snuddade vid kärnkraft. Om Bodil Ceballos hör till riksdagens mest kärnkraftsfientliga parti kanske jag hör till riksdagens mest kärnkraftspositiva parti. Vi i Folkpartiet är fullkomligt övertygade om att såväl modern kärnkraft som vindkraft och andra förnybara energislag behövs för att möta klimathotet. Vi behöver en fungerande europeisk elmarknad som ska skapas.

EU bör också göra gemensamma investeringar i till exempel infrastruktur med särskilda järnvägsförbindelser för höghastighetståg mellan städer och länder. Det behövs också mer gemensamma medel för forskning och utveckling av förnybar energi, kärnkraft och koldioxidlagring.

Klimat- och miljöproblemen är gränsöverskridande och kräver gränsöverskridande lösningar. Grunden för klimatpolitiken måste vara internationellt samarbete och ekonomiska styrmedel som gör att det kostar att släppa ut växthusgaser. EU ska här vara en pådrivande kraft som gör att det går att förena god ekonomisk tillväxt med snabbt minskade utsläpp.

För att bryta beroendet av den smutsiga kolkraften i Europa måste vi använda alla de klimatsmarta energislag som står till buds. Både kärnkraft och förnybara energikällor bidrar till att minska koldioxidutsläppen. Det spelar roll om EU bejakar kärnkraften eller inte för både klimatet och Europas energisäkerhet.

Här vill vi i Folkpartiet betona att man ska driva en europeisk energipolitik som bygger på koldioxidfri energiproduktion och effektiv energianvändning. Kärnkraften släpper inte ut några växthusgaser. Den har problem. Det är jag den första att erkänna. Men ur miljöaspekt är den mycket bättre än många andra alternativ. Utan kärnkraften blir det omöjligt att nå de fina högt uppsatta klimatmålen som finns.

Jag tror att vi alla skulle önska att det skulle finnas fler förnybara källor. Men vi är inte där i dag. Faktum är att kärnkraften för svensk del svarar för hälften av vår energi. Att byta ut den i dag, i morgon eller i övermorgon är varken önskvärt eller realistiskt om man samtidigt vill ha en svensk industri.

I dag lider det globala samarbetet i miljöfrågor brist på starka institutioner. Internationella miljökonventioner är nödvändiga, men hur effektfulla blir de om det saknas möjligheter att genomdriva dem?

Jag är lite förvånad över att en av de gamla klassikerna som brukar vara med saknas i årets debatt om internationell miljöpolitik och att oppositionen inte har nappat på det. Tidigare har Folkpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet lyft fram att en internationell miljödomstol med muskler, baserad på ett internationellt regelverk för att kunna sätta dit miljöbovar och ställa krav på radikala miljöreformer hos enskilda länder, skulle kunna vara ett bra redskap.

Internationella miljökonventioner som Kyotoavtalet är viktiga. Det tror jag att vi alla kan skriva under på. De kommer dock aldrig att bli effektfulla fullt ut om det saknas möjligheter att genomdriva dem.

Internationella domstolen i Haag har i dag en särskild miljökammar. Det har också pågått en diskussion ganska länge om hur man kan stärka FN:s miljöprogram, Unep. Men införandet av en internationell miljödomstol skulle stärka ramverket på miljöområdet. I kombination med ett bra sanktionssystem skulle det bli en stark aktör. Man kan hämta inspiration från andra internationella juridiska fält. Vi har till exempel Internationella brottmålsdomstolen och flera krigstribunaler i Haag. Varför inte låta miljön få samma prioritet? Det är något man på sikt skulle kunna lyfta fram för att få ett effektivt resultat.

Fru talman! Sist men inte minst tar en liberal miljöpolitik med globalt perspektiv sin utgångspunkt i det personliga miljöengagemanget. Vi måste uppmärksamma att individens initiativ ofta är nyckeln till en mer miljövänlig värld. Vi har ett ansvar.

Min bästa personliga insats på miljöfronten hittills är att jag för 22 år sedan, i de tidiga tonåren, slutade att äta kött. Jag uppmanar riksdagens ledamöter från höger till vänster att dra ned på köttätandet. Jag vet att några i utskottet är vegetarianer. Fler borde dock bli det, för det är en konkret åtgärd man kan vidta på miljöfronten.

Anf. 156 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Vi vill fortfarande ha en miljödomstol. Det finns dock inget om det i detta betänkande, så därför har vi inte tagit upp det.

Jag tryckte på knappen för replik eftersom kärnkraften var på tapeten igen. Ja, vi har mycket kärnkraft i Sverige. Miljöpartiet vill avveckla den, med förnuft naturligtvis. Förnuft måste man använda i alla sammanhang. I det här fallet handlar det om att utöka mängden och att göra det i länder som i dag inte har kärnkraft i stället för att förse dessa länder med modern teknik på en gång så att de inte bygger in sig i den farliga hantering som kärnkraften medför.

Jag undrar om Birgitta Ohlsson tycker att det är så klokt att Libyen och andra länder i Afrika kanske börjar bygga upp kärnkraft. Det är inte särskilt stabila regimer i alla länder. Vi brukar ha diverse olika uppfattningar om hur de styrs. Ska vi då verkligen förse dem med teknik och

regelverk i stället för att ge dem alternativ till kärnkraften? Jag tror inte att Birgitta Ohlsson vill ha kärnkraft överallt i världen.

När det gäller EU och arbetet i EU var Poznańmötet ett bakslag för klimatarbetet. Vi har ett antal länder som vi talade om häromdagen, bland annat jag och Holger, som är bromsklossar i klimatarbetet. Vi har massor att göra på den fronten. EU är inte längre mest framstående i klimatarbetet. Det verkar nästan som att USA tänker gå om.

Anf. 157 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Självklart behövs det ett slags cocktail av olika åtgärder för att jobba med miljön globalt. Det handlar mycket om att transportera och exportera miljöteknik. Där är Sverige en spjutspetsnation. Våra företag kan lära andra mycket och också lära sig tillbaka. Det är en sak. Det handlar om att hjälpa till att få fram förnybara energikällor. Det är inte *en* åtgärd som är det enda.

Samtidigt tror jag att om vi vill bli av med det miljöfarliga oljeberoendet och slippa sitta i knäet på världens oljediktaturer i arabvärlden kan man inte räkna bort kärnkraften år 2009. Jag skulle aldrig vara kärnkraftsentusiast om det fanns andra fullgoda alternativ som kunde täcka upp det energibehov vi har i dag. Men nu ligger vi inte på den nivån. Därför är det viktigt att se att kärnkraften kommer att vara en stor del av svensk och andra länders energipolitik under lång tid framöver.

Man måste också betänka att sedan de första kärnkraftsreaktorerna byggdes har utvecklingen gått framåt på flera olika sätt. Därför är det positivt att man har tagit bort tankeförbudslagen så att man kan hitta bättre och mer effektiva kärnkraftsreaktorer. Där har alliansregeringen varit klok och tittat på kärnteknikforskningen på bred front.

Avslutningsvis tycker jag att man absolut kan ha synpunkter på vilka länder som ska få svenskt bistånd eller vilka länder vi ska samarbeta med, oavsett om det gäller miljöteknik eller vapenexport. Tidigare i debatten hörde vi dock att vi inte ska pådyvla andra länder olika energikällor utan att de själva ska få bestämma. Om ett demokratiskt land som Sydafrika vill producera kärnkraft, ska vi då motsätta oss det? Är det inte en form av paternalism? Ibland är det på något sätt okej att pådyvla andra länder västerländska värderingar och levnadssätt, men i andra fall är det inte det.

Anf. 158 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med slutet. Det handlar inte om att pådyvla eller tala om för något land vilket energislag det ska ha. Det handlar om huruvida vi ska vara delaktiga i att bygga upp kärnkraft i dessa länder. Ska vi verkligen vara delaktiga i det när vi vet att det är ett energislag som har många problem?

Det handlar inte bara om tiden då kärnkraften är i drift. Det handlar om brytning och avfallshantering också. Det är två stora frågor som är viktiga att vi löser. Vi har inte så mycket uran i världen; det är absolut inte ett förnybart ämne. Det kan inte räknas till de alternativa energislagen på något sätt eftersom det inte är förnybart.

Uranbrytningen ger upphov till cancer hos de människor som utför den. Det är vanligtvis människor i andra länder. Denna smutsiga hantering vill vi inte ägna oss åt själva i vårt land.

Prot. 2008/09:117
13 maj

*Internationella frågor
om hållbar utveckling
och miljö*

Hur ska vi säkra avfall och avfallstransporter under hundratusen år? Vi vet inte vad vi har för regim i Sverige om tusen år. Vad som helst kan hända. Det är inte försvarbart att fortsätta bygga ut kärnkraften, utan den måste helt enkelt avvecklas.

Jag bjuder gärna in Birgitta Ohlsson till oss på Miljöpartiet så att jag kan visa de siffror vi har tagit fram för hur man kan fasa ut kärnkraften i Sverige utan att vi för den skull behöver sänka vår standard här i landet. Det går att fasa ut kärnkraften om vilja finns.

När det gäller Greenhouse Development Rights var det en motion från Folkpartiet som vi i oppositionen lyfte upp och har yrkat bifall till i vår gemensamma reservation. Vad tycker du, Birgitta Ohlsson, om Greenhouse Development Rights?

Anf. 159 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Den sista aspekten är jag inte alls motståndare till. Men jag tror att man får väga in i processen att det i klimatpolitiken oftast är två steg fram och två steg tillbaka. Vill man få med sig så många länder som möjligt och vill man utforma gemensamma ramar kan det vara svårt att ha de allra mest radikala skrivningarna och analysätten. Jag tror att vi alla ska vara ganska varse om att det är så. Jag är inte expert på hur detta kommer att behandlas, men det är ett bra initiativ som man definitivt ska titta mer på.

Självklart är inte alla länder i världen, geografiskt eller på grund av samhällssystem, lämpade att ha kärnkraft. Det kan vi alla skriva under på. Självklart måste också mycket kärnkraft avvecklas. Jag är glad över att svenska biståndspengar har gått till att avveckla kärnkraften på många håll i exempelvis Sovjetunionen. Det har varit farlig kärnkraft och fruktansvärda katastrofer. Det är bra och effektivt att få bort det.

Det innebär inte att man ska räkna ut all kärnkraft. Kärntekniksforskningen går framåt på olika sätt. Det är en viktig komponent i vår energi.

Som liberal är jag för upplysning, information och kunskap så jag tar gärna emot information om Miljöpartiet har någon banbrytande forskning som säger att vi kan ha samma industriproduktion i Sverige samtidigt som vi avskaffar kärnkraften. Jag är villig att lyssna på det. Ni är nog ändå ganska ensamma i debatten.

Det intressanta globalt sett är att många internationella miljöexperter och många som har brunnit för en mer miljövänlig värld har ändrat åsikt i kärnkraftsfrågan, bland annat grundaren av Greenpeace. Diskussionen är inte lika svartvit som tidigare. Det blir fler och fler anhängare av kärnkraft, om än i en modifierad och utvecklad version.

Anf. 160 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag måste kommentera att Birgitta Ohlsson i sitt anförande tycker att oppositionen borde ha lyft upp frågan om en miljödomstol. Det är lite komiskt. Det här är ju inte oppositionens betänkande. Det är ju Birgitta Ohlssons och majoritetens betänkande. Om Birgitta Ohlsson hade velat ha med en skrivning om en miljödomstol hade hon kunnat skriva dit den själv. Det är trots allt Birgitta Ohlsson som äger texten.

Det är talande att den enda gången de folktoppartistiska utrikespolitiska och biståndspolitiska kraven syns i ett utrikesutskotts betänkande är när oppositionen lyfter fram dem.

Jag begärde replik för en annan fråga.

Birgitta Ohlsson talade om att det behövs en cocktail av åtgärder. Det är helt sant. En av de åtgärderna är klimatbistånd, som Birgitta Ohlsson också lyfte fram. Regeringen har ju storsatsat på klimatbistånd, vilket jag tycker är positivt och välkommet. Men det stora problemet med regeringens satsning är att den sker på bekostnad av andra biståndsinsatser. Man tar resurser från utlovade satsningar på utbildning för flickor, hiv/aids-bekämpning, jordbruksutveckling och så vidare för att finansiera klimatbistånd. Är det solidariskt, Birgitta Ohlsson?

Ligger denna användning av biståndsmedel inom ditt begrepp om solidaritet, som du talade om tidigare?

För mig, som vänsterpartist, är detta snarare en form av dubbel bestraffning. Först ska världens fattiga bära bördan av de klimatförändringar som vi här i Norden har skapat. Sedan ska världens fattiga betala för de klimatförändringarna, betala för att klimatbördan ska lättas, genom uteblivet bistånd.

Jag har väldigt svårt att förstå logiken i det.

Klimatförändringarna är en ny utmaning som läggs ovanpå många redan existerande utmaningar som fattigdom, ojämlikhet och så vidare, och kräver nya omfattande resurser. Då räcker det inte att göra som den borgerliga regeringen och bara omfördela inom biståndsramen.

Anf. 161 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Det kanske inte är så konstigt att oppositionen inte har lyft upp frågan om miljödomstol. Det är bara ett parti som är klokt nog att stödja det, nämligen Miljöpartiet. Varken Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna har någonsin motionerat om det.

Det här betänkandet bygger ju också på motioner.

Det hade naturligtvis varit glädjande om vi i alliansen hade varit eniga. Just nu är det väl två partier som tycker så här. Vi får kämpa vidare och vara positiva.

Jag tror att frågan om en internationell miljödomstol är en ganska ny politisk fråga internationellt. Den är i sin linda. Om Sverige fattar ett positivt beslut är det glädjande, men det gäller också att så frön på olika sätt och se till att FN:s miljöorgan stärks. Det är därifrån inspirationen har kommit.

Vi kan konstatera att det svenska biståndet aldrig har varit större än just nu. Vi har en alliansregering som har prioriterat och lyft upp enprocentsmålet. Socialdemokraterna med tidigare stödpartier, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, nådde inte upp till enprocentsmålet under tolv års regerande trots väldigt vackra ord.

Man kan se att miljöpolitiken aldrig har varit mer framträdande än nu när det gäller biståndet. Jag hade hoppats att biståndsministern skulle vara här i dag så att hon hade kunnat redogöra för det spännande arbetet med den grupp som hon leder internationellt. Det har hon redogjort för på interna möten hos oss i utskottet. Det ska bli spännande att se vilket resultat de kommer fram till. Jag tror att vi får vänta på slutrapporten ett tag till. Det kommer att bidra till en spännande debatt.

Man kan ha synpunkter på hur stor del av kakan som ska ligga inom eller utöver biståndet. En del partier har i sina budgetar lagt det utöver

den ordinarie biståndsbudgeten, andra har kanske inte riktigt samma uppfattning.

Man måste ändå konstatera att det här är enligt Dacreglerna. Man har inte begått något brott mot den internationella biståndspolitik.

Anf. 162 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Så här brukar det låta när man debatterar med Birgitta Ohlsson. Hon hänvisar till hur det såg ut med den tidigare socialdemokratiska regeringen när Vänsterpartiet var ett av stödpartierna.

Nu har du suttit vid makten i snart tre år, Birgitta Ohlsson. När ska du börja ta ansvar för din egen politik? Det går inte att bygga hela sin politiska trovärdighet på att säga att det var sämre förr. Någon gång måste du också peka på förbättringen och avtrycken med din politik.

Jag frågade inte om regeringens finansiering av klimatbiståndet – när man tar från satsningar på utbildning för flickor, från hiv/aids-bekämpningen, från programmen för jordbruksutveckling och lägger på klimatåtgärder – var Dacfälig. Visst ligger det inom de internationella reglerna. Jag frågade om det ligger inom ramen för det begrepp som Birgitta Ohlsson använde sig av i sitt anförande. Är det en solidarisk användning av biståndspengarna? Det var den fråga jag ställde och den som Birgitta Ohlsson borde svara på.

Jag vill också lyfta upp en annan fråga som var intressant. I sitt anförande sade Birgitta Ohlsson att staten ska sätta upp tydliga riktlinjer för miljön. Det var ett oerhört välkommet besked från Folkpartiet. Ska jag tolka det som att Folkpartiet nu också på det här området motsätter sig regeringens handelspolitik när det gäller EU:s avtal med bland annat Afrika och de avtal som just nu förhandlas mellan EU, Andinska gemenskapen och Centralamerika? I alla de avtalen försöker den borgerliga regeringen påtvinga regelverk som gäller investeringar och offentlig upphandling, som aktivt och direkt skulle motverka, förhindra och försvåra för länder i Afrika, Asien och Latinamerika att ställa tydliga miljökrav på multinationella företag.

Anf. 163 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Generella regler och krav när det gäller biståndet är något som vi i Folkpartiet välkomnar. Jag tror att man är intellektuellt ohederlig om man inte för fram att marknadsekonomi är det enda ekonomiska styrsätt som fungerar i världen, om man inte säger att demokrati är det enda styrelsesätt som är värdigt fria medborgare och om man inte säger att mänskliga rättigheter inte går att kompromissas bort. Man ska vara väldigt tydlig vad gäller värderingar.

En aspekt som är viktig att lyfta fram är ju nivån av regleringar av detta. Hur detaljreglerad ska man vara? Man kan ha synpunkter, inte bara på handelsavtalen utan också på hur Världsbanken och ibland IMF agerar. Jag tror att den modell som växer fram just nu ändå har gått i rätt riktning, om vi tittar på de globala institutionerna. Förut var det mer standardiserade paket som såldes in i olika länder. De är viktiga och bra på många sätt. Man är tydlig när det gäller marknadsekonomi och att staten inte ska äga allting. Man har en stor öppenhet. Det tror jag är bra.

Man kan ha enskilda synpunkter på väldigt detaljerade förslag.

Jag följde debatten förra veckan då man diskuterade avtalet när det gäller Latinamerika. Jag har följt den debatt som Svalorna och flera biståndsorganisationer har skrivit. Jag kan tycka att det kan finnas en poäng i att det blir för mycket detaljreglering som kan vara negativ.

Man måste ändå vara tydlig med grundregeln när det gäller marknadsekonomi och öppenhet.

Tidigare var det en debatt om huruvida privatiseringar är av ondo eller av godo. Jag tror inte på privatiseringar i sig och att det alltid frälser och skapar en bättre tillvaro.

Jag tycker inte att man med automatik ska avråda från eller säga nej till privatiseringar. Ibland kan man också där behöva ett slags cocktail för att få i gång en marknad. Det fanns också många länder, exempelvis vänsterstyrda och kommunistiska, som hade statliga monopol där man varken hade rent vatten eller tillgång till många energislag. Det har funnits bakslag i båda typerna av ekonomier.

Anf. 164 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Den globala klimatförändringen och de därmed kommande kriserna för världens ekosystem är vår tids största utmaningar, har många sagt, och det säger jag också. Det handlar om miljöproblem av en kaliber som vi faktiskt inte vet om vi kommer att klara av politiskt, dels på grund av samverkanssvårigheter, dels på grund av att åtgärderna kan ge orimliga sociala effekter på de mest utsatta samhällena.

En sak är säker. Det finns inget utrymme för partipolitiska konflikter men gärna en tävlan om den bästa politiska vägen framåt. Vi måste attackera klimatfrågan tillsammans och internationellt. Vårt politiska verktyg är EU som internationell aktör.

Jag uppmanar särskilt Vänsterpartiet att beakta detta faktum. Det gör jag eftersom jag i den pågående EU-valrörelsen möter Vänsterns debattörer i skolor och på torg där man presenterar sig som det mest EU-negativa partiet.

Vi har inte råd att förneka vårt viktigaste politiska verktyg EU. Dessutom är det djupt omoraliskt att vilseleda våra medborgare och våra väljare.

Fru talman! Jordens framtida befolkning uppskattas till 8–9 miljarder människor år 2050. Det är människor som har rätt till ett lika bra liv som vårt.

Kristdemokraternas engagemang i miljöpolitiken handlar inte om röstfiske. Vårt engagemang bottnar i ansvar och förvalterskap.

Förvalterskap innebär att jorden inte enbart finns till för oss som lever i dag utan att vi måste förvalta den så att den fungerar lika bra för kommande generationer som den gjorde när vi övertog den av våra föräldrar.

Insikten att miljöpolitik och ekonomisk politik måste förenas är central för att vi ska kunna förvalta – inte förbruka – naturens allt knappare resurser.

Så vill vi ta ansvar för de globala ödesfrågorna – klimatet, vattnet och livsmedlen – och arbeta mot resursslöseri på alla plan.

Att förbruka ändliga resurser och överge kommande generationer är *inte* att ta förvaltaransvar enligt vår ideologi.

Fru talman! Miljöpolitiken hanterades alltför länge som om det var ett nationellt problem, trots att luft- och vattenföroreningar i verkligheten alltid har haft en global dimension.

Sveriges effektivaste möjligheter att påverka miljö- och klimatpolitiken är genom EU-samarbetet. EU:s miljöpolitik får dock inte begränsas till endast en bättre europeisk miljö, den måste också driva på det globala ansvarstagandet.

Fru talman! Klimatproblemen är större än vad som tidigare sagts. Havens och växternas förmåga att ta upp koldioxid har redan mattats av. Detta trodde forskarna inte skulle inträffa förrän mot slutet av detta århundrade.

Samtidigt accelererar utsläppstakten i de flesta delarna av världen, medan några få länder lyckats inleda vändningen mot lägre utsläpp.

De rika länderna är fastlåsta i en energiintensiv konsumtion, ett bygande och transporter. Snabbt växande ekonomier som Kina och Indien följer efter.

Fru talman! Vi vet att effekterna av klimatförändringarna mest kommer att drabba utvecklingsländerna. Samtidigt har dessa länder bidragit minst till problemet. Någon har beskrivit Afrika i sammanhanget som en passiv rökare, det vill säga att man drabbas ofrivilligt av ohälsa och död utan att själv ha bidragit till föroreningen. Det är viktigt att västvärlden med EU i spetsen tar sitt ansvar och hjälper de länder som kommer att lida mest av följderna av CO₂-utsläppen.

Den svenska regeringen måste driva på EU att axla ett globalt ledarskap.

Bara ett brett internationellt samarbete kan tackla problemen. Det är nödvändigt att alla länder medverkar till att vända ökningarna av koldioxidutsläppen till radikala minskningar vid det kommande mötet i december.

Fru talman! I reservationerna lyfter man fram att hälsovård och utbildning ska vara offentliga åtaganden globalt, att vi drastiskt ska ändra våra konsumtionsvanor, att en särskild fond ska inrättas för investeringar i Afrika, att vi ska satsa på åtgärder mot mineral- och vitaminbrist och att vatten är en mänsklig rättighet som inte får privatiseras.

Den senare frågan har diskuterats här i dag, och jag vill bara peka på en sak. Även livsmedel och mat är en mänsklig rättighet. Vi skulle aldrig fundera på att ge staten monopol att hantera alla livsmedel i världen. Kanske finns det fördelar att vi har både offentlig och privat verksamhet för att få effektivitet i fråga om en bristvara. Jag tror att det är väldigt klokt att beakta det. Man ska inte låsa upp en så viktig vara som vatten.

Detta är viktiga frågor som regeringen har att beakta i Sveriges och EU:s arbete för en hållbar utveckling och miljö.

Därmed yrkar jag för Kristdemokraterna bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande 16 och avslag på reservationerna.

Anf. 165 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det var intressant att lyssna på Holger Gustafsson. Det var först i slutklämmen som det började bli lite konfrontatoriskt.

Vatten skiljer sig från mat, inte bara för att det är flytande utan för att det har mer än en funktion. Vatten handlar mycket om hälsa. Det handlar mycket om att kunna tvätta sig, att kunna hålla sig ren och att hålla sjukdomar borta. Därför är vatten och mat på sitt sätt självklart livsnödvändiga för att man ska kunna leva. Men vatten fyller fler funktioner än att man bara ska kunna äta och dricka. Därför är just tillgången till rent vatten en helt grundläggande och avgörande fråga som är oerhört viktig, även om man inte kan säga att den är viktigare än mat. Men när man som jag har varit ute många gånger med Unicef på fältbesök ser man hur oerhört allvarligt och hur oerhört snabbt sjukdomar sprider sig när det är brist på rent vatten för att människor ska kunna hålla sig rena och hålla sjukdomar borta.

Jag vill därför säga att tillgången till vatten är kolossalt viktig. Holger Gustafsson får gärna berätta om några forskare som hävdar att privatisering av vattenresursen är någonting som gör att fattiga människor klarar sig bättre. Jag kan inte tro det, och det är inte många som tror det. Jag har aldrig hört någon säga det, tvärtom. Gör man vatten till en handelsvara i fattiga länder är det färre människor som får tillgång till rent vatten, inte fler.

Men Holger Gustafsson kan gärna berätta var han hittar sin inspiration i denna fråga.

Anf. 166 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag delar Kent Härstedts inställning att vatten är oerhört viktigt. Det är precis därför som jag tror att vi ska försöka hitta den bästa vägen för att hantera det.

Det är en bristvara. Kan man sätta ett pris på den av något slag hushållar man mycket bättre med den och får ut mer för det.

Men jag inser problemet när man har att göra med en marknad som inte har någon köpkraft. Därför kan man inte hantera det på ett vanligt marknadsmässigt sätt.

Men jag tror att de aktörer som ska arbeta för ett effektivt tillvaratagande och en effektiv distribution till både dem som kan köpa den och dem som inte kan köpa den bör vi söka både på den privata sidan och på den offentliga sidan och gärna blandat och bland många. Då har vi en konkurrens för bästa kvalitet till lägsta pris, och det fungerar varje dag. Ett monopol är inte lika effektivt att hushålla med en bristvara som en mångfald är. Det är det som gör mig övertygad om att man behöver söka lösningar på mer än ett ställe.

Anf. 167 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Holger Gustafsson får gärna räkna upp några av de källor eller inspiratörer som han hänvisar till. Jag som också har engagerat mig i dessa frågor i ett par decennier har aldrig hittat någon tongivande forskare, någon biståndsprofessor eller någon forskning alls som pekar på att en privatisering av vatten leder till att fler fattiga människor får tillgång till vatten, tvärtom. Det skulle därför vara intressant om Holger Gustafsson i sin slutkommentar kan räkna upp ett par av dem eftersom jag aldrig har hittat någon. Jag har aldrig i FN-sammanhang eller i något enda sammanhang stött på någon tongivande person som i dessa sammanhang har hävdat att en privatisering av basala saker som vatten skulle leda till

en ökad tillgång för fattiga och ibland utblottade människor. Det tror jag inte ett ögonblick på.

När man tittar på våra motioner står det om många andra saker, förutom om den här frågan, som det är svårt för mig att förstå att ni vänder er mot. Varför vänder man sig mot att vi ska ta initiativ till en kontinuerlig internationell övervakning av ekosystemen och ett bevarande av biologisk mångfald?

Vi ställer oss bakom de riktlinjer för dammbyggnad som utarbetats av World Commission on Dams – att Sverige bör ”stödja ett upprop om ett moratorium för finansiering av nya stora dammar från Världsbanken”.

Det här är ju projekt som stötts av Sverige, som delvis har finansierats av Sida och som Sida ställer sig bakom. Men ni som regeringsföreträdare kan inte ställa er bakom detta. Kan jag få höra något skäl till det? Den frågan har vi än så länge inte berört här. Det kunde vara intressant att höra skälen till att ni inte ställer er bakom den verksamhet som vi själva har finansierat.

Anf. 168 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Ledamoten Härstedt vet mycket väl att man kan yrka avslag på motioner även om man tycker att det kan finnas värdefulla saker i dem. I mitt anförande här uppmanade jag regeringen att beakta motionerna och att i sitt fortsatta arbete ta med sig det som där sägs.

Det är mycket viktigare med vatten än med allt annat, men då ska man också tillgripa de metoder som man tror fungerar bäst. Jag har ingen professor att hänvisa till. Men logiken är ganska enkel. För att det ska fungera med distribution, med utvinning och med produktion ska de medel användas som vi känner är bäst i ett samhälle.

Självklart finns det svaga grupper. Sådana finns det också i vårt land. Men då kan man kompensera med möjligheter för dem att delta och att köpa vatten. Det är en bättre väg än att försöka monopolisera, för det kostar mycket pengar och försenar väldigt mycket när det gäller de behov som vi ser framför oss.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2008/09:191 Eftersök av trafikskadat vilt

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 maj

2008/09:504 Framtiden för anställda hos olika myndigheter i Östersund

av *Berit Andnor* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

den 13 maj

2008/09:505 Åtgärder mot ökande brottslighet i Gävleborgs län

av *Roland Bäckman* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:506 Resurser till polisen i Gävleborg

av *Raimo Pärssinen* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:507 God levnadsnivå

av *Lars U Granberg* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:508 Dopningslaboratoriets framtid

av *Lars Lilja* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:509 Finansieringen av den svenska skolan

av *Mats Pertoft* (mp)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:510 Specialutformade program i gymnasieskolan

av *Mats Pertoft* (mp)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:511 IB-elevernans möjligheter att söka till vidare studier

av *Mats Pertoft* (mp)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:512 Den regionala utvecklingen

av *Peter Hultqvist* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:513 Socialtjänstens riskbedömningar i tvister om vårdnad, boende och umgänge

av *Marianne Berg* (v)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:514 Kronofogdemyndigheten

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:515 Kritik från Finanspolitiska rådet

av *Monica Green* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:516 Rätt till dopningskontroll

av *Lars Lilja* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:517 Den ekonomiska krisens effekter på folkhälsan

av *Lennart Axelsson* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:518 Fritidsledarutbildningen

av *LiseLotte Olsson* (v)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:519 Inflytande över försvaret

av *Fredrik Lundh* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:520 Förhandlingarna mellan EU och Centralamerika respektive Andinska gemenskapen

av *Hans Linde* (v)

till statsrådet Ewa Björling (m)

2008/09:521 Sveriges bistånd i Somalia

av *Lars Johansson* (s)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:522 Lagstiftning om skolkuratorer

av *Amineh Kakabaveh* (v)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 maj.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 maj

2008/09:921 Skadeståndsanspråk mot Israel för förstörda svenska biståndsprojekt i Gaza

av *Max Andersson* (mp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:922 Skyddsvärd skog

av *Siv Holma* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:923 EU, AU och demokrati i Etiopien

av *Birgitta Eriksson* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:924 Afrikas horn

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:925 Islands sexköpslag

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:926 Ordval mellan mödomshinna och slidkrans

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:927 Svensk diplomatisk representation i Eritrea

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:928 Prostitution i Danmark

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:929 Norm för LSS-boende

av *Lars U Granberg* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:930 Framtiden för Frösö behandlingshem

av *Berit Andnor* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:931 Fastighetsverket och avverkning av skyddsvärd skog

av *Tina Ehn* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:932 Arbetsmiljöundersökningen 2009

av *Sylvia Lindgren* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:933 Försvaret som en politisk fråga

av *Fredrik Lundh* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:934 Turistvisum för medborgare i Bosnien och Hercegovina

av *Jasenko Omanovic* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:935 Felaktiga klamydiaprover

av *Carin Runeson* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:936 Beskattningen av syntetisk diesel

av *Hans Stenberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:937 USA:s flygangrepp i Afghanistan

av *Hans Linde* (v)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 19 maj.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 maj

2008/09:866 Åtkomst till domar

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:891 Folkmordet 1915

av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:896 Tonnageskatt för sjöfarten

av *Claes-Göran Brandin* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:897 Inresetillstånd till Gaza

av *Anita Brodén* (fp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:898 Skolbiblioteken

av *Siv Holma* (v)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:902 Statligt kreditgarantisystem för små och medelstora företag

av *Per Åsling* (c)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:903 Polisens befogenhet att beslagta fordon vid streetracing

av *Marie Weibull Kornias* (m)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:904 Försenad utredning om fjärrvärmen

av *Tomas Eneroth* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:905 Silva Haronian

av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:906 Holmöfärjan

av *Ibrahim Baylan* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:907 Sekretesskyddade unga

av *Carina Hägg* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:908 Skid-VM 2015

av *Patrik Forslund* (m)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:910 Statligt stöd till sommarjobb för unga

av *Fredrik Olovsson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:912 Specialutformade program inom gymnasieskolan

av *Peter Hultqvist* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:914 Regelverk för sms-lån

av *Carin Runeson* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:915 Handlingsplan mot ekonomisk brottslighet

av *Margareta Persson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2008/09:117

13 maj

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 maj.

20 § Kammaren åtskildes kl. 18.51.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 § anf. 31 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 75 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 103 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 134 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	3
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj	3
KU24 Offentlighets- och sekretesslag.....	3
TU17 Vissa ändringar i lagen om elektronisk kommunikation	3
SfU10 Vissa frågor om vårdnadsbidrag m.m.	3
SfU11 Trygghetssystemen utomlands.....	3
SfU12 Ändring av vissa övergångsbestämmelser	3
SoU20 Barnrättspolitik – förenklad beredning.....	3
SoU24 Läkemedelsfrågor.....	4
KrU8 Statens stöd till idrotten.....	4
FiU25 Statlig förvaltning	5
FöU11 Ändrad tidpunkt för signalspaning i kablar	6
7 § Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna	6
Skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU31	6
Anf. 1 LARS JOHANSSON (s).....	6
Anf. 2 MARIE ENGSTRÖM (v)	7
Anf. 3 HELENA LEANDER (mp)	8
Anf. 4 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	9
Anf. 5 LARS JOHANSSON (s) replik.....	12
Anf. 6 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	12
Anf. 7 LARS JOHANSSON (s) replik.....	13
Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	13
Anf. 9 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	14
Anf. 10 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	14
Anf. 11 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	15
Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	15
Anf. 13 HELENA LEANDER (mp) replik	15
Anf. 14 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	16
Anf. 15 HELENA LEANDER (mp) replik	17
Anf. 16 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	17
Anf. 17 ULF HOLM (mp).....	18
Anf. 18 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	20
Anf. 19 ULF HOLM (mp) replik	20
Anf. 20 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	21
Anf. 21 ULF HOLM (mp) replik	21
Anf. 22 LARS JOHANSSON (s).....	22
Anf. 23 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	22
(Beslut fattades under 13 §.)	22

8 § Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder	23
Skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU32	23
Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (s)	23
Anf. 25 MARIE ENGSTRÖM (v)	25
Anf. 26 HELENA LEANDER (mp).....	26
Anf. 27 JESSICA POLFJÄRD (m).....	27
Anf. 28 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	29
Anf. 29 JESSICA POLFJÄRD (m) replik	30
Anf. 30 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	30
Anf. 31 JESSICA POLFJÄRD (m) replik	31
Anf. 32 HELENA LEANDER (mp) replik	31
Anf. 33 JESSICA POLFJÄRD (m) replik	32
Anf. 34 HELENA LEANDER (mp) replik	32
Anf. 35 JESSICA POLFJÄRD (m) replik	33
Anf. 36 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	33
Anf. 37 JESSICA POLFJÄRD (m) replik	33
Anf. 38 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	34
Anf. 39 JESSICA POLFJÄRD (m) replik	34
Anf. 40 KARIN NILSSON (c)	35
Anf. 41 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	37
Anf. 42 KARIN NILSSON (c) replik.....	37
Anf. 43 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	37
Anf. 44 KARIN NILSSON (c) replik.....	38
Anf. 45 GUNNAR ANDRÉN (fp)	38
Anf. 46 HELENA LEANDER (mp) replik	40
Anf. 47 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	40
Anf. 48 HELENA LEANDER (mp) replik	41
Anf. 49 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	41
Anf. 50 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	42
Anf. 51 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	42
Anf. 52 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	42
Anf. 53 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	43
Anf. 54 LARS GUSTAFSSON (kd)	44
Anf. 55 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	45
Anf. 56 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	46
Anf. 57 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	46
Anf. 58 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	47
Anf. 59 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	47
Anf. 60 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	48
Anf. 61 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	49
Anf. 62 FREDRIK OLOVSSON (s) replik	49
Anf. 63 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	50
(Beslut fattades under 13 §.).....	50
9 § Ny kommissionslag	50
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU23	50
(Beslut fattades under 13 §.).....	50
10 § Ökade möjligheter till fastighetsbestämning, m.m.	50

Civilutskottets betänkande 2008/09:CU27.....	50
(Beslut fattades under 13 §.)	50
11 § Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående	50
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU19	50
Anf. 64 MAGDALENA ANDERSSON (m)	50
Anf. 65 EVA OLOFSSON (v)	51
Anf. 66 THOMAS NIHLÉN (mp)	54
Anf. 67 CATHARINA BRÅKENHIELM (s)	55
Anf. 68 MARIANNE KIERKEMANN (m)	57
Anf. 69 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	59
Anf. 70 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	60
Anf. 71 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	60
Anf. 72 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	61
Anf. 73 EVA OLOFSSON (v) replik	61
Anf. 74 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	61
Anf. 75 EVA OLOFSSON (v) replik	62
Anf. 76 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	62
Anf. 77 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	63
Anf. 78 SOLVEIG HELLQUIST (fp)	65
Anf. 79 EVA OLOFSSON (v) replik	66
Anf. 80 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	67
Anf. 81 EVA OLOFSSON (v) replik	67
Anf. 82 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	68
Anf. 83 ROSITA RUNEGRUND (kd)	68
(Beslut fattades under 13 §.)	70
12 § Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen	70
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU10	70
Anf. 84 PATRIK BJÖRCK (s)	70
Anf. 85 JOSEFIN BRINK (v)	73
Anf. 86 ULF HOLM (mp)	77
Anf. 87 TOMAS TOBÉ (m)	79
Anf. 88 PATRIK BJÖRCK (s) replik	82
Anf. 89 TOMAS TOBÉ (m) replik	83
Anf. 90 PATRIK BJÖRCK (s) replik	83
Anf. 91 TOMAS TOBÉ (m) replik	84
Anf. 92 JOSEFIN BRINK (v) replik	85
Anf. 93 TOMAS TOBÉ (m) replik	85
Anf. 94 JOSEFIN BRINK (v) replik	86
Anf. 95 TOMAS TOBÉ (m) replik	86
Anf. 96 ULF HOLM (mp) replik	87
Anf. 97 TOMAS TOBÉ (m) replik	87
Anf. 98 ULF HOLM (mp) replik	88
Anf. 99 TOMAS TOBÉ (m) replik	89
Anf. 100 ANNIKA QARLSSON (c)	89
Anf. 101 PATRIK BJÖRCK (s) replik	90
Anf. 102 ANNIKA QARLSSON (c) replik	91
Anf. 103 PATRIK BJÖRCK (s) replik	91
Anf. 104 ANNIKA QARLSSON (c) replik	92

Anf. 105 JOSEFIN BRINK (v) replik	93	Prot. 2008/09:117
Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (c) replik	93	13 maj
Anf. 107 JOSEFIN BRINK (v) replik	94	
Anf. 108 ANNIKA QARLSSON (c) replik	94	
Anf. 109 HANS BACKMAN (fp).....	95	
Anf. 110 PATRIK BJÖRCK (s) replik.....	98	
Anf. 111 HANS BACKMAN (fp) replik	98	
Anf. 112 PATRIK BJÖRCK (s) replik.....	99	
Anf. 113 HANS BACKMAN (fp) replik	99	
Anf. 114 JOSEFIN BRINK (v) replik	100	
Anf. 115 HANS BACKMAN (fp) replik	101	
Anf. 116 JOSEFIN BRINK (v) replik	101	
Anf. 117 HANS BACKMAN (fp) replik	102	
Anf. 118 ULF HOLM (mp) replik.....	102	
Anf. 119 HANS BACKMAN (fp) replik	102	
Anf. 120 ULF HOLM (mp) replik.....	103	
Anf. 121 HANS BACKMAN (fp) replik	104	
Anf. 122 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	104	
(Beslut fattades under 13 §.).....	106	
Ajournering.....	107	
Återupptagna förhandlingar	107	
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107	
SkU31 Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna	107	
SkU32 Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder	107	
CU23 Ny kommissionslag.....	107	
CU27 Ökade möjligheter till fastighetsbestämning, m.m.....	107	
SoU19 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående.....	108	
AU10 Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen	108	
14 § Straffet för mord m.m.	108	
Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU17	108	
Anf. 123 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	108	
Anf. 124 MEHMET KAPLAN (mp).....	110	
Anf. 125 HENRIK VON SYDOW (m).....	112	
Anf. 126 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	114	
Anf. 127 HENRIK VON SYDOW (m) replik.....	115	
Anf. 128 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	115	
Anf. 129 HENRIK VON SYDOW (m) replik.....	116	
Anf. 130 JOHAN LINANDER (c)	116	
Anf. 131 JOHAN PEHRSON (fp).....	119	
Anf. 132 OTTO VON ARNOLD (kd)	121	
Anf. 133 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	122	
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)	122	
15 § Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö	122	
Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU16	122	

Anf. 134	KENT HÄRSTEDT (s)	122
Anf. 135	HANS LINDE (v)	124
Anf. 136	BODIL CEBALLOS (mp)	126
Anf. 137	CHRISTIAN HOLM (m)	128
Anf. 138	KENT HÄRSTEDT (s) replik	129
Anf. 139	CHRISTIAN HOLM (m) replik	130
Anf. 140	KENT HÄRSTEDT (s) replik	130
Anf. 141	CHRISTIAN HOLM (m) replik	130
Anf. 142	HANS LINDE (v) replik	131
Anf. 143	CHRISTIAN HOLM (m) replik	131
Anf. 144	HANS LINDE (v) replik	131
Anf. 145	CHRISTIAN HOLM (m) replik	132
Anf. 146	BODIL CEBALLOS (mp) replik	132
Anf. 147	CHRISTIAN HOLM (m) replik	133
Anf. 148	BODIL CEBALLOS (mp) replik	133
Anf. 149	CHRISTIAN HOLM (m) replik	134
Anf. 150	KERSTIN LUNDGREN (c)	134
Anf. 151	BODIL CEBALLOS (mp) replik	136
Anf. 152	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	137
Anf. 153	BODIL CEBALLOS (mp) replik	137
Anf. 154	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	137
Anf. 155	BIRGITTA OHLSSON (fp)	138
Anf. 156	BODIL CEBALLOS (mp) replik	140
Anf. 157	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	141
Anf. 158	BODIL CEBALLOS (mp) replik	141
Anf. 159	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	142
Anf. 160	HANS LINDE (v) replik	142
Anf. 161	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	143
Anf. 162	HANS LINDE (v) replik	144
Anf. 163	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	144
Anf. 164	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	145
Anf. 165	KENT HÄRSTEDT (s) replik	146
Anf. 166	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	147
Anf. 167	KENT HÄRSTEDT (s) replik	147
Anf. 168	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	148
	(Beslut skulle fattas den 14 maj.)	148
16 §	Bordläggning	148
17 §	Anmälan om interpellationer	149
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	150
19 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	152
20 §	Kammaren åtskildes kl. 18.51.	153

Tryck: Elanders, Vällingby 2009